

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Ervaringsdeskundig, maar kwetsbaar: Een kwalitatief onderzoek naar de geloofwaardigheidsbeoordeling van nieuwsberichten op Instagram door mbo- en hbo-studenten

Koppelaar, Tijmen

Citation

Koppelaar, T. (2024). *Ervaringsdeskundig, maar kwetsbaar: Een kwalitatief onderzoek naar de geloofwaardigheidsbeoordeling van nieuwsberichten op Instagram door mbo- en hbo-studenten*.

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4093195>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Ervaringsdeskundig, maar kwetsbaar

*Een kwalitatief onderzoek naar de geloofwaardigheidsbeoordeling van
nieuwsberichten op Instagram door mbo- en hbo-studenten*

Masterthesis

Tijmen Koppelaar

S1843931

Universiteit Leiden

Master Journalistiek en Nieuwe Media

Begeleider: Dr. W. Koetsenruijter

Tweede beoordelaar: Prof. dr. J.C. de Jong

31 mei 2024

Voorwoord

Nadat ik vorig jaar voor de NVJ verschillende hoofdredacteuren had gesproken over hoe zij omgingen met het afnemende vertrouwen in de journalistiek, wilde ik graag weten hoe de nieuwsconsument dat vertrouwen ervaart. Transparantie heeft binnen dat vertrouwensthema voor mij altijd een bepaalde waarde gekend. Ik weet ook dat Margo Smit, de NPO-ombudsman, transparantie als een belangrijk thema ziet. Mede doordat ik haar meerdere keren over transparantie heb gesproken, is transparantie ook mijn stokpaardje geworden. Op het moment dat ik voor deze scriptie meer ging lezen over transparantie was ik verbaasd over het feit dat er zoveel enthousiasme over bestaat en eigenlijk heel weinig bewijs dat transparantie daadwerkelijk voor meer geloofwaardigheid of vertrouwen zorgt. Hierdoor was mijn aandacht voor dit onderwerp alleen nog maar meer gewekt.

Ik vond het zeer leerzaam en interessant om daadwerkelijk eens in de effecten van transparantie te duiken en te onderzoeken waar geloofwaardigheid uit bestaat en hoe dit wordt bepaald door mensen. Extra leuk vond ik het om met jongeren in gesprek te gaan en hen eens ongecensureerd aan het woord te laten over de journalistiek. Al met al, was het schrijven van deze scriptie een leerzame ervaring waar ik in mijn verdere carrière nog zeker iets aan ga hebben.

Deze scriptie is niet zonder slag of stoot tot stand gekomen en daarom wil ik wat mensen bedanken. Tomás Dodds voor de werkervaring van afgelopen jaar die voor mijn scriptie goed van pas kwam. Verder was je een fijn sparringpartner voor de momenten dat ik verstrikt zat in alle gevonden literatuur. Bente Jaeger en Sanne Kiggen, zonder jullie had ik mijn focusgroepen niet kunnen houden of anders waren ze niet zo vlekkeloos verlopen als nu. Ook is het altijd fijn om mensen om je heen te hebben die in hetzelfde schuitje zitten. Dus bedankt voor jullie gezelligheid, geklaag en gelach. Ook wil ik Jaap de Jong bedanken voor zijn goede feedback als tweede lezer. Dit heeft mijn scriptie nog net naar een hoger niveau getild.

Als laatste en zeker niet de minste wil ik Willem Koetsenruijter bedanken voor zijn goede begeleiding. Ik moet eerlijk bekennen dat ik mij begin februari even geen raad wist toen ik te horen kreeg dat Alexander Pleijter niet meer mijn begeleider zou zijn. Willem Koetsenruijter heeft dit gat zeer goed ingevuld en was een prettig begeleider die met de juiste woorden kwam op het juiste moment. Dus nogmaals mijn dank naar Willem Koetsenruijter.

Tijmen Koppelaar

Leiden, 31 mei 2024

Samenvatting

De geloofwaardigheid van Nederlandse nieuwsmedia is laag onder jongeren, tussen de 18 en 24 jaar oud, in vergelijking met andere leeftijdscategorieën in Nederland. Dit komt onder andere doordat zij hun nieuws voornamelijk via sociale media consumeren. De plek waar nieuwsmedia concurreren met diverse kanalen, zoals het populaire Instagramkanaal *Cestmocro*. Mede doordat de jongeren zoveel gebruikmaken van sociale media weten ze niet goed hoe zij de geloofwaardigheid van nieuwsberichten kunnen bepalen en hoe zij deze berichten kunnen onderscheiden van andere berichten op het platform. Ze vertrouwen daardoor eerder op hun onderbuikgevoel of op de mening van hun vrienden dan op de journalistiek. Transparantie wordt door consumenten, wetenschappers en journalisten regelmatig geopperd als middel om mensen, en in dit geval jongeren, weer te doen geloven in journalistieke nieuwsberichten. Dat dit tot meer geloofwaardigheid leidt, is tot nog toe amper gebleken uit onderzoeken. Omdat jongeren voornamelijk Instagram gebruiken als platform voor hun nieuwsconsumptie staat in deze studie de vraag centraal: *Hoe verklaart het Heuristic-Systematic Model de manieren waarop mbo- en hbo-studenten de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram beoordelen?* Vooral de mbo-studenten zijn onderbelicht in eerder uitgevoerde studies en zijn daarom de onderzoeksdoelgroep. Het benoemde model zou eventueel kunnen verklaren waarom jongeren bijvoorbeeld op hun onderbuikgevoel of vrienden bepalen of een bericht geloofwaardig is. Aangezien transparantie een oplossing kan bieden voor het geloofwaardigheidsprobleem en de mogelijkheid bestaat dat jongeren transparantie anders definiëren dan journalisten en wetenschappers is verder nog onderzocht: *Op welke manier is transparantie voor mbo- en hbo-studenten belangrijk voor de geloofwaardigheidsbeoordeling van nieuwsberichten op Instagram?* Om deze vragen te onderzoeken zijn 47 mbo- en hbo-studenten in 7 focusgroepen bevraagd over hun geloofwaardigheidsbeoordelingen en de rol die transparantie daarbinnen vervult.

Uit de focusgroepen blijkt dat er niet een eenduidige conclusie te trekken valt wat betreft de manier hoe jongeren de geloofwaardigheid van het nieuws bepalen. Wie het bericht plaatst en naar welke bronnen dit medium verwijst, zijn de belangrijkste aanwijzingen waar jongeren de meeste waarde aan hechten. Verder kan geconcludeerd worden dat het *Heuristic-Systematic Model* handvatten biedt om meer te begrijpen over de manier waarop jongeren de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram bepalen. Dit model bestaat namelijk uit de vraag of mensen de motivatie en mogelijkheid hebben om een bericht dan wel kritisch, dan wel snel en daarmee minder kritisch te beoordelen. Uit deze studie blijkt dat hoe gemotiveerder een jongere is, hoe kritischer deze inderdaad een nieuwsbericht beoordeelt. Wanneer een student een bericht niet interessant vindt, zal deze het bericht sowieso niet kritisch beoordelen. Wat betreft de mogelijkheid, die in dit onderzoek bestaat uit de kennis en kunde van de jongere, kan deze studie concluderen dat het ontbreken van kennis en kunde ervoor zorgt dat jongeren moeite hebben met de geloofwaardigheidsbeoordeling van nieuwsberichten.

Het idee dat transparantie een rol zou kunnen spelen in de geloofwaardigheidsbeoordeling, wordt in deze studie niet bevestigd. De jongeren maken amper gebruik van transparantie-elementen die in de posts voorkomen. Wel gebruiken jongeren dezelfde definitie voor transparantie als journalisten en wetenschappers. Verder blijkt uit dit onderzoek dat jongeren minder vertrouwen op familieleden, vrienden en influencers dan eerdere studies beweren.

Dit exploratieve onderzoek naar de geloofwaardigheidsbeoordeling van mbo- en hbo-studenten van nieuwsberichten op Instagram kan gebruikt worden voor diverse vervolgonderzoeken naar transparantie of geloofwaardigheid in de nieuwsmedia op sociale media. Daarnaast biedt het handvatten voor onderwijsinstellingen omtrent hun lessen in mediawijsheid. Verder zouden nieuwsmedia deze studie kunnen gebruiken voor hun profilering op sociale media.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting.....	2
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Informatie verwerken via twee routes	5
1.3 Onderzoeksfocus	6
2 Theoretisch kader	9
2.1 Platformisering van de journalistiek	9
2.2 Waarom geloofwaardigheid?	9
2.3 Vormen van geloofwaardigheid	11
2.4 Heuristieken voor geloofwaardigheid	13
2.5 Definiëringen van transparantie	17
2.5.1 Vormen van transparantie	17
2.5.2 Waarom iedereen hoge verwachtingen heeft van transparantie	18
2.6 Het daadwerkelijk effect van transparantie op geloofwaardigheid	19
2.7 Transparantie op sociale media	20
2.8 Conclusie	21
3 Methode	23
3.1 Keuze onderzoeksmethode	23
3.1.1 Kwalitatief onderzoek	23
3.1.2 Focusgroepen	23
3.2 Selectie van respondenten	24
3.3. Opzet focusgroepen	25
3.4 Analyse van de focusgroepen	25
3.5 Validiteit en betrouwbaarheid	26
4 Resultaten	27
4.1 Jongeren vinden het belangrijk dat berichten kloppen	27
4.2 De diversiteit aan aanwijzingen voor de geloofwaardigheidsbepaling van jongeren	28
4.2.1 Brongeloofwaardigheid	28
4.2.2 Beelden zorgen voor geloofwaardigheid	31
4.2.3 Platformspecifieke aanwijzingen zorgen voor gemengde gevoelens	33
4.3 Heuristieken	34
4.4 De invloed van andere mensen op de geloofwaardigheidsbeoordeling blijft beperkt	36
4.5 Hoe het HSM terug te zien is in de geloofwaardigheidsbeoordeling van jongeren	36
4.5.1 Hoge motivatie maakt jongeren kritischer	37

4.5.2 Hoge en lage mogelijkheid houdt verband met mediawijsheid	38
4.6 Transparantie is van weinig toegevoegde waarde voor de geloofwaardigheidsbeoordeling	39
4.6.1 Jongeren zijn eenduidig over de definitie van transparantie	39
4.6.2 Transparantie wordt amper spontaan benoemd door de jongeren	40
4.6.3 Transparantie zorgt voor meer geloofwaardigheid als ernaar gevraagd wordt	40
4.7 Mbo- van hbo-studenten verschillen in hun geloofwaardigheidsbeoordeling	41
5 Conclusie	42
5.1 De voornamelijk heuristische geloofwaardigheidsbeoordelingen kunnen verklaard worden met het HSM	42
5.2 Transparantie is niet belangrijk om de geloofwaardigheid van nieuwsberichten te bepalen	44
6 Discussie	45
6.1 Deze studie kent vooral overeenkomsten met eerdere onderzoeken	45
6.2 Beperkingen	47
Literatuurlijst	49
Bijlage 1 Volledige tabellen van eerdere onderzoeken.....	57
Bijlage 2 Interviewgids focusgroepen	59
Bijlage 3 Codeboek.....	62
Bijlage 4 Transcripten focusgroepen.....	87

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

“Tegenwoordig kijken we geen achtuurjournaal meer, maar halen we ons nieuws van Cestmocro”, klinkt het in een *Volkskrant*-artikel over het onder jongeren populaire Instagramkanaal (Bahara & Curvers, 2023). Dit sluit aan bij een nieuwe ontwikkeling van het afgelopen jaar. Voor het eerst gebruikten meer Nederlanders online media in plaats van televisie om nieuws te consumeren (Commissariaat voor de Media, 2023a, p. 5). Uit deze trend blijkt een duidelijk generatieverschil: waar bij 55-plussers de televisie veruit de belangrijkste bron is voor nieuws zijn dit voor de leeftijdsgroep 18-24 jaar sociale media en online. Ze weten niet beter dan te leven met sociale media en worden daarom ook wel *social natives* genoemd (Costera Meijer, 2023, p. 20).

Een andere ontwikkeling die gepaard gaat met het generatieverschil is het vertrouwen in nieuwsmedia in Nederland. Nederland staat in de top drie van Europese landen waar de bevolking het grootste vertrouwen in de nieuwsmedia heeft, blijkt uit het *Digital News Report Nederland 2023* (DNR) (Commissariaat voor de Media, 2023a). Desalniettemin is er één leeftijdsgroep in Nederland waarvan het vertrouwen de laatste jaren juist afneemt. Het vertrouwen in de nieuwsmedia van de 18- tot 24-jarigen daalde van 56 procent in 2018 naar 34 procent in 2022 (Duvekot et al., 2023, p. 10). Uit de *Mediamonitor 2023* van hetzelfde Commissariaat voor de Media blijkt dat er sprake is van een generatiekloof. Wanneer de jongeren ouder worden, gaan ze namelijk niet automatisch meer gebruikmaken van traditionele media (Commissariaat voor de Media, 2023b, p. 4). Het DNR ziet hier een verband tussen de leeftijd, het medium dat ze gebruiken en hun vertrouwen. Van de mensen waarbij sociale media de belangrijkste bron van nieuws is, is hun vertrouwen in het nieuws beduidend lager (28 procent) dan mensen die sociale media als tweede belangrijkste bron gebruiken (63 procent) (Commissariaat voor de Media, 2023a, p. 52).

Het gebruik van sociale media brengt een andere manier van nieuwsconsumptie met zich mee, stellen Fletcher en Park (2017, p. 1281). Jongeren maken gebruik van nieuwsaggregatoren en socialemediakanalen om het belangrijkste nieuws te filteren. Ze hanteren hierbij een andere voorwaarde voor nieuws. Waar voor ouderen betrouwbaarheid het belangrijkste is, staat voor jongeren gebruiksgemak op één (Costera Meijer, 2023, p. 24). Jongeren vinden het wel belangrijk om op de hoogte zijn van het nieuws, maar wisselen hun nieuwsconsumptie af met entertainment, sociale interactie en grappige video's (Duvekot et al., 2023, p. 10; Fletcher & Park, 2017, p. 1282).

Door de constante stroom en afwisseling van al die verschillende berichten blijkt dat jongeren moeite hebben om te bepalen wanneer een bericht nieuws is (Duvekot et al., 2023, pp. 4, 5). Daarnaast zouden ze niet de kennis en kunde hebben om in te schatten hoe geloofwaardig een bericht is. Daarom baseren ze de geloofwaardigheid van een bericht vooral op hun onderbuikgevoel en op welke berichten vrienden en familie doorsturen (Duvekot et al., 2023, pp. 13, 14). Daarbij komt dat jongeren vaak hun vrienden of ouders meer vertrouwen dan een journalist (Duvekot et al., 2023, p. 7). Daarom poogt dit onderzoek te achterhalen hoe deze *social natives* de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram bepalen. De rest van dit hoofdstuk licht toe waarom dit vraagstuk zowel van maatschappelijk als wetenschappelijk belang is.

1.2 Informatie verwerken via twee routes

Jongeren lijken hun geloofwaardigheidsbeoordeling van socialemediaberichten vooral op heuristieken te baseren. Dit zijn vuistregels waarmee relatief snel met zo min mogelijk inspanning informatie op waarde geschat kan worden (Metzger & Flanagin, 2013, p. 214). Volgens Metzger en Flanagin (2013, p. 217) loopt de geloofwaardigheidsbeoordeling via een dual informatieverwerkingsstelsel. Een voorbeeld hiervan is het *Heuristic-Systematic Model* (HSM) van Chaiken et al. (1980). Iemand kan dan informatie via twee routes verwerken. Via de systematische

route wordt informatie analytisch op waarde geschat. Daarnaast kan het heuristisch en snel verwerkt worden. Het idee dat een mens op twee manieren informatie kan verwerken, wordt al tientallen jaren in het onderzoeksveld van de communicatie en psychologie toegepast en de laatste jaren heeft het zijn weg gevonden naar het vakgebied van Journalism Studies (Arguedas, Badrinathan, et al., 2023; Koliska, 2022; Swart, 2023; Van Dalen, 2020).

De constante stroom aan informatie op Instagram maakt het logisch om op deze heuristieken terug te vallen. Er lijkt simpelweg geen tijd te zijn om kritisch een bericht te bekijken. Ook het format van snel scrollen en 'nieuwssnacken' lijkt de heuristische verwerking alleen maar te stimuleren (Anter & Kümpel, 2023). Dat is direct het gevaar van sociale media. Het zijn namelijk goede verspreiders van nepnieuws, des- en misinformatie, stellen Aïmeur et al. (2023, p. 2). *Cestmocro*, een Instagram-account met meer dan een miljoen volgers, is voor jongeren in Nederland een populaire nieuwsaggregator. Mede doordat *Cestmocro* berichten van sociale en nieuwsmedia zo snel mogelijk overneemt, maakt het kanaal zich nog wel eens schuldig aan het verspreiden van nepnieuws of misinformatie (Van den Bos, 2023). Daar komt bij dat jongeren de zogenaamde objectieve houding van nieuwsmedia ongeloofwaardig vinden. Door het grote 'nieuws'aanbod zien ze dat er andere perspectieven zijn op het nieuws. Daarom maken ze ook gebruik van alternatieve media, zoals *De Andere Krant* of *Gezond Verstand*. Van kwaliteitsmedia zouden ze liever zien dat deze ook subjectiever nieuws maken (Duvekot et al., 2023, pp. 5, 14). Als laatste blijkt dat jongeren het idee hebben dat ze goed kunnen bepalen wanneer een bericht nepnieuws bevat. Dit is echter niet het geval (Duvekot, et al., 2023, p. 14). Ze zijn "*skilled but vulnerable media users*" (De Leyn et al., 2021, p. 221). Niet alleen kunnen jongeren dus lastig zelf inzien welk nieuws ze kunnen vertrouwen, ook blijkt volgens Ognyanova et al. (2020, p. 3) dat wanneer mensen in aanraking komen met nepnieuws hun vertrouwen in mainstream nieuwsmedia verder daalt.

Dit alles bij elkaar opgeteld maakt dit onderzoek van maatschappelijke belang. Het is alarmerend dat dit vertrouwen in de nieuwsmedia daalt, want voor een goed functionerende democratie is het essentieel dat mensen vertrouwen hebben in de nieuwsmedia (Chaparro-Dominguez et al., 2021; Karlsen & Aalberg, 2023; Swart & Broersma, 2022, p. 399). Volgens Swart (2023, p. 508) is er niets mis met kritisch zijn op het nieuws, maar loopt er een dunne lijn tussen gezond scepticisme en de cynische mediacriticus die de mainstream media niet gelooft. Daarnaast hebben de nieuwsorganisaties dit vertrouwen van jong en oud ook nodig, want zonder vertrouwen hebben mensen eigenlijk geen reden om nieuwsmedia te gebruiken (Fawzi et al., 2021, p. 1). Henke et al. (2020, p. 300) vrezen dat de nieuwsconsumptie van jongeren en hun vertrouwen in de media in een vicieuze cirkel zullen belanden. Meer wantrouwen in nieuwsmedia zal leiden tot intensiever gebruik van sociale media. Wat weer kan resulteren in nog meer wantrouwen en het versterken van polarisatie (Henke et al., 2020, p. 300).

Doordat jongeren het steeds lastiger vinden om nepnieuws van echt nieuws te onderscheiden, ligt daar zowel een mogelijkheid als een uitdaging voor journalisten. Journalisten zouden, om geloofwaardig over te komen, vooral de kwaliteit van hun producties moeten benadrukken en transparantie over hun journalistieke keuzes zou het vertrouwensprobleem moeten oplossen (Henke et al., 2020, p. 300). Daarom ligt de focus van dit onderzoek niet alleen op de geloofwaardigheidsbepaling van de jongeren, maar ook op de rol van transparantie binnen deze bepaling.

1.3 Onderzoeksfocus

Volgens nieuwsconsumenten, journalisten en wetenschappers schuilt de oplossing voor wantrouwen in de nieuwsmedia namelijk in transparantie (Fisher et al., 2021, p. 1499; Haapanen, 2022, p. 887; Koliska, 2022, p. 1488). Transparantie wordt in de literatuur niet alleen genoemd als een oplossing

voor het wantrouwen in journalistiek, maar ook voor het lage vertrouwen in de overheid, politiek en wetenschap (Alessandro et al., 2021).

Sinds nieuwsorganisaties steeds meer verwijten krijgen van consumenten dat zij nep- of subjectief nieuws verspreiden, zijn de nieuwsmedia, vooral op hun websites, meer transparantie-elementen toe gaan passen in de hoop het vertrouwen van de consument te herstellen (Koliska, 2022, p. 1488; Latvala, 2023, p. 10). Zo is *The New York Times* sinds 30 januari 2024 om die reden uitgebreidere biografieën van journalisten gaan gebruiken (The New York Times, 2024):

Research has shown that the more readers know about our reporters, the more likely they are to understand the rigors of our journalistic process and trust the results. Enhanced bios present an opportunity to explain to the world how journalists operate.

Daarnaast bleek uit een survey van het Reuters Institute for the Study of Journalism onder achtduizend mensen in Brazilië, India, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten dat transparantie de beste strategie is voor het terugwinnen van vertrouwen (Banerjee et al., 2023). Ook pleiten diverse onderzoekers in eerste instantie voor meer transparantie in de journalistiek (Chadha & Koliska, 2015; Craft & Heim, 2009; Curry & Stroud, 2019, p. 902).

Ondanks al dit enthousiasme over het toepassen van transparantie-elementen blijkt wanneer er daadwerkelijk experimenten worden uitgevoerd met de nieuwswebsites keer op keer dat transparantie weinig tot geen effect heeft op het verhogen van het vertrouwen (Henke, Holtrup, & Möhring 2022; Karlsson et al., 2014; Koliska, 2022; Peacock et al., 2022; Tandoc & Thomas 2017). Volgens Koliska (2022, p. 1503) kan dit komen doordat mensen die transparantie-elementen niet aanzien voor aanwijzingen van open- en eerlijkheid.

Karlsson (2020, p. 1799) benadrukt dat er verschillende studies zijn gedaan naar transparantie, maar dat onderzoekers het publiek hierbij zelden als uitgangspunt nemen. Wanneer onderzoek wordt gedaan naar het publiek is er geen focus op één leeftijdsgroep of als die er is dan zijn het alleen universitaire studenten. Daarbij komt dat juist mensen met een lager opleidingsniveau over het algemeen minder vertrouwen hebben in het nieuws dan mensen met een hoger opleidingsniveau (Mont'Alverne et al., 2022, p. 19). Daarnaast zijn al deze onderzoeken uitgevoerd op nieuwswebsites en niet op sociale media, de plek waar juist de doelgroep zit met het minste vertrouwen in de journalistiek. Daarom zal dit onderzoek zich richten op mbo-studenten. De specifieke focus van deze studie maakt dit onderzoek van wetenschappelijke waarde.

Swart (2023) deed wel onderzoek in Nederland naar de mediawijsheid van mbo-studenten. Ze interviewde jongeren van tussen de 16 en 22 jaar over de strategieën die zij toepassen op sociale media om de geloofwaardigheid van nieuws te bepalen. Eén van haar conclusies is dat de geloofwaardigheid van nieuws niet volledig individueel bepaald wordt, maar vooral afhangt van groepsnormen en de perceptie van de sociale kring rondom het individu (Swart, 2023, p. 518; Tandoc et al., 2017, p. 2758).

Kortom, jongeren zijn door de jaren heen sceptischer geworden over de motivaties en objectiviteit van nieuwsmedia. Daarbij maken ze gebruik van alternatieve media die zich nog wel eens schuldig maken aan het verspreiden van nepnieuws, mis- of desinformatie (Stocking et al., 2022). Tegelijkertijd hebben de jongeren niet de kennis om het nieuws kritisch te evalueren en maken ze, zoals het HSM suggereert, vooral gebruik van verschillende heuristische zoals vrienden en het onderbuikgevoel (Duvekot et al., 2023, pp. 13, 14).

De wetenschappelijke waarde van dit onderzoek is gelegen in het feit dat eerder onderzoek laat zien dat transparantie op nieuwswebsites in de huidige vorm geen positief effect heeft op de geloofwaardigheid. Daarom is het relevant te onderzoeken hoe jongeren de geloofwaardigheid van nieuwsberichten dan wél beoordelen en welke rol voor transparantie daarbinnen weggelegd kan zijn.

Hanteren zij wel dezelfde definitie voor transparantie en zien ze transparantie-elementen als indicatoren voor kwalitatieve journalistiek (Koliska, 2022, pp. 1503, 1504)? Omdat jongeren Instagram het meest gebruiken voor nieuws zal het onderzoek zich beperken tot dit platform (Commissariaat voor de Media, 2023b, p. 36). Onderzoek naar geloofwaardigheid en transparantie met mbo- en hbo-studenten als doelgroep, specifiek op het platform Instagram, is nog niet eerder uitgevoerd. Daarom zal dit onderzoek exploratief van aard zijn met focusgroepen als methode. Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag:

Hoe verklaart het Heuristic-Systematic Model de manieren waarop mbo- en hbo-studenten de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram beoordelen?

Nieuwsmedia passen transparantie-elementen, zoals hyperlinks naar extra informatie, minder toe op Instagram. Dat terwijl het scepticisme van de jongeren over de 'objectieve' houding van nieuwsmedia en de vluchtigheid die Instagram kenmerkt, juist lijkt te suggereren dat transparantie een rol kan spelen in de geloofwaardigheidsbeoordeling van jongeren (Hase et al., 2023, p. 1515; Mena et al., 2020, p. 2). Daarom volgt aansluitend bij het onderzoek de volgende deelvraag:

Op welke manier is transparantie voor mbo- en hbo-studenten belangrijk voor de geloofwaardigheidsbeoordeling van nieuwsberichten op Instagram?

Uiteindelijk is het doel van deze studie om in kaart te brengen hoe jongeren geloofwaardigheid van nieuws bepalen op Instagram, zodat nieuwsmedia weten hoe zij hun berichtgeving aan kunnen passen op basis van deze informatie. Daarnaast kan het inzicht bieden voor middelbare, mbo- en hbo-scholen hoe zij hun lessen over mediawijsheid kunnen inrichten.

Voordat deze vragen verder onderzocht worden, dient de keuze voor geloofwaardigheid in plaats van vertrouwen kort toegelicht te worden. Geloofwaardigheid heeft een andere definitie dan vertrouwen. Volgens Fawzi et al. (2021, p. 3) gaat geloofwaardigheid over een beoordeling van specifieke mediacontent, zoals een post op sociale media of een artikel op een nieuwssite, op een bepaald moment. Geloofwaardigheid is nauwer dan het concept vertrouwen. Bij vertrouwen spreken onderzoekers over het vertrouwen in het instituut journalistiek, waarbinnen de geloofwaardigheid van een journalistiek medium, journalist of nieuwsbericht een onderdeel is (Van Dalen, 2020, p. 360). Aangezien dit onderzoek zich zal richten op de beoordeling van nieuwsberichten op Instagram zal voor dit onderzoek het concept geloofwaardigheid verder gebruikt worden. De nuances en verschillen in definities komen in paragraaf 2.2 verder aan bod.

Leeswijzer

De opbouw van deze studie is als volgt. In het tweede hoofdstuk volgt een overzicht van de theorie over het belang van de aanwezigheid van de journalistiek op sociale media. Daarnaast zal ingegaan worden op de concepten geloofwaardigheid en transparantie in de journalistiek en waarom transparantie momenteel geen effect heeft op geloofwaardigheid. In hoofdstuk 3 wordt behandeld waarom voor dit onderzoek specifiek is gekozen voor focusgroepen als methode. Daarna wordt uitgelegd hoe deze gebruikt kunnen worden om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Vervolgens zal hoofdstuk 4 de verwachte resultaten van deze focusgroepen beslaan, hoofdstuk 5 zal ingaan op de conclusies van dit onderzoek en hoofdstuk 6 sluit af met de discussie.

2 Theoretisch kader

Deze studie draait om de volgende onderzoeksvraag: *Hoe verklaart het Heuristic-Systematic Model de manieren waarop mbo- en hbo-studenten de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram beoordelen?* Daarnaast wordt de rol van transparantie daarbinnen onderzocht. Eerst bespreekt paragraaf 2.1 welke rol socialemediaplatformen innemen binnen de journalistiek. Daarna behandelt paragraaf 2.2 waarom in deze studie het concept geloofwaardigheid gehanteerd wordt. In paragraaf 2.3 worden de verschillende vormen van geloofwaardigheid gedefinieerd en paragraaf 2.4 behandelt het verband tussen geloofwaardigheid en heuristieken. Omdat de deelvraag van dit onderzoek gaat over de rol van transparantie bij de bepaling van geloofwaardigheid bespreekt paragraaf 2.5 de definities die onderzoekers binnen de journalistiek hanteren voor transparantie, welke vormen van transparantie journalisten gebruiken en waarom er vanuit verschillende groepen hoge verwachtingen zijn van transparantie. Vervolgens diept paragraaf 2.6 het effect van transparantie op de geloofwaardigheid uit en paragraaf 2.7 gaat specifiek in op transparantie en sociale media. Paragraaf 2.8 vat het theoretisch kader samen en benoemt waarom het op basis van de bestaande theorie logisch is dat dit onderzoek zich zal focussen op welke aanwijzingen en heuristieken mbo- en hbo-jongeren gebruiken om de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op specifiek Instagram te bepalen.

2.1 Platformisering van de journalistiek

Sociale media zijn steeds belangrijker voor de informatievoorziening en nieuwsconsumptie (Hase et al., 2023, p. 1499; Nielsen & Fletcher, 2023, p. 485). Dit wordt wel platformisering van de journalistiek genoemd. Zoals het *Digital News Report Nederland 2023* (DNR) al benadrukte, gebruiken jongeren online media meer voor nieuws dan dat ze traditionele nieuwskanalen als televisie en de krant consumeren (Commissariaat voor de Media, 2023a, p. 7). Wat nieuw is, is dat jongeren vooral hun nieuws van sociale media halen en dit wanneer ze ouder worden vooralsnog blijven doen. Daardoor dreigt dit op de langere termijn ten koste te gaan van de inkomsten van de kwaliteitsnieuwsmedia (Commissariaat voor de Media, 2023a, p. 7; Costera Meijer, 2020, p. 2327; Dvir-Gvirsman & Tsurriel, 2022, p. 1310). Het is daarom voor deze nieuwsmedia niet alleen belangrijk dat ze op sociale media aanwezig zijn, maar ook dat jongeren hen tegenkomen en geloofwaardig vinden (Chaparro-Dominguez et al., 2021, p. 284).

Met de platformisering komt het feit dat nieuwsmedia, als ze relevant willen blijven, hun nieuws dienen aan te passen naar de principes, mechanismen en regels, oftewel logica van het platform (Dvir-Gvirsman & Tsurriel, 2022, p. 1311; Hase et al., 2023, p. 1500). Voor Instagram geldt bijvoorbeeld dat er grote nadruk ligt op visuele content. Ondanks dat uit het onderzoek van Hase et al. (2023, pp. 1514, 1515) blijkt dat nieuwsmedia hun berichten nog weinig aanpassen naar wat gebruikelijk is op Instagram, laten de kanalen bijvoorbeeld wel links naar hun website weg om die reden. Dat terwijl hyperlinks doorgaans gebruikt worden op websites als uiting van transparantie (Haapanen, 2022, p. 878; Karlsson, 2010, p. 540; Karlsson, 2020, pp. 1803, 1804). Het is dus belangrijk dat nieuwsmedia aanwezig zijn op sociale media en dat jongeren hen weten te vinden. De vraag hierbij blijft nog hoe jongeren transparantie op Instagram percipiëren.

2.2 Waarom geloofwaardigheid?

De begrippen geloofwaardigheid en vertrouwen worden regelmatig door elkaar gebruikt, maar ze betekenen wel degelijk iets anders, stellen onderzoekers (Fawzi et al., 2021, p. 3; Fletcher & Park 2017, pp. 1282, 1283; Van Dalen, 2020, p. 360). Daarom behandelt deze paragraaf de verschillende definities van de termen en wordt er op basis van deze literatuur beargumenteerd waarom in dit onderzoek voor geloofwaardigheid is gekozen.

De wetenschappelijke bestudering van vertrouwen dateert al van voor de christelijke jaartelling. In de klassieke oudheid ging de Griekse filosoof Aristoteles in zijn retorische, de kunst

van het overtuigend spreken, al in op de concepten ethos, logos en pathos. Wanneer iemand een deskundige, eerlijke en welgezinde indruk maakt dan kan dat ten goede komen van zijn vertrouwen als persoon (Braet, 2007, p. 50). Als het aan Aristoteles lag, vond overtuiging alleen plaats met goed doordachte standpunten en steekhoudende argumenten, oftewel logos (Braet, 2007, p. 49). Emotie en andere trucs zouden alleen maar afleiden van het komen tot een overeenstemming. Dat is in theorie een utopisch uitgangspunt wat in de werkelijkheid niet standhoudt. Daarom worden volgens Braet (2007, p. 49) in de praktijk andere methoden toegepast om te overtuigen. Mensen zijn snel afgeleid en geven lang niet altijd hun volledige aandacht aan een online (nieuws)bericht (Costera Meijer & Kormelink, 2014, p. 670). Doordat mensen uitstekend beïnvloedbaar zijn, zijn ondanks het afkeuren van Aristoteles, ethos en pathos wel degelijk effectieve concepten (Braet, 2007, p. 49).

Van ethos wordt gesproken over welke indruk een persoon of in dit geval een journalistiek medium maakt bij de ontvanger (Braet, 2007, p. 50). Ethos valt onder te verdelen in deskundigheid, eerlijkheid en welgezindheid. Kort gezegd gaat het bij deskundigheid over de kennis die een persoon heeft van een onderwerp, waardoor deze als geloofwaardig overkomt. Bij eerlijkheid heeft de ontvanger het idee dat die het volledige verhaal van de zender te horen krijgt en dit niet eenzijdig of onvolledig is (Braet, 2007, p. 51). Tot slot, gaat het bij welgezindheid over de gelijkgestemdheid van de zender en de ontvanger. Iemand wordt welgezind gevonden wanneer beide personen bijvoorbeeld voorstander zijn van linkse dan wel rechtse politieke ideeën (Braet, 2007, p. 51). Pathos gaat over het gevoel en emotie die ervoor kunnen zorgen dat iemand overtuigd raakt. Wanneer een journalist bijvoorbeeld een meelijwekkend verhaal schrijft over vluchtelingen, dan kunnen mensen overtuigd raken door de emoties die daarmee opgeroepen worden en niet per se door de argumentatie die opgevoerd wordt. Ethos, logos en pathos hebben ieder op de eigen manier dus invloed op het winnen van vertrouwen of geloofwaardigheid van de journalist (Metzger & Flanagin, 2013, p. 211; Van Dalen, 2020, p. 360).

De verwarring tussen de concepten geloofwaardigheid en vertrouwen zou begonnen zijn in de communicatiestudie van Hovland, Janis en Kelley (1953). Zij benadrukten dat vertrouwen een voorwaarde is om geloofwaardig te zijn. Hierna werden deze twee concepten nog wel verder onderzocht in de communicatie- en journalistieke studies, maar onduidelijk bleef de exacte verhoudingen tussen de termen, aldus Kohring en Matthes (2007, p. 233).

Verschillende onderzoekers koppelen vertrouwen voornamelijk aan het kwetsbaar opstellen door je toekomst deels aan iemand anders, in dit geval het medium of de journalist, toe te vertrouwen (Fletcher & Park, 2017, p. 1283; Kohring & Matthes, 2007, p. 238). Als de toekomst al bekend was en er geen sprake van risico's zou zijn, dan is er geen vertrouwen nodig in een systeem (Kohring & Matthes, 2007, p. 238). Deze definitie laat volgens Koliska (2022, p. 1492) zien dat geloofwaardigheid en vertrouwen geen synoniemen van elkaar zijn. Ook Van Dalen (2020, p. 358) ziet geloofwaardigheid en vertrouwen als twee verschillende concepten die gedeeltelijk overlappen. Vertrouwen richt zich op de toekomst en focust zich op het instituut journalistiek. Net zoals er gesproken wordt over vertrouwen in de 'politiek' of 'overheid'. Voorgaande onderzoekers zijn het erover eens dat vertrouwen uit drie aspecten bestaat: "*trust is (1) oriented toward the future, (2) involves risk, and (3) reduces social complexity*" (Prochazka & Schweiger 2018, p. 27). Geloofwaardigheid is daar, volgens de onderzoekers, een onderdeel van.

Geloofwaardigheid verwijst naar een specifiek bericht of medium en gaat over de ervaren waarheid op dat moment (Van Dalen, 2020, p. 360). Waar vertrouwen samenhangt met de toekomst gaat geloofwaardigheid in op het verleden en het heden (Prochazka & Schweiger 2018, p. 28). De ervaren geloofwaardigheid bestaat uit verschillende subonderdelen zoals: eerlijkheid, vooringenomenheid, objectiviteit en nauwkeurigheid (Appelman & Sundar, 2016, p. 62). Zoals Appelman en Sundar (2016, p. 63) en Van Dalen (2020, p. 360) benadrukken gaat het om de ervaren geloofwaardigheid van een persoon. Dit betekent dus dat de geloofwaardigheid per persoon kan

verschillen en een nieuwsbericht eerlijk, objectief en nauwkeurig kan zijn, maar niet zo ervaren wordt.

Dit onderzoek focust zich niet op het vertrouwen in journalistiek als instituut, maar op de geloofwaardigheid van afzonderlijke berichten op Instagram. Ondanks dat het voor de democratie net zo belangrijk is dat jongeren vertrouwen hebben in het instituut journalistiek, maken bovenstaande definities en verhoudingen het voor deze studie logischer om eerst te onderzoeken hoe jongeren de geloofwaardigheid van nieuwsberichten bepalen. De keuze voor deze onderzoeksfocus komt mede doordat geloofwaardigheid niet als één concept gezien kan worden, maar uit verschillende lagen bestaat. Om de complexiteit van geloofwaardigheid te begrijpen zijn deze vormen van geloofwaardigheid van belang voor dit onderzoek en daarom worden ze in de volgende paragraaf behandeld.

2.3 Vormen van geloofwaardigheid

Geloofwaardigheid gaat over de *gepercipieerde* ervaring van de nieuwsconsument. Wanneer de persoon een nieuwsbericht ziet dan schat deze aan de hand van verschillende factoren in of het bericht geloofwaardig is (Van Dalen, 2020, p. 360). Voor de journalist en zijn medium is het met alle informatie die online beschikbaar is van belang om zich te kunnen onderscheiden van andere berichtgeving (Fisher, 2016, p. 3). Daarnaast is het voor de nieuwsconsument net zo goed belangrijk om deze journalistieke berichtgeving te herkennen. Binnen geloofwaardigheid wordt gekeken naar de geloofwaardigheid van het bericht, de bron en het medium (Fisher, 2016, p. 4). Deze duidelijke scheiding is al wel wat verouderd (Sundar, 2008, p. 74). Toch is het belangrijk om te benoemen waar onderzoek naar geloofwaardigheid uit ontstaan is en vooral waarom het voor de *social natives*, de generatie die is opgegroeid met sociale media, niet eenvoudig is om geloofwaardigheid te bepalen (Fisher 2016, p. 7).

A. Berichtgeloofwaardigheid

Hoe geloofwaardig is de informatie en hoe is deze geformuleerd? De geloofwaardigheid van een bericht kan niet los gezien worden van de geloofwaardigheid van degene die het brengt en op welk medium dat gedaan wordt (Karlsen & Aalberg, 2023, p. 147). Wel kan het bericht zelf ook beoordeeld worden op geloofwaardigheid. Wanneer het vol staat met taalfouten dan heeft dat negatieve invloed op de berichtgeloofwaardigheid (Arguedas, Badrinathan, et al., 2023, p. 10). Daarnaast onderzochten Appelman en Sundar (2016) hoe berichtgeloofwaardigheid los van bron- en mediumgeloofwaardigheid gemeten kan worden. De berichtgeloofwaardigheid hangt af van de gepercipieerde accuraatheid, authenticiteit en de ervaren geloofwaardigheid van het bericht (Appelman & Sundar, 2016, p. 74).

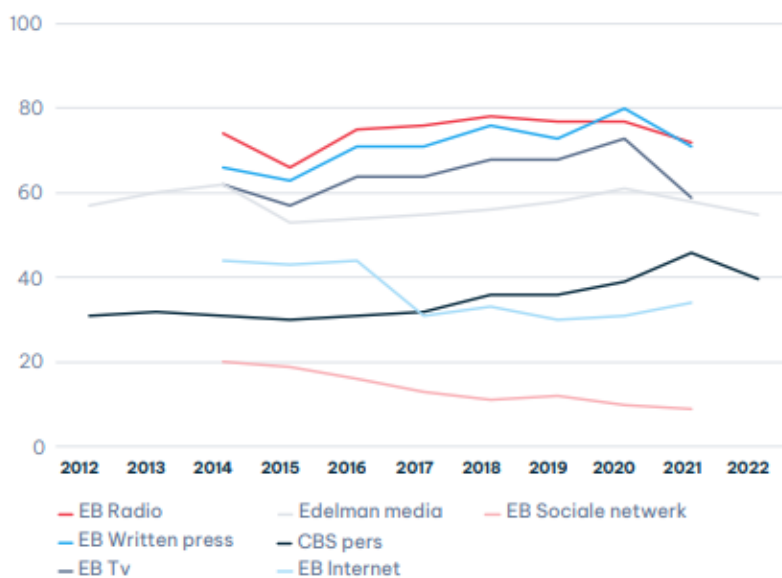
B. Brongeloofwaardigheid

Brongeloofwaardigheid gaat over de geloofwaardigheid van de nieuwsorganisatie, journalist, of bron die door de journalist wordt aangehaald. Metzger en Flanagin (2013, p. 212) benadrukken dat dit de belangrijkste vorm van geloofwaardigheid is. De verdere geloofwaardigheidsbeoordeling rust hier namelijk op. Waar het vóór het internettijdperk duidelijk was wie de bron van een publicatie of bericht was, is dit op sociale media soms lastiger te achterhalen (Fisher, 2016, p. 6). Deze ontwikkeling benadrukt direct het gevolg van nieuws op sociale media voor de geloofwaardigheid. Daarom hebben Karlsen en Aalberg (2023, p. 147) nog twee andere vormen geloofwaardigheid geïntroduceerd: *Intermediary platform* en *sender credibility*. Deze volgen later in deze paragraaf.

C. Mediumgeloofwaardigheid

Mediumgeloofwaardigheid gaat om het feit welk medium gebruikt wordt om een bericht te verspreiden: televisie, website, krant, radio of sociale media (Fisher, 2016, pp. 4, 5). Vanaf 1959 werden in de Verenigde Staten elke twee jaar de geloofwaardigheid van verschillende media onderzocht. De mensen werd elke keer de vraag gesteld welk medium ze het meest geloofwaardig vonden als ze een tegenstrijdig verhaal hoorden op de radio, televisie of in de krant (Fisher, 2016, p. 5; Kohring & Matthes, 2007, pp. 233, 234). Televisie bleek hierbij eigenlijk altijd het meest te vertrouwen nieuwsmedium. Tegenwoordig zijn sociale media en websites ook te gebruiken als nieuwsbron. Ondanks dat het allebei online nieuwsbronnen zijn, worden deze wel anders gewaardeerd. Zo blijkt uit onderzoek van Sveningsson (2015, p. 6) dat mensen nieuws via Facebook minder vertrouwen dan wanneer het via de originele nieuwssite tot mensen komt. Dit komt mede doordat het nieuws niet alleen omringd wordt door nieuwsberichten, maar ook met leuke berichten van vrienden of familie. Ook alle sociale media kunnen niet onder één noemer geschoven worden. Swart (2023, p. 514) ondervond dat jongeren Facebook meer associëren met nepnieuws dan bijvoorbeeld Instagram. Waardoor Facebook met meer argwaan bekeken wordt. Het DNR verzamelde van verschillende onderzoeken de geloofwaardigheid van diverse nieuwsmedia. Deze zijn hieronder weergegeven in figuur 1. Te zien is dat er een verschil is in vertrouwen in radio, televisie en geschreven pers versus internet en sociale media (Commissariaat voor de Media, 2023a, p. 48). Jongeren zijn hierin een uitzondering op de regel en hebben bijna even veel vertrouwen in nieuws via sociale media als de andere media (Liedke & Gottfried, 2022).

Figuur 5.1. Vertrouwen vanaf 2012 diverse onderzoeken

Figuur 1. Vertrouwen van mensen in een specifiek medium. Bron: Commissariaat voor de Media (2023a, p. 48).

D. Geloofwaardigheid van de zender en het tussenplatform

Waar voor het socialemediatijdperk bronnen, media en berichten duidelijk te onderscheiden waren als verschillende vormen om de geloofwaardigheid van te bepalen, is deze onderverdeling door de platformisering niet altijd even makkelijk meer te maken (Fisher, 2016, p. 7; Karlsen & Aalberg 2023, p. 147). Wanneer een bericht verspreid wordt via sociale media komen er volgens Karlsen en Aalberg (2023, p. 147) twee vormen bij die de geloofwaardigheid van een bericht beïnvloeden: het platform waarop het bericht gedeeld wordt, *intermediary platform* en de persoon of organisatie die het bericht daarop plaatst of doorstuurt, *intermediary sender credibility*. Iedereen kan een bericht van een nieuwssite delen op sociale media en daar weer doorsturen naar vrienden. Deze ontwikkeling is

tweeledig. De journalist heeft zelf niet meer de volledige controle over het bericht en de consument heeft nog meer aspecten waar hij op moet letten om in te kunnen schatten of een bericht geloofwaardig is (Karlsen & Aalberg, 2023, p. 148). Dit is relevant voor dit onderzoek, omdat jongeren zelf aangeven dat ze op sociale media niet meer kunnen inschatten of een bericht nieuws bevat en wat het bericht geloofwaardig maakt (Duvekot et al., 2023, pp. 13, 14). Daarom baseren jongeren de geloofwaardigheid van berichten voornamelijk op heuristieken en aanwijzingen (Swart, 2023, p. 514). Daar komt bij dat doorgestuurd berichten vanuit de sociale kring soms meer invloed hebben op de geloofwaardigheid dan de brongeloofwaardigheid (Mena et al., 2020, p. 2). Hoe de verschillende geloofwaardigheden samenhangen met de heuristieken wordt behandeld in de volgende paragraaf.

2.4 Heuristieken voor geloofwaardigheid

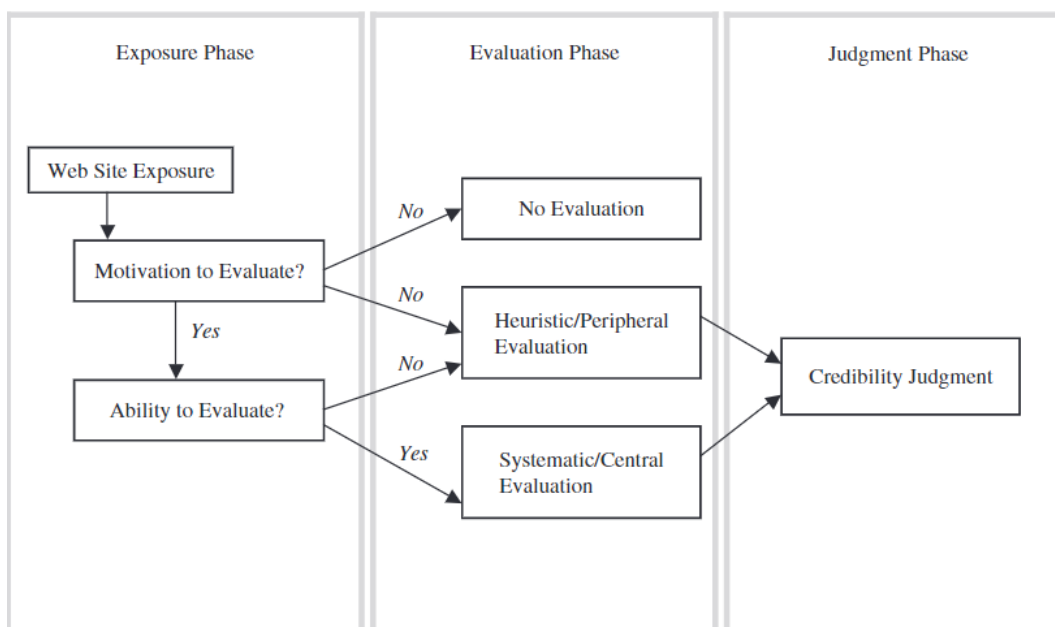
Informatie is op sociale media ruim voorhanden. Doordat nieuws veelvuldig wordt doorgeplaatst of juist door een nieuwsaggregator op één plek wordt verzameld, kan het voor consumenten ingewikkeld zijn om te bepalen wie de oorspronkelijke bron van het bericht is en of het bericht geloofwaardig is. Bij traditionele media kunnen journalisten nog fungeren als de poortwachters van het nieuws. Zij selecteren het nieuws dat in de krant moet komen en zijn hierbij verantwoordelijk voor de gebruikte bronnen en de uiteindelijk verwoording van het artikel. Op sociale media kunnen journalisten die rol niet meer vervullen en zijn mensen meer op zichzelf aangewezen (Metzger & Flanagin, 2015, pp. 446, 447). Op basis van duale informatieverwerkingstheorieën gaat deze paragraaf in op heuristieken en aanwijzingen die mensen gebruiken om journalistieke berichtgeving te controleren op geloofwaardigheid.

Net zoals de onduidelijkheden tussen de concepten geloofwaardigheid en vertrouwen hun grondslag kennen in het communicatieveld komen de informatieverwerkingstheorieën uit het onderzoeksveld van de communicatie en psychologie. Er zijn steeds meer aanwijzingen en heuristieken waar jongeren de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op kunnen baseren. Hoe en of zij hun geloofwaardigheidsoordeel hierop baseren, hangt af van hoe zij deze informatie verwerken (Metzger & Flanagin, 2015, p. 449). Met duale informatieverwerkingstheorieën wordt uitgelegd hoe jongeren dit (onbewust) doen.

Aangezien eerdere onderzoekers in Journalism Studies zich beperken tot duale informatieverwerkingstheorieën en deze het meest geschikt zijn voor specifiek de bepaling van geloofwaardigheid van journalistieke berichtgeving, is er voor dit onderzoek ook gekozen om zich te beperken tot duale informatieverwerkingstheorieën (Arguedas, Badrinathan, et al., 2023; Koliska, 2022; Metzger & Flanagin, 2015; Metzger, 2007; Sundar, 2008; Van Dalen, 2020). Twee bekende theorieën zijn het *Elaboration Likelihood Model* (ELM) van Petty en Cacioppo (1986) en het *Heuristic-Systematic Model* (HSM) van Chaiken et al. (1980). Ook Metzger (2007, p. 2087) creëerde een eigen model gebaseerd op deze twee. De manier waarop iemand informatie verwerkt, hangt samen met de motivatie en de mogelijkheid van de persoon om deze informatie te verwerken. De motivatie en mogelijkheid kunnen hoog of laag zijn en afhankelijk daarvan verwerkt een mens de informatie op een bepaalde manier. Bij hoge motivatie is de persoon gericht op zoek naar informatie en heeft hij er belang bij dat hij nuttige informatie vindt. Omdat hij deze informatie echt wil begrijpen, zal hij deze informatie waarschijnlijk geconcentreerd en kritisch bekijken en bijvoorbeeld vergelijken met andere bronnen. Motivatie kan beïnvloed worden als een bericht gaat over onderwerpen die grote gevolgen kunnen hebben, zoals gezondheid of financiële informatie tegenover lage motivatie bij zacht nieuws (Metzger & Flanagin, 2013, p. 217). Van hoge mogelijkheid is sprake als de persoon tijd, kennis en kunde heeft om de informatie kritisch tot zich te nemen Metzger (2007, p. 2087). In dit geval wordt gesproken van een analytische manier van informatieverwerking. Omdat een mens lang niet altijd hoge motivatie of de mogelijkheid heeft, baseert deze zich meestal op heuristieken. Heuristieken zijn

vuistregels, gebaseerd op eerder opgedane kennis en ervaring, waarmee een mens relatief snel met zo min mogelijk inspanning informatie op waarde kan schatten (Metzger & Flanagin, 2013, p. 214).

Het ELM en HSM werken eigenlijk op dezelfde manier. Wanneer een mens nieuwe informatie consumeert, kan hij deze via twee routes verwerken: de centrale en perifere route volgens Petty en Cacioppo (1986) en de systematische en heuristische volgens Chaiken (1980). Aangezien iemand op sociale media wordt bedolven onder de informatie en berichten en het te veel tijd en energie kost om van elk bericht grondig af te wegen of de informatie geloofwaardig is, ontwikkelt een mens heuristieken waarmee via de heuristische route snel en zonder al te veel inspanning de geloofwaardigheid van een bericht bepaalt (Van Dalen, 2020, p. 370). Theoretisch gezien zou het logischer zijn dat mensen altijd rationele keuzes maken, maar zeker in deze tijden met alle informatie voorhanden is de heuristische route eerder de regel dan de uitzondering (Metzger & Flanagin 2013, p. 213). Alleen motivatie is niet voldoende voor een kritische analyse. Deze persoon moet ook de kennis en ervaring hebben. Dit sluit aan bij de manier waarop nieuws geconsumeerd wordt op Instagram. Jongeren lezen berichten niet meer, maar ‘snacken’ het nieuws tussen de andere kleurrijke en vrolijke berichten door (Anter & Kümpel, 2023, p. 5). Overigens betekent het niet automatisch dat mensen heuristieken alleen gebruiken voor de heuristische route. Heuristieken kunnen ook kaders bieden voor een meer kritische analyse via de systematische route (Sundar, 2018, p. 75). Figuur 2 vat het algemene idee van de duale informatieverwerkingstheorieën samen.

Figuur 2. De elementen voor duale informatieverwerking. Bron: Metzger, (2007, p. 2088).

Door de afwezigheid van journalistieke poortwachters online zijn jongeren dus op zichzelf en elkaar aangewezen om op basis van hun gevoel en kennis in te schatten of het bericht dat ze langs zien komen op Instagram geloofwaardig is (Metzger & Flanagin, 2013, p. 212). Terwijl juist blijkt dat jongeren daar de grootste moeite mee hebben (Duvekot et al., 2023, pp. 13, 14). Waar eerdere generaties konden terugvallen op de mediawijsheid die ze hebben opgedaan, is dit de eerste generatie die volledig opgroeit met sociale media, waarbij deze mediawijsheid veelal ontbreekt (Peifer & Meisinger, 2021, p. 833). Des te belangrijker is dus de mediawijsheid die jongeren meekrijgen in hun opvoeding of onderwijs. Desalniettemin betekent mediawijs zijn niet automatisch dat iemand dit ook toepast wanneer hij nieuws consumeert (Swart, 2023, p. 508). Met mediawijs wordt bedoeld dat mensen weten hoe het nieuwsproductieproces verloopt, weten hoe

nieuwsconsumptie werkt en snappen welke sociale factoren daar allemaal invloed op kunnen hebben (Swart, 2023, p. 506). Dit sluit dus aan bij de kennis en kunde van de jongeren.

Mensen die vertrouwen hebben in nieuwsmedia gebruiken voornamelijk brongeloofwaardigheid om te bepalen of ze het nieuws geloven. Mensen die minder vertrouwen hebben in nieuws baseren zich op andere heuristieken (Van Dalen, 2020, p. 14). Deze mensen baseren de geloofwaardigheid van nieuws volgens Metzger en Flanagin (2013, p. 213) niet op de objectiviteit en nauwkeurigheid van de journalist maar bijvoorbeeld op het design van de website. De onderzoekers vonden nog een aantal heuristieken die mensen toepassen om de geloofwaardigheid van een website te beoordelen. Hierbij benadrukken ze dat er meer heuristieken zijn en op bepaalde momenten meerdere heuristieken toegepast worden. Sommige zijn meer verwant aan journalistieke kenmerken dan andere:

- **Reputation heuristic:** Wanneer een persoon een website herkent, zal hij deze eerder vertrouwen dan een website waarvan hij de naam niet kent.
- **Endorsement heuristic:** Wanneer iemand anders de bron gelooft dan is iemand eerder geneigd dat ook te doen. Dit kunnen vrienden, familieleden, maar ook influencers of onbekende mensen zijn. Wanneer meer mensen enthousiast zijn over bepaald nieuws kan dit zelfs het eigen scepticisme overstijgen, ondervonden Metzger et al. (2010, p. 427).
- **Consistency heuristic:** Wanneer informatie bij verschillende bronnen hetzelfde is dan vergroot dat de geloofwaardigheid.
- **Self-confirmation heuristic:** Mensen geloven informatie eerder als het aansluit bij hun bestaande overtuigingen dan wanneer het hiervan afwijkt.
- **Expectancy violation heuristic:** Mensen hebben een bepaalde verwachting van de informatie die ze tegenkomen en wanneer niet aan deze verwachting wordt voldaan zien de mensen deze informatie als ongeloofwaardiger. Dit kan over de informatie gaan, maar ook over de paginaopmaak, functionaliteiten of andere elementen van de website.
- **Persuasive intent heuristic:** Wanneer informatie bevoordeeld aanvoelt, dan wordt deze als minder geloofwaardig gezien. Dit komt bijvoorbeeld voor bij advertenties. Als mensen onverwacht een advertentie tegenkomen, speelt deze heuristiek nog een grotere rol in het bepalen van de geloofwaardigheid.

Arguedas, Badrinathan, et al. (2023, p. 3) geven aan dat de journalistiek voor het terugwinnen van vertrouwen nog grotendeels blijft terugkeren naar hun eigen normatieve ideeën. Zo blijven ze hameren op het gebruik van transparantie, terwijl een deel van de aanwijzingen die mensen gebruiken om geloofwaardigheid op te baseren helemaal niet gebonden zijn aan transparantie (Arguedas, Badrinathan, et al., 2023, p. 2). Aan de hand van interviews en focusgroepen met 232 mensen uit Brazilië, India, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten brengen Arguedas, Badrinathan, et al. (2023) in kaart hoe mensen geloofwaardigheid dan wel bepalen. Zij onderscheiden deze in *content cues*, *social cues* en *platform cues*. Cues zijn hierin de aanwijzingen waarop heuristieken zich kunnen baseren. Of een persoon een aanwijzing via de heuristische of de systematische route verwerkt, hangt ervan af in hoeverre de persoon de beschikbare informatie gebruikt en hoe hij deze interpreteert (Arguedas, Badrinathan, et al., 2023, p. 3). Bewust laten de onderzoekers in hun studie het nieuwsmedium buiten beschouwing, omdat op sociale media regelmatig onduidelijk is wie de bron van het bericht is. De gehele lijst aan aanwijzingen die zij vonden, is terug te vinden in bijlage 1. Een aantal van de aanwijzingen komt overeen met de heuristieken van Metzger en Flanagin (2013) daarom worden de afwijkende aanwijzingen van Arguedas, Badrinathan, et al. (2023) hieronder benoemd:

- **Data of cijfers:** Alleen al de aanwezigheid van data of cijfers zorgt voor geloofwaardigheid. Ze hoeven niet per se waar te zijn of onderbouwd te worden.
- **Afbeeldingen en video's:** Deze zorgen voor meer geloofwaardigheid dan tekst. Je kunt het bewijs van het nieuws dan letterlijk zien.
- **Toon:** Als het nieuws te sensationeel of over de top gebracht wordt dan zien mensen het als minder geloofwaardig.
- **Opmerkingen van andere mensen:** Wat anderen zeggen over het bericht beïnvloedt hoe ze zelf erover denken.
- **Platformlabels:** Blauwe verificatievinkjes op sociale media zorgen voor meer geloofwaardigheid.

Naast deze onderzoeken sprak Swart (2023) met 36 mbo-studenten tussen de 16 en 22 jaar in Nederland over welke strategieën zij toepassen om de geloofwaardigheid van nieuws te bepalen op sociale media en in hoeverre ze hierin hun mediawijsheid toepassen (Swart, 2023, pp. 508, 509). Arguedas, Badrinathan, et al. (2023, p. 3) benoemden al dat het van de mogelijkheid van de persoon afhangt hoe hij informatie verwerkt en hoe hij deze interpreteert. Ook Swart (2023, pp. 506, 507) benoemt het belang van de mogelijkheid en daarmee mediawijsheid. Volgens haar wordt, doordat er meer informatie beschikbaar is op sociale media, het steeds belangrijker dat jongeren kritisch kunnen denken en beoordelen wat een nieuwsbericht wel of niet geloofwaardig maakt. De jongeren gebruiken voornamelijk heuristieken zoals het aantal volgers van een account, controle op taalfouten en de stijl van het bericht (Swart, 2023, p. 514). Het volledige overzicht van deze heuristieken is te vinden in bijlage 1, maar deze kwamen vooral overeen met de heuristieken van Metzger en Flanagin (2013) en Arguedas, Badrinathan, et al. (2023). Volgens de onderzoeker missen de jongeren achtergrondinformatie over nepnieuws, partijdigheid en commerciële logica van (nieuws)bronnen (Swart, 2023, p. 514). Daarnaast benadrukt Swart (2023, p. 518) met haar onderzoek dat nieuwswijsheid niet zomaar overall toepasbaar is. Doordat jongeren zich tegenwoordig voornamelijk op YouTube, TikTok en Instagram bevinden is het volgens haar belangrijk dat jongeren ook op deze platformen leren hoe zij de geloofwaardigheid van berichten bepalen.

Eerder werd al aangestipt dat geloofwaardigheid deels afhangt van groepsnormen en de perceptie van de sociale kring. Tandoc et al. (2017) onderzochten ook hoe mensen de geloofwaardigheid van nieuws op sociale media bepaalden. Uit hun onderzoek blijkt dat mensen eerst bij zichzelf te rade gaan of ze het nieuws geloofwaardig vinden en als ze er zelf niet uitkomen dat ze dan in hun sociale kring vragen of zij het bericht geloofwaardig vinden (Tandoc et al., 2017, p. 2753). Dit noemen zij ook wel interne en externe evaluatie. Deze resultaten zijn tegenstrijdig met die van Mena et al. (2020, p. 2). Zij schrijven dat doorgestuurde berichten vanuit de sociale kring meer invloed hebben op de geloofwaardigheid dan de eigen perceptie van de brongeloofwaardigheid. Als laatste blijkt uit de studie van Metzger en Flanagin (2013, p. 217) dat heuristieken als *reputation*, *endorsement* en *consistency* sterk leunen op de sociale omgeving. Daarom waarschuwen ze dat hierdoor het concept geloofwaardigheid verward kan worden met de populariteit van een bericht. Daarbij stellen ze de vraag hoe mensen nieuws evalueren als twee heuristieken met elkaar conflicteren (Metzger & Flanagin, 2015, p. 460). Ook blijkt uit verschillende onderzoeken dat wanneer tegenstrijdige aanwijzingen van nieuwsberichten kunnen leiden tot verwerking via de systematische route (Oeldorf-Hirsch & DeVoss, 2019, p. 142). Deze informatie uit verschillende onderzoeken biedt een interessant inzicht voor deze exploratieve studie naar de geloofwaardigheidsbeoordelingen van jongeren op Instagram.

De manier waarop jongeren berichten online beoordelen, blijft ook een verwarrend spanningsveld. Zoals Duvetkot et al. (2023, p. 16) het verwoorden:

Aan de ene kant geven jongeren aan dat zij de betrouwbaarheid en relevantie van het nieuws erg belangrijk vinden ... aan de andere kant valt die zorg niet op te maken uit hun gedrag. Jongeren consumeren en gebruiken een breed palet aan nieuwsmedia, maar daarbinnen wordt weinig door hen geverifieerd. Ze gaan vaak af op hun onderbuikgevoel in plaats van rationele keuzes te maken.

Jongeren maken gebruik van diverse soorten (nieuws)media op Instagram, waardoor ze het lastig vinden om te bepalen wat nu echt nog (kwalitatief) nieuws is (Duvekot et al., 2023, pp. 4, 5). Door de verschillende perspectieven die ze voor geschoteld krijgen, vinden ze de objectieve en neutrale houding van nieuwsmedia kwalijk (Duvekot et al., 2023, p. 14). In de literatuur wordt transparantie nog wel eens geopperd als de nieuwe objectiviteit (Chadha & Koliska, 2015, p. 215; McNair, 2017). Alternatieve media kunnen doorgaans niet als neutraal gezien worden en dat lijken de jongeren te waarderen (Duvekot et al., 2023, p. 14). In het vervolg van dit theoretisch kader wordt ingegaan op transparantie, het effect ervan op geloofwaardigheid en de vraag of jongeren alternatieve media als transparant beschouwen.

2.5 Definiëringen van transparantie

Transparantie is, volgens Fisher et al. (2021, p. 1502), een *buzzword* geworden in de journalistiek. Wanneer over transparantie gesproken wordt, kan het gaan over de keuzes die de journalist maakt voor en tijdens het schrijven, de bronnen die hij kiest, de onderliggende belangen van de journalist of organisatie, het betrekken van het publiek voor, tijdens en na publicatie (Fisher et al., 2021, p. 1503). Naast deze definities is er geen unanieme lijst met voorschriften die een nieuwsmidium of artikel transparant kunnen maken, schrijft Latvala (2023, p. 10). Niet alleen onder wetenschappers is er geen eenduidige definitie van transparantie ook blijkt uit het masterscriptieonderzoek van Vera Brouwer (2022, p. 24) dat de twaalf geïnterviewde Nederlandse journalisten geen overeenkomende definitie hanteren voor het *buzzword*.

Zo'n 25 jaar geleden ontstond de trend onder wetenschappers om te onderzoeken wat de relatie is tussen journalistiek en transparantie. In het boek *The Elements of Journalism: What Newspeople Should Know and the Public Should Expect* van Kovach en Rosentiel (2001) verwijzen zij al naar het (verwachte) nut van transparantie: de journalist laat met transparantie blijken dat hij nastreeft de waarheid boven water te halen voor het publiek. Transparantie gaat ook over eerlijkheid volgens de onderzoekers. Deuze (2005, p. 455) geeft transparantie de volgende definitie: "*Ways in which people both inside and external to journalism are given a chance to monitor, check, criticize and even intervene in the journalistic process.*" Singer (2007, p. 83) benoemt dat transparantie raakt aan thema's als verantwoording, openheid en waarheidsvinding. Als het aan Koliska (2022) ligt dan worden bij journalistieke transparantie de werkwijzen en keuzes van journalisten inzichtelijk gemaakt voor het publiek, waardoor deze de journalisten kan controleren en verantwoordelijk kan houden (Koliska, 2022, p. 1488). Ook Karlsson (2010, p. 537) heeft het over het inzichtelijk maken van de journalistieke werkwijzen. Hij voegt hieraan toe dat het openstaan voor deelname van nieuwsgebruikers aan het journalistieke proces ook valt onder transparantie. Deze twee vormen van transparantie noemt hij *disclosure* en *participatory transparency*. Deze verschillende vormen worden in de volgende subparagraaf verder toegelicht. Ondanks dat transparantie een breed thema is, is er onder wetenschappers wel overeenstemming dat transparantie gaat over verantwoording, controle en in bepaalde mate deelname van het publiek.

2.5.1 Vormen van transparantie

Voor de concretisering van het brede begrip transparantie worden in de literatuur verschillende vormen behandeld. Allereerst, valt transparantie te onderscheiden in transparantie op de werkvloer, zoals blogs vanuit de hoofdredactie over bepaalde besluiten die zijn genomen. Daarnaast gaat het

over de hulpmiddelen en keuzes die de journalist maakt op dit vlak (Norambuena et al., 2023, p. 275). De onderscheidingen die Karlsson (2020) maakt, worden regelmatig aangehaald door onderzoekers. *Disclosure transparency* gaat volgens Karlsson (2020, p. 1798) over openheid rondom 'hoe' en 'waarom' een artikel geschreven is. Daarnaast vallen het aangeven van fouten in de tekst hieronder. *Participatory transparency* gaat over de mogelijkheid die het publiek heeft binnen het journalistieke proces deel te nemen. Dit kan concreet gaan over bijdragen van het publiek aan het artikel, maar ook de mogelijkheid tot reageren op een productie. Aan deze twee vormen voegt Karlsson (2020) later nog *ambient transparency* toe. Hierbij gaat het over informatie rondom de journalist die invloed kan hebben op de perceptie van diens verhalen. Zoals het openbaren van persoonlijke interesses of drijfveren van een journalist (Karlsson, 2020, p. 1804).

Naast de transparantievormen van Karlsson (2020) schrijft Heikkilä et al. (2012, p. 43) over *actor transparency*, *production transparency* en *media responsiveness*. Ondanks dat ze een andere benaming gebruiken, kennen deze vormen zekere overlap. *Actor* sluit bij *ambient* aan, *production* bij *disclosure* en *participatory* bij *media responsiveness*. Ook Haapanen (2022, p. 878) gebruikt, ondanks dat zij pleit voor een verandering van de huidige transparantievormen, de verdeling: *transparency in producers*, *production* en *through participation*. Aangezien deze termen nagenoeg hetzelfde betekenen, maar de termen product, producent en participatie duidelijkere kaders bieden, wordt voor de concretisering van de vormen deze termen gebruikt.

Karlsson (2010, p. 537) benadrukt dat deze vormen van transparantie uitgedrukt moeten worden in de specifieke technieken om van nut te zijn voor journalisten om toe te passen, maar ook voor de gebruiker om ze te herkennen. In tabel 1 is te zien welke technieken voorgaande onderzoekers onderscheiden (Haapanen, 2022, p. 878; Karlsson, 2010, p. 540; Karlsson, 2020, pp. 1803, 1804). Deze transparantie-elementen kunnen voor inspiratie bieden voor de vraagstelling tijdens de focusgroepen.

Transparantie-elementen		
Product	Producent	Interactie
Gedetailleerde tijdsaanduiding van publicatie en updates	Naam van de journalist	Contactgegevens van de journalist
Markering of uitleg van veranderingen en correcties	Foto van de journalist	Opmerkingenveld
Hyperlink naar externe bron	Biografie van de journalist	Discussie
Hyperlink naar originele documenten	Link naar ethische code van het medium	Chatfunctie
Hyperlink naar eigen artikelen (interne links)	Noot over belangenverstrengeling	Poll
Achtergrondinformatie over de publicatie		Publicatie van gebruikersnieuws
Extra teksten vanuit de redactie met uitleg over het artikel (redactionele teksten)		Samenwerking met gebruikers
		Linken naar gebruikersnieuws
		Fouten en feiten laten controleren door gebruikers
		Fora

Tabel 1. Concrete transparantietechnieken van Haapanen (2022, p. 878) en Karlsson (2010, p. 540; 2020, pp. 1803, 1804).

2.5.2 Waarom iedereen hoge verwachtingen heeft van transparantie

"If journalists show their audience how journalism is made, then the audience will trust journalism more." Dat is het algemene idee binnen de journalistiek schrijft Latvala (2023, p. 13) in zijn rapport

The mirage in the trust desert, een onderzoek van het Reuters Institute for the Study of Journalism. Het klinkt en lijkt heel logisch benadrukt hij. Als de lezer niet vertrouwt of gelooft wat de journalist opschrijft, dan moet de journalist dus laten zien hoe hij tot de uiteindelijk opgeschreven tekst komt. Dan ziet diegene hoe het eindresultaat gemaakt is en dat dat toch niet zo eenvoudig is (Karlsson, 2010; Latvala, 2023, p. 31). Zie transparantie als een theater waar het journalistieke werk dat normaal achter de schermen gebeurt nu ineens op een podium in de schijnwerpers wordt geplaatst (Latvala, 2023, p. 48).

De journalistiek is niet het enige vakgebied waar het idee speelt dat transparantie voor meer vertrouwen zorgt. Het vindt zijn oorsprong in de communicatieleer (Wheless & Grotz, 1977). Wanneer mensen informatie over zichzelf openbaren dan zou dat bij andere mensen voor meer vertrouwen zorgen. Daarna is dit ook in de crisiscommunicatie overgenomen: als organisaties tijdens een crisis open zijn over wat er gebeurt is dan zal dat minder imagoschade opleveren dan wanneer ze informatie voor zich houden (Masullo et al., 2022, p. 1289). Hetzelfde geldt voor de roep om meer transparantie bij overheden en de politiek (Alessandro et al., 2021).

Onder tal van journalistieke wetenschappers is er enthousiasme rondom het concept transparantie (Fisher et al., 2021, p. 1499). Het idee daar lijkt namelijk: door oneindige informatie die online te vinden is, moet journalistiek zich op een manier onderscheiden van al het andere. Wanneer de ontvanger elke stap kan inzien dan kan hij op die manier zien wat echte journalistiek onderscheidend maakt. Karlsson (2020, p. 1795) benadrukt dit idee. Transparantie lijkt een logische reactie op de digitalisering van de samenleving. De digitalisering zorgt niet alleen voor die oneindige informatie, maar zorgt er ook voor dat er meer ruimte is voor transparantie-elementen dan in een papieren krant.

Het publiek vraagt ook om meer transparantie en ziet het als oplossing voor het vertrouwensprobleem. Zowel in Nederland (Van der Wurff & Schönbach, 2013, p. 133) als wereldwijd (Banerjee et al., 2023). Daarnaast deden Arguedas, Banerjee, et al. (2023) 41 focusgroepen verspreid over Brazilië, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en India over het vertrouwensprobleem in de journalistiek en de oplossingen daarvoor. Specifiek hielden ze deze focusgroepen met mensen die gemiddeld genomen ondervertegenwoordigd zijn in de nieuwsberichtgeving: zwarte mensen, moslims en praktisch opgeleiden. Uit dit onderzoek bleek dat ook deze mensen transparantie als een van de oplossingen zien voor het terugwinnen van vertrouwen in de journalistiek (Arguedas, Banerjee, et al., 2023, p. 33).

Kortom, de journalistiek kan niet om het idee van transparantie heen. Het wordt zoals, Haapanen (2022, p. 886) samenvat, gezien als een wondermiddel voor het grote probleem waar de hedendaagse journalistiek mee te maken heeft: het verlies van vertrouwen en geloofwaardigheid.

2.6 Het daadwerkelijk effect van transparantie op geloofwaardigheid

Onderzoek naar de rol van transparantie is veelvuldig uitgevoerd. Met, tegen alle verwachtingen in, wisselende maar voornamelijk geen of zelfs negatieve gevolgen voor de geloofwaardigheid van de journalistiek (Koliska, 2022, p. 1489). Onderzoek naar het effect van transparantie kent voornamelijk het experiment als methode.

Tandoc en Thomas (2017) onderzochten of meer informatie over de auteur in webartikelen voor een toename van de geloofwaardigheid zorgde. De objectieve en niet-transparante artikelen werden als geloofwaardiger beschouwd dan de transparante en niet-objectieve artikelen. Dit onderzoek bewijst volgens Tandoc en Thomas (2017) dat mensen zich voornamelijk nog op traditionele nieuwsheuristieken baseren om de geloofwaardigheid van een artikel te bepalen. Daar moet wel bij gesteld worden dat Tandoc en Thomas (2017) maar één transparantie-element testten en hier niet duidelijk was of andere transparantie-elementen wel voor meer geloofwaardigheid zouden zorgen.

Henke et al. (2022) deden twee experimenten waarbij ze zich afvroegen of *ambient* (informatie over de journalist) en *disclosure* (openheid over het artikel) transparantie invloed hadden op de bericht- en bron geloofwaardigheid. De resultaten waren om het in de woorden van Henke et al. (2022) uit te drukken “*even more discouraging*” in vergelijking met eerder onderzoek van onder andere Curry en Stroud (2019), Karlsson et al. (2014) en Koliska (2015). Ondanks dat de onderzoeken niet laten zien dat transparantie op journalistieke websites voor meer geloofwaardigheid zorgt, kennen deze onderzoeken hun beperkingen. Ze werden uitgevoerd met studenten die een journalistiek vak volgden, jongeren van de universiteit of mensen van alle leeftijden. Oftewel, mensen die over het algemeen meer vertrouwen hebben in journalistiek dan praktisch opgeleide jongeren (Mont’Alverne et al., 2022, p. 19).

Koliska (2022, p. 1491) beargumenteert dat de verschillende experimenten van voorgaande onderzoekers zich focusten op *ambient* en *disclosure* transparantie, maar dat hierbij nooit duidelijk was hoe deze twee elkaar beïnvloeden. Daarom deed Koliska (2022, p. 1495) een experiment waarin hij de twee vormen combineerde en los van elkaar testte. Wanneer duidelijk is welke transparantievorm invloed heeft op vertrouwen dan kan daarop voortgebouwd worden. Daarnaast schrijft hij dat transparantie-elementen vaak naast de tekst staan en niet in de tekst van het artikel op een website verwerkt zijn. Juist het verwerken in de tekst zou in kunnen spelen op de heuristieken, waardoor een transparantie-element voor meer geloofwaardigheid zorgt, verwacht Koliska (2022, pp. 1493, 1494). Uit zijn experiment blijkt dat geen enkele vorm van transparantie zorgt voor meer geloofwaardigheid. Volgens Koliska (2022, p. 1499) komt dit doordat mensen de transparantie-elementen niet als cognitieve heuristieken voor kwalitatieve journalistiek herkennen. Omdat deze elementen niet werden herkend, voerde Koliska (2022) nog een experiment uit om te onderzoeken of mensen überhaupt transparantie-elementen waarnemen in een journalistieke tekst. Ook uit dat experiment bleek dat mensen weinig kijken naar de elementen die buiten de tekst worden geplaatst, maar ook de elementen in de tekst worden amper als transparant geïdentificeerd en daardoor niet gezien als een heuristiek dat voor open- en eerlijkheid staat (Koliska, 2022, p. 1502). Haapanen (2022) voegt hier een extra verklaring aan toe. Volgens haar zorgen de transparantie-elementen momenteel niet voor meer geloofwaardigheid, omdat journalisten deze vooral als een soort ritueel inzetten. Waarmee journalisten vooral doen alsof ze transparant zijn in hun werk, terwijl ze daadwerkelijk nog steeds weinig blootgeven. Oftewel, de lezer schiet door de huidige manier van transparantie weinig op (Haapanen, 2022, p. 875).

Niet alle resultaten zijn negatief. Masullo et al. (2022) pasten in een experiment *disclosure* transparantie toe door een tekstvlak naast het artikel te plaatsen met informatie over hoe het artikel is geschreven. Ondanks dat zij een klein positief effect zagen op de geloofwaardigheid in een van de drie experimenten die zij uitvoerden, zijn ze voorzichtig met hun uitspraken over transparantie. Dit komt doordat zij niet konden bepalen of het uitmaakt dat mensen al bekend waren met de nieuwssite waar zij het artikel op lazen. Daarnaast blijkt uit het onderzoek van Curry en Stroud (2019) wel dat transparantie-elementen een positief effect hebben op geloofwaardigheid. Ze benoemen hier zelf al bij dat de verschillende uitkomsten kunnen afhangen van hoe hoog het vertrouwen in de journalistiek is in het land en, zoals Koliska (2022) ook aangaf, hoeveel transparantie-elementen er tegelijkertijd getest werden (Curry & Stroud, 2019, p. 913). Al met al lijkt transparantie op websites niet direct te leiden tot een toename van geloofwaardigheid.

2.7 Transparantie op sociale media

Voorgaande onderzoeken en experimenten gaan over de toepassing van transparantie op websites. Onderzoek naar de toepassing van transparantie-elementen op sociale media is een stuk beperkter dan de toepassing ervan op websites. Dit kan komen doordat Instagram meer visueel ingesteld is en minder op tekst (Hase et al., 2023, p. 1500). Daarnaast kunnen bepaalde transparantie-elementen

niet toegepast worden op Instagram. Een hyperlink in een post of in het bijschrift is bijvoorbeeld niet mogelijk (Swart & Broersma, 2023, p. 2). Ook vrezen sommige onderzoekers dat te veel informatie over het maakproces of over de journalist de grote berg aan informatie die op de lezer afkomt alleen maar vergroot (Curry & Stroud, 2019, p. 904).

Revers (2014) en Lasorsa (2012) onderzochten wel hoe journalisten transparantie toepasten op X (voormalig Twitter), maar onderzochten daarbinnen niet het effect ervan op geloofwaardigheid of vertrouwen. Volgens Hedman (2016) gebruiken journalisten het platform X weleens om een kijkje achter de schermen te geven van de nieuwsproductie. Verder onderzocht Karlsson (2020, p. 1809) welke invloed socialemediagebruik heeft op de houding ten opzichte van transparantie. Zo zou iemand die voornamelijk YouTube gebruikt als nieuwsbron positief staan tegenover *disclosure* en *participatory* transparantie en iemand die voornamelijk Instagram gebruikt juist weer negatief tegenover *disclosure*. Net als Swart (2023) concludeert Karlsson (2020, p. 1809) dat sociale media niet op één hoop geschoven kunnen worden wat betreft transparantie en de beoordeling van geloofwaardigheid.

Uiteindelijk valt er volgens de onderzoekers niet eenduidig over transparantie en geloofwaardigheid te spreken. Mede doordat transparantie met diverse factoren samenhangt. Volgens verschillende onderzoeken zijn juist de mensen die zeer sceptisch zijn over journalistiek het negatiefst over transparantie. Wanneer transparantie als een positief element wordt opgevat, zijn dit mensen die de journalistiek al geloofwaardig vinden (Karlsson, 2020, p. 1807; Peifer & Meisinger, 2021, p. 846). Uit de survey van Karlsson (2020), uitgevoerd onder 2091 Zweden, blijkt dat opleidingsniveau, leeftijd en geslacht invloed hebben op hoe transparantie beoordeeld wordt. Mannen zijn bijvoorbeeld positiever over *participatory* transparantie en vrouwen over *disclosure*. Het is volgens Karlsson (2020, p. 1807) dus zinloos om over 'het publiek' te spreken wanneer transparantie onderzocht wordt. Toch gebeurt dit in ongeveer elke studie. Eén trend is er wel te herkennen: hoe positiever een persoon is over de kwaliteit van journalistiek in het algemeen, hoe positiever diegene is over transparantie.

In eerste instantie lijkt transparantie een minder toepasbaar element op Instagram. Toch benadrukt Koliska (2022, p. 1493) dat mensen transparantie-elementen zouden kunnen zien als heuristieken van journalistieke professionaliteit wat uiteindelijk geloofwaardigheid kan genereren (Koliska, 2022, p. 1493). Daarnaast wordt transparantie soms als de nieuwe objectiviteit gezien (Chadha & Koliska, 2015, p. 215; McNair, 2017). Omdat jongeren vinden dat kwalitatieve nieuwsmedia minder neutraal zouden moeten zijn en ze voor andere perspectieven naar alternatieve media gaan, zou de vraag aan ze voorgelegd kunnen worden hoe zij transparantie definiëren en wat dat met hun geloofwaardigheidsbeoordeling doet. Juist omdat de minder objectieve houding van alternatieve media als 'openheid' gezien zou kunnen worden door jongeren. Een term die mede transparantie definieert volgens wetenschappers (Karlsson 2010; Singer, 2007).

2.8 Conclusie

Het doel van deze studie is om te onderzoeken hoe mbo- en hbo-studenten de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram beoordelen en op welke manier transparantie daar een rol in speelt. In dit theoretisch kader is uiteengezet dat mensen de geloofwaardigheid van nieuwsberichten vooral bepalen met aanwijzingen en heuristieken. Het HSM van Chaiken (1980) laat zien dat dit een logische reactie is op de stroom aan informatie die mensen constant over zich heen krijgen. Mensen kunnen informatie kritischer via de systematische route verwerken, maar dit vereist naast aandacht en tijd de mogelijkheid om dit te kunnen doen. Hierbij kan de mediawijsheid van de jongeren een rol spelen.

De aanwijzingen en heuristieken die Arguedas, Badrinathan, et al. (2023, p. 3) Metzger en Flanagan (2013), Swart (2023, p. 518) en Tandoc et al. (2017) vonden in hun onderzoeken laten zien dat heuristieken zich niet per se focussen op journalistieke kwaliteit, maar ook op de sociale

omgeving, het bericht en onder andere de eigen ideeën. Waar onderzoeken die behandeld zijn in dit theoretisch kader zich focusten op een brede onderzoeksdoelgroep of universitaire studenten richt dit onderzoek zich specifieker op mbo- en hbo-studenten. Daarnaast onderzochten deze studies websites of sociale media in het algemeen en zal dit onderzoek zich puur richten op Instagram. Onduidelijk is momenteel nog welke aanwijzingen en heuristieken jongeren exact gebruiken om te bepalen of nieuws geloofwaardig is. Ook bestaat de mogelijkheid dat jongeren het nieuws wel via de systematische route verwerken.

Als laatste blijft het relevant om te ondervinden hoe de jongeren transparantie definiëren, omdat de verschillende onderzoekers in paragraaf 2.5 een relatief breed scala aan definities gebruiken voor transparantie. Daarnaast schrijven onder andere Karlsson (2020) over de verschillende transparantie-elementen die journalisten kunnen toepassen en de hoge verwachtingen bij consumenten, journalisten en wetenschappers, terwijl uit diverse onderzoeken blijkt dat toegepaste transparantie-elementen niet leiden tot meer geloofwaardigheid (Curry & Stroud, 2019; Henke et al., 2022; Koliska, 2022; Tandoc & Thomas, 2017). Naast dat journalisten verschillende traditionele transparantie-elementen kunnen toepassen op Instagram, zoals achtergrondinformatie over de auteur of inzicht in de motivaties waarom een post is geplaatst, zijn diverse eerder gevonden heuristieken te vertalen naar transparantie. Eerder onderzoek is wel uitgevoerd vanuit het perspectief van de nieuwsconsument, maar met de eigen definitie van transparantie. Alternatieve media zouden het idee van transparantie beïnvloed kunnen hebben voor jongeren. Daarom zal in het volgende hoofdstuk concreet gemaakt worden hoe met exploratieve focusgroepen onderzocht zal worden hoe de jongeren geloofwaardigheid van nieuws bepalen en hoe transparantie daar eventueel een rol in speelt.

3 Methode

De vraag die onbeantwoord blijft in de literatuur en daarom de onderzoeksvraag van deze masterscriptie is, werd beantwoord met focusgroepen als methode. Paragraaf 3.1 onderbouwt deze keuze. Wie de doelgroep van dit onderzoek is en hoe deze geselecteerd werd, komt in paragraaf 3.2 aan de orde en hoe de focusgroepen werden uitgevoerd in paragraaf 3.3. Paragraaf 3.4 gaat in op hoe de uitkomsten van de focusgroepen geanalyseerd zijn en tot concrete resultaten hebben geleid. Dit hoofdstuk sluit af met de waarborging van de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek.

3.1 Keuze onderzoeksmethode

3.1.1 Kwalitatief onderzoek

Om inzicht te krijgen in de manier waarom mbo- en hbo-studenten de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram bepalen, is gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksmethode. Bij kwalitatief onderzoek is de beleving en interpretatie van de onderzochte personen het uitgangspunt van het vraagstuk (Verhoeven, 2018, p. 139). Juist voor vertrouwen in journalistiek of geloofwaardigheid van nieuwsberichten kan een kwalitatieve onderzoeksmethode goed inzicht bieden in de redenering van mensen (Van Dalen, 2020). Aangezien deze beoordelingen meestal niet rationeel gedaan worden, kan deze onderzoeksmethode de complexere onderliggende gedachten en afwegingen blootleggen (Van Dalen, 2020; Verhoeven 2018, p. 140).

Verskillende onderzoeken, waarvan een selectie wordt aangehaald in paragraaf 2.4 en 2.6, gebruikten een experiment om te achterhalen hoe geloofwaardigheid wordt bepaald en welke rol transparantie daarbinnen vervult. Weinig onderzoek is gedaan naar achterliggende verklaringen en redenties. Daar ligt gelijk het risico van het toepassen van kwantitatief onderzoek bij vertrouwen en geloofwaardigheid. Het biedt namelijk geen inzicht in wat de respondenten beschouwen binnen deze concepten, omdat bij kwantitatief onderzoek de definitie van de concepten al van tevoren bepaald is door de onderzoeker (Engelke et al., 2019, p. 76). Mede om die reden is een kwalitatieve onderzoeksmethode voor deze studie passender. Dit bood namelijk de mogelijkheid om beter te begrijpen welke in dit geval aanwijzingen en daarbij passende heuristieken belangrijk zijn voor de gepercipieerde geloofwaardigheid.

3.1.2 Focusgroepen

Er zijn meerdere redenen waarom specifiek voor dit onderzoek de focusgroep een passende methode is. In dit onderzoek lag de nadruk op het begrijpen en verklaren van de gepercipieerde geloofwaardigheid door jongeren. Waar meerdere keren benoemd is dat die perceptie kan bestaan uit intuïtie of onderbuikgevoel daagt een focusgroep de jongeren uit hierover met elkaar in gesprek te gaan. Juist de discussie, die centraal staat bij de focusgroep, maakt het mogelijk inzicht te krijgen in de onderliggende redenties van de jongeren (Liamputtong, 2011). Wanneer de jongeren het niet met elkaar eens zijn, moeten ze uitleggen waarom ze een aanwijzing geloofwaardig vinden en dat maakt de focusgroep zeer geschikt voor de onderzoeksvraag van deze studie (Liamputtong, 2011). Daarnaast was dit onderzoek exploratief van aard. Omdat transparantie toegepast op sociale media weinig is onderzocht, is gekozen voor een exploratief onderzoek met focusgroepen als methode. Een focusgroep heeft namelijk een verkennende en conceptontwikkellende onderzoeksvraag als uitgangspunt (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p. 27).

De focusgroep is een interviewmethode, waarbij gesprekken worden gevoerd met groepen mensen in plaats van met één persoon tegelijkertijd. Juist de groepsdynamiek moet extra inzichten leveren over hoe een groep mensen over een afgebakend, lastig meetbaar onderwerp denkt (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p. 29). Het voordeel dat een focusgroep meebrengt, is het sociale aspect ervan. Hoe de deelnemers elkaar beïnvloeden, is een typische bijkomstigheid voor een focusgroep (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p. 32). Dat sluit goed aan op hoe jongeren naar nieuws

kijken en de geloofwaardigheid ervan bepalen. Jongeren hechten niet alleen veel waarde aan het nieuws dat vrienden naar hen doorsturen ook is geïnformeerd zijn en een mening hebben over het nieuws een van de belangrijkste redenen dat jongeren nieuws consumeren (Duvekot et al., 2023).

Natuurlijk brengt de keuze voor focusgroepen nadelen met zich mee. Het risico voor deze methode is dat de respondenten enigszins zelfbewust moeten zijn en moeten kunnen reflecteren op hun eigen beoordeling (Engelke et al., 2019, p. 76). Daarnaast valt of staat een focusgroep bij de communicatieve vaardigheden van de gespreksleider (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p. 31). Het is belangrijk dat iedereen ongeveer even veel ruimte krijgt om zijn mening te geven. Om die reden zou gekozen kunnen worden voor interviews met één persoon tegelijk. Ook bestaat de kans altijd dat de jongeren sociaal wenselijke antwoorden geven. Daarom lijkt een focusgroep op het eerste oog misschien niet de juiste methode om de natuurlijke denkwijze van jongeren te vangen. Sociaal wenselijke antwoorden komen juist eerder voor bij interviews met één persoon dan bij focusgroepen (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p. 32). Focusgroepen spelen namelijk in op de informele context die doorgaans in een gesprek heerst, waarbij deelnemers met elkaar in gesprek gaan over wat ze met elkaar delen. Waardoor ze makkelijker persoonlijker informatie zullen delen en elkaar ook kunnen aansporen om meer te vertellen (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, pp. 32, 33).

3.2 Selectie van respondenten

Mensen met een lager opleidingsniveau hebben over het algemeen minder vertrouwen in het nieuws, zijn minder goed in het identificeren van nepnieuws en worden relatief minder onderzocht dan mensen van andere opleidingsniveaus (Duvekot et al., 2023, p. 14; Mont'Alverne et al., 2022, p. 19). Daarom zijn de focusgroepen uitgevoerd met mbo-studenten. De deelnemers zijn hierbij dus geselecteerd op basis van de onderzoeksdoelstelling: het achterhalen hoe mbo- en hbo-studenten de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram bepalen. Doordat dit onderzoek een specifieke doelgroep kent, bestaat de doelgroep uit een homogene groep mensen. Hierbinnen is gestreefd naar de doelgroep te laten bestaan uit ongeveer 50 procent man en 50 procent vrouw. Uiteindelijk bestond 45 procent uit mannen en 55 uit vrouwen. De homogeniteit kan ervoor zorgen dat de jongeren makkelijk met elkaar in gesprek gaan. Met homogeniteit wordt hier bedoeld dat ze allemaal hetzelfde opleidingsniveau hebben en niet dat ze allemaal dezelfde ideeën hebben (Liamputtong, 2011).

Uiteindelijk zijn de focusgroepen uitgevoerd met mbo- en hbo-studenten. Hiervoor is gekozen, omdat er te weinig mbo-studenten beschikbaar waren om dit onderzoek van enige betekenis te laten zijn. Daarom zijn er uiteindelijk vier focusgroepen met mbo-studenten gehouden en drie met hbo-studenten. Hierdoor komt het uiteindelijke aantal van de gesproken respondenten op 47, waarvan 27 mbo- en 20 hbo- studenten. In tabel 2 is te zien hoeveel groepen er gesproken zijn, op welke datum dat was en hoe lang er met hen gesproken is.

Hbo- of mbo-studenten	Datum van focusgroep	Duur van focusgroep in minuten	Aantal aanwezige studenten
Mbo	2-apr	60	8 (4 mannen, 4 vrouwen)
Mbo	2-apr	60	7 (4 mannen, 3 vrouwen)
Mbo	4-apr	45	6 (6 mannen)
Mbo	4-apr	45	6 (2 mannen, 4 vrouwen)
Hbo	8-apr	60	5 (1 man, 4 vrouwen)
Hbo	8-apr	60	9 (2 mannen, 7 vrouwen)
Hbo	12-apr	60	6 (2 mannen, 4 vrouwen)

Tabel 2. Overzicht van de in totaal 47 gesproken studenten voor de focusgroepen.

Na de zeven focusgroepen is onderzocht of het verzadigingspunt bereikt was en of er geen nieuwe inzichten meer bij zijn gekomen (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p. 38). Indien nodig was er nog een nieuwe focusgroep georganiseerd met hbo-studenten.

De focusgroepen zijn met twee apparaten opgenomen om er zeker van te zijn dat er geluidsopnames waren van de gesprekken. Bij de focusgroep waren altijd twee personen aanwezig: de discussieleider en notulist. De notulist was aanwezig om de discussieleider te ondersteunen, aantekeningen te maken en ervoor te zorgen dat de opnames gemaakt werden.

3.3. Opzet focusgroepen

Voor de focusgroep is een interviewgids op basis van de theorie die is behandeld in het theoretisch kader opgesteld als leidraad, maar hier kon van afgeweken worden. In bijlage 2 is de volledige interviewgids te vinden. In deze paragraaf zal globaal behandeld worden wat de inhoud van de focusgroepen was, welke voorbeelden er aangehaald zijn en welke vragen gesteld. Voor een focusgroep is het belangrijk dat deze zich baseren op de theorie. Deze zorgt er namelijk voor dat er een raamwerk ontstaat aan de hand waarvan de gesprekken kunnen worden uitgewerkt en geïnterpreteerd (Liamputtong, 2011). Omdat het in de focusgroep vooral om de discussie draaide tussen de jongeren zijn er open vragen gesteld die zo min mogelijk sturend werkten. Verder bevatten ze geen jargon en waren ze zo concreet mogelijk, zodat er geen verwarring over de vragen kon ontstaan. Om interactie en participatie te bewerkstelligen, is met diverse voorbeelden gewerkt aan de hand waarvan het gesprek gevoerd werd. Deze voorbeelden zijn te vinden in bijlage 2.

De focusgroep begon met een korte introductie van de discussieleider en de notulist met een verdere uitleg over het onderzoek en waar de focusgroep over ging. Daarbij is verteld dat de focusgroep werd opgenomen, maar dat de informatie verder op zo'n manier verwerkt ging worden dat deze niet te herleiden was naar hen. Verder is uitgelegd dat de jongeren alles mochten zeggen en vooral met elkaar in gesprek mochten gaan over hun gedachten en overwegingen. Voordat de discussie begon, is er met een ijsbreker voor gezorgd dat iedereen zich kon voorstellen en ze aan de situatie konden wennen. Dit moest er uiteindelijk voor zorgen dat ze zich makkelijker in de discussie zouden mengen en een eventuele drempel daarvoor weggenomen was (Liamputtong, 2011). Stimulusmateriaal werkt goed in focusgroepen (Liamputtong, 2011). Ze nodigen de deelnemers namelijk uit om in gesprek te gaan met elkaar. Daarom is er aan de hand van verschillende nieuwsberichten op Instagram een aantal vragen gesteld over de geloofwaardigheid van het bericht en waar de jongeren dat op baseerden. Deze nieuwsberichten waren van verschillende (nieuws)media die over het algemeen gezien kunnen worden als kwalitatieve media (*NOS Stories* en bijvoorbeeld *Trouw*), (alternatieve) nieuwsaggregator (Cestmocro) en alternatief nieuws (*Nieuwrechts.nl*). De vragen zijn gebaseerd op de onderzoeken van Arguedas, Badrinathan, et al. (2023) Metzger en Flanagan (2013), Swart (2023) en Tandoc et al. (2017) naar geloofwaardigheid en transparantie op websites en sociale media. Daarnaast is wanneer de jongeren niet zelf over transparantie begonnen, gevraagd naar wat zij onder transparantie verstonden en of zij het bevorderend vinden werken voor geloofwaardigheid. Zie voor de volledige interviewgids en de besproken Instagramberichten bijlage 2.

3.4 Analyse van de focusgroepen

Van de focusgroepen zijn uiteindelijk transcripten uitgewerkt. Voor de analyse van de focusgroepen volgde dit onderzoek de stappen die Koetsenruijter en Van Hout (2018) voorschrijven voor de analyse van kwalitatieve data. Om conclusies te kunnen trekken uit de focusgroepen zijn de transcripties op een inductieve manier geanalyseerd. Dit houdt in dat er in de gesprekken gekeken is naar uitspraken die gecategoriseerd konden worden. Hier kan dan uiteindelijk nieuwe kennis of een theorie uit voortkomen (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p. 43; Verhoeven, 2018, p. 292). De analyse is gedaan

door eerst uitspraken te coderen en deze vervolgens samen te brengen in categorieën. Deze vorm van analyse verloopt cyclisch en is volledig overgelaten aan de interpretatie van de onderzoeker. Dit houdt in dat de data constant doorlopen werd en de categorieën en codes konden blijven veranderen.

De analyse baseerde zich op de theorieën besproken in hoofdstuk 2 en kon uiteindelijk samen met de data van dit onderzoek leiden tot een nieuwe theorie. Hiermee worden uiteindelijk patronen, thema's en categorieën herkend in de kwalitatieve data. Het proces verliep volgens de regels van het open, axiaal en selectief coderen (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p. 151). De transcripties zijn uitgeschreven met de transcribeersoftware *Good Tape*. Daarna zijn de transcripten met de audio-opnames nog eens doorlopen. Wanneer de transcripties klopten, werden deze geüpload in het softwareprogramma *ATLAS.ti*. Het open coderen begon met het grondig lezen van de transcripten waarbij globale codes toegeschreven werden aan belangrijke punten voor de beantwoording van de hoofdvraag. Daarna werden de globale codes meer in categorieën geplaatst. Bijvoorbeeld wanneer over Cestmocro gezegd werd dat een bericht van hen ongeloofwaardig is, dan kreeg dit eerst de code 'Cestmocro ongeloofwaardig' en werd het daarna binnen de categorie 'brongeloofwaardigheid' geplaatst. Aangezien het een cyclisch proces is, kon het hierbij voorkomen, ondanks de analyse in een verder gevorderd stadium was dat codes of categorieën nog aangepast werden. Uiteindelijk zijn er uit de categorieën een aantal hoofdthema's gekomen die de basis vormen voor het hoofdstuk resultaten (Koetsenruijter & Van Hout, 2018, p. 43).

3.5 Validiteit en betrouwbaarheid

In deze paragraaf wordt toegelicht hoe gepoogd is dit onderzoek zo valide en betrouwbaar mogelijk te maken. Met validiteit wordt de vraag gesteld of er wel gemeten wordt wat je wilt meten en met betrouwbaarheid gaat het over de herhaalbaarheid van de analyse (Koetsenruijter & Van Hout, p. 164; Verhoeven, 2018, p. 314). Een onderzoek wordt minder betrouwbaar wanneer deze toevallige fouten bevat, waardoor het onderzoek wanneer iemand het herhaalt niet dezelfde resultaten krijgt (Verhoeven, 2018, p. 167).

Betrouwbaarheid is volgens Verhoeven (2018, p. 314), doordat de interpretatie van de onderzoeker van belang is, een discutabel onderwerp bij kwalitatief onderzoek en hangt binnen kwalitatief onderzoek nauw samen met transparantie. Toch kan er zeker sprake zijn van betrouwbaarheid. Voorafgaand aan de focusgroepen zijn de vragen voorgelegd aan mensen die buiten dit onderzoek staan. Zo is getest of de vragen duidelijk zijn en niet verwarrend werken (Verhoeven, 2018, p. 168). Daarnaast is de transparantie en verantwoording van het onderzoek belangrijk. Een gedetailleerd beschreven onderzoeksopzet, een duidelijk stappenplan voor de analyse van de gegevens en een inzage in de opnames van de focusgroepen kunnen de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroten (Verhoeven, 2018, p. 315). Daarom is het gehele proces zo transparant mogelijk in deze scriptie verwerkt. De interviewgids die gebruikt is tijdens de focusgroepen is te vinden in bijlage 2. Daarnaast zijn de volledige transcripties van de focusgroepen toegevoegd in bijlage 4. Zo kan niet gegarandeerd worden dat een andere onderzoeker dezelfde resultaten zal krijgen, maar is er wel zo betrouwbaar mogelijk te werk gegaan.

Validiteit is over het algemeen belangrijker bij kwalitatief onderzoek dan betrouwbaarheid (Verhoeven, 2018, p. 315). De validiteit staat voor hoe geldig het onderzoek is en daarmee kan gecontroleerd worden hoe vrij het is van systematisch fouten (Verhoeven, 2018, p. 170). Door voor focusgroepen te kiezen als methode is gepoogd de validiteit te verhogen. Door het sociale aspect van de focusgroep gaven de deelnemers waarschijnlijk geen sociaal wenselijke antwoorden, maar wat ze daadwerkelijk dachten. Hierdoor ontstaat er geen systematische vertekeningen binnen het onderzoek wat ten goede komt van de validiteit (Verhoeven, 2018, p. 170).

4 Resultaten

Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste resultaten van het onderzoek. In 7 focusgroepen zijn 47 mbo- en hbo-studenten gesproken over hun geloofwaardigheidsbepaling van nieuwsberichten op Instagram en welke rol daarbinnen is weggelegd voor transparantie. Paragraaf 4.1 begint met de term geloofwaardigheid en het belang ervan volgens de jongeren. Paragraaf 4.2 gaat in op de aanwijzingen die jongeren gebruiken en 4.3 op de heuristieken. Paragraaf 4.4 behandelt de rol van het sociale aspect voor de jongeren en paragraaf 4.5 laat zien hoe het HSM terug te zien is in de beoordelingen van de jongeren. Uiteindelijk gaat paragraaf 4.6 in op de rol van transparantie en 4.7 sluit af met de verschillen tussen mbo- en hbo-studenten. Om voorbeelden bij de resultaten te geven, worden elke keer quotes aangehaald uit de focusgroepen. Van deze quotes is elke keer een selectie gemaakt van alle quotes rondom het resultaat. Alle quotes van elk resultaat zijn terug te vinden in bijlage 3 in het codeboek en na elke quote staat uit welke focusgroep die uitspraak afkomstig is.

4.1 Jongeren vinden het belangrijk dat berichten kloppen

Voordat ingegaan wordt op hoe jongeren geloofwaardigheid van berichten bepalen, is het relevant om te weten of ze het überhaupt belangrijk vinden dat (nieuws)berichten op Instagram waar zijn. De houding van de jongeren ten opzichte van geloofwaardigheid kan namelijk van invloed zijn op de manier waarop ze geloofwaardigheid van nieuwsberichten bepalen.

Over het algemeen vinden de studenten het belangrijk dat nieuwsberichten op Instagram kloppen. Ze maken hierbinnen wel onderscheid tussen verschillende soorten nieuwsberichten. Wanneer een onderwerp ze niet interesseert, dan maakt het hen sowieso niet echt uit of het nieuws waar is of niet:

- *“Het boeit mij allemaal niet zo veel. Ik gebruik het [Instagram] ook echt niet om er zelf veel slimmer van te worden. Maar ja zal mij een **worst wezen of het waar is of niet** dan zie ik dat wel weer op de tv of op de radio of wat dan ook.” (Transcriptie 7)*

Dat het nieuws ze helemaal niet interesseert, komt maar bij een enkeling voor. Voor de meeste jongeren geldt dat ze onderscheid maken tussen onderwerpen. Zo zijn onderwerpen met wereldwijde impact zoals de oorlog tussen Rusland en Oekraïne en de oorlog in Gaza belangrijk voor de jongeren. Daarom vinden zij dat de berichtgeving hierover moet kloppen:

- *“Nou ja, ik denk dat je moet toch weten wat er in de wereld speelt, zeg maar. Of nou ja, niet eens per se weten, maar **anders ga je allemaal dingen geloven en dingen denken die niet waar zijn**. Dat het kan gevaarlijk zijn soms. Neem als je bijvoorbeeld ook grote onderwerpen hebt. Stel je zit in Rusland tegen Oekraïne nieuws. Beide kampen zullen constant waarschijnlijk nieuws vanuit hun kant doen. En ik denk dat dat bijvoorbeeld een situatie is waar je gewoon een werkelijke blik op moet hebben ... **Anders krijg je dus inderdaad een hele scheve mening over de wereld.**” (Transcriptie 6)*

Naast ‘grote’ onderwerpen vinden jongeren het belangrijk dat nieuwsberichten over bekende mensen of influencers waar zijn. Het belangrijkste argument dat ze hiervoor geven, is dat wanneer het onwaar is deze mensen er last van hebben. Persoonlijk leed maakt dat de jongeren vinden dat dit soort nieuws wel moet kloppen:

- *“Als iemand zegt van ik zeg maar wat, Gio¹ krijgt een kind. En het is niet zo. Dan denk je toch dan, als het helemaal verspreid is, dan hebben hun daar ook last van. En als het dan niet waar is, dan denk je toch van ja, maar waar is het begonnen? Dus, zeg maar op dat gebied vind ik **echt dat een bericht wel echt waar moet zijn**. Want dat is niet een grap ofzo.” (Transcriptie 4)*

Mede door deze berichtgeving kan de geloofwaardigheid van andere nieuwsmedia aangetast worden, geven de jongeren aan. Waarbij meerdere ongeloofwaardige berichten kunnen leiden tot nieuwsmijding of tot ongeloofwaardigheid van een specifiek medium:

- *“Van wanneer zij [Cestmocro en Rapnieuws] dus een foutief nieuwsbericht zullen uploaden. Bijvoorbeeld over Marco Borsato. Dat het misschien toch niet waar is uiteindelijk. Maar zij hebben het heel groot gemaakt. **Dan weet ik niet of ik de volgende keer nog een keer zoiets zou geloven als zij weer zoiets posten over een andere.**” (Transcriptie 7)*

4.2 De diversiteit aan aanwijzingen voor de geloofwaardigheidsbepaling van jongeren

Deze paragraaf beschrijft welke aanwijzingen jongeren zeggen te gebruiken om te bepalen of een nieuwsbericht waar is of wanneer deze aanwijzing ontbreekt het bericht onwaar overkomt. De paragraaf is opgedeeld in subparagrafen die dieper ingaan op specifieke aanwijzingen.

4.2.1 Brongeloofwaardigheid

Van de aanwijzingen die jongeren gebruiken zijn er twee veruit het belangrijkste en de eerste waar ze naar kijken: wie plaatst het bericht en welke bronnen worden aangehaald door dat medium?

Het medium dat het bericht plaatst is het uitgangspunt van de geloofwaardigheidsbepaling. Wat hierin zwaar weegt, is of de naam van het medium bekend is bij de jongeren en welke erkenning de bron gemiddeld genomen heeft onder mensen. Ook speelt de reputatie die de bron heeft opgebouwd bij de persoon zelf nog een rol hierin. Deze afwegingen komen specifiek terug wanneer het over Cestmocro en NOS gaat. Aan Cestmocro wordt getwijfeld, omdat de posts vaak een mening bevatten en alleen maar over de oorlog in Gaza gaan. Wanneer NOS dezelfde berichten als Cestmocro plaatst dan wordt Cestmocro sneller geloofd:

- *“Ik denk dat met name de **bron het belangrijkste** voor mij is. Dus inderdaad als een **erkend** en een beetje wat **neutralere** bron er iets over zegt, dan zou ik dat veel **sneller geloven**. Dan als zo'n **Cestmocro** dat zou posten, denk ik. Die heeft er **baat bij**.” (Transcriptie 6)*
- *“Want ik denk juist heel vaak bij dat **Cestmocro** dat het gewoon **fake nieuws** is. Zeg maar. Omdat ik het er gewoon niet echt uit vind zien. Qua hoe het gedeeld wordt en bij de **NOS** vind ik dat gewoon **betrouwbaarder**.” (Transcriptie 7)*

De brongeloofwaardigheid weegt zwaarder dan andere aanwijzingen. Wanneer de naam van het medium onbekend is, dan kan het bericht alsnog wel andere aanwijzingen bevatten die doorgaans voor geloofwaardigheid zorgen. In zo'n geval zorgt de mindere geloofwaardigheid van de bron ervoor dat de jongeren blijven twijfelen:

- *“De reden waarom ik het **wel zou geloven** is omdat meerdere foto's en video tussen zitten in plaats van gewoon één foto. En ook omdat heel veel mensen hebben dit geliket, zeg maar **omdat ik het Instagramaccount niet ken, zou ik twijfelen of het waar is.**” (Transcriptie 4)*

¹ Giovanni Latooy (Rotterdam, 24 september 1998), ook bekend als Gio, is een Nederlandstalige vlogger op YouTube en acteur.

- *“Als ik een naam vaker voorbij heb zien komen, wat ook daadwerkelijk correct is, dan geloof ik dat sneller. Ja, weer precies een **beetje vertrouwen krijgen**. Daarom is het nu ook van, ja, **vind ik dit wel geloofwaardig dat ze dit zeggen?**” (Transcriptie 3)*

De andere vorm van brongeloofwaardigheid, in de literatuur van Karlsen en Aalberg (2023) intermediary sender genoemd, wordt op verschillende manieren beoordeeld door de jongeren. Cestmocro is zo'n intermediary sender of nieuwsaggregator en kan daarom uiteindelijk wel geloofwaardigheid verwerven bij de jongeren door de naam van de oorspronkelijke bron te noemen in de posts.

De jongeren zijn niet eensgezind over het feit of Cestmocro gezien kan worden als een echt nieuwsmidium. Aan de ene kant zien de jongeren het wel als een nieuwsmidium, mede doordat Cestmocro snel berichten plaatst en actueel is, en de jongeren Cestmocro vergelijken met NOS. Aan de andere kant nemen jongeren het kanaal niet al te serieus omdat het volgens hen geen officieel nieuwsmediakanaal is. Opvallend daarbij is dat Cestmocro over het algemeen als twijfelachtig of ongeloofwaardig gezien, maar wanneer het verwijst naar grote, betrouwbare media dan is Cestmocro ineens geloofwaardiger:

- *“Het is nu wel dat denk ik oké, ik weet niet of het helemaal neutraal is, maar nu vind ik het wel **geloofwaardiger**. Want wie zei dat nou over The Guardian? Kijk als daar The **Guardian** had gestaan, dan **geloof** je het ook **gelijk al sneller**.” (Transcriptie 6)*

Het verwijzen naar die oorspronkelijke bron is in veel gevallen voldoende voor de jongeren om die geloofwaardigheidsreputatie ook toe te schrijven aan de intermediary sender. Wanneer die bron duidelijk is, dan koppelen de jongeren de zender los van de oorspronkelijke bron:

- *“In dit geval zou ik zeggen van niet. **Hij is niet degene die met de informatie komt**. Maar hij heeft een duidelijke bron waarnaar hij verwijst die met de informatie komt. Dus zeg maar... ook al vertelt hij het, hij is maar een soort... Bijna een beetje een soort comedy-achtige manier van nieuws brengen. Met een beetje leuke grapjes en dingetjes erin te gooien. **Maar het werkelijke nieuws is gewoon uit de krant**. En dat het meer... Hij zorgt er gewoon voor dat hij een soort... Het klikbaar maakt, het nieuws. **Maar het is niet zijn nieuws**.” (Transcriptie 6)*

Het is belangrijk voor de jongeren dat nieuwsmedia verwijzen naar waar ze de informatie vandaan hebben. Wanneer een post een bron bevat dan zorgt dat voor meer geloofwaardigheid, want het bewijst dat ze de informatie in ieder geval niet zelf verzonnen hebben:

- *“Maar feitelijk gezien kan je dat nooit weten. Want niemand laat zien dat er ook daadwerkelijk gesneden is in die lijken. Het enige wat je wel zag, is dat er een **artikel** bij stond van een arts die daar dus onderzoek naar heeft gedaan. Kijk, wij zijn er niet bij, maar als ik zoiets lees, dan **geloof** ik dat al sneller, zeg maar. **Dan zit mijn geloof al op 80 procent. Dan wanneer ik dat dus niet zou lezen**.” (Transcriptie 7)*

A. Logos, ethos en pathos maken een bericht geloofwaardiger

Logos, ethos en pathos worden alle drie in verschillende vormen genoemd als elementen die van invloed zijn op de geloofwaardigheid van een nieuwsbericht.

Op het moment dat een nieuwsbericht feiten bevat of argumentatie geeft waarom hetgeen dat besproken wordt in de post het geval is, dan wordt dat door de jongeren als geloofwaardiger ervaren:

- *“Voor mij is het nu wel de geloofwaardigste tot nu toe. Omdat het meer over de vraag is, hoe groot is het gevaar? En dan gaan ze erna **uitleggen waarom**. En bij die andere waren het echt overduidelijk standpunten en meningen. Van vluchtelingen op vakantie of zoveel organen*

*worden er gestolen. Dit is iets voorzichter geformuleerd met **goede uitleg waarom het zo is.***
(Transcriptie 5)

Volgens Braet (2007, p. 51) kennen logos en ethos overlap wat betreft de argumentatie die een persoon kan aanvoeren. Hier is namelijk ook kennis van het onderwerp voor nodig, wat binnen deskundigheid valt. Te veel argumentatie zou de journalist zijn ethos tegen kunnen werken. Dit blijkt ook uit de focusgroepen. Argumentatie zorgt voor geloofwaardigheid, tot het moment dat het er te veel worden. Dan zorgt dat voor minder geloofwaardigheid:

- *“En misschien zijn het ook **teveel feiten**. Ik denk dat dat me ook overprikkelst. En dat dat misschien ook **wat doet met de geloofwaardigheid**. Als je zoveel cijfers, wat zij nu dus doet, en zoveel stellingen stelt, vraag ik me ook af in hoeverre dat dan allemaal nog klopt.”*
(Transcriptie 7)

Ethos komt in de focusgroepen terug in dezelfde onderverdeling als in de literatuur: deskundigheid, eerlijkheid en welgezind.

Deskundigheid zorgt bij de jongeren voor meer geloofwaardigheid. Voor sommige jongeren maakt het door de overtuigende deskundigheid eigenlijk niet eens uit of de persoon wel echt deskundig is. Wanneer de persoon al een deskundige indruk wekt, is dat al voldoende voor meer geloofwaardigheid:

- *“Dat filmpje zou ik het snelst geloven. Hij staat voor de camera. En hij vertelt wel alsof hij er zelf echt in gelooft ... Dat helpt voor mij ook wel mee. Ik zou niet heel mijn oordeel erop inzetten, omdat hij het zo vertelt. Maar het kan wel meehelpen ... **Alsof hij er verstand van heeft.**”* (Transcriptie 3)
- *“Ze beantwoorden ook gewoon vragen die reëel zijn en echt spelen bij mensen. Ze **lijken hier ook echt verstand van zaken te hebben**. Dat zorgt bij mij in ieder geval wel voor meer geloofwaardigheid.”* (Transcriptie 5)

Eerlijkheid is een belangrijke graadmeter voor de jongeren om te bepalen of ze het bericht geloofwaardig vinden. Als ze het idee krijgen dat het bericht dat ze zien subjectief is of niet het hele verhaal lijkt te vertellen dan vinden ze het bericht ongeloofwaardiger:

- *“Ja, ze laten zien dat ze voor Palestina zijn. Ja, dus dat het zijn feiten wat er gebeurt, maar je ziet toch gewoon, **ze zeggen niks over Palestina. Dat maakt het ook minder geloofwaardig snap je.**”* (Transcriptie 1)

Welgezindheid komt terug in de focusgroepen op de momenten dat de jongeren snel overtuigd zijn van een posts, doordat deze overeenkomt met de eigen denkbeelden. Dit kent overlap met de heuristieken die laten zien dat jongeren een bericht sneller geloven wanneer een bericht overeenkomt met hun eigen ideeën. Onderstaande quote is een voorbeeld hiervan:

- *“Ik denk dat het voor mij juist, **omdat het links is**, denk ik dat ik er sneller... Zeg maar, mijn **eerste gevoel daarbij is dat ik het betrouwbaarder vind**. Dat komt ook omdat ik **zelf redelijk links opgevoed ben**. Dus dan, omdat dit waarschijnlijk meer **mijn perspectief bevestigt**, zou ik dit denk ik sneller voor waarheid aannemen.”* (Transcriptie 6)

Pathos staat voor het gevoel en de emoties die voor overtuiging of geloofwaardigheid zouden moeten zorgen. Bij de jongeren zorgen emoties die worden gebruikt in nieuwsberichten voor nieuwsgierigheid. Wanneer een post een emotionele quote of foto gebruikt dan zouden de studenten wel eerder blijven hangen bij een post. De emoties zorgen voor verdeeldheid. De ene vindt een bericht met emotie wel geloofwaardig en de ander niet:

- *“Terwijl dit beeld misschien van een heel ander moment is wat er niks mee te maken heeft. Dus ik denk dat het beeldmateriaal misschien gebruikt wordt om het heftiger of **mensen iets te laten voelen**. Maar ik kan dus best wel geloven dat dit daar gebeurt. Daar ben ik dan weer heel makkelijk in.” (Transcriptie 7)*
- *“Nee niet heel erg [geloofwaardig] ... Het is niet eens een jaar bezig. Het zijn gewoon oude beelden die ze hebben gebruikt. Om het erger te maken dan ook. Dat is ook best een optie. **Het is gewoon om emoties te versterken**. Het gaat natuurlijk allemaal over kanten creëren.” (Transcriptie 2)*

B. Subjectiviteit zorgt voor ongeloofwaardigheid

Een van de kenmerken van geloofwaardigheid zijn objectiviteit en vooringenomenheid, aldus Appelman en Sundar (2016, p. 62). Uit de focusgroepen blijkt dat jongeren een subjectief bericht of een subjectieve toon als minder geloofwaardig beschouwen. Dit komt mede doordat nieuws volgens de jongeren uit feiten bestaat en niet uit meningen. Wanneer nieuws als een mening overkomt, dan is dat ongeloofwaardiger:

- *“Nou, een voorbeeld, dat is dan wel meer op het journaal. Dus ik weet niet of dat nu relevant is hiervoor. Dan hadden ze bijvoorbeeld gewoon heel veel tijd voor een coronavaccinatie. Wat echt vorige maand was of zo. Van, oh ja, ouderen, mogen weer vaccineren. Terwijl ik dan denk, ja, daar ga je een reportage van vijf minuten van doen, terwijl je het in het journaal hebt en dat is maar voor een hele kleine doelgroep. Dan denk ik, ja, het is gewoon een beetje, het voelt voor mij een **beetje als een reclame van vaccinatie**. Dus dat soort dingen vind ik NOS ook een beetje gestuurd wordt. **Daarom ook niet helemaal te vertrouwen is**. Dus daarom vertrouw ik dit ook niet helemaal.” (Transcriptie 5)*

Sommige berichten die de jongeren te zien kregen, bevatten hashtags van bijvoorbeeld politieke partijen. Aansluitend bij bovenstaand punt, vinden de jongeren dat deze hashtags niet neutraal zijn en daarom ongeloofwaardig:

- *“Nieuwrechts-NL. Wat is dat? Klinkt inderdaad wel... Klinkt inderdaad wel rechts. Ik had ook hashtag PVV. Ik moet zeggen, als ik **hashtag PVV hoor, is het in mijn hoofd in één klap ongeloofwaardiger**.” (Transcriptie 6)*

Ook wanneer uit de schrijfstijl van het bericht blijkt dat er een kant wordt gekozen of dat de lezer een kant op wordt gestuurd door de gekozen verwoording, dan zorgt dat voor ongeloofwaardigheid bij de jongeren:

- *“Ja, soms dan merk ik dat dingen wel op een bepaalde manier geschreven staan. Dan weet ik niet of ik het moet geloven. Gewoon hoe het dan verwoord staat of dat ze het in een caption heel kort zetten waardoor je denkt, ja je zet wel iets neer, maar eigenlijk is het **helemaal niet neutraal**. Je merkt dan dat er een mening achter zit en dan ben ik wel gelijk, ja nee, ik vertrouw het niet helemaal of ik ga er **niet vanuit dat het waar is**.” (Transcriptie 5)*

4.2.2 Beelden zorgen voor geloofwaardigheid

Beelden zoals foto's of video's maken een bericht geloofwaardiger. Het kan hierbij gaan om beelden die de journalist zelf gemaakt heeft, maar ook beelden van ooggetuigen zijn overtuigend. Een van de belangrijkste argumenten die de jongeren hiervoor geven, is dat de beelden letterlijk laten zien wat er gebeurt. Over het algemeen zijn de jongeren niet kritisch op de beelden en gaan ze ervan uit dat ze wel echt moeten zijn en gemaakt zijn op het moment van de gebeurtenis:

- *“Het is wel echt iets **wat je niet kan neppen** of zo. Ik weet niet. Dat is moeilijk namaken.” (Transcriptie 1)*
- *“Ik zou deze denk ik wel geloven, maar dat is ook omdat er niet alleen maar één ding is qua bewijs **er zijn verschillende foto’s en een video.**” (Transcriptie 4)*

Een post kan op verschillende manieren vormgegeven worden. Het kan alleen tekst zijn of foto’s in combinatie met tekst of bijvoorbeeld een video. Wanneer een post een video bevat waarin in hoog tempo informatie wordt gedeeld, zorgt dit voor gemengde reacties. De ene persoon vindt de video geloofwaardig overkomen en de andere vindt het te druk en te veel lijken op andere entertainmentvideo’s. Volgens de jongeren is het wel een goede manier om nieuws aantrekkelijk te maken, maar moet je wel de doelgroep zijn van het medium:

- *“Het is **heel erg gericht op kliks krijgen en aandacht erbij houden** van de kijker en minder op, ik wil het nieuws verspreiden het voelt meer aan als iets van, hé, ik wil kliks ... En dat zou het bijvoorbeeld **minder geloofwaardig** maken. Dit is exact ook, ja, ik weet niet, dit is hoe je kliks krijgt. Het ziet er heel erg uit wat je ook tegenwoordig moet hebben bij dat soort nieuws, in het kliks krijgen. Dan kan het nieuws soms minder uitmaken. Bij zo'n krant, ja, dat gaat niet op kliks krijgen, dus dan is het nieuws een stuk geloofwaardiger.” (Transcriptie 6)*
- *“Ik vind vaak **filmpjes** ook wel **geloofwaardig**. Bijvoorbeeld van NOS Stories. Dan maken ze echt een soort van mini-docu waarin iemand iets vertelt. Dat komt ook wel weer anders over dan tekst.” (Transcriptie 5)*

Door een persoon voor de camera te zetten kan een video al geloofwaardiger overkomen. Dit laat volgens de jongeren juist zien wat de kracht van nieuws op televisie en online is. Wanneer je iemand ziet en deze persoon op een verhalende manier het nieuws aan je vertelt, word je meer meegenomen in het verhaal waardoor het geloofwaardiger overkomt:

- *“Ik zeg je eerlijk, als iemand **voor de camera** staat, komt het sowieso **geloofwaardig** over. Als je het mij vraagt. ... Daarom is het **nieuws ook heel sterk** natuurlijk. Omdat je daadwerkelijk iemand hebt die het **presenteert**. En een journalist die erbij staat.” (Transcriptie 3)*

Wanneer een post overzichtelijk eruitziet met een mooie opmaak en een foto als voorblad dan wordt dit als een geloofwaardig nieuwsbericht beschouwd. Dit komt doordat de opmaak ervoor zorgt dat de post lijkt op een nieuwsbericht van een ‘officieel’ nieuwsmediakanaal. Daarbij wordt door sommige jongeren wel de nuance gegeven dat iedereen in principe posts op die manier kan vormgeven:

- *“De **opzet** van het bericht en de manier waarop het geschreven is, maakt het wel **geloofwaardig**. Het is duidelijk en **overzichtelijk**.” (Transcriptie 2)*
- *“Weet je, het begint altijd met **iedereen** kan het allemaal een beetje mooi in elkaar zetten enzo. Als je gewoon een **beetje je best doet**.” (Transcriptie 1)*

A. Cijfers en data zijn belangrijk voor geloofwaardigheid

Cijfers en data zijn een belangrijke graadmeter voor jongeren om te bepalen of een nieuwsbericht geloofwaardig is. Cijfers laten namelijk zien dat er onderzoek is gedaan naar het onderwerp. Aan de andere kant kunnen cijfers argwaan wekken. Volgens de jongeren kunnen absurdistische aantallen juist voor minder geloofwaardigheid zorgen en wanneer blijkt dat de cijfers niet exact kloppen, is de journalist minder geloofwaardig volgens de jongeren:

- *“Maar dit is echt met cijfers, want dat zijn 80%. **Die cijfers maken het voor mij wel geloofwaardig.**” (Transcriptie 2)*

- *“Getallen noemen vind ik altijd heel gevaarlijk. Getallen moet je echt op de komma, moet je het kunnen herleiden, vind ik altijd. Als het er 79 zijn dan heb je toch ergens iets zitten liegen.” (Transcriptie 5)*

4.2.3 Platformspecifieke aanwijzingen zorgen voor gemengde gevoelens

Het blauwe verificatievinkje zorgt bij sommige jongeren voor meer geloofwaardigheid. Lang kon alleen Instagram zelf vinkjes toekennen aan bekende mensen of organisaties. Tegenwoordig kan in principe iedereen tegen betaling een vinkje aanvragen (Meta, 2024). Toch is bij de meeste jongeren een vinkje een herkenningspunt voor geloofwaardigheid. Wanneer deze ontbreekt, maakt dit een organisatie of persoon minder geloofwaardig:

- *“Eigenlijk hebben alle nieuwssites zo’n vinkje. ... Dat je **geverifieerd** bent en dat je dan gewoon wat meer **geloofwaardig** bent.” (Transcriptie 4)*
- *“Deze heeft bijvoorbeeld **geen vinkje** en dat maakt het al een beetje **minder geloofwaardig**.” (Transcriptie 4)*

Opmerkingen die onder posts geplaatst kunnen worden, worden door de jongeren op verschillende manieren gebruikt. Jongeren gebruiken ze voor de grap om “domme opmerkingen” te lezen, maar ze kunnen voor jongeren ook echt bijdragen aan de geloofwaardigheid van het Instagrambericht. Als veel mensen in de opmerkingen iets zeggen over het bericht dan heeft dat invloed op de geloofwaardigheidsbepaling. Ditzelfde geldt voor hoeveel likes een opmerking heeft. Als een opmerking veel likes heeft dan is het geloofwaardig:

- *“Het helpt ook wel **hoeveel likes** een bericht heeft. Want er zijn nog meer mensen die dit hebben gezien en die hebben ook meer de kans gehad voor de comment. Stel je voor iemand zegt dit is eigenlijk niet waar en als zo’n **comment veel likes** heeft en hebben veel andere mensen ook de kans gehad om het te corrigeren. En als je een bericht ziet zonder comments en likes van andere mensen of een comment zonder likes daar **twijfel** ik wel aan ja.” (Transcriptie 1)*

Wanneer jongeren twijfelen over of het bericht geloofwaardig is, dan kunnen de opmerkingen een eerste aanleiding zijn om uiteindelijk te beslissen of een bericht waar is:

- *“En soms dan merk je dat er echt wel **één bepaald narratief** is dat daar speelt. En dan denk je van ja dan krijg je daar toch **twijfels** bij van huh? En dan ga je dat **opzoeken**.” (Transcriptie 7)*

Naast de opmerkingen is het aantal likes dat een bericht heeft een graadmeter over of het bericht geloofwaardig is. De likes zouden staan voor de kwaliteit van het bericht en daarmee staan voor hoe geloofwaardig het bericht is:

- *“En dus ook het **aantal likes**. Als je kijkt naar de hoeveelheid likes en dan kijkt wanneer het is gepost dan zie je wel dat bijvoorbeeld posts zoals dit zou dan in het **algemeen meer likes hebben dan wat het nu heeft**.” (Transcriptie 4)*

Hetzelfde geldt voor het aantal volgers dat een account heeft. Deze aanwijzing, wordt maar door een enkeling genoemd, maar wanneer het account weinig volgers heeft dan is het ongeloofwaardiger:

- *“Dan zou ik inderdaad naar het account gaan. Kijken naar de volgers en de andere posts. Ik zie **4000 volgers**, dus ik zeg je eerlijk. Dat **geloof ik niet zo snel eerlijk gezegd**.” (Transcriptie 3)*

4.3 Heuristieken

Het onderscheid tussen heuristieken en aanwijzingen is niet zo zwart-wit. Soms zijn heuristieken gebaseerd op de aanwijzingen. Heuristieken zijn letterlijk de versimpeling van het gedachteproces en zijn eigenlijk allemaal te formuleren als: als X dan Y.

Als andere mensen de bron geloofwaardig vinden, dan vind ik dat ook (en als andere mensen de bron ongeloofwaardig vinden, dan zorgt dat in ieder geval voor twijfel).

Deze heuristiek heeft raakvlakken met het aantal likes dat een comment heeft. Het aantal mensen dat een bericht (on)geloofwaardig vindt, heeft wel invloed op hoe geloofwaardig de jongeren de post vinden. Daarnaast kent deze heuristiek raakvlakken met paragraaf 4.4 waar verder ingegaan wordt op de invloed van andere mensen op de geloofwaardigheidsbepaling. Onderstaande quotes weergeven hoe de heuristieken terugkwamen in de focusgroepen:

- *“Ik twijfel, misschien iets meer entertainment. Daarom zei ik net, **het is dubbel dat ik het geloof of niet**. Ik zie het wel veel voorbijkomen, maar ja. **Ik heb nooit van andere mensen gehoord of het echt of nep was ofzo**. Dus ik weet het gewoon niet.” (Transcriptie 4)*
- *“Ik denk dat die comments het inderdaad wel kunnen verstevigen. Als je het bericht al gelooft, dat als je dan ook nog de comments leest en **iedereen het gelooft, dan geloof je het nog sneller**. Dat je een soort bevestiging zoekt.” (Transcriptie 7)*

Als andere nieuwsmediakanalen het bericht plaatsen, dan is het geloofwaardig (en anders niet).

Deze heuristiek heeft raakvlakken met de brongeloofwaardigheid. Wanneer de bron waar het bericht het eerste gelezen wordt niet direct als geloofwaardig wordt gezien, is dit een concrete vuistregel voor de jongeren op terug te vallen. Vooral bij grotere gebeurtenissen, zoals in onderstaand voorbeeld, kijken de jongeren of andere nieuwsmedia ook een post hebben geplaatst over de gebeurtenis:

- *“Zo iets is best wel intens dus ik zou denken dat andere kranten daar ook iets over zouden zeggen. Maar **als dat niet zo is dan heb ik wel echt meer twijfels over of het waar is**.” (Transcriptie 1)*
- *“Ja daarom geloof ik dit bericht. Ik heb er wel **meerdere verhalen over gehoord van NOS en AD en al die dingen**.” (Transcriptie 2)*

Als het bericht bovenaan in Google komt, dan is het geloofwaardig.

Wanneer de jongeren twijfelen aan een post of er meer over willen weten dan vallen ze terug op Google. Afhankelijk van de motivatie wordt er verder gezocht tussen de links of wordt er genoeg genomen met de bron bovenaan:

- *“Wat de meeste dingen zeggen, dat zal wel het meest waar denk ik. Ik kijk gewoon wat er **bovenaan staat als ik Google**. Dat geloof ik dan wel.” (Transcriptie 2)*

Als een groot nieuwsmedium een bericht plaatst, dan is het waar.

De jongeren hanteren als vuistregel dat een post van een grote nieuwsorganisatie waar ze vaker van gehoord hebben of waarvan ze uit eerdere ervaringen weten dat ze daarop kunnen vertrouwen, daadwerkelijk te vertrouwen en daarmee geloofwaardig is. Dit komt mede doordat deze organisaties zoveel problemen zullen krijgen als ze niet eerlijk zouden zijn, dat ze het daarom ook niet zouden doen:

- *“**NOS moet wel eerlijk zijn**.” (Transcriptie 1)*

- *“Maar ik neem dit wel serieus ja. Ik heb ook een beetje, dit soort **grote namen** als er blijkt dat ze maar wat uit hun duim trekken of dat het allemaal een beetje propaganda zou zijn. Dan ben je klaar. Dan kan je sluiten.” (Transcriptie 5)*

Als het bericht inconsistenties bevat tussen de titel en de rest van het bericht, dan is het ongeloofwaardig.

Wanneer de jongeren een kop of de zin van het bericht lezen en daarna door de post scrollen, dan lijken deze qua inhoud niet altijd op elkaar. Wanneer de jongeren dit zien, dan vinden ze dat ongeloofwaardiger overkomen:

- *“Jawel, maar dan tegelijkertijd ook omdat dit account heeft geen vinkje en ook als je kijkt naar de hashtags die zijn gebruikt dan gaat het **ineens heel erg over politieke partijen** waar in de **descriptie ging het daar helemaal niet over.**” (Transcriptie 4)*

Als het bericht overeenkomt met de eigen ervaring, dan zal het wel waar zijn.

De jongeren relateren de posts aan hun eigen leefwereld. Wanneer zij hierin bepaalde gesprekken vaker voeren met elkaar of wanneer zij gebeurtenissen uit hun eigen leefwereld terugzien op het nieuws, dan maakt dat de post geloofwaardiger:

- *“Het zal vast zo zijn. Als je over straat loopt, zie je meer mannelijke zwervers. Dus ik zie het in **mijn omgeving dus ik geloof het wel.**” (Transcriptie 2)*

Als het bericht overeenkomt met de eigen mening, dan is het waar (en als het niet overeenkomt met mijn mening, dan is het niet waar).

Deze heuristiek kent overeenkomsten met welgezindheid uit paragraaf 4.2.1. Wanneer een bericht overeenkomt met de eigen ideeën of mening, dan is dat bericht eerder waar volgens de jongeren:

- *“Ja, als je... Ja, tuurlijk. Ja, dan wel. **Als je voor een kant kiest, natuurlijk, dan ga je wat je te horen krijgt van de kant die je hebt gekozen, geloof je dingen sneller.** Maar eigenlijk 9 van de 10 keer geloof je alles wat er gezegd wordt. En van de... tegenpartij, zeg maar. Geloof je het minder snel.” (Transcriptie 3)*
- *“Ja dat is wel zo, maar tegelijkertijd is het wel ehm, ja, **iedereen weet dat het heeft geholpen.** Net zoals met die vaccins waren er anti-vaxers enzo. Iedereen weet dat het vaccin heeft geholpen. En ja om dan daartegen te gaan, vind ik niet nodig. **Dus daarom geloof ik dit bericht niet.**” (Transcriptie 4)*

Als het bericht overeenkomt met een eerdere ervaring die ik heb gehad met het onderwerp, dan is het geloofwaardig.

Specifiek valt deze heuristiek terug te zien wanneer de jongeren een gesprek voeren over bijvoorbeeld de oorlog in Oekraïne of Gaza. De jongeren zijn al op de hoogte van eerdere gebeurtenissen in Gaza, waar Israël verantwoordelijk voor is. Daardoor geloven de jongeren ook sneller berichten die dit bevestigen:

- *“Voor mij is het wel geloofwaardig, want ze laten geen hulpgoederen door. **Als je ziet wat Israël doet dan moet dit 100% waar zijn.**” (Transcriptie 3)*
- *“En überhaupt dat die oorlog wordt gevoerd, denk ik al dat er echt een soort van randdebielen daar aan de macht zijn. Zou ik het **echt nog wel geloven dat er dus zulke dingen gebeuren** die gewoon gruwelijk zijn om die mensen nog eens extra pijn te doen. Dus **dan geloof ik dat wel.**” (Transcriptie 7)*

Als een bericht bevooroordeeld aanvoelt, dan is het ongeloofwaardig.

Deze heuristiek is tegenstrijdig met voorgaande heuristiek. Wanneer een bericht namelijk een

duidelijke mening laat zien of bevooroordeeld overkomt, dan vinden de jongeren dat ongeloofwaardig overkomen:

- *“Dat lijkt me dan meer dat mensen voor hun krant aandacht willen trekken in plaats van echt voor het nieuws zelf. Want je ziet ook in post zelf zie je ook **promotie voor de krant** en ja dat zorgt er ook wel voor dat het bericht voor mij veel **minder geloofwaardig** is. Als je in de descriptie dat zet dan dan snap ik dat, maar als je het in de post zelf zet dan is het al een beetje van hmm moet ik dit echt geloven of willen ze gewoon meer abonnees? Het staat echt heel duidelijk en groot in de post. Het lijkt een soort **reclame daardoor en geen nieuwsbericht.**” (Transcriptie 4)*

4.4 De invloed van andere mensen op de geloofwaardigheidsbeoordeling blijft beperkt

Het sociale aspect speelt een secundaire rol in de geloofwaardigheidsbeoordeling van de jongeren. In de heuristieken komt terug dat de mening van andere mensen kan zorgen voor meer geloofwaardigheid. Vooral wanneer andere mensen, zoals familieleden of vrienden, een bericht zouden doorsturen of als een influencer een bericht zou delen, heeft dit voor de meeste jongeren geen invloed op hun geloofwaardigheidsbeoordeling. Toch wanneer de jongeren twifelen aan de geloofwaardigheid van een nieuwsbericht komt dit doordat ze niet de bevestiging hiervoor krijgen van andere mensen. De mening van andere mensen heeft vooral impact op de geloofwaardigheidsbeoordeling wanneer de persoon zelf al enige twijfels heeft bij de geloofwaardigheid van een post of medium:

- *“Iedereen heeft een eigen mening. Als de een het geloofwaardig vindt, betekent het niet gelijk dat ik dat ook vind.” (Transcriptie 4)*
- *“Als iemand mij iets **doorstuurt** dan is het meestal wel gewoon **geloofwaardig** dan is het gewoon gebeurd.” (Transcriptie 2)*

De jongeren onderscheiden influencers duidelijk van nieuwsmedia. Wanneer de jongeren over influencers spreken dan benoemen ze dat deze gebruikmaken van Instagram met een reden. Ze zijn daar om hun mening of spullen te verkopen en niet om de jongeren iets bij te leren. Daarom vinden de jongeren influencers ongeloofwaardig:

- *“Nee. Dat is ook meer een mening om... Als hij dit in zijn verhaal zou zetten, dan is het denk ik meer **een mening**. Het is een beetje kant kiezen toch. Dat zorgt bij mij **niet voor meer geloofwaardigheid.**” (Transcriptie 3)*
- *“Ik zie **influencers** ook, ik associeer die gewoon heel erg met sensatie zoeken. En die **associeer ik niet met ik ga geloofwaardig nieuws met jou delen**. Want ik vind het belangrijk dat je goed geïnformeerd bent, absoluut niet.” (Transcriptie 7)*

4.5 Hoe het HSM terug te zien is in de geloofwaardigheidsbeoordeling van jongeren

Volgens het HSM van Chaiken et al. (1980) beoordelen mensen die gemotiveerd zijn en de mogelijkheid hebben nieuwsberichten anders dan mensen die niet gemotiveerd zijn of niet de mogelijkheid hebben. In deze paragraaf wordt ingegaan op deze verschillende componenten en hoe daaruit blijkt hoe de jongeren de geloofwaardigheid bepalen.

Wanneer jongeren gemotiveerd zijn en de mogelijkheid hebben, zullen ze volgens het model systematisch en daarmee kritisch het bericht beoordelen. In de andere gevallen, wanneer ze bijvoorbeeld wel de motivatie hebben maar niet de mogelijkheid, zullen ze dit heuristisch doen. Aangezien met de jongeren enkele minuten naar een post gekeken is, kan aangenomen worden dat

ze van de mogelijkheid in ieder geval wel de tijd hebben om naar de post te kijken. Daarom bestaat de mogelijkheid nu uit de kennis en kunde van de studenten.

4.5.1 Hoge motivatie maakt jongeren kritischer

Wanneer de jongeren gemotiveerd zijn, ondernemen ze extra actie om erachter te komen of het bericht dat ze zien geloofwaardig is. Een voorbeeld waaruit een jongere zelf al duidelijk aangeeft wanneer de motivatie hoger kan zijn dan anders, is als het om wereldnieuws gaat. Een van de handelingen die dan ondernomen wordt, is door op Google of YouTube extra informatie over het onderwerp te bekijken en door dubbel te checken wat andere media over het onderwerp zeggen:

- *“Ik denk dat zodra het nieuws echt groot wordt uitgelicht en het is een **belangrijk wereldonderwerp** dus het is alleen niet per se iets wat alleen Nederland afspeelt maar echt op mondiaal niveau. Bijvoorbeeld wat er nu bijvoorbeeld het probleem in Israël en in Palestina. Daar was ik wel **gemotiveerd** om meer achter.. te leren over de geschiedenis. Van hoe is dat ontstaan omdat er zoveel verdeeldheid over is. Ja wie is schuldig, wie heeft welke verantwoordelijkheid. Dus toen heb ik wel extra stappen genomen op **YouTube** of **online** daarover te gaan lezen.” (Transcriptie 7)*
- *“Dus voor zo grote dingen zoals **oorlogen** en zo, die wel gewoon **dubbelchecken**.” (Transcriptie 1)*

Naast het opzoeken van extra informatie zoomen de jongeren uit van het ene bericht dat ze zien en kijken ze naar de algemene invalshoek van het medium. Daardoor kunnen de jongeren makkelijker inschatten of het relatief neutraal is in diens berichtgeving of dat het een kant kiest:

- *“En daar word je dan ook weer wat **kritischer**. Maar daar zijn wij misschien wat gekleurd in als communicatiestudenten dat ik dan ook wel ga kijken, **maar wat is dan normaal de invalshoek van dit medium?** Als ik dan kijk naar RTL, NOS of Trouw dan weet je wel welke kant ze kiezen.” (Transcriptie 7)*

Een duidelijk verschil is waarneembaar tussen hoge en lage motivatie wat betreft het vertrouwen in de aangehaalde bron. Als een bericht als niet interessant wordt ervaren dan wordt wat de bron zegt als waarheid aangenomen:

- *“Ik denk dat ik de auteur niet eens zou opzoeken. Als ik dit bericht zo zie dan zou ik denken ‘oké’ en dan zou ik doorscrollen. ... En **als je er echt dieper op ingaat, dan zou ik het pas opzoeken**. Maar als ik gewoon zelf nieuwdingen lees, **dan zoek ik eigenlijk nooit wat op**. Dan zit ik waarschijnlijk te scrollen tot de eerstvolgende meme.” (Transcriptie 6)*

Ook geven de jongeren aan dat ze van posts vaak niet weten dat deze een bron bevat. Dit komt onder andere doordat ze het bericht scannen of niet helemaal doornemen:

- *“En je moet wel **heel erg geïnvesteerd** zijn als je naar onder gaat scrollen om te kijken, of er een bron bij staat of niet. **Zover ben ik nog nooit gekomen**.” (Transcriptie 2)*

Daartegenover staat dat bij hoge motivatie hetgeen de bron zegt niet klakkeloos aangenomen wordt, maar gecheckt wordt bij de oorspronkelijke bron die aangehaald wordt, door in dit geval Cestmocro:

- *“Dus ik denk dat vanaf dat punt, dat ik dan dat zou zien en ik behoefte heb om daar meer over te weten, dat ik dan **op zoek ga naar dat artikel van The Guardian**. En dat dan eerst nog ga lezen.” (Transcriptie 7)*

Naast dat de jongeren bij lage motivatie minder de moeite nemen om originele bronnen op te zoeken of verder te scrollen in een bericht, geloven ze een bericht sneller dan wanneer ze wel gemotiveerd zijn. De motivatie zorgt er dus voor dat je kritischer bent op het bericht dat je leest:

- *“Niet een heel onderzoek doen of zo. Maar gewoon **even simpel opzoeken** en kijken of ik er meerdere artikeltjes kan vinden. Maar ik heb dat niet zo heel vaak hoor. **Meestal geloof ik wel gewoon wat ik lees op Instagram.**” (Transcriptie 3).*

4.5.2 Hoge en lage mogelijkheid houdt verband met mediawijsheid

Mediawijsheid heeft raakvlakken met de mogelijkheid die jongeren hebben om een post op Instagram dan wel heuristisch dan wel systematisch te verwerken. Mediawijsheid gaat namelijk over de kennis en vaardigheden waarover ze bezitten om nieuws te beoordelen. Op basis van de focusgroepen zijn er een aantal opvallendheden rondom het thema mediawijsheid. Deze staan in verband met de hoge en lage mogelijkheid. Deze paragraaf gaat eerst in op wat de jongeren weten over het thema mediawijsheid. Daarna wordt aan de hand van mediawijsheid het verschil tussen lage en hoge motivatie geïllustreerd.

De jongeren geven aan dat ze zelden les hebben gehad over mediawijsheid. De jongeren die het zich kunnen herinneren, geven voorbeelden van een les op de middelbare school. In deze les werd behandeld dat *De Speld* satire is en niet als volwaardig nieuwsmidium gebruikt kan worden. Op het mbo geven de jongeren, die het zich nog kunnen herinneren, aan dat ze bij Nederlands even les hebben gehad over mediawijsheid. In de les moesten ze zelf nepnieuws creëren. Op die manier leerden ze dat nieuws niet altijd waar is en hoe makkelijk nepnieuws gemaakt kan worden. De jongeren van het hbo geven aan dat ze bij het vak beeldtaal hebben geleerd dat foto's gemanipuleerd kunnen worden:

- *“Nou, we hebben bij **beeldtaal** wel gehad dat bij foto's soms **delen weggelaten worden** waarmee dan een heel ander verhaal verteld kan worden. Zoals bijvoorbeeld ook bij die foto met dat kindje in Vietnam. Dat ze dan het **deel eraf hebben geknipt** waar soldaten stonden.” (Transcriptie 6)*

Verder geven de jongeren aan dat ze weinig van wat ze in de les hebben geleerd echt toepassen. Een jongere die dat wel doet, kan in een post direct aantonen dat een bericht subjectief is en daarmee ongelooftwaardiger overkomt als nieuwsbericht:

- *“Bij mij is het echt gewoon het **ene oor ingegaan en het andere oor gewoon weer uitgegaan**. Gewoon een cijfertje krijgen en dan mooi dat laat ik lekker.” (Transcriptie 3)*
- *“We moeten ook kijken of het is **gebaseerd op feiten of op meningen**. **Objectief of subjectief**. Zoals dit bijvoorbeeld. Ze posten niks over wat Palestina doet. dus dat het zijn feiten wat er gebeurt, maar je ziet toch gewoon, ze zeggen niks over Palestina. **Dat maakt het ook minder geloofwaardig** snap je.” (Transcriptie 1)*

Op verschillende manieren laten de jongeren tijdens het beoordelen van de posts zien dat ze enige mediawijze vaardigheden hebben. Zo zijn sommige jongeren kritisch over wanneer en wie de beelden gemaakt heeft. Ze nemen niet zomaar aan dat de beelden die gebruikt worden in de post daadwerkelijk op dat moment gemaakt zijn:

- *“Je ziet niet wat er staat in de quote. **Je ziet niet dat ze er organen hebben uitgehaald.**” (Transcriptie 5)*
- *“Dat kan ook **van een jaar geleden zijn.**” (Transcriptie 6)*

De jongeren zijn zich bewust van het feit dat de berichtgeving sturend kan zijn. Ze geven aan dat dit niet altijd invloed heeft op hun geloofwaardigheidsbepaling, maar het is wel een gegeven dat ze bij hun beoordeling in hun achterhoofd houden:

- *“Maar ik vind de flixbussen van Amsterdam naar Kiev weer volgeboekt, dat **geloof** ik. Dat er Oekraïners in zitten, **geloof** ik ook, vol met vluchtelingen op vakantie, **is negatief**. Want dat laat zien dat ze op vakantie gaan terwijl wij niet weten wat ze gaan doen. Dus zeg maar ik **vind een deel van het artikel wel gewoon geloofwaardig, maar een deel is wel negatief geframed.**” (Transcriptie 6)*

Aan de andere kant begrijpen de jongeren soms het nut van een bepaald frame niet of het feit waarom een medium een bericht zou plaatsen met misleidende informatie:

- *“Ik vind het echt zo iets van, ja, **waarom zou je erover liegen?** Ik zou eerder wel zeggen dat het waar is dan niet.” (Transcriptie 3)*

Als laatste bepalen de jongeren de geloofwaardigheid van bepaalde posts puur op hun onderbuik. Dit komt soms doordat de jongeren niet onder woorden kunnen brengen hoe ze eigenlijk bepalen of een bericht geloofwaardig is. Ze voelen of weten het gewoon. Daarnaast vallen de jongeren terug op hun onderbuikgevoel wanneer het bericht ze niet interesseert:

- *“Soms kijk je wel naar een bron ofzo, maar **zelden eigenlijk**. Meestal vind ik het niet boeiend genoeg om mij erin te verdiepen. **Dan heb je wel genoeg aan hoe het voelt.**” (Transcriptie 2)*

Ook wanneer een post of persoon in de post er “gewoon goed uitziet” zorgt dat bij de jongeren voor meer geloofwaardigheid, zonder verder nog te kunnen argumenteren waarom ze dat eigenlijk vinden:

- *“Die man kwam wel open over. Ja, gewoon wat hij **uitstraalt**. ... Ik denk dat het ook een **beetje gevoel is gewoon.**” (Transcriptie 3)*

4.6 Transparantie is van weinig toegevoegde waarde voor de geloofwaardigheidsbeoordeling

Aangezien de deelvraag van dit onderzoek gaat over de rol van transparantie in de geloofwaardigheidsbeoordeling van de jongeren, is hoe dan ook tijdens de focusgroepen naar het concept transparantie gevraagd. Daarnaast is geanalyseerd of de jongeren vanuit zichzelf al aangaven of transparantie-elementen voor hen belangrijk zijn in de geloofwaardigheidsbeoordeling of leiden tot meer geloofwaardigheid. Deze paragraaf gaat in op de definitie die jongeren hanteren voor transparantie en de invloed van transparantie op de geloofwaardigheidsbeoordeling van de jongeren.

4.6.1 Jongeren zijn eenduidig over de definitie van transparantie

Wanneer de jongeren naar de definitie van transparantie wordt gevraagd, geven zij antwoorden die veel raakvlakken met elkaar hebben. Volgens de jongeren is transparantie zo eerlijk en open mogelijk zijn als journalist en daarmee laten zien waar de journalist de informatie die hij gebruikt in het nieuwsbericht op Instagram vandaan haalt. Daarnaast betreft transparantie het meerdere kanten laten zien van een verhaal. Het idee daarbij is dat de journalist dan zelf geen kant kiest, maar open laat zien wat beide kanten van een verhaal te vertellen hebben over het onderwerp:

- *“Transparant gaat erover dat je eigenlijk zo **eerlijk** mogelijk bent over je onderwerp en dat je **alles vrijgeeft** of heb ik het dan verkeerd.” (Transcriptie 1)*
- *“**Open en eerlijk** zijn over wat je doet. Dat je transparant bent over wat je allemaal uitspreekt.” (Transcriptie 5)*

- *“Voor mij betekent dat meer gewoon dat je ja niet echt per se een kant kiest, maar gewoon het verhaal in het geheel ziet. Dus dat je allebei de kanten van een verhaal laat zien.” (Transcriptie 4)*

4.6.2 Transparantie wordt amper spontaan benoemd door de jongeren

In paragraaf 2.5.1 worden de verschillende vormen van transparantie aangehaald die volgens onderzoekers gebruikt kunnen worden door journalisten. In de focusgroepen noemen de jongeren een enkele vorm van transparantie wanneer het over de geloofwaardigheidsbeoordeling van nieuwsberichten op Instagram gaat.

Wat betreft de indeling product-, producent- en interactie-transparantie noemen de jongeren vanuit zichzelf vooral de vormen van producttransparantie. Zo zorgt een bronvermelding voor meer geloofwaardigheid en juist wanneer de naam van de bron ontbreekt, zorgt dit voor minder geloofwaardigheid. Ook een link naar de bron zorgt ervoor dat het bericht als geloofwaardiger gezien wordt. Het noemen van de bron of het verwijzen ernaar met een link zorgt er namelijk voor dat de jongeren makkelijker artikelen met elkaar kunnen vergelijken, waardoor de geloofwaardigheid nog eens extra gecontroleerd kan worden:

- *“Omdat hij heel duidelijk aangeeft **waar hij die informatie vandaan haalt** vind ik het een stuk **geloofwaardiger** overkomen. Ik herken de krant als nieuwsbron en een **linkje** ernaartoe, zodat je het ook zelf kan uitzoeken als je echt meer erover wilt weten.” (Transcriptie 6)*
- *“Maar je kan het in ieder geval wel checken **waar die cijfers vandaan komen**. En als ik zie dat die in andere berichten ook gebruikt worden, dan vind ik dat wel **iets geloofwaardiger**.” (Transcriptie 3)*

De jongeren zeggen weinig over de producenttransparantie. Het enige wat ze waarderen en bijdraagt aan de geloofwaardigheid is het noemen van de naam van de journalist:

- *“Hij verwijst wel meteen naar de **persoon** die dit beweert. Dat is dan wel weer sterk. Daar begint hij mee voordat hij zelf iets zegt. Verder vind ik het ook wel een beetje druk. Maar ik zou het **wel geloven**. Omdat hij dus **gelijk verwijst naar de auteur**.” (Transcriptie 5)*

De interactiemogelijkheden die Instagram biedt, worden gebruikt door de jongeren en kunnen bijdragen aan de geloofwaardigheid. Hierbij wordt alleen niets gezegd over de mogelijkheid om aan de hand van het opmerkingenveld in contact te komen met de journalisten of met hen in gesprek te gaan. Wel gebruiken mensen de opmerkingenvelden om fouten te benoemen. Dit is alleen niet per se doordat ze aangespoord worden door een journalist of nieuwsmedium om dat te doen. Ook reageren nieuwsmedia zelden op opmerkingen die onder de posts geplaatst worden.

4.6.3 Transparantie zorgt voor meer geloofwaardigheid als ernaar gevraagd wordt

Nadat verschillende posts met de jongeren zijn besproken, werden na het vragen naar de term transparantie, de posts nog eens bekeken. Wederom worden voornamelijk producttransparante-elementen genoemd door de jongeren. Weer geven de jongeren aan dat het benoemen van de bron van een foto of het nieuws bijdraagt aan de geloofwaardigheid. Verder zorgen hyperlinks en link in bio voor meer duidelijkheid en geloofwaardigheid van het medium:

- *“Als je meer beelden geeft, vind ik het wel meer **geloofwaardiger**. Als ze wel iets meer zouden laten zien van wie die beelden zijn. Dus erbij zetten van **wie dat beeld is**.” (Transcriptie 1)*

Nieuw is dat inzicht in het journalistieke proces en openheid van de journalist over diens standpunt als transparant gezien wordt. Het geven van een mening of niet-neutrale berichtgeving wordt door

sommigen ook als transparant gezien, terwijl anderen dat juist ongeloofwaardig vinden en transparantie zien als het delen van meerdere kanten, wat weer als geloofwaardig gezien wordt:

- *“Dus er kan wel iets gesteld worden over een bepaald onderwerp, bijvoorbeeld met nu de duurzaamheid of met Gaza, maar dat je dus wel van beide kanten een bepaalde belichting geeft, waardoor je dus ook echt kritisch naar jezelf kijkt, dan wel niet als organisatie of als partij of wat dan ook, maar ook kritisch naar buiten kijkt en dat je daar ook **eerlijk over communiceert wat jouw visie daarop is**. En hoe anderen daarnaar kunnen kijken. Dat het proces, dat het inzichtelijk is waar je informatie vandaan haalt en wat je journalistiek proces is.” (Transcriptie 7)*
- *“Ik denk dat ze ook wel **transparant** zijn, omdat ze hun **mening duidelijk geven**. Ja, ik denk dat er weinig mensen zijn die ernaar kijken en denken van wauw, dit is een heel neutrale blik.” (Transcriptie 6)*

Qua producent- en interactie-transparantie worden alleen het noemen van de naam van de auteur als transparant gezien:

- *“Hij zegt gelijk **Joke** hij heeft haar er zelfs bij **getagd**. En ook het **NRC** is getagd. Er zal ongetwijfeld nog ergens een link te vinden zijn naar het artikel. Of je kunt nu in ieder geval op **deze persoon in de NRC-site zoeken en dan vind je het artikel**.” (Transcriptie 5).*

4.7 Mbo- van hbo-studenten verschillen in hun geloofwaardigheidsbeoordeling

Binnen dit onderzoek ligt de focus niet op het onderscheid tussen mbo- en hbo-studenten en ook niet op de kwantificering hiervan. Aangezien beide groepen onderzocht zijn, zou het een gemiste kans zijn om de eventuele verschillen tussen de groepen onbenoemd te laten. In deze paragraaf komen de duidelijkste verschillen tussen de studenten aan bod wat betreft hun geloofwaardigheidsbeoordelingen van nieuwsberichten op Instagram. Dit is gebaseerd op basis van de studenten die voor dit onderzoek gesproken zijn en valt niet één op één te generaliseren voor alle mbo- en hbo-studenten in Nederland. Daarnaast is de ene groep studenten niet beter dan de andere. De verschillen tussen de jongeren kunnen wel aanleiding geven voor eventueel vervolgonderzoek.

De mbo-studenten maken meer gebruik van platformspecifieke kenmerken of andere fysieke aanwijzingen die makkelijker zouden laten zien dat een post (on)geloofwaardig is. Zo vinden de gesprekken over het blauwe vinkje van Instagram alleen plaats onder de mbo-jongeren. Ook wanneer er naar het aantal likes en volgers wordt gekeken om te bepalen of de post geloofwaardig is, gebeurt dit bij de mbo-studenten. De comments komen bij beide studentengroepen aan bod. Bij de hbo-studenten kunnen deze tot twijfel leiden en voor sommige mbo-studenten tot geloofwaardigheid.

Wanneer beslissingen en geloofwaardigheidsbeoordelingen gemaakt worden op gevoel dan gebeurt dit bij de mbo-studenten. Dit weergeeft een breder verschil tussen mbo- en hbo-studenten: de hbo-studenten lijken makkelijker en dieper te kunnen beargumenteren wat er geloofwaardig is aan een post en waarom ze dat vinden. Dit maakt dat ze zich minder op een gevoel baseren dat ze eigenlijk niet kunnen verklaren.

Als laatste is het opvallend dat er meer cynisme lijkt te zijn richting de nieuwsmedia onder mbo-studenten dan onder hbo-studenten. Ondanks dat NOS wel als een vertrouwd medium wordt gezien geven de jongeren in verschillende focusgroepen aan dat NOS “ook veel onzin post” (transcriptie 1) en dat “NOS ook niet altijd helemaal heilig is” (transcriptie 2).

5 Conclusie

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende onderzoeksvraag: *Hoe verklaart het Heuristic-Systematic Model de manieren waarop mbo- en hbo-studenten de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram beoordelen?* Daarbij is verder onderzocht: *Op welke manier is transparantie voor mbo- en hbo-studenten belangrijk voor de geloofwaardigheidsbeoordeling van nieuwsberichten op Instagram?*

Dit hoofdstuk baseert zich op de resultaten die voortkwamen uit de focusgroepen en geeft antwoord op de hoofd- en deelvraag.

5.1 De voornamelijk heuristische geloofwaardigheidsbeoordelingen kunnen verklaard worden met het HSM

Hoe verklaart het Heuristic-Systematic Model de manieren waarop mbo- en hbo-studenten de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram beoordelen?

Jongeren in Nederland halen hun nieuws meer van sociale media en hebben de afgelopen jaren steeds minder vertrouwen in de nieuwsmedia. Daarbij zouden ze op sociale media niet goed weten hoe zij de geloofwaardigheid van een nieuwsbericht kunnen bepalen. Aan de hand van focusgroepen met in totaal 47 mbo- en hbo-studenten is in deze studie onderzocht hoe zij de geloofwaardigheid beoordelen van nieuwsberichten op Instagram en hoe het HSM daar een verklaring voor kan bieden.

Voor de jongeren is het belangrijk dat de berichten die ze zien op Instagram waar zijn en kloppen. Vooral bij onderwerpen met een grotere impact, zoals oorlogen, vinden de jongeren belangrijk dat hier geen nepnieuws over verspreid wordt. Ook wanneer het nieuws over bekende mensen gaat moet dit nieuws wel waar zijn. Anders is het vervelend voor deze mensen als er over hen gelogen wordt. Er is niet een eenduidige conclusie te trekken wat betreft de manier hoe jongeren de geloofwaardigheid van het nieuws bepalen.

Wel kan geconcludeerd worden dat het HSM handvatten biedt om meer te begrijpen over de manieren waarop jongeren de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram bepalen. Hoe belangrijker het onderwerp voor de jongeren is, hoe kritischer zij het bericht beoordelen. Wanneer een bericht over bijvoorbeeld de oorlog in Oekraïne of Gaza gaat, dan beoordelen de jongeren dit bericht over het algemeen kritischer dan wanneer het bericht hen minder interesseert. Ditzelfde geldt voor dat de jongeren vooral bij zulk soort onderwerpen het belangrijk vinden dat het nieuws waar is en klopt. Wanneer de jongeren gemotiveerd zijn, nemen ze meer moeite om te bepalen of het bericht waar is. Zo kijken ze bijvoorbeeld wat de algemene invalshoek is van het medium om op basis daarvan te bepalen of het nieuwsbericht gekleurd is. Dit is volgens de jongeren namelijk van invloed op de geloofwaardigheid. Subjectieve en niet-neutrale berichten worden over het algemeen als ongeloofwaardiger beschouwd door de jongeren.

Van de verschillende aanwijzingen en heuristieken die jongeren gebruiken, kan niet eenduidig gezegd worden of deze te linken zijn aan de heuristische route of de systematische route. Dit komt mede doordat de geloofwaardigheidsbeoordeling niet alleen afhangt van de motivatie, maar ook van de mogelijkheid. Voordat ingegaan wordt op de mogelijkheid van de jongeren, zal nog kort toegelicht worden welke heuristieken en aanwijzingen de jongeren gebruiken voor de geloofwaardigheidsbepaling en of deze daadwerkelijk daar iets over zeggen.

De aanwijzingen die jongeren gebruiken voor de geloofwaardigheidsbeoordeling zijn relatief uiteenlopend. Wel is de bron het belangrijkste en eerste punt waar de jongeren naar kijken. Een herkenbare naam, die over het algemeen een geloofwaardige reputatie heeft opgebouwd, is voor de jongeren geloofwaardig. Daarom vinden de jongeren de berichten van NOS eigenlijk altijd geloofwaardig en twijfelen ze enigszins aan de berichten van Cestmocro. Verder is het benoemen van de oorspronkelijke bron belangrijk voor de geloofwaardigheid. Uit de focusgroepen blijkt dat wanneer

een Instagramaccount duidelijk en transparant verwijst naar zijn bronnen, dat dit account daarmee de geloofwaardigheidsbeoordeling van de verwezen bronnen overneemt. De eigen oorspronkelijke geloofwaardigheid, die in eerste instantie aan de nieuwsaggregator werd toegekend, verdwijnt hiermee meer naar de achtergrond. De jongeren checken hierbij zelden of de oorspronkelijke bron daadwerkelijk het bericht geplaatst heeft. Daarnaast worden cijfers, foto's en video's door de jongeren als geloofwaardig gezien, omdat deze bewijs leveren. Er is dan volgens de jongeren onderzoek gedaan naar de gebeurtenis of de beelden bewijzen dat het nieuws heeft plaatsgevonden. Weinig wordt door de jongeren bedacht dat de beelden nep of op een ander moment genomen kunnen zijn. Als laatste kunnen platformspecifieke aanwijzingen een post of account geloofwaardiger maken. Een geverifieerd vinkje, relatief veel likes of volgers maken een post geloofwaardiger. De opmerkingen worden over het algemeen niet geraadpleegd om te bepalen of het bericht geloofwaardig is, maar bij twijfel kunnen deze wel van waarde zijn. Dat terwijl deze aanwijzingen in principe niets zeggen over de daadwerkelijke geloofwaardigheid van een nieuwsbericht.

Verder vallen de jongeren terug op een aantal heuristieken, die overlap kennen met de aanwijzingen. Wanneer andere nieuwskanalen het nieuws posten dan zal het wel waar zijn en als het bericht overeenkomt met de eigen ervaring of mening dan zal het nieuws ook wel kloppen. Ook hier is een mix terug te vinden in heuristieken waarop daadwerkelijk vertrouwd kan worden wat betreft de geloofwaardigheid van een bericht en heuristieken die eigenlijk niets zeggen over de geloofwaardigheid, maar wel gebruikt worden voor deze beoordeling.

Wat betreft de sociale omgeving vertrouwen de jongeren daar niet al te veel op. De jongeren vinden hun eigen ideeën en mening zwaarder wegen dan die van hun omgeving. Aan de andere kant, wanneer de jongeren twijfelen aan de geloofwaardigheid van een nieuwsbericht komt dit doordat ze niet de bevestiging hiervoor krijgen van andere mensen. Influencers worden door de jongeren niet gezien als bringers van nieuws, maar meer als mensen die iets aan je proberen te verkopen of mensen met ook maar een mening.

Dat de heuristieken en aanwijzingen van de jongeren niet altijd daadwerkelijk iets zeggen over geloofwaardigheid, correspondeert met de mogelijkheid van de jongeren. Ze zijn wat betreft mediawijsheid amper geschoold. De jongeren hebben een enkele vage herinnering aan lessen over mediawijsheid op de basis- of middelbare school en ook op het mbo komt mediawijsheid alleen even bij het vak Nederlands terug. Op het hbo gaat er binnen verschillende vakken aandacht uit naar hoe nieuwsberichten kritisch beoordeeld kunnen worden. De mogelijkheid bestaat volgens het HSM uit de kennis en kunde die een persoon heeft om een bericht te beoordelen. Uit de focusgroepen komt een gemengd beeld wat betreft de kennis en kunde van de jongeren naar voor. Op bepaalde momenten vragen de jongeren wel degelijk af wanneer de beelden die ze te zien krijgen gemaakt zijn en nemen ze deze niet gelijk voor waar aan. Daarnaast begrijpen de jongeren dat ze bij bepaalde berichten door de toon of argumentatie een specifieke richting opgestuurd worden. Aan de andere kant bepalen de jongeren regelmatig of een bericht geloofwaardig is op hun onderbuik. Dit is ook terug te zien op bepaalde momenten waar zomaar wordt aangenomen wat bronnen zeggen en een bericht van Cestmocro, dat nepnieuws bevat, door de meeste jongeren voor waar wordt aangenomen. Daarnaast gebruiken ze verschillende heuristieken en aanwijzingen die wél wat over de populariteit zeggen van het bericht, maar niets over de geloofwaardigheid.

Geconcludeerd kan dus worden dat de jongeren nieuws voornamelijk via de heuristische route lijken te beoordelen, doordat ze meestal niet de kennis of kunde hebben om kritisch naar het nieuwsbericht te kijken. Hierdoor zijn ze dus niet in de mogelijkheid om het nieuws kritisch te verwerken, waardoor de jongeren nieuws op Instagram zelden via de systematische route verwerken.

Vooraf op het vlak van mogelijkheid en mediawijsheid lijkt een verschil te zijn tussen mbo- en hbo-studenten. Over het algemeen vallen de mbo'ers terug op heuristieken en aanwijzingen die niets of weinig zeggen over de daadwerkelijke waarheid of geloofwaardigheid van een nieuwsbericht.

Bijvoorbeeld het aantal likes dat een post heeft of volgers dat een account heeft. Daarnaast vallen de mbo'ers meer terug op hun onderbuikgevoel, terwijl de hbo'ers duidelijkere en diepere argumentatie kunnen opvoeren waarom een post geloofwaardig is.

5.2 Transparantie is niet belangrijk om de geloofwaardigheid van nieuwsberichten te bepalen

Op welke manier is transparantie voor mbo- en hbo-studenten belangrijk voor de geloofwaardigheidsbeoordeling van nieuwsberichten op Instagram?

Naast deze vraag was het relevant om te weten of jongeren dezelfde definitie voor transparantie hanteren als journalisten en wetenschappers en of zij openheid, dan wel niet-neutraal, als transparant zagen. Daarnaast bestaat het idee onder wetenschappers, journalisten en consumenten dat transparantie een belangrijk element is voor het verhogen van de geloofwaardigheid van nieuwsmedia.

Voor de jongeren kent transparantie eigenlijk dezelfde betekenis als wetenschappers en journalisten aan de term geven en de jongeren zien transparantie dus niet als de nieuwe objectiviteit. Daarnaast is transparantie voor de jongeren niet echt belangrijk voor de geloofwaardigheidsbeoordeling. Transparantie betekent: eerlijk, open en meerdere kanten van een verhaal laten zien, volgens de jongeren. Wanneer een journalist transparant is dan houdt deze geen informatie achter. De jongeren verwijzen in hun geloofwaardigheidsbeoordeling zelden naar de verschillende vormen van transparantie. Brontransparantie wordt door de jongeren nog wel als belangrijk gezien. De jongeren maken wel gebruik van de opmerkingen en daarmee interactie-transparantie, maar dat doen ze meer om met andere nieuwsgebruikers te communiceren dan met de journalisten.

Op het moment dat er gericht naar transparantie en het effect daarvan op geloofwaardigheid gevraagd wordt, komt daar vanuit de jongeren meer respons op dan daarvoor. Toch blijkt ook dan dat transparantie voor de jongeren wel belangrijk is, omdat het bijvoorbeeld duidelijkheid schept over de motieven van een medium. Ook wanneer ernaar gevraagd wordt, lijkt transparantie niet tot meer geloofwaardigheid te leiden.

6 Discussie

Dit hoofdstuk benadrukt de waarde van dit onderzoek en vergelijkt de resultaten met eerdere studies. Ook wordt er ingegaan op enkele tekortkomingen van dit onderzoek en eventuele suggesties voor vervolgonderzoek.

6.1 Deze studie kent vooral overeenkomsten met eerdere onderzoeken

Een groot deel van de bevindingen van dit onderzoek komt overeen met voorgaande studies. Binnen dit onderzoek is specifiek gekozen om focusgroepen als methode te gebruiken. Dit omdat onder andere Swart (2023, p. 518) schreef dat de geloofwaardigheidsbepaling van jongeren niet volledig individueel bepaald wordt, maar voornamelijk afhangt van groepsnormen. Daartegenover plaatsten Tandoc et al. (2017, p. 2758) dat jongeren eerst vooral op hun eigen ideeën terugvallen en pas wanneer ze twijfelen aan de geloofwaardigheid schakelen ze hun sociale omgeving in. De bevindingen van deze studie komen overeen met die van Tandoc et al. (2017). Naast dat de jongeren eigenlijk niet vertrouwen op familieleden of influencers lijken ze alleen maar bij twijfel beïnvloed te kunnen worden door hen. Dit laat ook hier die tweedeling zien die Tandoc et al. (2017) beschrijven als interne en externe evaluatie. Volgens Mena et al. (2020, p. 2) zouden doorgestuurde berichten vanuit de sociale kring meer invloed kunnen hebben op de geloofwaardigheid dan de oorspronkelijke brongeloofwaardigheid. Die bevinding komt niet overeen met deze studie. De jongeren geven vooral aan dat een doorgestuurd bericht ook maar iemands mening is en niet per se hoeft te betekenen dat diegene het beter weet dan zij. Daarnaast hechten de jongeren juist waarde aan de brongeloofwaardigheid. Wanneer de bron als niet geloofwaardig wordt beschouwd, brengt iemand uit de sociale kring daar geen verandering in. Wat betreft de brongeloofwaardigheid schrijft Van Dalen (2020, p. 14) dat juist mensen die vertrouwen hebben in nieuwsmidia gebruikmaken van brongeloofwaardigheid en mensen met minder vertrouwen zich baseren op andere heuristieken. Op de verschillende heuristieken zal nog ingegaan worden, maar uit dit onderzoek blijkt dat deze bevinding genuanceerder ligt. De mbo-studenten, die over het algemeen gezien volgens Mont'Alverne et al. (2022, p. 19) behoren tot de mensen met minder vertrouwen in de nieuwsmidia, hechten relatief veel waarde aan de brongeloofwaardigheid. Wel vielen zij meer terug op andere heuristieken, waar hbo-studenten minder gebruik van maakten.

Inzake de heuristieken en aanwijzingen kan geconcludeerd worden dat de gevonden heuristieken overeenkomen met eerdere studies. Om een aantal voorbeelden van verschillende studies te noemen: Swart (2023, p. 514) vond dat jongeren vertrouwen op grote namen van nieuwsmidia, net als Metzger en Flanagin (2013, p. 212). Daarnaast vond Swart (2023, p. 514) dat jongeren controleren wat andere bronnen plaatsen, wat er in de opmerkingen gezegd wordt en hoeveel volgers een account heeft. Ook de heuristieken die Metzger en Flanagin (2013, p. 212) vonden, komen voornamelijk terug in dit onderzoek: mensen geloven informatie eerder wanneer het aansluit bij hun bestaande overtuiging, wanneer een bericht bevooroordeeld aanvoelt, wordt het als minder geloofwaardig gezien en wanneer een naam of persoon herkend wordt, dan wordt dat als geloofwaardiger beschouwd. Als laatste zijn de aanwijzingen van Arguedas, Badrinathan, et al. (2023, p. 13) terug te zien bij de jongeren: data en cijfers maken een bericht geloofwaardig, afbeeldingen en video's ook, professionele opmaak maakt een bericht geloofwaardig en het blauwe vinkje op Instagram zorgt voor meer geloofwaardigheid. Arguedas, Badrinathan, et al. (2023) benadrukten dat het weglaten van de oorspronkelijke bron bij jongeren voor verwarring zorgt. Dit blijkt ook uit deze studie. Wanneer niet duidelijk is wie de oorspronkelijke bron is, dan moeten de jongeren twee keer nadenken hoe ze op dat moment gaan bepalen wat het bericht wel of niet geloofwaardig maakt. Dit benadrukt het belang van de brongeloofwaardigheid voor jongeren en de toegevoegde waarde van een bekend en vertrouwd merk zijn voor de jongeren.

Aan de andere kant zijn er verschillen tussen de onderzoeken en deze studie. Zo vonden Metzger en Flanagin (2013), Swart (2023) en Arguedas, Badrinathan, et al. (2023) dat de sociale omgeving invloed heeft op de geloofwaardigheidsbeoordeling van de jongeren. Nu kan niet geconcludeerd worden dat uit dit onderzoek blijkt dat dat absoluut niet naar voren komt, maar zeker in mindere mate. Zo schrijven Metzger en Flanagin (2013) dat wanneer iemand anders de bron gelooft dan is iemand eerder geneigd dat ook te doen. Dit kunnen vrienden, familieleden, maar ook influencers of onbekende mensen zijn. Wanneer meer mensen enthousiast zijn over bepaald nieuws kan dit zelfs het eigen scepticisme overstijgen. Uit deze studie blijkt dat diverse mensen inderdaad van invloed kunnen zijn als een jongere twijfelt, maar over het algemeen eerder aan de eigen ideeën en mening vasthoudt dan zich laat overtuigen doordat iemand anders een bericht doorstuurt. Metzger en Flanagin (2013, p. 217) schrijven dat heuristische als *reputation*, *endorsement* en *consistency* sterk leunen op de sociale omgeving. Daarom waarschuwen ze dat hierdoor het concept geloofwaardigheid verward kan worden met de populariteit van een bericht. Deze studie vindt dezelfde resultaten wat betreft de verwarring tussen geloofwaardigheid en populariteit. Zo vinden de jongeren een post geloofwaardig als deze relatief veel likes heeft en ongeloofwaardiger wanneer deze weinig likes heeft. Daarnaast zouden veel volgers aan moeten geven dat een bron geloofwaardig is en een laag aantal volgers maakt een account ongeloofwaardiger. Ook wanneer meerdere kanalen een bericht hebben geplaatst, maakt dat een bericht geloofwaardiger. Volgens de jongeren moet het dan wel een kanaal zijn dat ze daadwerkelijk vertrouwen.

Mediawijsheid blijkt een belangrijk element te zijn binnen het HSM en daarmee de manier waarop jongeren de geloofwaardigheid van berichten op Instagram bepalen. Arguedas, Badrinathan, et al. (2023, p. 3) schreven al dat de gekozen route voor de geloofwaardigheidsbepaling afhankelijk is van wat de jongeren doen met de beschikbare informatie. De aanwijzingen van een journalistieke publicatie kunnen dus aanwezig zijn, maar dan moet de jongere dat wel herkennen als journalistiek kenmerk. Duvekot et al. (2023, pp. 13, 14) benadrukten dat jongeren niet de kennis en kunde hebben om in te schatten hoe geloofwaardig een bericht eigenlijk is. Onder andere baseren ze zich daarom op hun onderbuikgevoel. Dit komt overeen met deze studie. Bepaalde jongeren baseren zich op hun onderbuikgevoel of op aanwijzingen en heuristische die niets zeggen over de daadwerkelijke geloofwaardigheid van het nieuwsbericht. Hier lijkt de 'mogelijkheid' een grotere rol te spelen wat betreft de verwerking via de heuristische route in plaats van de systematische route. Swart (2023, p. 508) schrijft dat kennis over mediawijsheid geen garantie is voor dat jongeren deze kennis daadwerkelijk toepassen. Uit deze studie blijkt hetzelfde. De jongeren hebben in sommige gevallen wel les gehad over mediawijsheid, maar zijn deze kennis meestal weer vergeten en passen het zelden in de praktijk toe.

Naar het effect van transparantie op geloofwaardigheid waren al diverse onderzoeken uitgevoerd. Arguedas, Badrinathan, et al. (2023, p. 3) gaven daarom al aan dat de journalistiek voor het terugwinnen van vertrouwen nog grotendeels blijft terugkeren naar bijvoorbeeld het gebruik van transparantie, terwijl uit die verschillende onderzoeken nog niet is gebleken dat transparantie daadwerkelijk voor meer geloofwaardigheid kan zorgen. Daarnaast baseren mensen in het algemeen, en dus ook jongeren, hun geloofwaardigheidsbeoordeling niet op transparantie-elementen. Deze eerdere bevinding van Arguedas, Badrinathan, et al. (2023) komt overeen met de resultaten van deze studie. Dit kan deels komen doordat op Instagram weinig (nieuws)kanalen daadwerkelijke transparantie-elementen toepassen. Aan de andere kant hadden de jongeren relatief weinig aandacht voor de transparantie-elementen die wel zichtbaar waren. Uit verschillende onderzoeken bleek dat transparantie als de vervanging van objectiviteit gezien kan worden (Chadha & Koliska, 2015, p. 215; McNair, 2017). Dit onderzoek concludeert dat, op basis van de onderzochte studenten, transparantie niet gezien wordt als het alternatief voor objectiviteit. Het idee bestond dat jongeren de gekleurde houding en 'openheid' als nieuwe vorm van transparant konden zien (Karlsson 2010;

Singer, 2007). Uit deze studie blijkt dus dat jongeren vooral dezelfde definities als onderzoekers en journalisten hanteren voor transparantie. Daarbij worden de bevindingen van Tandoc en Thomas (2017) bevestigd dat mensen objectieve en niet-transparante artikelen als geloofwaardiger beschouwen dan de transparante en niet-objectieve artikelen. De jongeren vonden voornamelijk de posts die objectief overkwamen geloofwaardig en de posts die subjectief overkwamen ongeloofwaardig. Hier kan de gemene deler zijn dat de jongeren eigenlijk amper oog hadden voor de transparantie-elementen die wél voorkwamen in de posts. Dit sluit aan op de bevindingen van Koliska (2022, p. 1502) die ondervond dat mensen de aanwezige transparantie-elementen eigenlijk niet als transparant identificeerden. Opvallend hierbij, is dat de jongeren transparantie wel beschouwen als open en eerlijkheid, maar dat niet zelf koppelen aan geloofwaardigheid. Pas wanneer de jongeren direct naar transparantie werd gevraagd, gaven ze deze antwoorden.

6.2 Beperkingen

Deze studie heeft onderzocht hoe 47 jongeren van een mbo- en hbo-school uit Leiden de geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram bepalen. Het resultaat van dit onderzoek komt dus specifiek uit Leiden en van twee verschillende opleidingsniveaus. Ondanks dat deze studie al meer focus had dan eerdere studies in deze onderzoeksrichting, zou dit onderzoek onder meer jongeren uitgevoerd kunnen worden, en op andere scholen buiten de Randstad. Daarnaast kent de uitgevoerde methode zijn beperkingen. Alhoewel dit een inventariserend onderzoek was, ondermijnde deze onderzoeksvorm voor een deel het idee van het HSM. De jongeren keken namelijk relatief lang naar een post waardoor de kans bestond dat ze hierdoor automatisch kritischer deze post zouden beoordelen. Dat terwijl een van de onderdelen van de ‘mogelijkheid’ inhoudt of de persoon tijd heeft om kritisch naar de post te kijken. Aan de andere kant brengt dit onderzoek als nog goed in kaart hoe het HSM werkt. Wel zou in het vervolg dit onderzoek uitgevoerd kunnen worden door met individuen door hun eigen Instagram-feed te scrollen en op die manier te analyseren welke posts jongeren zelf tegenkomen en hoe lang zij daar de tijd voor zouden nemen. Daarbij aansluitend, is er voor dit onderzoek specifiek gekozen voor focusgroepen. Hierbij lag de focus op de interactie tussen mensen en het sociale aspect en minder op hoe jongeren omgaan met botsende heuristieken en aanwijzingen. In interviews met één jongere tegelijk had de focus meer op die botsende heuristieken en aanwijzingen kunnen liggen en minder op het sociale aspect. Daarnaast waren de focusgroepen uiteindelijk korter dan van tevoren gepland. Vanwege het feit dat de lessen niet langer dan 45/60 minuten duurden, zijn de focusgroepen niet uitgevoerd op de idealere lengte van 90 minuten. Dat is uiteindelijk gecompenseerd door zeven focusgroepen te organiseren in plaats van drie of vier. Door de kortere duur kon alleen minder lang stilgestaan worden bij sommige posts of uitspraken van jongeren. Een andere beperking is dat niet alle posts even duidelijke transparantie-elementen bevatten, waardoor de kans bestaat dat deze daarom dus minder snel opvielen bij de jongeren. Aan de andere kant is er voorafgaand aan de focusgroepen relatief lang gezocht naar geschikte posts met in ieder geval één transparantie-element, wat kan wijzen op het feit dat nieuwsberichten op Instagram nog weinig transparantie-elementen bevatten.

Ondanks bovenstaande beperkingen kent dit onderzoek wel degelijk meerwaarde op zowel academisch als praktisch vlak. Dit onderzoek was namelijk vooral verkennend bedoeld voor verder onderzoek naar geloofwaardigheid en transparantie van nieuwsorganisaties op sociale media en daarmee specifiek Instagram. Zo kunnen de heuristieken en aanwijzingen waar jongeren de geloofwaardigheid op baseren en hun redeneringen daarachter inspiratie zijn voor de Instagramposts van journalistieke organisaties. Ze kunnen de posts aanpassen naar de heuristieken die jongeren beschrijven om geloofwaardigheid mee te bepalen. Daarnaast zullen de ideeën over transparantie van waarde kunnen zijn de journalistieke organisaties. Deze output levert natuurlijk niet direct

resultaat op, maar kan wel inspiratie zijn voor journalistieke organisaties om mee te gaan experimenteren op hun Instagram.

De resultaten van dit onderzoek kunnen relevant zijn voor middelbare en mbo- en hbo-scholen. Zoals Swart (2023, p. 518) benadrukt in haar onderzoek is nieuwswijsheid voor elk medium weer verschillend. Uit haar onderzoek blijkt dat jongeren achtergrondinformatie missen over nepnieuws, partijdigheid en commerciële logica van (nieuws)bronnen (Swart, 2023, p. 514). Deze studie laat zien dat jongeren nog niet genoeg weten over hoe zij nepnieuws van echt nieuws kunnen onderscheiden en waar ze nu daadwerkelijke journalistieke producties aan kunnen herkennen.

Tot slot, zijn er diverse mogelijkheden voor vervolgonderzoek. Eerder werd al genoemd dat met interviews en het meekijken op de Instagram-feed van jongeren op een andere manier onderzocht kan worden hoe jongeren geloofwaardigheid van nieuwsberichten op Instagram bepalen. Daarnaast zou aan de hand van een experiment onderzocht kunnen worden of jongeren nieuwsberichten met specifieke transparantie-elementen als geloofwaardiger beschouwen. Daarbij kunnen focusgroepen georganiseerd worden omtrent het platform TikTok, om te onderzoeken hoe jongeren daarop de geloofwaardigheid van nieuwsberichten bepalen. Een andere optie is om dezelfde soort focusgroepen te houden, maar dan bij mbo-scholen buiten de Randstad of in andere steden. Als laatste zou onderzocht kunnen worden of mbo- en hbo-jongeren daadwerkelijk op andere aanwijzingen letten en terugvallen op andere heuristische. Dit kan door een onderzoek alleen op mbo- dan wel hbo-studenten te focussen.

Literatuurlijst

- Aïmeur, E., Amri, S., & Brassard, G. (2023). Fake News, Disinformation and Misinformation in Social Media: A review. *Social Network Analysis and Mining*, 13(1). <https://doi.org/10.1007/s13278-023-01028-5>
- Alessandro, M., Lagomarsino, B. C., Scartascini, C., Streb, J. M., & Torrealday, J. (2021). Transparency and Trust in Government. Evidence from a Survey Experiment. *World Development*, 138, 105223. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2020.105223>
- Anter, L., & Kümpel, A. S. (2023). Young Adults' Information Needs, Use, and Understanding in the Context of Instagram: A Multi-Method Study. *Digital Journalism*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/21670811.2023.2211635>
- Appelman, A., & Sundar, S. S. (2016). Measuring message credibility. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 93(1), 59–79. <https://doi.org/10.1177/1077699015606057>
- Arguedas, A., Badrinathan, S., Mont'Alverne, C., Toff, B., Fletcher, R., & Nielsen, R. K. (2023). Shortcuts to trust: Relying on cues to judge online news from unfamiliar sources on digital platforms. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*. <https://doi.org/10.1177/14648849231194485>
- Arguedas, A., Banerjee, S., Toff, B., Fletcher, R., & Nielsen, R. K. (2023). *News for the powerful and privileged: how misrepresentation and underrepresentation of disadvantaged communities undermine their trust in news*. Reuters Institute. <https://doi.org/10.60625/risj-ijny-t942>
- Braet, A. (2007). *Retorische kritiek: hoe beoordeel je overtuigingskracht?* Sdu Uitgevers.
- Bahara, H., & Curvers, E. (2023, 15 oktober). @Cestmocro, Instagramkanaal met 1 miljoen volgers, is een van de populairste nieuwskanalen – en kiest een ander perspectief. Volkskrant. Geraadpleegd op 1 maart 2024, van <https://www.volkskrant.nl/aanval-op-israel/cestmocro-instagramkanaal-met-1-miljoen-volgers-is-een-van-de-populairste-nieuwskanalen-en-kiest-een-ander-perspectief~b3628bd2/>
- Banerjee, S., Mont'Alverne, C., Ross Arguedas, A., Toff, B., Fletcher, R., & Nielsen, R. K. (2023). Strategies for Building Trust in News: What the Public Say they Want Across Four Countries. In *Reuters Institute for the Study of Journalism*. <https://doi.org/10.60625/risj-2pym-4a08>
- Brouwer, V. (2022). *Een kijkje achter de schermen? Een kwalitatief onderzoek naar transparantie op redacties van Nederlandse nieuwssites*.
- Chadha, K., & Koliska, M. (2015). Newsrooms and Transparency in the Digital Age. *Journalism Practice*, 9(2), 215–229. <https://doi.org/10.1080/17512786.2014.924737>

- Chaiken, S. (1980). Heuristic versus systematic information processing and the use of source versus message cues in persuasion. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 39(5), 752–766. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.39.5.752>
- Chaparro-Dominguez, M. A., Pereiro, M. P., & Rodríguez-Martínez, R. (2021). Media Accountability in the age of social Media: Participatory transparency of the audience in Spain. *Global Media and Communication*, 174276652199041. <https://doi.org/10.1177/1742766521990417>
- Craft, S., & Heim, K. (2009). Transparency in journalism: Meanings, merits, and risks. In: Wilkens, L. & Christens, C. G. (reds). *The Handbook of Mass Media Ethics* (pp. 217-228). New York: Routledge.
- Commissariaat voor de Media. (2023a, 14 juni). *Digital News Report 2023: Vertrouwen in journalistieke nieuwsmerken vormt goede basis voor de toekomst - Commissariaat voor de Media*. Geraadpleegd op 19 december 2023, van <https://www.cvdm.nl/nieuws/digital-news-report-2023-vertrouwen-in-journalistieke-nieuwsmerken-vormt-goede-basis-voor-de-toekomst/>
- Commissariaat voor de Media. (2023b). *Mediamonitor 2023: Kloof in mediagebruik tussen generaties steeds groter*. In *Mediamonitor*. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.mediamonitor.nl/nieuws/mediamonitor-2023-kloof-in-mediagebruik-tussen-generaties-steeds-groter/>
- Costera Meijer, I. (2020). Understanding the Audience Turn in Journalism: From Quality Discourse to Innovation Discourse as Anchoring Practices 1995–2020. *Journalism Studies*, 21(16), 2326–2342. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2020.1847681>
- Costera Meijer, I. (2023). Veranderend mediagebruik door jongeren: Implicaties voor de rol en betekenis van de journalistiek in een democratie. In *Wetenschappelijke Raad Voor het Regeringsbeleid*. Geraadpleegd op 11 maart 2024, van <https://www.wrr.nl/publicaties/working-papers/2023/12/07/veranderend-mediagebruik-door-jongeren-implicaties-voor-de-rol-en-betekenis-van-de-journalistiek-in-een-democratie>
- Costera Meijer, I., & Kormelink, T. G. (2014). Checking, Sharing, Clicking and Linking. *Digital Journalism*, 3(5), 664–679. <https://doi.org/10.1080/21670811.2014.937149>
- Curry, A. L., & Stroud, N. J. (2019). The effects of journalistic transparency on credibility assessments and engagement intentions. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*, 22(4), 901–918. <https://doi.org/10.1177/1464884919850387>
- De Leyn, T., Waeterloos, C., De Wolf, R., Vanhaelewyn, B., Ponnet, K., & De Marez, L. (2021). Teenagers' reflections on media literacy initiatives at school and everyday media literacy discourses. *Journal Of Children And Media*, 16(2), 221–239. <https://doi.org/10.1080/17482798.2021.1952463>

- Deuze, M. (2005). What is journalism? *Journalism: Theory, Practice & Criticism*, 6(4), 442–464.
<https://doi.org/10.1177/1464884905056815>
- Duvekot, S., De Jong, W., Valgas, C., & De Haan, Y. (2023). Jongeren en Nieuws: 2006-2022. In *Hogeschool Utrecht*. Geraadpleegd op 19 december 2023, van
<https://www.hu.nl/onderzoek/onderzoek-jongeren-hebben-hun-eigen-definitie-van-nieuws/>
- Dvir-Gvirsman, S., & Tsuruel, K. (2022). In an Open Relationship: Platformization of Relations Between News Practitioners and Their Audiences. *Journalism Studies*, 23(11), 1308–1326.
<https://doi.org/10.1080/1461670x.2022.2084144>
- Engelke, K. M., Hase, V., & Wintterlin, F. (2019). On measuring trust and distrust in journalism: Reflection of the status quo and suggestions for the road ahead. *Journal Of Trust Research*, 9(1), 66–86. <https://doi.org/10.1080/21515581.2019.1588741>
- Fawzi, N., Steindl, N., Obermaier, M., Prochazka, F., Arlt, D., Blöbaum, B., Dohle, M., Engelke, K. M., Hanitzsch, T., Jakob, N., Jakobs, I., Klawier, T., Post, S., Reinemann, C., Schweiger, W., & Ziegele, M. (2021). Concepts, causes and consequences of trust in news media – a literature review and framework. *Annals Of The International Communication Association*, 45(2), 154–174. <https://doi.org/10.1080/23808985.2021.1960181>
- Fisher, C. (2016). The trouble with ‘trust’ in news media. *Communication Research And Practice*, 2(4), 451–465. <https://doi.org/10.1080/22041451.2016.1261251>
- Fisher, C., Flew, T., Park, S., Lee, J. Y., & Dulleck, U. (2021). Improving trust in news: audience solutions. *Journalism Practice*, 15(10), 1497–1515.
<https://doi.org/10.1080/17512786.2020.1787859>
- Fletcher, R., & Park, S. (2017). The impact of trust in the news media on online news consumption and participation. *Digital Journalism*, 5(10), 1281–1299.
<https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1279979>
- Haapanen, L. (2022). Problematising the restoration of trust through transparency: Focusing on quoting. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*, 23(4), 875–891.
<https://doi.org/10.1177/1464884920934236>
- Hase, V., Boczek, K., & Scharrow, M. (2023). Adapting to Affordances and Audiences? A Cross-Platform, Multi-Modal Analysis of the Platformization of News on Facebook, Instagram, TikTok, and Twitter. *Digital Journalism*, 11(8), 1499–1520.
<https://doi.org/10.1080/21670811.2022.2128389>
- Hedman, U. (2016). When Journalists Tweet: Disclosure, Participatory, and Personal Transparency. *Social Media + Society*, 2(1), 205630511562452. <https://doi.org/10.1177/2056305115624528>
- Heikkilä, H., Domingo, D., Pies, J., Glowacki, M., Kus, M., & Baisnée, O. (2012). Media Accountability Goes Online. A transnational study on emerging practices and 34

- innovations. *Working Paper*.
http://www.mediaact.eu/fileadmin/user_upload/WP4_Outcomes/ WP4_Report.pdf.
- Henke, J., Holtrup, S., & Möhring, W. (2022). The more, the better? effects of transparency tools and moderators on the perceived credibility of news articles. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*, 24(6), 1301–1321. <https://doi.org/10.1177/14648849211060692>
- Henke, J., Leißner, L., & Möhring, W. (2020). How can journalists promote news credibility? Effects of evidences on trust and credibility. *Journalism Practice*, 14(3), 299–318. <https://doi.org/10.1080/17512786.2019.1605839>
- Hovland, C. I., Janis, I. L., & Kelley, H. H. (1953). *Communication and persuasion: psychological studies of opinion change*. New Haven : Yale University Press.
- Karlsen, R., & Aalberg, T. (2023). Social Media and Trust in News: An Experimental Study of the Effect of Facebook on News Story Credibility. *Digital Journalism*, 11(1), 144–160. <https://doi.org/10.1080/21670811.2021.1945938>
- Karlsson, M. (2010). Rituals of Transparency. *Journalism Studies*, 11(4), 535–545. <https://doi.org/10.1080/14616701003638400>
- Karlsson, M. (2020). Dispersing the opacity of transparency in journalism on the appeal of different forms of transparency to the general public. *Journalism Studies*, 21(13), 1795–1814. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2020.1790028>
- Karlsson, M., Clerwall, C., & Nord, L. (2014). You ain't seen nothing yet. *Journalism Studies*, 15(5), 668–678. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2014.886837>
- Koetsenruijter, W., & Van Hout, T. (2018). *Methoden voor journalism studies* (2de editie). Boom uitgevers Amsterdam.
- Kohring, M., & Matthes, J. (2007). Trust in news media. *Communication Research*, 34(2), 231–252. <https://doi.org/10.1177/0093650206298071>
- Koliska, M. (2015) Transparency and trust in journalism: An examination of values, practices and effects. PhD, University of Maryland, College Park, VS.
- Koliska, M. (2022). Trust and journalistic transparency online. *Journalism Studies*, 23(12), 1488–1509. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2022.2102532>
- Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2001). *The Elements of Journalism: What News People Should Know and the Public Should Expect*. New York: Crown Publishers.
- Lasorsa, D. L. (2012). TRANSPARENCY AND OTHER JOURNALISTIC NORMS ON TWITTER. *Journalism Studies*, 13(3), 402–417. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2012.657909>

- Latvala, J. (2023, juli). *The mirage in the trust desert: Challenging journalism's transparency infatuation*. Reuters Institute For The Study Of Journalism. Geraadpleegd op 18 december 2023, van <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/mirage-trust-desert-challenging-journalistic-transparency>
- Liamputtong, P. (2011). *Focus Group Methodology: Principles and Practice*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781473957657>
- Liedke, J., & Gottfried, J. (2022, 27 oktober). *Younger adults trust information from social media almost as much as from news outlets* | Pew Research Center. Pew Research Center. Geraadpleegd op 8 maart 2024, van <https://www.pewresearch.org/short-reads/2022/10/27/u-s-adults-under-30-now-trust-information-from-social-media-almost-as-much-as-from-national-news-outlets/>
- Masullo, G., Curry, A. L., Whipple, K. N., & Murray, C. (2022). The Story Behind the Story: Examining Transparency About the Journalistic Process and News Outlet Credibility. *Journalism Practice*, 16(7), 1287–1305. <https://doi.org/10.1080/17512786.2020.1870529>
- McNair, B. (2017). After objectivity? *Journalism Studies*, 18(10), 1318–1333. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2017.1347893>
- Mena, P., Barbe, D., & Chan-Olmsted, S. M. (2020). Misinformation on Instagram: The Impact of Trusted Endorsements on Message Credibility. *Social Media + Society*, 6(2), 205630512093510. <https://doi.org/10.1177/2056305120935102>
- Meta. (2024). *Vereisten om een geverifieerde badge aan te vragen op Instagram*. Instagram. Geraadpleegd op 7 mei 2024, van <https://help.instagram.com/312685272613322>
- Metzger, M. J. (2007). Making sense of credibility on the Web: Models for evaluating online information and recommendations for future research. *Journal Of The Association For Information Science And Technology*, 58(13), 2078–2091. <https://doi.org/10.1002/asi.20672>
- Metzger, M. J., & Flanagin, A. J. (2013). Credibility and trust of information in online environments: The use of cognitive heuristics. *Journal Of Pragmatics*, 59, 210–220. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2013.07.012>
- Metzger, M. J., & Flanagin, A. J. (2015). Psychological Approaches to Credibility Assessment Online. In *The Handbook of the Psychology of Communication Technology* (pp. 445–466). John Wiley & Sons Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781118426456.ch20>
- Metzger, M. J., Flanagin, A. J., & Medders, R. B. (2010). Social and Heuristic Approaches to Credibility Evaluation Online. *Journal Of Communication*, 60(3), 413–439. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2010.01488.x>
- Mont'Alverne, C., Badrinathan, S., Arguedas, A., Toff, B., Fletcher, R., & Nielsen, R. K. (2022). The trust gap: how and why news on digital platforms is viewed more sceptically versus news in

- general. In *Reuters Institute For The Study Of Journalism*. <https://doi.org/10.60625/risi-skfk-h856>
- Nielsen, R. K., & Fletcher, R. (2023). Comparing the platformization of news media systems: A cross-country analysis. *European Journal Of Communication*, 38(5), 484–499. <https://doi.org/10.1177/02673231231189043>
- Norambuena, B. K., Farina, K. R., Horning, M., & Mitra, T. (2023). Watching the Watchdogs: Using Transparency Cues to Help News Audiences Assess Information Quality. *Media And Communication*, 11(4). <https://doi.org/10.17645/mac.v11i4.7018>
- Oeldorf-Hirsch, A., & DeVoss, C. L. (2019). Who posted that story? Processing layered sources in Facebook news posts. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 97(1), 141–160. <https://doi.org/10.1177/1077699019857673>
- Ognyanova, K., Lazer, D., Robertson, R. E., & Wilson, C. (2020). Misinformation in action: Fake news exposure is linked to lower trust in media, higher trust in government when your side is in power. *Harvard Kennedy School Misinformation Review*, 1(4). <https://doi.org/10.37016/mr-2020-024>
- Peacock, C., Chen, G. M., & Stroud, N. J. (2022). The effect of news labels on perceived credibility. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*, 23(2), 301–319. <https://doi.org/10.1177/1464884920971522>
- Peifer, J. T., & Meisinger, J. (2021). The Value of Explaining the Process: How Journalistic Transparency and Perceptions of News Media Importance Can (Sometimes) Foster Message Credibility and Engagement Intentions. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 98(3), 828–853. <https://doi.org/10.1177/10776990211012953>
- Petty, R. E., & Cacioppo, J. T. (1986). Communication and Persuasion: Central and Peripheral Routes to Attitude Change. In *Springer eBooks*. Springer-Verlag. <https://doi.org/10.1007/978-1-4612-4964-1>
- Prochazka, F., & Schweiger, W. (2018). How to measure generalized trust in news Media? An adaptation and test of scales. *Communication Methods and Measures*, 13(1), 26–42. <https://doi.org/10.1080/19312458.2018.1506021>
- Revers, M. (2014). The Twitterization of News Making: Transparency and Journalistic Professionalism. *Journal Of Communication*, 64(5), 806–826. <https://doi.org/10.1111/jcom.12111>
- Singer, J. B. (2007). CONTESTED AUTONOMY. *Journalism Studies*, 8(1), 79–95. <https://doi.org/10.1080/14616700601056866>
- Stocking, G., Mitchell, A., Matsa, K. E., Widjaya, R., Jurkowitz, M., Ghosh, S., Smith, A., Naseer, S., & St. Aubin, C. (2022). The Role of Alternative Social Media in the News and Information Environment. In *Pew Research Center*. Geraadpleegd op 16 maart 2024, van

<https://www.pewresearch.org/journalism/2022/10/06/the-role-of-alternative-social-media-in-the-news-and-information-environment/>

- Sundar, S. S. (2008). The MAIN Model: A Heuristic Approach to Understanding Technology Effects on Credibility. In *Digital Media, Youth, and Credibility* (pp. 73–100). The MIT Press.
<https://betterlegalinfo.ca/wp-content/uploads/2019/12/Sundar-paper.pdf>
- Sveningsson, M. (2015). “It’s Only a Pastime, Really”: Young People’s Experiences of Social Media as a Source of News about Public Affairs. *Social Media + Society*, 1(2), 205630511560485.
<https://doi.org/10.1177/2056305115604855>
- Swart, J. (2023). Tactics of news literacy: How young people access, evaluate, and engage with news on social media. *New Media & Society*, 25(3), 505–521.
<https://doi.org/10.1177/14614448211011447>
- Swart, J., & Broersma, M. (2022). The trust Gap: Young people’s tactics for assessing the reliability of political news. *The International Journal Of Press/Politics*, 27(2), 396–416.
<https://doi.org/10.1177/19401612211006696>
- Swart, J., & Broersma, M. (2023). What feels like news? Young people’s perceptions of news on Instagram. *Journalism: Theory, Practice & Criticism*.
<https://doi.org/10.1177/14648849231212737>
- Tandoc, E. C., Ling, R., Westlund, O., Duffy, A., Goh, D., & Wei, L. Z. (2017). Audiences’ acts of authentication in the age of fake news: A conceptual framework. *New Media & Society*, 20(8), 2745–2763. <https://doi.org/10.1177/1461444817731756>
- Tandoc, E. C., & Thomas, R. J. (2017). Readers value objectivity over transparency. *Newspaper Research Journal*, 38(1), 32–45. <https://doi.org/10.1177/0739532917698446>
- The New York Times. (2024, 31 januari). *Our redesigned byline pages | The New York Times Company*.
The New York Times. Geraadpleegd op 19 februari 2024, van
<https://www.nytimes.com/press/our-redesigned-byline-pages/>
- Van Dalen, A. (2020). Journalism, trust, and credibility. In K. Wahl-Jorgensen, & T. Hanitzsch (Red.), *The Handbook of Journalism studies* (2. Red., pp. 356–371). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315167497-23>
- Van den Bos, M. (2023, 3 mei). De populariteit van Instagrampagina Cestmocro heeft ook een schaduwkant. *NRC*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/04/28/nieuwskanaal-cestmocro-razend-populair-onder-jongeren-met-totale-randdebielen-in-de-comments-a4162694>
- Van der Wurff, R., & Schönbach, K. (2013). Audience expectations of media accountability in the Netherlands. *Journalism Studies*, 15(2), 121–137.
<https://doi.org/10.1080/1461670x.2013.801679>
- Verhoeven, N. (2018). *Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken*. Den Haag:

Boom Lemma.

Wheless, L. R., & Grotz, J. (1977). THE MEASUREMENT OF TRUST AND ITS RELATIONSHIP TO SELF-DISCLOSURE. *Human Communication Research*, 3(3), 250–257.

<https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1977.tb00523.x>

Bijlage 1 Volledige tabellen van eerdere onderzoeken

Aanwijzingen voor geloofwaardigheid van Arguedas, Badrinathan, et al. (2023, p. 13).

Table 1. Cues for trust heuristics online when source is unfamiliar.

Kinds of cues	Examples	Description	Sites where relevant ^a
Content cues: information	Data or numbers (a)	Whether stories use numbers or figures	All
	Visuals (b)	Whether (and what kinds of) images or videos are used at illustrations	All
	Internal consistency (c)	Whether stories are internally consistent	All, especially websites
	Consensus (d)	Agreement or repetition across stories	All, especially search and social media
Content cues: presentation	Tone(e)	Word choice in headlines or text, especially conveying emotions	All
	Appearance (f)	Whether appearance or layout of stories looks professional	Websites
	Advertising (g)	Whether advertising is intrusive or excessive. Whether stories are advertised/sponsored	Websites, social media, search
	Language (h)	Whether language in stories employs proper spelling and grammar	All
Social cues	Sharing (i)	Characteristics of who shared stories and how	Social media, messaging apps
	Comments (j)	What is said about stories in comments (especially negative ones)	Social media
	Metrics (k)	How many likes, shares, followers, etc., stories have received	Social media
Platform cues	Ranking (l)	Order in which information is ranked	Search
	Platform labels (m)	Presence of labels assigned by platforms	Social media, messaging app

^aWe focus on news websites, social media (Facebook), messaging apps (WhatsApp), and search (Google).

Overzicht heuristieken waarmee jongeren de geloofwaardigheid van berichten bepalen uit onderzoek Swart (2023, p. 513).

Table 2. Tactics around assessing the trustworthiness of news.

	Tactic
Individual verification tactics	
Validating content	Checking other online sources for news about the same issue (cross-verification)
	Checking non-digital sources for news about the same issue
	Checking news videos about the same issue
	Comparing news to your personal experiences
	Relying on your “gut feeling” or “common sense”
Validating sources	Checking the source of the news item
	Checking the author of the news item
Validating form	Checking imagery for manipulation (e.g. use of photoshopped pictures)
	Checking the style and spelling of the language used
Social verification tactics	
Relying on judgments of known others	Asking friends, family, or colleagues to verify news content
Relying on judgments of unknown others	Checking the comments below a news item
	Checking number of subscribers or followers
	Trusting platform moderators to remove false content

Bijlage 2 Interviewgids focusgroepen

Interviewgids

Belangrijke punten en trucjes:

- Open vragen stellen
- Doorvragen en zorg voor verduidelijking
- Zien jullie dit ook zo?
- Zou iemand deze post anders beoordelen?
- Stil iemand: wat is jouw mening?

A Welkom:

- Ik ben Tijmen en ik studeer journalistiek aan Universiteit Leiden. Voor mijn scriptieonderzoek ga ik graag met jullie in gesprek over de nieuwsberichten op Instagram. Wat jullie vinden van nieuws op Instagram en of je het geloofwaardig vindt.
- Ik heb jullie gevraagd omdat er wel vaker onderzoek wordt gedaan naar dit onderwerp, maar dat is vaak met volwassenen of universitaire studenten en ik wil graag weten hoe jullie over nieuwsberichten op Instagram denken.
- Uiteindelijk worden de resultaten van deze gesprekken alleen gebruikt voor mijn onderzoek.
- Er zijn geen goede of slechte antwoorden. Het gaat er puur om hoe jullie over bepaalde vragen denken. Ik moedig jullie aan om hierover met elkaar in gesprek te gaan. Jullie hoeven het niet met elkaar eens te zijn, maar laat elkaar wel uitpraten en behandel elkaar met respect wanneer iemand zijn mening geeft.
- Ik zal het gesprek opnemen, maar de opnames zijn puur om het gesprek uit te typen en ik zal ze daarna gelijk verwijderen. Daarnaast is er een notulist bij aanwezig die mee zal luisteren wat jullie vertellen. Negeer deze persoon vooral verder.
- Ik zal het gesprek in goede banen leiden en jullie vragen stellen, maar ga vooral met elkaar in gesprek.

B Voorstelronde

- Handen zien van de mensen die nieuws gebruiken op Instagram. Welke kanalen bijvoorbeeld?
- Maakt het voor jullie uit dat dat nieuws waar is, dat het klopt? Waarom? Of wat is wel belangrijk?

C Introductievraag

- Hoe weet je of nieuws waar is dat je ziet op Instagram? Waar let je op/Wat is het eerste waar je naar kijkt?
- Wat maakt dat je denkt dat het wel/niet geloofwaardig is?
- Heb je wel eens dat je niet weet of iets waar is of niet? Wat doe je dan?

D Kernvragen

Vragen om te stellen per post:

- Wat vind je van het bericht, zou je erop klikken?
- Komt het geloofwaardig over? Zeg hard op wat je ziet en wat je erover denkt.
- Waar baseer je dat op?

- Wat maakt het wel geloofwaardig?
- Wat maakt het niet geloofwaardig?
- Hoe zou het wel geloofwaardiger overkomen?
- Vertrouwen ze op iemand anders als ze het zelf niet geloofwaardig vinden?

E Vragen voor sociaal:

- Stel een van je **ouders** zou het doorsturen? Zou je het dan geloven?
Waar let je zelf dan nog op?
- Stel een **goede vriend** zou het doorsturen? Zou je het dan geloven?
Waar let je zelf dan nog op?
- Stel **iemand uit je sociale kring die je volgt**, zou het in zijn verhaal zetten? Zou je het dan geloven?
Waar let je zelf dan nog op?
- Stel een **influencer** die je volgt zou het in zijn verhaal zetten? Zou je het dan geloven?
Waar let je zelf dan nog op?
- Als wat toegevoegd of aangepast is zou je het eerder geloven?

F Conflicterende heuristieken:

- Een niet-geloofwaardige bron doorgestuurd door een goede vriend/familie
- Een niet-geloofwaardig bericht doorgestuurd door een goede vriend/familie
- Een geloofwaardig bericht gedeeld door iemand die je niet geloofwaardig vindt

G Transparantie?

- Wat is volgens jullie transparantie?
- Zijn de posts die je net langs zag komen transparant?
- Wat maakt een post transparant?
- Vind je die kenmerken zorgen voor meer geloofwaardigheid?

Voorbeelden om te bespreken:

- **FD:** <https://www.instagram.com/p/C4dfXZ9oa9V/>
- **Cestmocro:** https://www.instagram.com/cestmocro/p/C1VL_rHK8tm/?img_index=1
- **Snackpaper** <https://www.instagram.com/p/C3Px4RLoy44/>
- **Nieuwrechtsnl:** <https://www.instagram.com/p/C24Lq5IMWu0/>
- **Andere Krant:** <https://www.instagram.com/p/C3uf0nJsJyd/>
- **Trouw:** https://www.instagram.com/p/C4N0FCKimNY/?img_index=1
- **Nos Stories:** <https://www.instagram.com/p/C4-DEu1i1wA/>

H Eindvraag:

- Hebben jullie vakken over mediawijsheid gehad? Wat?
- En pas je dit toe?

Planning uitgaande van 60 minuten:

1. **Voorstellen en mijn intro: max 10 minuten**
 - Lezen jullie wel eens nieuws op Instagram, welke kanalen?

2. Begin vragen: 5 minuten

- Als je een post ziet op Instagram, hoe weet je dan dat het waar is? Wat is het eerste wat je bekijkt? Wat doe je als je niet weet als waar is?
- Maakt het uit of nieuws waar is?

3. Eerste voorbeeld 10 min

- een van je familieleden (ouders/broers/zussen) zou dit naar je doorsturen zou je het geloven?
- Zou je op het bericht klikken?
- Komt het geloofwaardig over, zeg hardop wat je denkt
- Wat maakt het wel of niet geloofwaardiger?

4. Tweede voorbeeld 10 min

- een van je goede vrienden zou dit naar je doorsturen zou je het geloven?
- Zou je op het bericht klikken?
- Komt het geloofwaardig over, zeg hardop wat je denkt
- Wat maakt het wel of niet geloofwaardiger?

5. Derde voorbeeld 10 min

- Stel een influencer die je volgt zou het in zijn verhaal zetten? Zou je het dan geloven? Waar let je zelf dan nog op?
- Zou je op het bericht klikken?
- Komt het geloofwaardig over, zeg hardop wat je denkt
- Wat maakt het wel of niet geloofwaardiger?

6. 10 min Transparantie

- Wat is volgens jullie transparantie?
- Zijn de posts die je net langs zag komen transparant?
- Wat maakt een post transparant?
- Vind je die kenmerken zorgen voor meer geloofwaardigheid?

7. 5 min Mediawijsheid

- Hebben jullie vakken over mediawijsheid gehad?
- En pas je dit toe?

Eventueel vierde voorbeeld:

- Zou je op het bericht klikken?
- Komt het geloofwaardig over, zeg hardop wat je denkt
- Wat maakt het wel of niet geloofwaardiger

Bijlage 3 Codeboek

Thema of categorie: Hoe belangrijk is waarheid nieuws?		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Wel belangrijk op maatschappelijk vlak	<p>Als je alleen maar nepnieuws hebt, dan ga je niet meer geloven in het nieuws of er niet meer naar kijken.</p> <p>Belangrijk dat andere mensen echt nieuws zien/ jij geen nepnieuws gaat verspreiden, want dat zorgt voor een scheve kijk op de wereld.</p> <p>Je moet weten wat er in de wereld speelt.</p>	<p>“Nou ja, ik denk dat je moet toch weten wat er in de wereld speelt, zeg maar. Of nou ja, niet eens per se weten, maar anders ga je allemaal dingen geloven en dingen denken die niet waar zijn. Dat het kan gevaarlijk zijn soms. Neem als je bijvoorbeeld ook grote onderwerpen hebt. Stel je zit in Rusland tegen Oekraïne nieuws. Dat zijn, nou beide kampen zullen constant waarschijnlijk nieuws vanuit hun kant doen. En ik denk dat dat bijvoorbeeld een situatie is waar je gewoon een werkelijke blik op moet hebben. En niet, alles geloven wat je wordt verteld, want anders krijg je, zoals wij dat wel geloven, dat in Rusland. Nou ja, die mensen zullen waarschijnlijk niet al het nieuws binnenkrijgen. En dan krijg je dus inderdaad een hele scheve mening over de wereld. Denk ik. Maar wie weet, misschien krijgen we al wel nepnieuws binnen.”</p> <p>6:14 ¶ 39 in Transcriptie groep 6</p>
Wel belangrijk, als het over bekende mensen gaat	<p>Het is belangrijk dat nieuws dat over bekende mensen of influencers gaat waar is. Dat kan namelijk ook zijn weerslag hebben op andere berichtgeving.</p>	<p>“Ze belichten vaak de negatieve praktijktjes uit de maatschappij. Dus als het gaat over Marco Borsato dan zul je dat bij Cestmocro of bij Rapnieuws gelijk zien. Maar gaat het over een panda die is geboren dat gaan zij nooit posten. Dus ik denk dat ze daarmee ook een bepaalde doelgroep maar ook een bepaalde imago creëren. Van wanneer zij dus een foutief nieuwsbericht zullen uploaden. Bijvoorbeeld over Marco Borsato. Dat het misschien toch niet waar is uiteindelijk. Maar zij hebben het heel groot gemaakt. Dan weet ik niet of ik de volgende keer nog een keer zoiets zou geloven als zij weer zoiets posten over een andere.”</p> <p>7:30 ¶ 50 in Transcriptie groep 7</p> <p>“Ja. Heel veel. Vooral over mensen hun privéleven. Dat is ook roddelen, maar dat is wel de manier waarop je mensen dingen wijs kan maken en wat toch ook weer invloed heeft op de geloofwaardigheid van andere nieuwsmedia denk ik.” 6:13 ¶ 34 in Transcriptie groep 6</p>
Niet, als niet interessant	<p>Wanneer het nieuws de persoon niet interesseert dan maakt het niet uit of het nieuws dat ze zien waar is. Doelgroep</p>	<p>“Ik ben gewoon echt niet zo. Het boeit mij allemaal niet zo veel. Ik gebruik het ook echt niet om er zelf veel slimmer van te worden. Het is inderdaad meer voor het korte overzicht dat ik</p>

		denk ja leuk of vervelend dat dit gebeurt. Maar ja zal mijn worst wezen of het waar is of niet dan zie ik dat wel weer op de tv of op de radio of wat dan ook." 7:37 ¶ 56 in Transcriptie groep 7
Belang van vertrouwen in het nieuws	Het belang van vertrouwen of geloofwaardigheid wordt door sommigen benadrukt. Wanneer dit geschaad wordt kan dit gevolgen hebben voor het vertrouwen of de geloofwaardigheid van de bron in de toekomst.	<p>"Als je alleen maar nieuws hebt dat niet waar is dan. Dan geloof je er ook niet echt meer in. Dan is het nou niet dat je denkt laat maar even naar kijken of zo. Als meerdere berichten die ik zie niet waar zijn, dan ga ik er op een gegeven moment helemaal niet meer naar kijken." 3:112 ¶ 44 in Transcriptie groep 3</p> <p>"Uiteindelijk is het altijd zo. Wij als lezer van een artikel weten toch nooit zeker of het echt zo is. Alleen je gaat toch gewoon kijken of de bron dan geloofwaardig is. Dus zeg maar, NOS. Dan zouden we er... Dat kunnen we ook vragen. Maar hoe weten we dat? Maar dan zouden we er ook van uitgaan dat het gewoon zo is." 6:118 ¶ 181 in Transcriptie groep 6</p> <p>"Van wanneer zij [Cestmocro of Rapnieuws] dus een foutief nieuwsbericht zullen uploaden. Bijvoorbeeld over Marco Borsato. Dat het misschien toch niet waar is uiteindelijk. Maar zij hebben het heel groot gemaakt. Dan weet ik niet of ik de volgende keer nog een keer zo iets zou geloven als zij weer zo iets posten over een andere." 7:31 ¶ 50 in Transcriptie groep 7</p>

Thema of categorie: Aanwijzingen voor geloofwaardigheid content		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Onderbouwde argumentatie zorgt voor meer geloofwaardigheid (logos)	Wanneer een post onderbouwing of argumentatie bevat dan zorgt dit volgens de jongeren voor meer geloofwaardigheid	"Dit is iets voorzichter geformuleerd met goede uitleg waarom het zo is." 5:69 ¶ 111 in Transcriptie groep 5
Een subjectieve toon van het bericht zorgt voor minder geloofwaardigheid	Wanneer uit de toon van het bericht blijkt dat het bericht subjectief is of een partij kiest dan vinden de jongeren dat voor minder geloofwaardigheid zorgen.	"Ik vind het ongeloofwaardiger, want op deze manier klinkt het meer als bijna een mening en niet als nieuws. Want nieuws is zonder kanten. Nieuws is nieuws en dat is hoe het is. Alleen maar omdat jij iets vindt, betekent het niet dat het ook echt zo is." 4:31 ¶ 93 in Transcriptie groep 4
Afbeeldingen en video's zorgen voor meer geloofwaardigheid post	Toegevoegde beelden van ooggetuigen of journalisten worden door de jongeren gezien als een belangrijke indicator voor de geloofwaardigheid van het nieuws. Ze laten namelijk zien dat iets echt heeft plaatsgevonden. Over het algemeen zijn de jongeren	"Ik vind het niet geloofwaardig overkomen. Het is te.. Ik vind het in scene gezet lijkt het. Dat is het sowieso niet, maar zo komt het over." 6:32 ¶ 72 – 73 in Transcriptie groep 6

	<p>niet kritisch op de beelden en gaan ze ervan uit dat de beelden wel echt moeten zijn.</p> <p>Wanneer het beeld te perfect lijkt of in scene gezet lijkt zorgt dit juist voor minder geloofwaardigheid.</p>	<p>“Het is wel echt iets wat je niet kan neppen of zo. Ik weet niet. Dat is moeilijk namaken.” 1:119 ¶ 266 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Ik zou deze denk ik wel geloven, maar dat is ook omdat er niet alleen maar één ding is qua bewijs er zijn verschillende foto’s en een video.” 4:57 ¶ 131 in Transcriptie groep 4</p>
<p>Cijfers en data maken een bericht geloofwaardig. Niet kloppende cijfers maken het bericht ongeloofwaardig</p>	<p>Wanneer in de post cijfers en data genoemd worden dan zorgt dit voor meer geloofwaardigheid bij de jongeren.</p> <p>Aan de andere kant zijn de jongeren ook kritisch op cijfers. Wanneer deze niet kloppen dan maakt dat het bericht direct ongeloofwaardig.</p>	<p>“Maar dit is echt met cijfers, want dat zijn 80%. Die cijfers maken het voor mij wel geloofwaardig.” 2:66 ¶ 147 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Getallen noemen vind ik altijd heel gevaarlijk. Getallen moet je echt op de komma, moet je het kunnen herleiden, vind ik altijd. Als het er 79 zijn dan heb je toch ergens iets zitten liegen.” 5:36 ¶ 52 in Transcriptie groep 5</p>
<p>Politieke hashtags maken een bericht ongeloofwaardig</p>	<p>Wanneer een post hashtags bevat en specifiek hashtags die een politieke kleur bekennen, zorgt dit voor minder geloofwaardigheid bij de jongeren.</p>	<p>“Als ik die hashtags ook al zie. RTL nieuws en NOS die gebruiken het misschien ook wel, maar ik vind dat altijd dat serieus mensen waarom zou je dat doen.” 5:65 ¶ 104 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Nieuw-rechts-NL. Wat is dat? Klinkt inderdaad wel... Klinkt inderdaad wel rechts. Ik had ook hashtag PVV. Ik moet zeggen, als ik hashtag PVV hoor, is het in mijn hoofd in één klap ongeloofwaardiger. Maar dat komt ook omdat...” 6:123 ¶ 187 in Transcriptie groep 6</p>
<p>De hoeveelheid aan gegeven informatie heeft invloed op de geloofwaardigheid</p>	<p>Wanneer de jongeren het idee krijgen dat het bericht meer informatie bevat dan zorgt dit voor meer geloofwaardigheid. Wanneer ze het idee hebben dat informatie achtergehouden wordt, zorgt dit voor minder geloofwaardigheid</p>	<p>“Voor mij is het nu wel de geloofwaardigste tot nu toe ... Omdat het meer over de vraag is, hoe groot is het gevaar? En dan gaan ze erna uitleggen waarom. En bij die andere waren het echt overduidelijk standpunten en meningen ... Dit is iets voorzichter geformuleerd met goede uitleg waarom het zo is.” 5:67 ¶ 111 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Het maakt het ongeloofwaardig dan, als je dingen gaat weglaten.” 3:86 ¶ 260 in Transcriptie groep 3</p>
<p>Opmaak van het bericht heeft invloed op geloofwaardigheid</p>	<p>Een post met een overzichtelijke opmaak, een of foto als voorblad en tekst in beeld maakt een nieuwsbericht geloofwaardig.</p> <p>Aan de andere kant wordt gerealiseerd dat iedereen dat kan maken en wanneer een bericht een opmaak als een roddelblad heeft, zoals bij Cestmocro, zorgt dat voor ongeloofwaardigheid.</p>	<p>“De opzet van het bericht en de manier waarop het geschreven is, maakt het wel geloofwaardig. Het is duidelijk en overzichtelijk.” 2:57 ¶ 135 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Weet je, het begint altijd met iedereen kan het allemaal een beetje mooi in elkaar zetten enzo. Als je gewoon een beetje je best doet.” 1:67 ¶ 105 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Ja ik kan mij voorstellen dat het ook nog een soort van vormgeving is. Als het ook meer opgemaakt is als een soort roddelblad dan denk ik</p>

		helemaal wat ongeloofwaardig.” 7:17 ¶ 21 in Transcriptie groep 7
Schrijfstijl van het bericht heeft invloed op geloofwaardigheid	Wanneer uit de schrijfstijl van het bericht blijkt dat er een kant wordt gekozen of dat de lezer een kant op wordt gestuurd door de gekozen verwoording dan zorgt dat voor ongeloofwaardigheid bij de jongeren.	<p>“Ja, soms dan merk ik dat dingen wel op een bepaalde manier geschreven staan. Dan weet ik niet of ik het moet geloven. Gewoon hoe het dan verwoord staat of dat ze het in een caption heel kort zetten waardoor je denkt, ja je zet wel iets neer, maar eigenlijk is het helemaal niet neutraal. Je merkt dan dat er een mening achter zit en dan ben ik wel gelijk, ja nee, ik vertrouw het niet helemaal of ik ga er niet vanuit dat het waar is.” 5:8 ¶ 18 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Nee. Nou, ik vind gewoon het onderste zinnetje gewoon een beetje apart. Daardoor twijfel ik, dat op vakantie.” 5:54 ¶ 84 in Transcriptie groep 5</p>
In welke vorm het gepost wordt, heeft ook invloed op de geloofwaardigheid van het bericht	Wanneer een post een video bevat waarin op een vlugge manier informatie wordt gedeeld zorgt dit voor gemengde reacties. De ene persoon vindt de video geloofwaardig overkomen en de andere vindt het te druk en te veel lijken op andere entertainmentvideo's.	<p>“Het was een heel druk filmpje. Misschien kwam dat ook door zijn aanwezigheid in het filmpje ... Het leek meer entertainment.” 7:127 ¶ 188 in Transcriptie groep 7</p> <p>“Het is heel erg gericht op kliks krijgen en aandacht erbij houden van de kijker en minder op, ik wil het nieuws verspreiden het voelt meer aan als iets van, hé, ik wil kliks ... En dat zou het bijvoorbeeld minder geloofwaardig maken. Dit is exact ook, ja, ik weet niet, dit is hoe je kliks krijgt. Het ziet er heel erg uit wat je ook tegenwoordig moet hebben bij dat soort nieuws, in het kliks krijgen. Dan kan het nieuws soms minder uitmaken. Bij zo'n krant, ja, dat gaat niet op kliks krijgen, dus dan is het nieuws een stuk geloofwaardiger.” 6:98 ¶ 142 in Transcriptie groep 6</p>
	Een video kan als aantrekkelijke verpakking van het nieuws gebruikt worden. Zolang de aangehaalde bronnen, maar geloofwaardig zijn, is de video dat ook.	<p>“Het is wel een soort nieuws wat professionele ondertoon heeft. Dus dan komt het... Maar, ja, dat hangt er dus... Je kan echt zo'n raar mogelijke video maken, zowel jij er... Ja, nou, bijvoorbeeld verwijst naar allemaal onderzoeken van betrouwbare en bekende mensen, ja, dat maakt niet uit hoe grappig je brengt. Dan kan je het controleren en dan geloof ik het meteen, zou ik zeggen.” 6:101 ¶ 144 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Als je zeg maar zo, daar zit dan bijvoorbeeld een filmpje bij. Dus dan zou ik er, ik zou er dan sneller op klikken bijvoorbeeld, dan als er gewoon geen filmpje bij staat.” 3:57 ¶ 170 in Transcriptie groep 3</p>

		<p>“Als ik dan zo'n TikTok-filmpje had gezien met plaatjes en percentages en dat het allemaal zo, ja, ik denk dat het in die periode wel degelijk mij meer had beïnvloed.” 7:134 ¶ 208 in Transcriptie groep 7</p> <p>“Ik vind vaak filmpjes ook wel geloofwaardig. Bijvoorbeeld van NOS Stories. Dan maken ze echt een soort van mini-docu waarin iemand iets vertelt. Dat komt ook wel weer anders over dan tekst.” 5:105 ¶ 169 in Transcriptie groep 5</p>
	<p>Specifiek een persoon voor de camera kan voor meer geloofwaardigheid zorgen. Los van het medium waarvan deze persoon is.</p>	<p>“Ik zeg je eerlijk, als iemand voor de camera staat, komt het sowieso geloofwaardig over. Als je het mij vraagt.” 3:89 ¶ 266 in Transcriptie groep 3</p> <p>“Bij de NOS staat er ook iemand voor de camera.” 3:97 ¶ 277 in Transcriptie groep 3</p> <p>“Dat denk ik wel. Daarom is het nieuws ook heel sterk natuurlijk. Omdat je daadwerkelijk iemand hebt die het presenteert. En een journalist die erbij staat.” 3:126 ¶ 276 in Transcriptie groep 3</p>

Thema of categorie: Ethos, pathos en logos		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Ethos Deskundig Eerlijk Welgezind	Wanneer een persoon de <i>schijn</i> wekt dat die verstand van zaken heeft, dan zorgt dat bij de jongeren voor meer geloofwaardigheid. Daarnaast kunnen te veel argumenten je geloofwaardigheid tegenwerken.	<p>Dat filmpje zou ik het snelst geloven. Hij staat voor de camera. En hij vertelt wel alsof hij er zelf echt in gelooft ... Dat helpt voor mij ook wel mee. Ik zou niet heel mijn oordeel erop inzetten, omdat hij het zo vertelt. Maar het kan wel meehelpen ... Alsof hij er verstand van heeft. 3:94,95,99 ¶ 272 in Transcriptie groep 3</p> <p>“Ze beantwoorden ook gewoon vragen die reëel zijn en echt spelen bij mensen. Ze lijken hier ook echt verstand van zaken te hebben. Dat zorgt bij mij in ieder geval wel voor meer geloofwaardigheid.” 5:71 ¶ 114 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Maar ja, ik heb wel ik volgde een tijdje zo'n meisje en die deed rechten en die deelde heel veel over hoe het rechtssysteem enzo werkt. Maar dan sommige dingen die ze zei dat was ook wel echt</p>

		<p>haar mening. Dat schemerde soms wel een beetje door. Daardoor dacht ik op een gegeven moment wel een beetje van oh interessant zo werkt het, maar dan bleek het helemaal niet zo te zijn. Dus eerlijk gezegd heb ik mij daar wel op aangepast. Dus eerst zou ik zo'n influencer wel geloven als ik weet dat diegene er meer verstand van heeft, maar daar zou ik nu wel voorzichtiger mee zijn." 6:71 ¶ 112 in Transcriptie groep 6</p> <p>"En misschien zijn het ook teveel feiten. Ik denk dat dat me ook overprikkel. En dat dat misschien ook wat doet met de geloofwaardigheid. Als je zoveel cijfers, wat zij nu dus doet, en zoveel stellingen stelt, vraag ik me ook af in hoeverre dat dan allemaal nog klopt." 7:1 ¶ 198 in Transcriptie groep 7</p>
	<p>Eerlijk (hele verhaal, niet onvolledig/eenzijdig)</p> <p>Wanneer een bericht subjectief of niet neutraal overkomt, dan vinden de jongeren dit bericht minder geloofwaardig. Ditzelfde geldt voor een subjectieve naam.</p>	<p>"Ja, ze laten zien dat ze voor Palestina zijn. Ja, dus dat het zijn feiten wat er gebeurt, maar je ziet toch gewoon, ze zeggen niks over Palestina. Dat maakt het ook minder geloofwaardig snap je." 1:133 ¶ 293 in Transcriptie groep 1</p> <p>"Een voorbeeld, dat is dan wel meer op het journaal. Dus ik weet niet of dat nu relevant is hiervoor. Dan hadden ze bijvoorbeeld gewoon heel veel tijd voor een coronavaccinatie. Wat echt vorige maand was of zo. Van, oh ja, ouderen, mogen weer vaccineren. Terwijl ik dan denk, ja, daar ga je een reportage van vijf minuten van doen, terwijl je het in het journaal hebt en dat is maar voor een hele kleine doelgroep. Dan denk ik, ja, het is gewoon een beetje, het voelt voor mij een beetje als een reclame van vaccinatie. Dus dat soort dingen vind ik NOS ook een beetje gestuurd wordt. Daarom ook niet helemaal te vertrouwen is. Dus daarom vertrouw ik dit ook niet helemaal." 5:26 ¶ 42 in Transcriptie groep 5</p> <p>"En die naam ook Nieuwrechts. Dat is ook geen naam voor een nieuwsmedium om geloofwaardig over te komen." 5:66 ¶ 104 in Transcriptie groep 5</p>

	Welgezind (gelijkgestemdheid) kan aan de andere kant ervoor zorgen dat mensen het bericht eerder aannemen, omdat ze welgezind zijn met de spreker/bron.	Komt overeen met de heuristiek: Als het bericht overeenkomt met de eigen mening, dan is het waar.
Pathos Emotie	Emoties die in nieuwsberichten gebruikt worden wekken nieuwsgierigheid, maar kunnen een bericht ook minder geloofwaardig maken.	<p>“Terwijl dit beeld misschien van een heel ander moment is wat er niks mee te maken heeft. Dus ik denk dat het beeldmateriaal misschien gebruikt wordt om het heftiger of mensen iets te laten voelen. Maar ik kan dus best wel geloven dat dit daar gebeurt. Daar ben ik dan weer heel makkelijk in.” 7:54 ¶ 69 in Transcriptie groep 7</p> <p>“Nee niet heel erg [geloofwaardig] ... Het is niet eens een jaar bezig. Het zijn gewoon oude beelden die ze hebben gebruikt. Om het erger te maken dan ook. Dat is ook best een optie. Het is gewoon om emoties te versterken. Het gaat natuurlijk allemaal over kanten creëren.” 2:24 ¶ 49, 50, 51 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Dat ik denk vakantie. Dus dan, ja. Ik zou het misschien wel lezen. Ik vind het wel interessant. Wel grappig. Ik ben wel heel benieuwd naar het artikel ... Serieus nemen is inderdaad een hele term. Maar ik wil er meer over weten. Ik wil nu precies weten wat er in dat artikel staat.” 5:56, 63 ¶ 99 in Transcriptie groep 5</p>
Logos argumentatie	Feiten en onderbouwde argumenten worden, wanneer deze los van een mening worden gebracht, als geloofwaardig aangenomen.	“Ik denk dat de feiten goed zijn, maar hij verbindt er ook een bepaalde mening aan vast. Een soort statement en ik weet niet of ik dat zou aannemen. Maar ik geloof wel inderdaad dat bepaalde feiten over dat wat jij zei over die brandstof, dat zal vast duurzaam of minder duurzaam zijn, ik weet niet meer wat hij precies zei. De feiten zijn waar en die zou ik ook aannemen, maar hij verbindt er ook een bepaald statement aan vast en het is niet dat ik

		denk daar ga ik in mee.” 6:108 ¶ 157 in Transcriptie groep 6
--	--	--

Thema of categorie: Aanwijzingen van het platform specifiek		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Blauw vinkje is een indicatie voor jongeren of de plaatser van het bericht als geloofwaardig beschouwd kan worden	Niet alle jongeren zijn bekend met het feit dat je tegenwoordig een vinkje kan kopen op Instagram. Daarom zorgt het vinkje voor meer geloofwaardigheid volgens sommigen of het ontbreken ervan voor minder geloofwaardigheid.	<p>“Eigenlijk hebben alle nieuwssites zo’n vinkje.” 4:18 ¶ 68 in Transcriptie groep 4</p> <p>“Dat je geverifieerd bent en dat je dan gewoon wat meer geloofwaardig bent.” 4:19 ¶ 70 in Transcriptie groep 4</p> <p>“Deze heeft bijvoorbeeld geen vinkje en dat maakt het al een beetje minder geloofwaardig.” 4:20 ¶ 71 in Transcriptie groep 4</p>

Thema of categorie: Sociale aanwijzingen (likes, comments en shares)		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Invloed van aantal in de comments	Als veel mensen in de comments iets zeggen over het bericht dan heeft dan invloed op de geloofwaardigheidsbepaling. Ditzelfde geldt voor hoeveel likes een comment heeft. Als een comment veel likes heeft dan is het geloofwaardig.	<p>“Stel je voor er is één iemand die het corrigeert.. Nee niet één iemand. Kijk één iemand kan ook zeggen hé dit is niet waar. Maar dan moet je zelf beslissen of je het gelooft of niet. Maar kijk als de hele reeks dat zegt, dan is het wel van hé je moet wel een beetje meer onderzoeken of het waar of niet is.” 1:58 ¶ 88 – 89 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Het helpt ook wel hoeveel likes een bericht heeft. Want er zijn nog meer mensen die dit hebben gezien en die hebben ook meer de kans gehad voor de comment. Stel je voor iemand zegt dit is eigenlijk niet waar en als zo’n comment veel likes heeft en hebben veel andere mensen ook de kans gehad om het te corrigeren. En als je een bericht ziet zonder comments en likes van andere mensen of een comment zonder likes daar twijfel ik wel aan ja.” 1:53 ¶ 80 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Als iemand in de comments zou zeggen dat het bericht niet klopt en die comment heeft veel likes dan vind ik de post ook wel minder geloofwaardig zeg maar.” 4:25 ¶ 81 in Transcriptie groep 4</p>
Comments bij twijfel	Wanneer er getwijfeld wordt over de geloofwaardigheid van het bericht dan kunnen de comments uitkomst bieden.	“En soms dan merk je dat er echt wel één bepaald narratief is dat daar speelt. En dan denk je van ja dan krijg je daar toch twijfels bij van huh? En dan ga je dat opzoeken.” 7:41 ¶ 57 in Transcriptie groep 7

Comments zijn een grap	De meeste jongeren nemen de comments niet serieus en zien het niet als een middel om de geloofwaardigheid van de post te bepalen.	<p>“Maar wat ik zeg iedereen zegt maar wat in die comments.” 1:90 ¶ 186 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Ik zou wel eens in de comment kijken om gewoon een beetje te kijken wat iedereens mening is of zo. Niet om te kijken of het wel of niet waar is, want, ja weet ik veel wie Ines Kostic is. Wie is Ines?” 3:116 ¶ 102 in Transcriptie groep 3</p>
Likes zorgen voor geloofwaardigheid	Hoe meer likes een bericht heeft, hoe geloofwaardiger het is. En andersom. Een deel van de mensen zegt niks over de likes en de verhouding ervan tot geloofwaardigheid.	<p>“En dus ook het aantal likes. Als je kijkt naar de hoeveelheid likes en dan kijkt wanneer het is gepost dan zie je wel dat bijvoorbeeld posts zoals dit zou dan in het algemeen meer likes hebben dan wat het nu heeft.” 4:21 ¶ 72 in Transcriptie groep 4</p> <p>“Het helpt ook wel hoeveel likes een bericht heeft. Want er zijn nog meer mensen die dit hebben gezien en die hebben ook meer de kans gehad voor de comment” 1:52 ¶ 80 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Ja maar als het weinig likes heeft, komt het wel gewoon ongeloofwaardig over.” 1:70 ¶ 111 in Transcriptie groep 1</p>
Aantal volgers zegt iets over geloofwaardigheid	Een groot deel zegt niets over volgers, maar volgens een deel van de jongeren zegt het aantal volgers iets over hoe geloofwaardig het bericht is.	<p>“Dan zou ik inderdaad naar het account gaan. Kijken naar de volgers en de andere posts. Ik zie 4000 volgers, dus ik zeg je eerlijk. Dat geloof ik niet zo snel eerlijk gezegd.” 3:64 ¶ 200 in Transcriptie groep 3</p>

Thema of categorie: Brongeloofwaardigheid van het medium/de plaatser van het bericht		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Bron is uitgangspunt	Veelal kijken de jongeren eerst welk kanaal het bericht gepost heeft en nemen dat als uitgangspunt van hun geloofwaardigheidsbeoordeling.	<p>“Ja, dat neem je toch als uitgangspunt voor je geloofwaardigheid.”</p> <p>“Ja voor mij ook.”</p> <p>“Ja eens.” 5:79 ¶ 121 – 123 in Transcriptie groep 5</p>

<p>Erkende, grote bron is geloofwaardig (Cestmocro is dat niet).</p>	<p>Algemeen erkend/grote, bekende naam (en neutraal) maakt geloofwaardig en Cestmocro ongeloofwaardiger.</p>	<p>“Dan is het wel anders. Het is meer als iets waar is dan plaatst NOS het ook.” 2:70 ¶ 151 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Ik snap hier zelfs ook wel dat er geen bron bij staat. Je bent een serieuze krant in Nederland [NRC], je mag serieus genomen worden.” 5:74 ¶ 118 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Ik denk dat met name de bron het belangrijkste voor mij is. Dus inderdaad als een erkend en een beetje wat neutralere bron er iets over zegt, dan zou ik dat veel sneller geloven. Dan als zo'n Cestmocro dat zou posten, denk ik. Die heeft er baat bij.” 6:66 ¶ 106 in Transcriptie groep 6</p> <p>Ik zie het bij verschillende nieuwsbronnen dus daarom geloof ik dit wel. Kijk als het nu bij Cestmocro zou staan, dan geloof ik het minder snel. Kijk ik ken Nieuwrechtsnl niet, maar ja ik geloof dit wel. 2:55 ¶ 134 in Transcriptie groep 2</p>
	<p>Cestmocro wordt ongeloofwaardiger gevonden, omdat ze subjectief en ook een specifieke focus hebben op één onderwerp. NOS heeft dat niet.</p>	<p>“Ik denk niet dat hij er veel onderzoek naar doet ofzo. Voordat hij iets post. En er zit een mening in denk ik.” 6:8 ¶ 21 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Uhhh, jaa over het algemeen vind ik ook wel dat die een kant kiezen, maar tegelijkertijd zijn ze ook wel weer, in ieder geval van wat ik voorbij zie komen en zo. Is het ook wel weer een beetje dat ze het algemeen houden. Maar ze kiezen wel een kant. Dat zie ik ook wel. Maar het is niet dat ze heel erg direct alleen op één ding heel erg zijn gefocust. En dat doen ze hier wel.” 4:73 ¶ 151 in Transcriptie groep 4</p>
<p>Onbekende bron doet twifelen aan geloofwaardigheid</p>	<p>Wanneer de plaatser van het bericht een onbekend medium is, dan zorgt dat voor twijfel bij de jongeren. Totdat die bron het tegendeel bewijst.</p>	<p>“Als ik een naam vaker voorbij heb zien komen, wat ook daadwerkelijk correct is, dan geloof ik dat sneller. Ja, weer precies een beetje vertrouwen krijgen. Daarom is het nu ook van, ja, vind ik dit wel geloofwaardig dat ze dit zeggen?” 3:36 ¶ 92 in Transcriptie groep 3</p> <p>“De reden waarom ik het wel zou geloven is omdat meerdere foto's en video tussen zitten in plaats van gewoon één foto. En ook omdat heel veel mensen hebben dit geliked, zeg maar omdat ik het Instagram account niet ken, zou ik twifelen of het waar is.” 4:68 ¶ 138 in Transcriptie groep 4</p>

		<p>“Als ik een naam vaker voorbij heb zien komen, wat ook daadwerkelijk correct is, dan geloof ik dat sneller. Ja, weer precies een beetje vertrouwen krijgen.” 3:35 ¶ 90 in Transcriptie groep 3</p>
--	--	---

Thema of categorie: Brongeloofwaardigheid van de bronnen die aangehaald worden		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Bekende bronnen maken intermediary sender geloofwaardig	Wanneer een intermediary sender bekende en grote bronnen aanhaalt, maakt het (bijna) niet uit wie de zender is voor de geloofwaardigheid.	<p>“In dit geval zou ik zeggen van niet. Hij is niet degene die met de informatie komt. Maar hij heeft een duidelijke bron waarnaar hij verwijst die met de informatie komt. Dus zeg maar... ook al vertelt hij het, hij is maar een soort... Bijna een beetje een soort comedy-achtige manier van nieuws brengen. Met een beetje leuke grapjes en dingetjes erin te gooien. Maar het werkelijke nieuws is gewoon uit de krant. En dat het meer... Hij zorgt er gewoon voor dat hij een soort... Het klikbaar maakt, het nieuws. Maar het is niet zijn nieuws.”</p> <p>6:92 ¶ 136 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Rest zag, met ook een post en een link naar The Guardian bijvoorbeeld, dat maakt het echt wel een stuk geloofwaardiger, vind ik.” 6:48 ¶ 92 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Want wie is hij, want dat speelt bij mij ook wel een rol. Ik ken hem niet, maar als ik erachter kom dat hij een journalist is die daar zit, dan zou ik het wel eerder geloven dan wanneer en 18-jarige dit zou schrijven. Oh het is echt een zender. Ik dacht dat het een auteur was. Het is nu wel dat denk ik oké, ik weet niet of het helemaal neutraal is, maar nu vind ik het wel geloofwaardiger. Want wie zei dat nou over The Guardian? Kijk als daar The Guardian had gestaan, dan geloof je het ook gelijk al sneller.”</p> <p>6:55 ¶ 99 in Transcriptie groep 6</p> <p>“En heel eerlijk bij die andere bronnen maakt dat iets minder uit dat het niet klopt. Want dat nemen de meeste mensen toch minder serieus.”</p> <p>5:78 ¶ 119 in Transcriptie groep 5</p>

		<p>“Nou ja, kijk er staat een bron bij maar ja, ik kan ook een bron ergens onder zetten.” 1:66 ¶ 103 in Transcriptie groep 1</p>
Niet zelf verzonnen	Het noemen en laten zien van bronnen zorgt voor meer geloofwaardigheid, want het is bewijs dat de informatie niet zelf verzonnen is.	<p>“Hey maar ze laten wel een bron zien. Verenigde Naties en hulporganisaties. Ja waarom staat dat erbij? Dan is het geloofwaardiger. Maar jullie vonden het geen geloofwaardig bericht toch? Nee, maar om dan wel duidelijk te maken van er zit wel een team achter dat daar onderzoek naar doet. .” 3:28 ¶ 72-76 in Transcriptie groep 3</p> <p>“Ik twijfel wel ze hebben het nergens echt beredeneerd ofzo. Ze hebben wel een bronnetje erbij dus dan weet je dat ze het niet zelf hebben verzonnen.” 5:37 ¶ 56 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Maar feitelijk gezien kan je dat nooit weten. Want niemand laat zien dat er ook daadwerkelijk gesneden is in die lijken. Het enige wat je wel zag, is dat er een artikel bij stond van een arts die daar dus onderzoek naar heeft gedaan. Kijk, wij zijn er niet bij, maar als ik zoets lees, dan geloof ik dat al sneller, zeg maar. Dan zit mijn geloof al op 80 procent. Dan wanneer ik dat dus niet zou lezen.” 7:63 ¶ 71 in Transcriptie groep 7</p>
Ontbrekende bronnen zorgt voor ongelooftwaardigheid	Wanneer een bron wel ontbreekt, dan zorgt dat voor minder geloofwaardigheid van het bericht.	<p>“Nee. Ik neem dit niet serieus. Nee tuurlijk niet. Hij heeft nergens bronnen. Wie zegt er dat die flibussen überhaupt naar Kiev gaan.” 5:62 ¶ 98 in Transcriptie groep 5</p>

Thema of categorie: Heuristieken algemeen		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Andere mensen	Als andere mensen de bron geloofwaardig vinden, dan vind ik dat ook.	<p>“Ik twijfel, misschien iets meer entertainment. Daarom zei ik net, het is dubbel dat ik het geloof of niet. Ik zie het wel veel voorbijkomen, maar ja. Ik heb nooit van andere mensen gehoord of het echt of nep was ofzo. Dus ik weet het gewoon niet.” 4:90 ¶ 187 in Transcriptie groep 4</p> <p>“Ik denk dat die comments het inderdaad wel kunnen verstevigen. Als je het bericht al gelooft, dat als je dan ook nog de comments leest en iedereen het gelooft, dan geloof je het nog sneller. Dat je een soort bevestiging zoekt.” 7:98 ¶ 129 in Transcriptie groep 7</p>

Andere media	Als andere media hetzelfde bericht plaatsen dan is het geloofwaardig, zo niet dan niet.	<p>“Zoiets is best wel intens dus ik zou denken dat andere kranten daar ook iets over zouden zeggen. Maar als dat niet zo is dan heb ik wel echt meer twijfels over of het waar is.” 1:41 ¶ 70 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Bij sommige zie je oké dat is wel echt aan de hand en dat zie je ook meestal omdat andere berichten ook tevoorschijn komen.” 1:51 ¶ 80 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Ja daarom geloof ik dit bericht. Ik heb er wel meerdere verhalen over gehoord van Nos en AD en al die dingen.” 2:52 ¶ 132 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Ja, wel. Maar dat komt omdat ik dan bijvoorbeeld al een post eerder heb gezien.” 3:11 ¶ 34 in Transcriptie groep 3</p>
Google is waar	Wat bovenaan in Google komt is waar	<p>“Wat de meeste dingen zeggen, dat zal wel het meest waar denk ik. Ik kijk gewoon wat er bovenaan staat als ik Google. Dat geloof ik dan wel.” 2:62 ¶ 143 in Transcriptie groep 2</p>
Groot medium is waar	Wanneer een groot medium een bericht plaats is het waar	<p>“NOS moet wel eerlijk zijn.” 1:99 ¶ 211 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Maar ik neem dit wel serieus ja. Ik heb ook een beetje, dit soort grote namen als er blijkt dat ze maar wat uit hun duim trekken of dat het allemaal een beetje propaganda zou zijn. Dan ben je klaar. Dan kan je sluiten.” 5:76 ¶ 118 in Transcriptie groep 5</p>
Inconsistentie	Wanneer de tekst in de foto niet overeenkomt met de rest van de post is het ongeloofwaardig	<p>“Jawel, maar dan tegelijkertijd ook omdat dit account heeft geen vinkje en ook als je kijkt naar de hashtags die zijn gebruikt dan gaat het ineens heel erg over politieke partijen waar in de descriptie ging het daar helemaal niet over.” 4:1 ¶ 74 in Transcriptie groep 4</p>
Eigen ervaring eerst	Wanneer mensen zelf iets ervaren hebben in hun leven dan is dat de waarheid, ongeacht wat de bron zegt	<p>“Het zal vast zo zijn. Als je over straat loopt, zie je meer mannelijke zwervers. Dus ik zie het in mijn omgeving dus ik geloof het wel.” 2:67 ¶ 148 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Ik vind het niet geloofwaardig. Het is gewoon de waarheid dat er miljoenen mensen zijn overleden aan corona en het gebruik van mondkapjes en de lockdowns heeft daar wel bij geholpen, omdat op die manier kwamen mensen minder vaak bij elkaar dus was er minder kans op besmetting en met de mondkapjes was er ook minder kans op besmetting, omdat je minder.. de lucht die jezelf ademde bleef een beetje bij jou dus op die manier</p>

		als jij wel corona had dan besmette je anderen minder snel op die manier”. 4:97 ¶ 106 in Transcriptie groep 4
Eigen mening eerst	Wanneer het bericht overeenkomt met de eigen mening, dan is het waar (en andersom)	<p>“Ja, als je... Ja, natuurlijk. Ja, dan wel. Als je voor een kant kiest, natuurlijk, dan ga je wat je te horen krijgt van de kant die je hebt gekozen, geloof je dingen sneller. Maar eigenlijk 9 van de 10 keer geloof je alles wat er gezegd wordt. En van de... tegenpartij, zeg maar. Geloof je het minder snel.” 3:46 ¶ 120 in Transcriptie groep 3</p> <p>“Ja dat is wel zo, maar tegelijkertijd is het wel ehm, ja, iedereen weet dat het heeft geholpen. Net zoals met die vaccins waren er anti-vaxers enzo. Iedereen weet dat het vaccin heeft geholpen. En ja om dan daartegen te gaan, vind ik niet nodig. Dus daarom geloof ik dit bericht niet.” 4:39 ¶ 110 in Transcriptie groep 4</p> <p>“Ik denk dat het voor mij juist, omdat het links is, denk ik dat ik er sneller... Zeg maar, mijn eerste gevoel daarbij is dat ik het betrouwbaarder vind. Dat komt ook omdat ik zelf redelijk links opgevoed ben. Dus dan, omdat dit waarschijnlijk meer mijn perspectief bevestigt, zou ik dit denk ik sneller voor waarheid aannemen.” 6:104 ¶ 154 in Transcriptie groep 6</p>
Eerdere ervaring met het onderwerp maakt waar	Wanneer een bericht overeenkomt met eerdere ervaring met een onderwerp dan is het waar.	<p>“Ze hebben al zoveel baby's doodgemaakt. Het zou mij niet verbazen als ze die organen er ook nog uithalen.” 1:36 ¶ 65 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Voor mij is het wel geloofwaardig, want ze laten geen hulpgoederen door. Als je ziet wat Israël doet dan moet dit 100% waar zijn.” 3:25 ¶ 68 – 69 in Transcriptie groep 3</p> <p>“En ook omdat ik gewoon weet van dit soort dingen gebeuren gewoon. Dat is gewoon zo. Zou ik deze wel geloven.” 4:60 ¶ 131 in Transcriptie groep 4</p> <p>“En überhaupt dat die oorlog wordt gevoerd, denk ik al dat er echt een soort van randdebielen daar aan de macht zijn. Zou ik het echt nog wel geloven dat er dus zulke dingen gebeuren die gewoon gruwelijk zijn om die mensen nog eens extra pijn te doen. Dus dan geloof ik dat wel.” 7:62 ¶ 71 in Transcriptie groep 7</p>
Als het op reclame lijkt	Wanneer een bericht meer op reclame lijkt dan een nieuwsbericht dan is het minder geloofwaardig. Ook als het	“Ja, dat ook. Corona was, ehm, vier jaar geleden of zo, dat dat echt op het hoogtepunt zat en dus omdat nu dan te posten. Dat lijkt me dan meer dat

	duidelijk is dat er een achterliggend doel is bij de post.	mensen voor hun krant aandacht willen trekken in plaats van echt voor het nieuws zelf. Want je ziet ook in post zelf zie je ook promotie voor de krant en ja dat zorgt er ook wel voor dat het bericht voor mij veel minder geloofwaardig is. Als je in de descriptie dat zet dan dan snap ik dat, maar als je het in de post zelf zet dan is het al een beetje van hmm moet ik dit echt geloven of willen ze gewoon meer abonnees? Het staat echt heel duidelijk en groot in de post. Het lijkt een soort reclame daardoor en geen nieuwsbericht.” 4:45 ¶ 115 in Transcriptie groep 4
--	--	--

Thema of categorie: Hoge motivatie		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Grote onderwerpen (mondiaal) kunnen hoge motivatie creëren: kijken wat andere media zeggen	Bij hoge motivatie wordt er gegoogeld om te kijken wat andere bronnen over het onderwerp zeggen.	<p>“Ik google door op te schrijven wat er op de plaatjes staat. Gewoon dat ik precies op zoek... Wat de meeste dingen zeggen, dat zal wel het meest waar denk ik. Ik kijk gewoon wat er bovenaan staat als ik Google. Dat geloof ik dan wel.” 2:62 ¶ 141-143 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Ik denk dat zodra het nieuws echt groot wordt uitgelicht en het is een belangrijk wereldonderwerp dus het is alleen niet per se iets wat alleen Nederland afspeelt maar echt op mondiaal niveau. Bijvoorbeeld wat er nu bijvoorbeeld het probleem in Israël en in Palestina. Daar was ik wel gemotiveerd om meer achter.. te leren over de geschiedenis. Van hoe is dat ontstaan omdat er zoveel verdeeldheid over is. Ja wie is schuldig, wie heeft welke verantwoordelijkheid. Dus toen heb ik wel extra stappen genomen op YouTube of online daarover te gaan lezen.” 7:44 ¶ 61 in Transcriptie groep 7</p> <p>“Dus voor zo grote dingen zoals oorlogen en zo, die wel gewoon dubbelchecken.” 1:13 ¶ 24 in Transcriptie groep 1</p>
Hoge motivatie laat eerdere invalshoek medium checken	Wanneer de motivatie hoog is, wordt er naar eerdere berichten van het kanaal gekeken om te kijken wat de invalshoek normaal gesproken is van het medium.	“En daar word je dan ook weer wat kritischer. Maar daar zijn wij misschien wat gekleurd in als communicatiestudenten dat ik dan ook wel ga kijken, maar wat is dan normaal de invalshoek van dit medium? Als ik dan kijk naar RTL, NOS of Trouw dan weet je wel welke kant ze kiezen.” 7:45 ¶ 62 in Transcriptie groep 7
Hoge motivatie terug naar de oorspronkelijke bron	Bij hoge motivatie wordt de oorspronkelijke bron erbij gezocht om te controleren of deze het ook echt geschreven heeft.	“Dus ik denk dat vanaf dat punt, dat ik dan dat zou zien en ik behoefte heb om daar meer over te weten, dat ik dan op zoek ga naar dat artikel van The Guardian. En dat dan eerst nog ga lezen.” 7:70 ¶ 81 in Transcriptie groep 7

Hoge motivatie, kritisch op bronnen	Wanneer de motivatie hoog is, dan selectief en kritisch met bron.	“Ik heb lichamen gezien zonder organen erin. Ik volg het goed. Ik vind het heel belangrijk, dit nieuws. Dus het is niet, ik geloof niet zomaar alles. Want er zijn ook sommige dingen gebeurd dat ik denk van jij hebt ook nu wel heel erg bond gemaakt van beide kanten en dat soort dingen, maar ik volg niet zomaar Cestmocro voor zulk soort nieuws. Voor zulke nieuws volg ik echt de mensen die daar echt wonen. Journalisten die daar nu bezig zijn. Dus dat volg ik. Ik volg niet zomaar gekke andere accounts.” 1:121 ¶ 275 in Transcriptie groep 1
Hoge interesse maakt kritisch en lage minder kritisch.	Wanneer de motivatie hoog is dan worden de jongeren kritischer over de bron en het bericht. Wanneer de interesse laag is dan zijn ze minder kritisch.	<p>“En je moet wel heel erg geïnvesteerd zijn als je naar onder gaat scrollen om te kijken, of er een bron bij staat of niet. Zover ben ik nog nooit gekomen.” 2:36 ¶ 73 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Het ligt er natuurlijk ook aan of dit je interessegebied is of niet. Als het je boeit ga je het sneller opzoeken als het je niet boeit dan denk je boeie dan scroll ik gewoon door en ik lig hier niet wakker van.” 5:122 ¶ 197 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Ja. ik zoek wel vaak extra, als ik het echt interessant vind, interessant genoeg, en ik weet niet zeker of ik het geloofwaardig vind, dan ga ik wel op de internet gewoon opzoeken.” 6:152 ¶ 243 in Transcriptie groep 6</p>

Thema of categorie: Lage motivatie		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Lage interesse maakt minder kritisch	Wanneer een onderwerp of post niet interessant is dan wordt deze minder kritisch beoordeeld	<p>“Ik denk dat ik de auteur niet eens zou opzoeken. Als ik dit bericht zo zie dan zou ik denken ‘oké’ en dan zou ik doorscrollen. Ik denk alleen als je serieus een discussie met iemand erover gaat hebben, en dan vraagt ze van, oh, jij zegt dat dit gebeurt, waar haal je dit dan vandaan? Dan laat je het zien, en dan zou je waarschijnlijk zoiets hebben van, nou, ik wil wel weten wie het geschreven heeft dan. En als je er echt dieper op ingaat, dan zou ik het pas opzoeken. Maar als ik gewoon zelf nieuwdingen lees, dan zoek ik eigenlijk nooit wat op. Dan zit ik waarschijnlijk te scrollen tot de eerstvolgende meme.” 6:59 ¶ 102 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Ik vind wel dat, als het nepnieuws allemaal is, dan schiet het natuurlijk ook niet op. Maar ik ga er niet achter komen dat het niet interessant is om het op te zoeken.” 2:13 ¶ 29 in Transcriptie groep 2</p>

		<p>“Nee inderdaad. Ik wist niet eens dat ze een bronvermelding hadden.” 2:37 ¶ 74 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Meestal vind ik het niet boeiend genoeg om mij erin te verdiepen.” 2:93 ¶ 183 in Transcriptie groep 2</p>
	En daardoor sneller geloofwaardig gevonden.	<p>“Niet een heel onderzoek doen of zo. Maar gewoon even simpel opzoeken en kijken of ik er meerdere artikeltjes kan vinden. Maar ik heb dat niet zo heel vaak hoor. Meestal geloof ik wel gewoon wat ik lees op Instagram.” 3:113 ¶ 57 in Transcriptie groep 3</p> <p>“Ik ben dus echt veel makkelijker daarin. Ja. Als ik gewoon op Insta zit en ik ben gewoon aan het scrollen. En ik denk nou er komt weer een storm aan of nou er is weer iemand ontvoerd. Dan denk ik ja het zal. Er is weer iemand ontvoerd. Ja het zal best. Ja ik geloof dat dus wel.” 7:34 ¶ 53 in Transcriptie groep 7</p>

Thema of categorie: Onderbuikgevoel		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Slechte ervaring maakt onderbuikgevoel	Slechte ervaring met onderwerp maakt argumenteren en geloven vanuit onderbuik.	“Ze hebben al zoveel baby's doodgemaakt. Het zou mij niet verbazen als ze die organen er ook nog uithalen. Ik denk gewoon dat ze het gedaan hebben. Door al die eerdere dingen die ze ook al gedaan hebben.” 1:37 ¶ 67 in Transcriptie groep 1
Het is gewoon zo	Het is gewoon een gevoel.	<p>“Ik denk dat het ook een beetje gevoel is gewoon. Ik denk dat ik dit sneller geloof gewoon door de manier waarom hij het vertelt.” 3:88 ¶ 265 in Transcriptie groep 3</p> <p>“Maar ik weet van mezelf wat ik wel en niet, ja geloof ik. ik zie het vanzelf, ik lees het en soms merk ik dan meteen van oh dit is wel een beetje nepnieuws, een beetje sensatiebericht.” 1:49 ¶ 80 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Ik weet niet hoe ik het doe. Ik heb dat gewoon door.” 2:20 ¶ 43 in Transcriptie groep 2</p>
Als het niet boeit	Wanneer het onderwerp niet boeit wordt op gevoel bepaalt of het waar is.	“Soms kijk je wel naar een bron ofzo, maar zelden eigenlijk. Meestal vind ik het niet boeiend genoeg

		<p>om mij erin te verdiepen. Dan heb je wel genoeg aan hoe het voelt.” 2:94 ¶ 183 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Anders kijk ik gewoon verder en dan vergeet ik het gewoon en dan ga ik wel gewoon uit van mijn eigen geloofwaardigheid.” 6:154 ¶ 243 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Nou, ik hoorde sowieso een beetje van die punten waarbij ik dacht van... ..als je een beetje logisch nadenkt, veel vaker, korter vliegen, dat is duurzamer dan lang vliegen. Dat is voor mij geen logica, zeg maar. Dat is in mijn ogen ook van... Dat is helemaal niet zo, toch? Zou je zeggen. Dat is veel meer uitstotend.” 3:51 ¶ 141 in Transcriptie groep 3</p>
--	--	--

Thema of categorie: Invloed van andere mensen op geloofwaardigheid bericht		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Geen invloed, iedereen eigen mening	Als iemand anders het geloofwaardig vindt, zegt dat niks voor mij. Iedereen heeft een eigen mening.	<p>Iedereen heeft een eigen mening. Als de een het geloofwaardig vindt, betekent het niet gelijk dat ik dat ook vind. 4:28 ¶ 87 in Transcriptie groep 4</p> <p>“Het is niet zo dat als een vriend het naar mij doorstuurt en hij gelooft, dat je denkt oké, dan geloof ik.” 3:80 ¶ 244 in Transcriptie groep 3</p>
Andere mensen wel invloed	Mening andere mensen heeft wel invloed op geloofwaardigheid.	<p>“Ik twijfel, misschien iets meer entertainment. Daarom zei ik net, het is dubbel dat ik het geloof of niet. Ik zie het wel veel voorbijkomen, maar ja. Ik heb nooit van andere mensen gehoord of het echt of nep was ofzo. Dus ik weet het gewoon niet.” 4:90 ¶ 187 in Transcriptie groep 4</p> <p>“Ik heb altijd wel vrij snel door of nieuws geloofwaardig is of niet. Mijn vader volgt best wel veel nieuws. Die leest elke dag het AD en dat soort dingen. Dus dan krijg ik ook wel te horen als er echt belangrijke dingen gebeuren in de wereld.” 2:96 ¶ 41 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Als iemand mij iets doorstuurt dan is het meestal wel gewoon geloofwaardig dan is het gewoon gebeurd.” 2:100 ¶ 93 in Transcriptie groep 2</p>
Influencer niet geloofwaardig	Influencer is niet geloofwaardig. Ze proberen je te beïnvloeden.	<p>“Nee. Dat is ook meer een mening om... Als hij dit in zijn verhaal zou zetten, dan is het denk ik meer een mening. Het is een beetje kant kiezen toch. Dat zorgt bij mij niet voor meer geloofwaardigheid.” 3:41-44 ¶ 106 in Transcriptie groep 3</p>

		<p>“Ja, dat is alleen waar echt die persoon voorstaat. Maar dat zegt niks over de waarheid.” 6:69 ¶ 110 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Ik zie influencers ook, ik associeer die gewoon heel erg met sensatie zoeken. En die associeer ik niet met ik ga geloofwaardig nieuws met jou delen. Want ik vind het belangrijk dat je goed geïnformeerd bent, absoluut niet.” 7:80 ¶ 95 in Transcriptie groep 7</p> <p>“Ik zie het ook een beetje als reclamespotjes.” 7:81 ¶ 96 in Transcriptie groep 7</p> <p>“Ja, het draait daar alleen maar om geld. Niet om echt nieuws te verspreiden.” 2:34 ¶ 71 in Transcriptie groep 2</p>
--	--	--

Thema of categorie: Mediawijsheid		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Wanneer zijn beelden gemaakt en van wie zijn ze?	De jongeren zijn zich bewust van het feit dat de beelden al gemaakt zijn op een ander moment en niet per se hoeven corresponderen met de post.	<p>“Je ziet niet wat er staat in de quote. Je ziet niet dat ze er organen hebben uitgehaald.” 5:40 ¶ 59 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Maar je weet natuurlijk niet wie dat filmpje heeft gemaakt. Het is heel erg, zo bedoel ik het niet, maar je weet de setting niet. Ik denk dat er ook wel heel erg gebruik wordt gemaakt van framing bijvoorbeeld. Dat zijn dingen die je allemaal niet weet.” 6:38 ¶ 84 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Dat kan ook van een jaar geleden zijn.” 6:116 ¶ 179 in Transcriptie groep 6</p>
Bewust van frame/kleur hoeft niet per se geloofwaardigheid te beïnvloeden	De jongeren zijn zich bewust van het feit dat een bericht gekleurd kan zijn.	<p>“Ja, ik geloof wel dat het bussen vol met Oekraïners zijn die terug gaan. Ja, het is wel een beetje... Het heeft een negatief frame. Omdat iemand die ergert zich er waarschijnlijk heel erg aan, dat ze dan vluchten, maar dat ze dan wel voor dit en dat even terugkomen. Ja, dat kunnen heel veel vluchtelingen niet. Ik weet namelijk ook dat in Polen konden ze ook niet meer terug daarna, zeg maar. Toen ze eenmaal terug waren gegaan voor de feestdagen. Dus ja, het is geloofwaardig, maar wel met een negatieve frame tegenover de vluchtelingen. Oekraïners. Ja, het is gewoon een feit dat die bussen vol zaten en dat ze naar Kiev zijn gegaan.” 6:115 ¶ 176 in Transcriptie groep 6</p>

		<p>“Maar ik vind de flibussen van Amsterdam naar Kiev weer volgeboekt, dat geloof ik. Dat er Oekraïners in zitten, geloof ik ook, vol met vluchtelingen op vakantie, is negatief. Want dat laat zien dat ze op vakantie gaan terwijl wij niet weten wat ze gaan doen. Dus zeg maar ik vind een deel van het artikel wel gewoon geloofwaardig, maar een deel is wel negatief geframed.” 6:121 ¶ 185 in Transcriptie groep 6</p>
Bewust van kleur of subjectiviteit zet je op scherp	Bewust van kleur of subjectiviteit zet je op scherp, maar laat niet direct een bericht ongeloofwaardig zijn. Soms ook weer wel.	<p>“Ja, het maakt het niet ongeloofwaardig, want wat ze zeggen is wel gewoon waar. Maar die andere doen ook wat slechts en dat plaatsen ze dan niet. Het zet je gewoon op scherp.” 5:11-12 ¶ 23 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Ja. Ik geloof dat het zo is, maar ik geloof niet dat deze stelling daarbij hoort.” 7:85 ¶ 109 in Transcriptie groep 7</p> <p>“Nou, ik scroll niet door, want ik denk wel dat inderdaad wat jullie gezegd hebben, dat het nieuws wel klopt. Maar ik ben me wel bewust van iemand dit is wel met een hele bepaalde politieke bril bekeken.” 7:90 ¶ 118 in Transcriptie groep 7</p> <p>“We moeten ook kijken of het is gebaseerd op feiten of op meningen. Objectief of subjectief. Zoals dit bijvoorbeeld. Ze posten niks over wat Palestina doet. [19:49 - 20:01] Ze laten al zien dat ze voor... Ja, ze laten zien dat ze voor Palestina zijn. Ja, dus dat het Het zijn feiten wat er gebeurt, maar je ziet toch gewoon, ze zeggen niks over Palestina. Dat maakt het ook minder geloofwaardig snap je.” 1:132 ¶ 292-293 in Transcriptie groep 1</p>
Waarom zou je erover liegen	Soms begrijpen jongeren niet waarom een bericht onwaar zou kunnen zijn; waarom zou je erover liegen?	<p>“Ik vind het wel geloofwaardig. Ik weet niet of het zo is, maar ik vind het wel, omdat er zijn vier flibussen volgeboekt, ja zij hebben daar geen profijt van dus dan zou ik zeggen dat zij dat niet gaan liegen.” 6:111 ¶ 165 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Ik vind het echt zoiets van, ja, waarom zou je erover liegen? Ik zou eerder wel zeggen dat het waar is dan niet.” 3:62 ¶ 194 in Transcriptie groep 3</p>

Thema of categorie: Lessen over mediawijsheid		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Op het mbo	Op het mbo bij Nederlands in de les. Is er wel les gegeven over nepnieuws.	Dat was dat spel bij Nederlands. We moesten vooral naar de bronnen kijken. [19:00 - 19:12] We hadden ook een spelletje

		gedaan met Nederlands. We moesten naar zo'n website. En dan moesten we nepnieuws creëren. En op zo'n manier, dan kon je van zo leren, moesten we eigenlijk ook iets echt doen 1:128 ¶ 286 – 287 in Transcriptie groep 1
Op de middelbare school	Op de middelbare school ergens vast wel een keer.	Vast wel een keertje. Wel in de Nederlands lessen af en toe. Maar dan was gewoon duidelijk gemaakt dat je De Speld nooit moet geloven 3:102 ¶ 296 in Transcriptie groep 3 Ja ik heb op de middelbare school vooral en dan was het wat minder diepgaand natuurlijk. Maar dat waren vooral ook dingen over De Speld. Dat weet iedereen wel dat is nepnieuws. Maar dat is meer gewoon om te entertainen. En dan hebben ze los daarvan ook wel hier en daar andere berichten laten zien en dan moesten wij een beetje aan de hand van wat er werd gezegd moesten wij raden of het wel of niet echt was en dan naderhand werd ons dan verteld of het wel of niet echt was. 4:87 ¶ 178 in Transcriptie groep 4
Geen idee of nee	Veel geven aan dat ze het niet meer weten of dat ze geen les hierover hebben gehad.	"Echt geen idee." 4:88 ¶ 180 in Transcriptie groep 4
Beeldtaal hbo	Bij het vak beeldtaal op het hbo, in jaar 2, over foto's. En bij factchecken in jaar 1.	"Ja bij beeldtaal wel. Daar hebben we het over nieuwsberichten gehad en wat dan wel of niet geloofwaardig is." 6:148 ¶ 237 in Transcriptie groep 6 "Nou, we hebben bij beeldtaal wel gehad dat bij foto's soms delen weggelaten worden waarmee dan een heel ander verhaal verteld kan worden. Zoals bijvoorbeeld ook bij die foto met dat kindje in Vietnam. Dat ze dan het deel eraf hebben geknipt waar soldaten stonden." 6:150 ¶ 240 in Transcriptie groep 6 "En we hebben vorig jaar wel factchecken gehad in een vak. Dus ik denk dat we in bepaalde vakken wel mee krijgen." 6:149 ¶ 238 in Transcriptie groep 6

Thema of categorie: Toepassen van mediawijsheid		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
	Veelal wordt de informatie of tips die bij een les mediawijsheid wordt gegeven niet toegepast of de informatie is al vergeten.	"Soms kijk je wel naar een bron ofzo, maar zelden eigenlijk." 2:92 ¶ 183 in Transcriptie groep 2 "Bij mij is het echt gewoon het ene oor ingegaan en het andere oor gewoon weer uitgegaan. Gewoon een cijfertje krijgen en dan mooi dat laat ik lekker." 3:104 ¶ 300 in Transcriptie groep 3

	Een enkeling past de lessen wel toe	“We moeten ook kijken of het is gebaseerd op feiten of op meningen. Objectief of subjectief. Zoals dit bijvoorbeeld. Ze posten niks over wat Palestina doet. dus dat het zijn feiten wat er gebeurt, maar je ziet toch gewoon, ze zeggen niks over Palestina. Dat maakt het ook minder geloofwaardig snap je.” 1:132 ¶ 292-293 in Transcriptie groep 1
--	-------------------------------------	---

Thema of categorie: Transparantie spontaan		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Bronvermelding maakt geloofwaardig	Wanneer genoemd wordt wie de bron van het bericht of foto is, dan zorgt dat wel voor meer geloofwaardigheid. En andersom <i>Los van het medium ?</i>	<p>“Als ze aan bronvermelding zouden doen dan vind ik dat geloofwaardig.” 3:122 ¶ 193 in Transcriptie groep 3</p> <p>“Omdat hij heel duidelijk aangeeft waar hij die informatie vandaan haalt vind ik het een stuk geloofwaardiger overkomen. Ik herken de krant als nieuwsbron en een linkje ernaartoe, zodat je het ook zelf kan uitzoeken als je echt meer erover wilt weten.” 6:78 ¶ 125 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Als hij het nieuws zo had gebracht, maar dan zonder de bron dan was het toch heel ongeloofwaardig, vind ik. Maar doordat hij een bron geeft, vind ik het... Wel geloofwaardig. Omdat je het kan controleren.” 6:95 ¶ 138 in Transcriptie groep 6</p>
	Wanneer de bron ontbreekt, zorgt dat juist voor minder geloofwaardigheid.	<p>“Ja nu ik dat laatste zinnetje lees over die arts dan denk ik wel. Ze hadden wel zo’n linkje naar de studie kunnen doen. Zodat je wel die studie kan lezen. Dat zou het voor mij nog wel geloofwaardiger maken.” 5:84 ¶ 134 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Iets wat ik heel fijn vind als ik onderzoek doe en ik lees een artikel en dat er dan is doorgelinkt naar de rapporten. Dan denk ik, halleluja, wat fijn dat ze dit doen, want dan kan ik zelf ook gewoon op mijn gemak daar doorheen scrollen. Maar dat zie ik hier dan niet zo snel.” 7:120 ¶ 179 in Transcriptie groep 7</p>
Link in bio	Een verwijzing naar dat de link in de bio staat zorgt niet direct voor meer geloofwaardigheid, maar wordt wel gewaardeerd.	<p>“Je kan die cijfers erbij pakken. Er staat een link in bio. Link in bio vind ik in ieder geval wel goed dat ze het erbij zetten.” 3:30 ¶ 78 in Transcriptie groep 3</p> <p>“Voor mij niet per se. Maar je kan het in ieder geval wel checken waar die cijfers vandaan komen. En als ik zie dat die in andere berichten ook gebruikt worden, dan vind ik dat wel iets geloofwaardiger.” 3:31 ¶ 80 in Transcriptie groep 3</p>

Verwijzen naar bronnen	(Hyper)link naar (externe) bron zorgt bij de jongeren voor meer geloofwaardigheid.	<p>“Brongebruik wel, omdat hij heel duidelijk aangeeft waar hij die informatie vandaan haalt vind ik het een stuk geloofwaardiger overkomen. Ik herken de krant als nieuwsbron en een linkje ernaartoe, zodat je het ook zelf kan uitzoeken als je echt meer erover wilt weten.” 6:80 ¶ 125 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Ja nu ik dat laatste zinnetje lees over die arts dan denk ik wel. Ze hadden wel zo’n linkje naar de studie kunnen doen. Zodat je wel die studie kan lezen. Dat zou het voor mij nog wel geloofwaardiger maken.” 5:84 ¶ 134 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Iets wat ik heel fijn vind als ik onderzoek doe en ik lees een artikel en dat er dan is doorgelinkt naar de rapporten. Dan denk ik, halleluja, wat fijn dat ze dit doen, want dan kan ik zelf ook gewoon op mijn gemak daar doorheen scrollen. Maar dat zie ik hier dan niet zo snel.” 7:120 ¶ 179 in Transcriptie groep 7</p>
Transparant over auteur	Verwijzing naar de oorspronkelijke auteur wordt gewaardeerd.	<p>“Hij verwijst wel meteen naar de persoon die dit beweert. Dat is dan wel weer sterk. Daar begint hij mee voordat hij zelf iets zegt. Verder vind ik het ook wel een beetje druk. Maar ik zou het wel geloven. Omdat hij dus gelijk verwijst naar de auteur.” 5:107 ¶ 173 in Transcriptie groep 5</p>

Thema of categorie: Transparantie definitie		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Eerlijk Open Laten zien waar je informatie vandaan komt	De jongeren geven veelal aan dat transparantie: eerlijk, open en laten zien waar informatie vandaan komt, betekent.	<p>“Transparant gaat erover dat je eigenlijk zo eerlijk mogelijk bent over je onderwerp en dat je alles vrijgeeft of heb ik het dan verkeerd.” 1:96 ¶ 198 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Is dat niet open? Dus dat het bericht open en eerlijk is.” 2:74 ¶ 157 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Dat je gewoon open en eerlijk bent naar elkaar, zeg maar.” 3:82 ¶ 250 in Transcriptie groep 3</p> <p>“Open en eerlijk zijn over wat je doet. Dat je transparant bent over wat je allemaal uitspreekt.” 5:85 ¶ 138 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Dat je laat zien waar je je informatie vandaan haalt.” 5:87 ¶ 140 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Gewoon alles laten zien wat je doet. In ieder geval hoe transparanter je bent, hoe meer je laat zien van jezelf.” 6:129 ¶ 199 in Transcriptie groep 6</p>

Meerdere kanten verhaal	De jongeren geven aan dat meerdere kanten van het verhaal laten zien transparant is.	<p>“Dat het bericht beetje beide kanten van een verhaal laat zien ofzo.” 2:76 ¶ 161 in Transcriptie groep 2</p> <p>“Voor mij betekent dat meer gewoon dat je ja niet echt per se een kant kiest, maar gewoon het verhaal in het geheel ziet. Dus dat je allebei de kanten van een verhaal laat zien.” 4:75-76 ¶ 157 in Transcriptie groep 4</p> <p>“Voor mij betekent dat dat je dus op een genuanceerde manier naar bepaalde stellingen kunt kijken. Dus er kan wel iets gesteld worden over een bepaald onderwerp, bijvoorbeeld met nu de duurzaamheid of met Gaza, maar dat je dus wel van beide kanten een bepaalde belichting geeft, waardoor je dus ook echt kritisch naar jezelf kijkt, dan wel niet als organisatie of als partij of wat dan ook, maar ook kritisch naar buiten kijkt en dat je daar ook eerlijk over communiceert wat jouw visie daarop is. En hoe anderen daarnaar kunnen kijken.” 7:135 ¶ 212 in Transcriptie groep 7</p>
-------------------------	--	--

Thema of categorie: Vormen van transparantie na vragen (en effect geloofwaardigheid)		
Categorie/code	Omschrijving van die categorie of code	Citaat waarin het genoemd wordt
Brontransparantie zorgt voor geloofwaardigheid	Van wie zijn de beelden of bron? Zorgt voor geloofwaardigheid.	<p>“Als je meer beelden geeft, vind ik het wel meer geloofwaardiger. Als ze wel iets meer zouden laten zien van wie die beelden zijn. Dus erbij zetten van wie dat beeld is.” 1:112 ¶ 246 in Transcriptie groep 1</p> <p>“Als Cestmocro met bronnen en alles het erbij zou zetten dan zou ik het wel geloofwaardiger vinden. En hier zeggen ze iets over die arts en dat vind ik wel geloofwaardiger, dan wanneer Cestmocro het zou zeggen.” 5:94 ¶ 151 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Ja ik heb al die nieuwsapps op mijn telefoon. Daar kan je doorklikken daar heb je wel linkjes. Dat maakt het gelijk duidelijker en geloofwaardiger voor mij.” 5:100 ¶ 161 in Transcriptie groep 5</p> <p>“Ja, dat het proces, dat het inzichtelijk is waar je informatie vandaan haalt en wat je journalistiek proces is.” 7:136 ¶ 214 in Transcriptie groep 7</p>
Video's en foto's verdeeldheid	Met video's en foto's laten zien wat er echt gebeurt. is transparant volgens de ene en volgens de ander sturend en sensatie.	“Nou, ik vind de filmpjes en de foto's die ze hier plaatsen, vind ik wel transparant. Want dat is wel gewoon hoe het gaat. en heel veel nieuwssites houden dat achter, omdat het anders te

		<p>emotioneel is. Maar zij laten hier wel gewoon echt zien hoe het in het werk gaat, zeg maar. En dat maakt de afbeelding hier gewoon wel gewoon transparanter”</p> <p>“Aan de andere kant kun je je ook afvragen of dat transparantie is die... Ja, het is... Je kan het als transparantie, maar aan de andere kant kan het ook weer sturend zijn dat ze die filmpjes laten zien. Want, weet je... Dit is het nieuws. Moet je nou echt die video zien om te weten dat dat het nieuws is of doe je dat er alleen bij voor sensatiewaarde bij wijze van spreken?” 6:137 ¶ 215 in Transcriptie groep 6</p>
Selectief transparantie	Transparantie kan sturend zijn (selectief transparant)	<p>“Ik denk dat ze ook wel transparant zijn, omdat ze hun mening duidelijk geven. Ja, ik denk dat er weinig mensen zijn die ernaar kijken en denken van wauw, dit is een heel neutrale blik.” 6:132 ¶ 207 in Transcriptie groep 6</p> <p>“Maar dat is wat ik bedoel. Met... Dat deel jij feitelijk wat er dus over te delen valt. Of deel jij feitelijk wat jij erover wilt delen. En dat... Ja. Dat vind ik wat er, zeg maar, bij deze twee... Ja. Accounts en bij Cestmocro eigenlijk ook gebeurt. Dat zij dus een bepaalde achtergrond hebben. En een bepaalde gedachtegang. En dat is wat ze delen. En dat kan evengoed feitelijk juist zijn. En transparant zijn. Want ik zou dit ergens terug kunnen vinden. Maar al het andere over dit nieuws en alle andere feiten, die delen ze niet.” 7:148 ¶ 239 in Transcriptie groep 7</p>
Meerdere kanten geloofwaardig	Meerdere kanten verhaal is transparant en maakt geloofwaardiger.	<p>“Omdat deze berichten allemaal een kant kiezen en dat vind ik niet geloofwaardig en als je meer laat zien dan vind ik dat wel geloofwaardig.” 4:79 ¶ 168 in Transcriptie groep 4</p> <p>“Nou, ik weet dat NRC zelf, zeg maar, over een onderwerp verschillende mensen aan het woord laat. En dan kijk ik daar ook naar. En dat waardeer ik. En dat vind ik wel betrouwbaar. Maar een schrijver zelf, dat varieert, denk ik.” 7:145 ¶ 231 in Transcriptie groep 7</p>

Bijlage 4 Transcripten focusgroepen

Transcriptie groep 1

Dikgedrukt is interviewer

[00:09 - 00:23] En het gaat er trouwens niet om wat ik van een onderwerp vind, maar puur wat jullie erover denken. Ik zal wel vragen stellen aan jullie, maar het is ook vooral de bedoeling dat jullie met elkaar in discussie gaan.

[00:23 - 00:35] En anders dan zal ik gewoon een vraag stellen. Hebben jullie nog vragen of zijn er onduidelijkheden?

[00:51 - 01:04] Dat is het. Want zien jullie over het algemeen, om te beginnen, zien jullie veel nieuwsberichten langskomen op Instagram?

(meerdere ja's)

[01:04 - 01:14] En kijk ik je er veel naar?

Ja, op zich wel. Ik volg NOS. Dan zie je bijna alles.

Ja, hebben we nog meer kanalen?

[01:14 - 01:27] Ja, veel van die, je hebt bijvoorbeeld Instavandaag. Ja, dat soort dingen.

Oh ja, oké. En bekijk je alle berichten of specifieke berichten?

[01:28 - 01:40] Nou ja, gewoon wat er voorbij komt als ik scroll dan zie ik het vanzelf.

En jullie? Kijken jullie naar nieuwsberichten?

Nee niet per se. Je moet niet alles geloven, maar ik zie soms wel nieuws voorbij komen als er iets is gebeurd.

Van welke kanalen?

Gewoon de for you page.

Andere nog die naar nieuws kijken?

Ik volg niet per se nieuwskanalen, maar soms volg je van die celebrity-accounts, niet per se hun maar accounts die nieuws over hun verspreiden. Dan krijg je dat celebrity-nieuws of grote dingen zoals oorlogen enzo komen vanzelf wel een beetje op je for you page. Grote kanalen praten er meestal dan wel meer over. Dus dan krijg je het vanzelf wel te zien op je for you page.

Je hoeft dus niet zelf die kanalen te volgen het komt op je for you page?

Ja.

[02:46 - 02:59] **Oké. En maakt het voor jullie uit als je het langs ziet komen, bijvoorbeeld over die oorlogen, of dat nieuws waar is? Of dat klopt?**

Het is wel belangrijk dat het klopt.

[03:01 - 03:14] Ikzelf, als ik iets van het nieuws zie, dan zeg ik wel. Dan twijfel ik wel of het wel helemaal echt is. Natuurlijk is het nepnieuws. Daar ben ik ook wel van bewust.

[03:15 - 03:26] Dus voor zo grote dingen zoals oorlogen en zo, die wel gewoon dubbelchecken.

Ja dat doe ik ook wel ja en soms zitten er ook beelden bij.

En dan weet je dat het waar is?

Ja.

[03:26 - 03:39] **En vind jij het ook belangrijk dat het waar is?**

Ja, tuurlijk.

Waarom?

Omdat mensen dood zijn gegaan. Als er dan beelden bij zitten dan weet je ook wat is gebeurd. Dat is laatst ook gebeurd. Dan zie je gewoon mensen die gebombardeerd werden.

Ja. Ja, precies. Dus die beelden die we maken dat iets geloofwaardig is?

Ja.

[03:46 - 03:54] Maar, en als je, ik ga straks wat voorbeelden bespreken, maar als het niet over een oorlog gaat en een ander soort nieuws, hoe weet je dan dat het waar is?

[04:10 - 04:17] Ik geloof meestal dat celebrity nieuws niet meteen gelijk. Ik wacht daar, ik lees het en ik denk oh, nou oké.

[04:17 - 04:28] En dan wacht ik altijd nog wel een beetje af of ik zie het vanzelf wel weer voorbij komen als het echt, of dat het nep is of iets in die richting. Met celebrity nieuws vind ik het minder serieus dan echt wereldnieuws.

[04:28 - 04:38] Ja, dus dat is meer gewoon een lol en wereldnieuws is minder voor de lol.

Ja. En als je aan dat, aan dat belangrijkere nieuws twijfelt, hoe weet je, hoe kom je er dan achter dat het klopt?

[04:39 - 04:50] Het is wel moeilijk om te bepalen of nieuws echt is. Nou ja, zeker als er een soort van bewijs of zo bij zit zoals video's of dingen. En dan zie je wel dat ik gewoon een beetje scroll door de comments een beetje zou ik zeggen. Dan kijk ik wat daar wordt besproken. En als ik echt een twijfel zoek, dan zoek ik meestal gewoon weer op op Google. En dan zie ik meestal wel artikelen voorbij komen van nieuwsmedia.

[05:04 - 05:11] Oké. Ik denk dat het handig is als we gewoon naar voorbeelden gaan kijken, dat we daarmee gaan we kijken hoe, wat we daarvan vinden. Hier een voorbeeld van Cestmocro.

Wow dat zat echt net in mijn hoofd. Cestmocro. Ik dacht er echt net aan. Je ziet op die website ook af en toe nieuws.

Ja. Dat volg je wel?

Ja, tenminste nee, eigenlijk niet. Maar ik volg dit wel.

Ah ja, oké. Maar hebben jullie wat problemen mee?

Nee.

Bijvoorbeeld deze post. Israel heeft van 80 lijken organen gestolen. Waar kijk je naar als je dit ziet? Hoe bepaal je dan of het geloofwaardig is? Of vinden jullie het wel geloofwaardig of wat niet?

[06:56 - 07:05] Ja, het is wel geloofwaardig. Soms is het gewoon ook sowieso wat er aan beelden bijzit enzo. Sowieso, ja, je ziet echt lijken. En je ziet ook echt dat mensen dood zijn gegaan ofzo.

[07:07 - 07:19] En wat ook helpt is meestal wel gewoon artikelen die erbij zitten. Zoals die, wat je net liet zien. Dat helpt ook wel. Maar het is een beetje lastig met zulke dingen. Sowieso als het gaat oorlogen. Maar als er beelden van mensen die daar echt zitten bijzitten dan helpt dat wel. Dus weet je, als dit erbij komt. Het helpt wel. Ik denk dat het, qua geloofwaardigheid helpt het wel.

Ja en The Guardian is gewoon een hele grote krant.

The Guardian klinkt inderdaad wel bekend. Maar ja dat hoeft ook niet veel te zeggen.

Nee dat is waar.

Hoezo zou dat niks zeggen?

Soms kunnen ze het gewoon groter maken dan het echt is voor kliks. Het kan soms dat het nu staat in het begin. Ja, wat ze bedoelen zou ik zeggen. Maar dat je als je later leest dat het eigenlijk speculation is. En dat het niet is geconfirmeerd.

[07:57 - 08:09] **Heb je het idee dat dit nu geconfirmd is?**

Ik weet het niet. Ja. Ik weet het niet. Maar als ik het zou lezen. Ja, ik weet niet. Ik volg deze oorlog wel. Veel dingen geloof ik ook echt en daar heb ik ook wel onderzoek naar gedaan enzo. Maar las ik dit zie dan weet ik het niet.

En jullie? Zouden jullie überhaupt op de druk klikken? En lezen?

Als ik het zou zien wel.

[08:35 - 08:44] **Ja, dus als je op je For You page langs zou komen dan wel?**

Ja.

En geloof jij wat hier gezegd wordt?

Jawel.

[08:47 - 08:59] **En waarom is dan de volgende vraag?**

Nou, zoals Michelle eigenlijk al zei. Sommige beelden zien je ook wel echt lijken En eh. Nou, meerdere mensen waarvan je beelden ziet.

Ze hebben al zoveel baby's doodgemaakt. Het zou mij niet verbazen als ze die organen er ook nog uithalen.

Dus door eerdere dingen die je weet.

[09:13 - 09:26] Nee, ik denk gewoon dat ze het gedaan hebben. Door al die eerdere dingen die ze ook al gedaan hebben.

[09:26 - 09:39] (andere persoon) Ik lees het, maar ik geloof het niet gelijk. Dus ik zou nu meer research gaan doen.

Hoe doe je dat?

Zoiets is best wel intens dus ik zou denken dat andere kranten daar ook iets over zouden zeggen. Maar als dat niet zo is dan heb ik wel echt meer twijfels over of het waar is. Maar wat Hicham zei, ze hebben ook wel veel andere dingen gedaan. Dus het zou mij ook echt niet verbazen.

Naar welke kranten ga je dan?

Niks specifiek. Gewoon grote kranten. Als heel veel grote kranten het zeggen. Dan zal het wel kloppen.

[10:16 - 10:27] Noem eens een voorbeeld van een grote krant. Of zou je het googelen?

Ja ik weet die namen niet uit mijn hoofd. Ik zou gewoon googelen en dan kijken of ik namen herken van eerder en ik kijk of ze goede bronnen hebben.

[10:57 - 11:09] Stel een goede vriend van je zou dit bericht doorsturen heeft dat dan invloed op of je het bericht geloofd?

(meerdere zeggen nee)

[11:10 - 11:22] Of als een influencer. Bijvoorbeeld in een verhaal plaatst.

[11:52 - 12:05] Influencer geloof ik best wel snel. Dat komt omdat ze gewoon best wel veel mensen of volgers hebben. Dus ik snap wel dat mensen hun zouden geloven, ik ook wel een beetje maar iets minder. Ik weet ook gewoon dat er mensen zijn die alles wat hun zeggen als waar aannemen. Ik zou het zelf niet geloven, meteen al.

Nee, oké. En waarom niet, daarvoor vroeg ik als een goede vriend het doorstuurt of in zijn verhaal plaatsen, maakt dat niet uit?

Ja, voor mij niet. Meestal klik je op een post en lees je het enzo, maar ik weet van mezelf wat ik wel en niet, ja geloof ik. ik zie het vanzelf, ik lees het en soms merk ik dan meteen van oh dit is wel een beetje nepnieuws, een beetje sensatiebericht. en bij sommige zie je oké dat is wel echt aan de hand en dat zie je ook meestal omdat andere berichten ook tevoorschijn komen. Het helpt ook wel hoeveel likes een bericht heeft. Want er zijn nog meer mensen die dit hebben gezien en die hebben ook meer de kans gehad voor de comment. Stel je voor iemand zegt dit is eigenlijk niet waar en als zo'n comment veel likes heeft en hebben veel andere mensen ook de kans gehad om het te corrigeren. En als je een bericht ziet zonder comments en likes van andere mensen of een comment zonder likes daar twijfel ik wel aan ja. Maar het komt gewoon dat mensen het niet echt kunnen corrigeren. Want die hebben het nog niet echt gezien of iets nepnieuws is.

Zouden jullie naar de comments gaan om te kijken of als je zelf erover twijfelt wat daar dan over gezegd is?

Zeker.

[13:55 - 14:07] Maar jullie zouden wel naar de comments gaan en als dan een post daar staat van iemand die daar iets over zegt met veel likes, maakt dat dan uit?

Likes boeien mij aan de ene kant niet zoveel. Weet je, als het geen likes heeft is het wel minder geloofwaardig.

(iemand anders) Maar dan boeit likes je dus wel.

Ja maar kijk het kan ook nepnieuws zijn hè.

Ja weet ik, daarom zeg ik ook altijd, kijk naar de comments. Hoe meer likes ze hebben, hoe meer mensen het hebben gezien. Die het kunnen corrigeren. Behalve als ze de comments uitschakelen. Hoe meer mensen het zien, hoe meer mensen het kunnen corrigeren.

Stel je voor er is één iemand die het corrigeert..

Nee niet één iemand. Kijk één iemand kan ook zeggen hé dit is niet waar. Maar dan moet je zelf beslissen of je het gelooft of niet. Maar kijk als de hele reeks dat zegt, dan is het wel van hé je moet wel een beetje meer onderzoeken of het waar of niet is. Dus dat spoort meer aan. Het is niet meteen dat ik het geloof omdat die persoon in de comments het heeft gezegd, oh dan is het zo. Het is meer van als iemand zegt hé dit klopt niet, dan ga ik zeggen oké waarom klopt dit dan niet, weet je wel ik ga verder.

[15:02 - 15:12] Maar het is niet alsof ik meteen gewoon convinced ben dat het niet zo is of wel zo is. Omdat één persoon in de comments dat zei. Ja.

Oké. Heb je het anders zien dan of je het zelf wel wil zeggen? Nee, oké volgend voorbeeld. Dit gaat over boerenprotesten. Als je dit bericht zou zien zou je er dan op klikken?

(meerdere mensen) Nee, nee.

Waarom niet?

Het boeit mij niet echt.

Nee mij ook niet.

Maar stel je zou er toch op klikken, wat maakt dit bericht geloofwaardig?

De bron. Dat helpt. Niet altijd maar het helpt wel. Dan kan je het opzoeken op Google. Om te kijken of het wel of niet klopt.

[16:39 - 16:45] **En verder?**

[16:52 - 17:04] Politiek. Die houden zich er ook mee bezig. Je kan bijvoorbeeld naar een debat kijken waar ze die cijfers ook in hebben. Zoiets.

Hoe kom je daar dan?

[17:07 - 17:20] Ik zou... Zou ik gaan googelen, En ik heb ook wel gewoon YouTube kanalen die van die debatten uitzenden dus.

Maar als je het op basis van deze post ziet is het dan geloofwaardig?

[17:23 - 17:31] Ja, nou ja, kijk er staat een bron bij maar ja, ik kan ook een bron ergens onder zetten.

Ja. Waarom vind jij het niet geloofwaardig?

[17:32 - 17:43] Weet je, het begint altijd met iedereen kan het allemaal een beetje mooi in elkaar zetten enzo. Als je gewoon een beetje je best doet.

(Iemand anders) En nul comments.

[17:44 - 17:54] (meerdere) en weinig likes.

Dus die likes maken wel uit?

Nee, maar dat betekent nu wel dat dit ook ongeloofwaardig is.

(Iemand anders) Nee, maar zeg maar kijk, die likes die oorlog interesseert heel veel mensen en dit interesseert bijna niemand.

Ja maar als het weinig likes heeft, komt het wel gewoon ongeloofwaardig over. Het kan ook zijn dat het account niet bekend is.

(iemand anders) weet je, je kan wel naar een post gaan kijken, maar je moet het zelf onderzoeken of het wel klopt. Het moet je ook interesseren. Het interesseert mij nu ook niet of het waar of niet waar is.

Het heeft ook geen verificatie, die blauwe check.

Dat kan je gewoon kopen.

Dat is op Twitter toch? Op Instagram niet?

Nee, nee op Instagram kan dat ook.

Ik ben verified.

Ik dacht dat kanalen op Instagram minder snel een vinkje kregen. Want voor mij maakt dat wel uit.

[19:26 - 19:39] Jullie vinden dit niet boeiend, heeft dat nog invloed op of dat je het zou geloven of niet?

Ja, ik denk dat het meer is van ja het zal wel, een beetje zoiets van ja het zal wel. Als het is dan is het zo.

Nog een post over coronabijwerkingen.

Geloof ik sowieso niks van.

(iemand anders): boeit mij niet.

Corona is één grote..

Die apenpokken

Ze maken met ziektes echt één grote hype en sensatie van. Dat is heel vaak met ziektes als er iets uitbreekt maken ze er gelijk een sensatie van.

Ja maar corona was wel echt nieuw hè, we wisten in het begin helemaal niet wat het was.

Zouden jullie hierop klikken of niet?

Nee.

Ja, nu niet meer.

Ik zou er wel naar kijken.

Een jaar geleden zou ik er wel naar kijken denk ik.

Wat zei jij?

(weer iemand anders) Ik zou er wel naar kijken. Want sommige mensen zijn wel gevaccineerd. En het gaat wel over bijwerking. Dus ik zou kijken wat het zegt.

Ja. Jij zou er niet op klikken?

Nee, dat boeit me niet. Ik ben niet gevaccineerd.

Ik ben wel gevaccineerd.

Maar vinden jullie het geloofwaardig?

Nee.

Ik weet het niet.

Ik vind het corona ook echt wel één grote sensatie.

Tijdens corona was het ook allerlei soorten berichten. Dit en dit en dat en niet. Het is wel waar, het is niet waar. Het is voor nu eigenlijk... Is corona eigenlijk één grote grap. Het zal vast bestaan. Ja, weet je. Er is zo'n sensatie van gemaakt dat ik niet meer weet of het echt of nep is. Want mensen waren er of heel bang voor of het bestond niet volgens andere mensen.

[01:47 - 01:59] Maar bijvoorbeeld hier zie je dan dit standaard onderzoek. Denken jullie dat dit onderzoek dan maar echt uitgevoerd is?

99 miljoen mensen. Dat geloof ik niet.

Over de hele wereld.

[01:59 - 02:11] Nee, dat is een onderzoek gedaan naar al die 99 miljoen mensen over de hele wereld.

Dat kan ook helemaal niet. Dat kan niet. Dat is niet gebeurd.

Maar dan zeggen jullie dat dit nepnieuws is?

Ja, nee ik denk dat het gewoon niet helemaal waar is. Want ze hebben sowieso wel mensen die misschien... Zo van bestudeerd. Maar niet... Ik weet het niet. Sowieso wel 20, 50, misschien 100. Maar niet iedereen.

Dus vinden jullie het dan geloofwaardig?

Nee.

Sowieso geloof ik niks wat over corona gaat. Het is een griep.

Ja bro.

Wanneer zou het wel geloofwaardig zijn?

Niet.

Het is gewoon één grote grap.

[02:46 - 02:57] En als er een ander nieuwsmedia dit geplaatst hebben, maakt dat nog uit?

Zelfs als Nos het zou posten, zou ik het niet geloven.

Er moet meer bewijs zijn. Bewijsstukken zijn.

Zoals?

[02:57 - 03:04] Weet ik niet. misschien..

Maar tegenwoordig kan je bewijs maken van alles. Met AI en allemaal.

[03:06 - 03:17] Of bijvoorbeeld als een belangrijk persoon het erover heeft.

Maar al zou je nu googelen en dan kom je dit onderzoek tegen. Maakt dat nog uit?

Ja misschien hebben ze 20 mensen, maar geen 99 miljoen mensen onderzocht.

Ik geloof echt wel dat dat onderzoek is geweest, maar die 99 maakt het ongeloofwaardig weet je wel.

[03:54 - 04:07] Tijdens corona zijn er onderzoeken gedaan naar bijwerkingen. En ook uit die onderzoeken kwamen we dat het er is.

Ja. Je gelooft dit wel?

Dit onderzoek specifiek niet echt. Maar ik geloof wel dat er onderzoeken gedaan worden.

En waarom geloof je deze specifiek dan niet?

Met dat aantal. Ik denk niet dat dat haalbaar is. Zeker niet door die 20 mensen. Staat er dan bijvoorbeeld wel bij in die lap tekst, hoe ze dat gedaan hebben?

Ja. Nee, hier niet. Maar als je dat onderzoek opzoekt wel, ja.

Dat is het ding. Je moet uit jezelf meer onderzoek gaan doen. Als je echt iets wilt weten. Een post kan je zoveel wijs maken. Je hebt ook nepnieuws en AI en dat soort dingen. Dus als je het zelf echt op zoekt.

Dat inderdaad. Vanuit hier zou ik het niet geloven. Maar als ik het ga opzoeken dan misschien komt er dan meer uit.

Ja weet je, tegenwoordig posten ze ook veel onzin bij NOS.

Nee maar dan boeit het je gewoon niet. Dan is het niet per se onzin, maar dan boeit het jou niet.

Ja dat.

Ja dat dacht ik al, maar ik denk ik zeg het even.

Als je bij meerdere bronnen wat ziet, dan zou ik het wel geloven.

Welk nieuws vind je wel boeiend?

Basketbal, maar dat is allemaal echt waar. Dan zie je letterlijk gewoon de beelden.

Weet je wat ik zeg. Als je meerdere bronnen hiervan ziet dan zou ik het wel geloven. Maar 99 miljoen mensen is wel echt een groot getal.

[06:08 - 06:20] Maakt het dan uit dat jullie geloven dat niet alles wat Cestmocro plaatst, maar is het nu ook gelijk zo dat als alles nep is wat Cestmocro plaatst, of is dat dan ook niet zo?

[06:20 - 06:32] Er is gewoon te weinig informatie. Als er meer informatie was dan zou ik het misschien wel geloven.

Ik vind ook dat Cestmocro zo'n account is dat sensatie op zoekt. Soms komen ze ook met hele gekke posts over LGBT of wat dan ook. En als je dan de comments leest dat is echt vreselijk. Van beide kanten hoor, maar het is meer..

Maar wat ik zeg iedereen zegt maar wat in die comments

Cestmocro is gewoon niet de plek waar ik mijn nieuws vandaan haal. Dat komt gewoon voor mij omdat ze al te vaak sensatie enzo zoeken. Niet alleen met LGBT maar ook met vrouwendingen. Gewoon kleine dingetjes waardoor er een discussie komt in de comments en dat zorgt dan voor meer interactie in de comments. Maar dat helpt mij niet met dat ik het meer geloofwaardig ga vinden.

Maar NOS bijvoorbeeld, is dat dan wel een bron die je geloofwaardiger vinden?

Geloofwaardiger dan Cestmocro ja.

[07:17 - 07:28] Ja, dat wel. Maar nu we gaan beginnen over die corona-onzin. Dan haak ik weer af. Andere dingen geloof ik wel hoor.

Dus het ligt ook aan het onderwerp.

Ja

Beetje wel

[07:30 - 07:37] Corona is zo'n groot ding van gemaakt dat ik het gewoon niet meer serieus neem. Mensen nemen het te serieus of niet. Er zit niks tussenin.

[07:43 - 07:54] **Ik heb nog een paar vragen, los van de post. Zijn jullie bekend met transparantie, met die term?**

Nee

Transparantie geen idee

Transparant gaat erover dat je eigenlijk zo eerlijk mogelijk bent over je onderwerp en dat je alles vrijgeeft of heb ik het dan verkeerd.

Wat zei je?

Ik ga het niet nog een keer herhalen..

[08:24 - 08:32] **Andere, weet je wat transparantie is?**

Geen idee.

Wil je het nog een keer herhalen?

Dat je zo eerlijk en al je informatie geeft die je hebt.

Klopt dat denken jullie?

Ik weet niet man, ik geloof hem.

Hij is onze bron.

Oké dus eerlijk zijn. Vonden jullie de posts die ik liet zien transparant?

Gewoon gebaseerd op de bronnen die dat account liet zien toch.

Nos moet wel eerlijk zijn.

Het kan ook gewoon gefaked worden hoor.

Misschien dat ze een beetje hun eigen spice erin gooien.

Dat doen ze wel.

Nos zou niet zomaar liegen

Je hebt hier ook beeld en ze leggen het ook uit. Dan halen ze het waarschijnlijk van een bron.

[09:49 - 10:01] **Is deze van FD transparant?**

Nee.

Waarom niet?

Omdat zeg maar, het ligt ook aan welke bron het is. Ik weet niet welke krant dit is, bijvoorbeeld. Maar misschien is het niet zo bekend. Ik weet niet hoe bekend dit is. Want dat heb je niet verteld. Dus voor mij is dat niet geloofwaardig.

[10:14 - 10:25] Oké. Is de bron nou zichzelf? De FD research, dus een eigen research, toch? Dan is het al helemaal van dat ik denk oké.

[10:25 - 10:37] **En de Europese commissie.**

Oh, ik dacht ook, ja. Ik snap het. Ja.

Maar als jullie dan openheid zorgt dat wel voor meer, als het meer openheid is, zorgt dat voor meer geloofwaardigheid? En in welke vorm dan?

Met die ene Palestina en Israël. Heel vaak, ja, als het nieuws is over Palestina, dat je ook heel veel filmpjes ziet van wat daar nu echt gebeurt weet je wel. Van de mensen die daar wonen. Die laten alles zien, maakt niet uit wat het is. Lichamen, als iemand wordt doodgeschoten, alles wordt gewoon gedeeld. Dus dat kan je bijna niet faken. Dat is gewoon letterlijk wat nu gebeurt.

Of ze kunnen juist iets neps erbij gooien, want als het toch al veel gebeurt.

Niet als iemand dood wordt geschoten voor hun neus.

Ja maar misschien is het wel een filmpje van jaren geleden ofzo. Jij zou het dus juist geloven als je dat ziet.

Misschien is het wel een video van heel ergens anders.

Maar hier gaat het bijvoorbeeld over dat van 80 personen organen zijn gestolen.

Waarom zouden ze dat doen?

Dat gebeurt echt hoor!

Israël heeft hele gekke dingen gedaan.

Ze ontvoeren kinderen en lichamen en die helpen ze dus voor hun eigen volk. Want het is ook al gezegd door de Israëlische gemeenschap.

[12:06 - 12:16] Die lijken halen ze hun huid af en gaan naar een skinbank in Israël. En dat is een skinbank om huid te geven aan mensen die brandwonden hebben. Dat hebben ze gewoon gezegd dat ze doen.

Het is gestolen. Het is niet vrijwillig gegeven aan het ziekenhuis. Dat zeg ik ook. Ze pakken hun huid weg van Gaza. Dat nemen ze mee.

Het is niet per se dat ik dit niet gelijk geloof, maar het zou mij niet verbazen.

Nee. Oké. En vind jij dat dit bericht transparant is? Of hoe zou het transparanter gemaakt kunnen worden?

Ik denk sowieso dat dit account is wel voor Palestina sowieso. Niet voor Israël.

[12:53 - 13:05] Ja, weet ik. Maar dit account is niet van twee kanten. Het is wel puur gericht wat Israël in slechte beeld zet enzo. Het zal bijvoorbeeld niks slechts zeggen over wat Palestina allemaal doet.

[13:05 - 13:17] Niet dat ze wat doen. Ik weet niet wat er aan gebeurt. Maar stel je voor Palestina hetzelfde slechts doen, dan zou dit account daar niet zoveel zeggen.

Oké, en als dan zoals je net met NOS maakt dat verschil?

[13:18 - 13:30] Nou, dat account is wel meer voor beide kanten denk ik. Zij zouden ook wel dingen zeggen die Palestina niet zegt.

Al, zou je hier bijvoorbeeld beelden toevoegen?

Als je meer beelden geeft, vind ik het wel meer geloofwaardiger. Als ze wel iets meer zouden laten zien van wie die beelden zijn. Dus erbij zetten van wie dat beeld is.

[13:42 - 13:54] **En als ik je goed begrijp geloof je het minder snel omdat je weet dat ze niet beide kanten zouden laten zien.**

Ja, dat wel. Misschien maakten ze het nog wel erger dan het is. Het is wel erg, maar dan nog erger.

En hoe vind jij dat? Maakt het voor jou uit of Cestmocro het plaatst of NOS?

[14:08 - 14:20] Nee maakt mij allemaal niks uit.

Je hebt net in het begin gezegd dat het een beetje wel uitmaakt.

Oh ja, nee, dit maakt mij wel uit. Wie het brengt, dat boeit mij niet.

Maar als je nou een pro-Israël-account is, dan maakt dat toch wel uit?

Het boeit mij niet. Sommige zijn voor Israël, sommige zijn voor Palestina, sommige zijn voor niemand.

[14:34 - 14:47] **Dan geloof je het dan juist zelf niet?**

Dit bericht, of wie het brengt. Wat bedoel je, als Israël het brengt?

Ja, of Cestmocro of zou het NOS zijn? Heeft dat invloed op of je het gelooft of niet?

Ja dit geloof ik sowieso.

Maar een nieuwsmedium dat bijvoorbeeld, waarvan je weet dat het eerder pro-Israël-bericht heeft geplaatst en dan plaatsten ze daarna dit.

Ja, dan zou ik, ik weet niet, want waarom zou je dan... Dan zou het meer, dat account meer geloofwaardiger lijken.

[15:11 - 15:23] Want waarom zou je dan natuurlijk niet eigenlijk zo...

Maar maakt het het geloofwaardiger voor jou? Als zij eerst allemaal pro-Israël-dingen hebben geplaatst, maar dit, als ze dan ineens dit bericht zouden plaatsen, is het dan geloofwaardiger?

Ik denk dat ze dat juist gaan posten, zodat ze nog meer geloofwaardiger lijken. Dat lijkt. Ja. Dan zou ik het zelf niet geloven.

En ook als ze dit voor beelden toevoegen?

Ja, ik weet niet. Maar deze beelden zijn wel moeilijk om na te maken, zeg maar.

[15:35 - 15:48] Het is wel echt iets wat je niet kan neppen of zo. Ik weet niet. Dat is moeilijk namaken. Maar ik weet niet wat er in die zak is.

Dat zijn lichamen.

Misschien zijn het wel stenen.

Nee geen stenen.

Maar dit laat natuurlijk niet per se gelijk zien dat, dat ze organen stelen, toch? Ja. Nee, maar hoe weet je nu dat het gebeurd is?

Door de mensen die daar wonen. Juist van de mensen die daar wonen, die deze video's maken, dat laat je zien wat er gebeurt.

Ik volg mensen die dat laten zien daar.

Dat er organen zijn gestolen?

Ik heb lichamen gezien zonder organen erin. Ik volg het goed. Ik vind het heel belangrijk, dit nieuws. Dus het is niet, ik geloof niet zomaar alles. Want er zijn ook sommige dingen gebeurd dat ik denk van jij hebt ook nu wel heel erg bond gemaakt van beide kanten en dat soort dingen, maar ik volg niet zomaar Cestmocro voor zulk soort nieuws.

[17:00 - 17:12] Voor zulke nieuws volg ik echt de mensen die daar echt wonen. Journalisten die daar nu bezig zijn. Dus dat volg ik. Ik volg niet zomaar gekke andere accounts. Hier wordt het sowieso groot gemaakt weet je wel. Maar ik vind het belangrijk, met zulke nieuws, dat ik sowieso mensen volgen die daar ook op dat moment zijn. En die laten ook echt zien, die laten echt alles zien.

Ja, ik geloof je.

Nee, nee, maar dat zag ik ook van, ik vind dat belangrijker. Maar het is wel dit nieuws.

Maar moeten die mensen dan journalist zijn?

Ja, nee, weet je

Journalisten mogen ook niet alles zeggen.

Ik volg journalisten daar, maar ook een dokter die daar in een ziekenhuis werkt. Die liet ook heel vaak zien wat ze allemaal deden. En hoeveel patiënten ze hadden. Maar eigenlijk niet genoeg medicatie, of niet genoeg verdoving, of iets in die richting. Dus dat liet hij ook zien. Het is niet alleen journalisten. Het zijn meestal gewoon mensen die daar echt wonen. Die daar bezig zijn met iets om te helpen. Of die vragen van, hé, kijk eens. Kijk wat er gebeurt. Probeer het te sharen met mensen. Laat het zien dat dit hier op het moment echt bezig is. Want dat is dus wat ik zie. Het is niet van zulke accounts. Met zulke oorlogen probeer ik gewoon zo dicht mogelijk bij de mensen te komen. Bij de mensen die

het ook echt meemaken. En dat maakt het voor mij geloofwaardig omdat ze daar wonen. En het ook gewoon meemaken. En ook echt laten zien. Dat is niet alleen dat ze het zeggen, maar het ook echt laten zien. Ja, dat is precies dat. Voor mij helpt dat met meer geloofwaardigheid. Dus als een nieuwsaccount dat laat zien dan vind ik dat geloofwaardig. Cestmocro is ook geen nieuwskanaal vind ik.

Laatste vraag. Hebben jullie weleens lessen gehad over mediawijsheid?

Laatst bij Nederlands.

[18:48 - 19:00] Bij Nederlands hadden we dat wel eens.

En waar gaan we dan over?

Dat was dat spel bij Nederlands. We moesten vooral naar de bronnen kijken.

[19:00 - 19:12] We hadden ook een spelletje gedaan met Nederlands. We moesten naar zo'n website. En dan moesten we nepnieuws creëren. En op zo'n manier, dan kon je van zo leren, moesten we eigenlijk ook iets echt doen.

[19:13 - 19:25] We hebben ook nog vorige week of twee weken geleden, ook alweer over nepnieuws. Twee week geleden. Ja, twee week geleden. We hadden ook over nepnieuws, over een artikel dat we moesten lezen. Toen ging het waarschijnlijk van, ja klopt dit?

[19:26 - 19:36] Pas je dat dan ook toe als je bijvoorbeeld dit bericht op Instagram langs ziet komen? Dat soort tactieken. Pas je dat of als je daar leert?

Nee ik niet.

Een beetje wel.

[19:36 - 19:48] We moeten ook kijken of het is gebaseerd op feiten of op meningen. Objectief of subjectief. Zoals dit bijvoorbeeld. Ze posten niks over wat Palestina doet.

[19:49 - 20:01] Ze laten al zien dat ze voor... Ja, ze laten zien dat ze voor Palestina zijn. Ja, dus dat het Het zijn feiten wat er gebeurt, maar je ziet toch gewoon, ze zeggen niks over Palestina. Dat maakt het ook minder geloofwaardig snap je.

Ja maar Palestijnen kunnen niet veel doen.

Nee, ze kunnen niet veel doen. Maar je weet niet wat daar gebeurt toch, ze laten het in ieder geval niet zien.

[20:14 - 20:26] Ze zouden het niet eens laten zien dat ze stenen gooien. Ze laten maar één kant zien. Maar ik vind dat ze heel krom. Waarom helpt niemand, geen een land helpt mee met die oorlog?

[20:27 - 20:38] Israël heeft heel veel macht over heel veel dingen. Israël is echt overal. En die wereldleiders proberen geen ruzie met hun te maken. Maar ze hebben echt heel veel macht, Israël. Het zou je verbazen. Ze zitten echt overal een beetje in. Ze gaan eigenlijk Palestina ook niet meer doen. Eigenlijk niet. Ze gaan ook overgeven. Ze gaan ze echt allemaal afmalen.

[20:51 - 21:04] Want er komt geen eten meer in te gaan zijn. Niks meer. Er zijn miljoenen mensen die gewoon aan het opruimen voor anderen. Het enige wat we kunnen doen is al gewoon iets slecht lachen met ze.

Transcriptie groep 2

Dikgedrukt is interviewer

[00:07 - 00:18] **Komen jullie een beetje nieuws tegen op Instagram?**

Ja.

Ik zit amper op Instagram.

Ja? Waar zit je wel op?

Ik heb het laatst allebei verwijderd.

Waarom?

Ik had er geen zin meer in.

Waarin niet?

Gewoon al die vervelende geluiden, dat negatieve nieuws, die elke keer op keer weer een algoritme verpesten. Dus ik ga gewoon klaar.

[00:38 - 00:47] **Jullie zitten wel op Instagram?**

Ik heb het wel, maar ik zit er nauwelijks of niet op. Het is wel echt achteruit gegaan. Die reeels bijvoorbeeld. Sinds het een trend is dat je mensen dood kan zien gaan. dat hoeft ik allemaal niet te zien.

Volg je veel kanalen?

Ik volg wel veel, mijn for you page zijn echt random video's van mensen. Dat ik denk wat kijk ik? Maar ja, dat je wel denkt van, oké, dit hoeft ik eigenlijk niet te zien.

[01:10 - 01:22] **Maar dat is wel nieuws?**

Ja. Ja, dat is wel nieuws, want er zijn ook heel vaak video's waar ik zie mensen gewoon overlijden. Dat ik denk van, wat gebeurt hier?

[01:22 - 01:33] **Ja, ik had deze nu al openstaan, dat was niet per se de bedoeling, maar dat is nog van het einde. Ik had het even weg moeten halen. Hebben jullie er moeite mee trouwens dat we iets over Gaza bespreken?**

Nee, nee, nee.

[01:35 - 01:46] **Oké, want ik kan voornamelijk wat jij zegt, je ziet nog van alles langskomen, maar het is niet per se dat je dat wil zien. Oké. Maar hebben jullie voorbeelden van, we gaan er niet echt op jou van uit als jullie op Instagram zitten. Hebben jullie voorbeelden van, als je op een ander kanaal of Google naar wat voor websites of iets je dan gaat, van nieuws?**

Het komt eigenlijk gewoon langs. Op Tiktok bijvoorbeeld. Het jeugdjournaal ofzo wat op Tiktok zit. Ik zoek verder niet echt bewust iets op. Soms in mijn algoritme komt het naar mij toe.

Het account dat nu op het beeldscherm staat, Cestmocro dat volg ik wel. Maar dan zag ik het staan, las ik het. Als ik het interessant vond dan zocht je het op om te kijken of het waar was. Als het niet interessant was, scrolde je gewoon weer door.

[02:29 - 02:39] **Wat maakt het uit of het waar is of niet?**

Voor mij wel, ik ga niet naar nep dingen luisteren. Maar ja, ik vind niet zoveel dingen interessant, dus zo vaak zocht ik het ook weer niet op.

[02:39 - 02:51] Maar, als het waar was, dan vond ik het wel leuk. En dan is het gewoon, dan, beter om het realistisch op te zoeken.

En welke onderwerpen vind je wel interessant?

Weinig.

Vind je de oorlog interessant?

Niet zo.

En dan, maakt het dan uit of het waar is of niet?

Ik vind wel dat, als het nepnieuws allemaal is, dan schiet het natuurlijk ook niet op. Maar ik ga er niet achter komen dat het niet interessant is om het op te zoeken.

Nee. Oké. En jij?

Ja, ik vind het nieuws onnodige hoofdpijn waar ik geen behoefte aan heb. Maar, ik vind het niet interessant, maar, als het belangrijk is, dan komt het vanzelf naar mij toe.

Ja? Via vrienden?

Nee, nee, ja. Ik zit alleen op m'n reels. Als ik op insta zit, dan zit ik op m'n reels. Voor de rest doe het niet echt heel veel meer. Er staat wel wat op.

Nee, maar je zegt, daar komt het vanzelf naar toe?

Ja, gewoon in het echte leven. En als het belangrijk is, dan komt vanzelf iemand wel naar mij toe. Van joh heb je dat en dat gehoord? Als het interessant is dan bespreek ik dat, maar ik heb al genoeg hoofdpijn op een dag. Al dat nieuws uit het buitenland, ja, het gebeurt niet voor mijn neus, het gebeurt niet in mijn omgeving, dan heb ik er geen interesse in. Nee. Ik ben heel simpel, het is allemaal hoofdpijn wat je ervan krijgt. Ik vind dat mensen zich bezig moeten houden met dingen waar ze zich mee bezig moeten houden. En dat zie ik vaak terug op het nieuws dat ik denk en nu. Dus zo sta ik er in.

Maar wel nieuws uit de buurt.

In mijn omgeving, weet je, dan heb ik er wat aan. Wat gebeurt er in mijn omgeving? Nou, het maakt mij niet uit wat hier 5000 kilometer verderop gebeurt. Dat interesseert mij niet.

En dat bespreekt je dan ook niet met elkaar?

Dat maakt mij gewoon niet uit.

Nee. Oké. En voor jullie maakt het uit of het nieuws geloofwaardig is?

Ja sowieso, maar ik heb altijd wel vrij snel door of nieuws geloofwaardig is of niet. Mijn vader volgt best wel veel nieuws. Die leest elke dag het AD en dat soort dingen. Dus dan krijg ik ook wel te horen als er echt belangrijke dingen gebeuren in de wereld. Je hoort ook wel veel van vrienden uit de omgeving. Soms wordt er op school wat besproken als er echt iets is gebeurt ofzo. En ja verder wil ik mij er ook niet te lang mee bezig houden. Ik wil wel weten wat er speelt, maar ik wil mij er ook niet

helemaal in vastbijten of te lang mee bezig zijn. Net zoals er nu in Gaza gebeurt. Ik vind wel dat je op de hoogte moet zijn van wat er gebeurt en hoe het is ontstaan, maar ik kan er zelf ook niet superveel mee en je kan er wel uren over gaan praten en het bij iedereen inwrijven, maar daar schiet je ook niks mee op.

Je zegt bijvoorbeeld, je ziet best wel snel of iets klopt of niet. Waar zie je dat dan aan?

Welke nieuwszender het deelt. Niet dat Nos ook altijd helemaal heilig is. Die belichten het ook van de manier zoals zij het willen. Maar vaak door wel een beetje verschillende nieuwsartikelen te zien. Dan hoor je wel een beetje hoe het zit. Ik weet niet hoe ik het doe. Ik heb dat gewoon door.

[05:44 - 05:56] Nou, laten we wel voorbeelden bij elkaar doen. Dat is denk ik het makkelijkst om te praten. Als we bijvoorbeeld dit zien. Cestmocro 80 organen gestolen van lijken.

[06:09 - 06:17] Vind je geloofwaardig als je dit zo ziet?

Nee niet heel erg.

[06:22 - 06:31] Waarom niet?

Ik zie een vuilniswagen ofzo en die hebben ze daar volgens mij helemaal niet.

Ik zie ook 2009 staan. dat maakt het niet per se geloofwaardig. Het is niet eens een jaar bezig. Het zijn gewoon oude beelden die ze hebben gebruikt. Erger te maken dan ook. Dat is ook best een optie.

Het is gewoon om emoties te versterken.

Het gaat natuurlijk allemaal over kanten creëren.

[07:04 - 07:16] Ik denk dat ze dan gewoon oude dingen van misschien eerdere oorlogen zijn gebruikt om nu allemaal net even iets te veranderen. Kanten te laten kiezen.

Dit is van Cestmocro, maakt dat iets geloofwaardigs?

Dan zou ik onderzoek moeten doen.

Nee dat hele kanaal is niet geloofwaardig.

[07:30 - 07:43] Zou je in eerste instantie, als je dit bericht ziet, zou je daar klikken?

Nee Ik zou meteen door scrollen.

En waarom?

Sowieso omdat het Cestmocro is.

Ik begrijp als het je land van herkomst is dat je er wel op gaat klikken. Het ligt er helemaal aan waar je geïnteresseerd in bent en als je uit het land komt dan ben je daar meer mee bezig. Maar ik denk ook bij mezelf, wat heb ik eraan om dit te lezen? Ik vind het heel heftig. Maar het doet mij niet meer dan dat ik denk van oké, ga ik meer over lezen.

[08:06 - 08:18] Het heeft voor mij niet een betere functie ofzo.

En als NOS dit bijvoorbeeld zou plaatsen, is het dan wel geloofwaardiger?

Ja.

Nos zou het niet plaatsen, want Nos is voor Israël. Alles wat zij plaatsen is in goede daglicht van Israël.

Oké, maar al zouden ze het wel plaatsen?

Dan zou ik het wel eerder geloven ja. Zelfs daar moet je nog goed denken. Vaak is het ook gewoon bij het nieuws van welke kant het bekeken wordt.

Dit is volgens mij ook geen officieel nieuwsbron.

Nee klopt. Dat zeg ik al je moet Cestmocro ook niet serieus nemen.

[08:44 - 08:55] Dit is volgens mij mensen die wat insturen, dat ze het interessant vinden en dan is er ook plaats voor iets gepost.

Ja, het draait daar alleen maar om geld. Niet om echt nieuws te verspreiden.

En ja er staat een bron uit 2009 bij. En ik zie Al Jazeera. Dan moet je natrekken wat zij zeggen of dat een betrouwbare bron is. Daar ga je met deze post niet achterkomen.

En je moet wel heel erg geïnvesteerd zijn als je naar onder gaat scrollen om te kijken, of er een bron bij staat of niet. Zover ben ik nog nooit gekomen.

Nee inderdaad. Ik wist niet eens dat ze een bronvermelding hadden.

[09:39 - 09:51] Als ik het niet geloofwaardig vind, dan scroll ik gewoon door. Dan denk ik niet laat ik het even onderzoeken.

Het kan best een waargebeurd verhaal zijn geweest, maar..

Kijk als het echt nieuws is van een bekend iemand ofzo dat iemand overleden is plotseling dan ga ik het wel opzoeken. Wanneer is diegene overleden, is dat vandaag gebeurd? Maar dit niet, nee. Dit boeit me gewoon niet.

[10:17 - 10:29] Kijken jullie weleens naar de opmerkingen of zo?

Dat is echt om te huilen. Ik heb een keer door de comments gekeken. Daar word je ook niet blij van.

Ik wist niet dat er zulke lage mensen in dit land leefden.

Je gaat echt stuk af en toe.

Het zorgt dus niet voor meer geloofwaardigheid?

Nee, nee.

Juist niet.

Nee, nee.

Alleen maar voor meer ongeloofwaardigheid. Wat een laag niveau is dat in die comments, hè?

Daarom is het zo leuk. Ik ga ook niet naar de comments om te kijken of het bericht echt is ik ga naar de comments voor de domme opmerkingen.

Sensatie.

Hier zie je een comment met veel likes, wat zegt jullie dat?

Dat mensen het leuk vinden. Dat zegt niks over de waarheid.

[11:20 - 11:28] als bijvoorbeeld een goede vriend van je dit bericht zou doorsturen? Zou dat voor meer geloofwaardigheid zorgen?

[11:38 - 11:49] Als mijn vrienden dit aan mij doorsturen, dan zou ik ook wel even vragen of het goed met ze gaat.

Als iemand mij iets doorstuurt dan is het meestal wel gewoon geloofwaardig dan is het gewoon gebeurd. Maar niet bij dit soort berichten die krijg ik niet doorgestuurd. Dat is ook puur omdat ze weten dat ik er niet in geïnteresseerd ben.

[12:02 - 12:07] Maar als ze iets anders aan je doorsturen dan wel?

Dan zorgt het wel voor meer geloofwaardigheid.

[12:54 - 13:07] We gaan even een andere post bespreken. Ik weet niet of jullie nog into corona zijn, maar...

Wat is dat?

24 februari, dus iets langer dan een maand geleden. Dit.

[13:08 - 13:19] Een grote studie leent corona-vaccin aan de ernst van gezondheidsschade. Een internationale coalitie van 24 vaccin-experts zocht naar 13 medische aandoeningen waarin 99 miljoen vaccineerden uit een aantal landen. De studie studeerde een wetenschappelijk tijdsgericht vaccin bevestigd. Hoog risico op verschillende medische problemen. Lees verder in de video. Is dit geloofwaardig?

Niks over corona is geloofwaardig.

[13:42 - 13:53] Maar geloof je dat die studie niet gedaan is?

Ik geloof vast wel dat ze weer onderzoek hebben gedaan.

Maar hoe diepgaand dat is.

Weet je, ik zie het woord corona staan en ik scroll door.

Ja.

Ja. Het is gewoon een stomme periode,

Het is geweest en ik vind het allemaal helemaal prima.

[14:06 - 14:19] Dus, het maakt niet uit of je zelf gevaccineerd bent of dat er mensen in je omgeving gevaccineerd zijn. Of je er dan naar gaat kijken of niet?

Ik zou er wel naar kijken.

Als ik er last van krijg dan zou ik ernaar kijken.

[14:20 - 14:32] Het is ook wel weer ergens dat je kan verwachten. Want er zijn zoveel mensen gevaccineerd en er zit natuurlijk een negatief iets aan vast. Dus je kan ook zo'n bericht verwachten. Maar je zou er wel op kunnen klikken hoor. Dat je denkt van oké, wat hebben ze er ook over.

Wat is überhaupt die krant. Ik heb er nog nooit van gehoord. Het klinkt wel als een ongeloofwaardige krant, de Andere Krant. Het is ongeloofwaardiger dan de Nos of weet ik veel wat.

Oke dus stel het zou geplaatst zijn door de Nos, maakt dat dan uit?

Ja.

Dan zou ik wel eerder geïnteresseerd zijn. Maar dan hoeft ik er alsnog niet zoveel over te weten.

Voor mij niet.

Oké en welke bron wel?

Geen een denk ik. Ik vind corona helemaal niet interessant dus dan maakt het me niks uit.

[15:44 - 15:54] **Want, Cestmocro heeft hier ook een bericht over geplaatst. Die heb ik hier ook open staan. Maakt het dan uit?**

Dat maakt het juist ongeloofwaardiger. Ik zou er zelfs niet eens meer naar kijken. Dat hele kleine beetje interesse dat ik erin had is nu weg.

Ik lees er nu een bron over dan hoeft ik er niet meer over te lezen. Dat maakt het punt voor mij niet duidelijker. Ik geloof het gewoon niet.

Oké en hier een bericht over flibussen van Amsterdam naar Kiev zou je hier op klikken?

Ja.

Nee.

Is het geloofwaardig?

Ja dat wel.

Vol met vluchtelingen op vakantie,

Ze gingen ook op zomercamp, met z'n allen terug naar Oekraïne. Goh, goh, goh wat een oorlog. Ik zie gewoon meerdere berichten hierover dat ze daar vakantie gaan vieren.

Niet heel Oekraïne ligt plat gebombardeerd.

Nee maar wel heel bijna heel Oekraïne laten ze geloven. Dan kunnen ze daar toch prima wonen als het daar veilig is als ze daar op vakantie kunnen zijn.

Dat is toch wat het nieuws allemaal vertelt. Daar gaat dit hele gebeuren om.

Ja daarom geloof ik dit bericht. Ik heb er wel meerdere verhalen over gehoord van Nos en AD en al die dingen.

Maakt het nog uit wie het plaatst?

Nee ik zie er meerdere berichten over. Ik zie het bij verschillende nieuwsbronnen dus daarom geloof ik dit wel. Kijk als het nu bij Cestmocro zou staan, dan geloof ik het minder snel. Kijk ik ken Nieuwrechtsnl niet, maar ja ik geloof dit wel.

Ik weet het niet hoor, ik twijfel. Het ziet er op zich wel geloofwaardig uit met dat voorblad. Maar ik heb geen idee eigenlijk. De opzet van het bericht en de manier waarop het geschreven is, maakt het wel geloofwaardig. Het is duidelijk en overzichtelijk. Die vluchtelingen, voor mij is het sowieso geen belangrijk onderwerp. Dus ik zou niet zo spontaan klikken. Nee. Het is wel een groot probleem, dus ja ik weet het niet. Ja, het kan wel gebeuren. Het zit er echt tussenin of ik het geloofwaardig vind. Ik denk dat ik eerder ongeloofwaardig zou zeggen.

En wat vind jij?

Het zal best zo zijn. het zou mij niet verbazen eerlijk gezegd. Ik vind het ook niet interessant genoeg om er meer naar te kijken.

[00:27 - 00:37] **Maar als het wel interessant is, kijk je dan wel naar wie het plaatst?**

Nou, niet per se, dan zoek ik het meestal gewoon op zodat ik erachter kom wat er het meest over wordt gezegd.

En hoe zoek je dat op?

[00:38 - 00:49] Ik google door op te schrijven wat er op de plaatjes staat. Gewoon dat ik precies op zoek.

En dan kijk je gewoon wat er op Google uitkomt?

Wat de meeste dingen zeggen, dat zal wel het meest waar denk ik. Ik kijk gewoon wat er bovenaan staat als ik Google. Dat geloof ik dan wel. En welk bericht de meeste bronnen gebruikt. En worden er meerdere websites met hetzelfde ding gezegd, dan zal het wel het meest precies zijn.

Oké dan nog een bericht over daklozen. Zouden jullie op dit bericht klikken?

Ja, want Nos. Ik kijk sowieso vaak op Nos. Dat het inderdaad zo hard gestegen is dat laat inderdaad wel een belletje rinkelen dat je denkt van oké er zijn 4000 mensen bijgekomen. Ik had het ook al wel gezien bij ze hoor.

Is Nos altijd geloofwaardig?

[02:54 - 03:06] Het ligt eraan hoe het gebracht wordt. Maar dit is echt met cijfers, want dat zijn 80%. Die cijfers maken het voor mij wel geloofwaardig.

Het zal vast zo zijn. Als je over straat loopt, zie je meer mannelijke zwervers. Dus ik zie het in mijn omgeving dus ik geloof het wel.

Je ziet zwervers op straat en de meeste die ik zie zijn mannen inderdaad. Ik heb denk ik in mijn leven pas drie of vier keer een dakloze vrouw gezien. Het zijn meestal junkies natuurlijk ook. Maar voor de rest vooral gasten die ik tegenkom. Ik heb daar twee keer een jongere persoon gezien. Dus ik geloof wel dat die cijfers kloppen. Maar dat is gewoon uit eigen ervaring wat ik heb gezien. En ze noemen hier die 80 procent. Ik geloof de Nos dan wel.

Stel een van die andere kanalen die ik net heb gezegd. Bijvoorbeeld die andere Krant of die Nieuwrechts met die vluchtelingen. Als die dit zouden plaatsen?

Dan is het wel anders. Het is meer als iets waar is dan plaatst NOS het ook. Dat mensen dakloos zijn is ook een groot probleem een tijdje. Dus dit geloof ik wel. Dit sluit erbij aan. Mensen kunnen geen huis vinden er is meer armoede. Dat soort dingen. Dan verbaast dit nieuws mij niks.

[05:15 - 05:26] **Maar is het dan zo dat als je bijvoorbeeld dit bericht door een ander kanaal geplaatst zou zijn en je twijfelt dat je dan bij NOS zou kijken wat zij erover zeggen?**

Ik zou niet per se gaan kijken, want dan denk ik. Ik zie het toch wel weer. Ik heb dit volgens mij ook wel op TikTok voorbij zien komen. Dus dan zou ik het vanzelf wel zien bij de NOS. Als een kleinere nieuwssite iets plaatst en het is echt waar dan plaatst ook NOS het. Dus daaraan kan je het controleren.

Zijn jullie bekend met de term transparantie?

Wel van gehoord.

Is dat niet open? Dus dat het bericht open en eerlijk is.

Dat je soort de afwegingen maakt om te kijken wat wel waar is of niet.

Ja inderdaad beetje de afweging tussen verschillende richtingen?

Hoe bedoel je dat?

Dat het bericht beetje beide kanten van een verhaal laat zien ofzo.

Oké als jullie dat in je hoofd houden, vonden jullie dat van deze berichten?

Dit bericht is sowieso niet transparant. Omdat ze alleen feitelijke dingen laten zien en geen afweging maken.

Kan je dat uitleggen?

Naja je ziet maar één kant van het verhaal en alleen de Nos komt aan het woord. Ze laten geen andere mensen met hun mening zien.

Oké en dat andere bericht?

Ook niet dan denk ik. Want je het is heel erg de mening van één kant en niet van nog een andere kant.

Wat maakt een bericht dan wel transparant?

Dat het meer open gebracht wordt en dat het van meer en verschillende kanten belicht wordt. dus dat door de verschillende kanten het in evenwicht is. Dat ik dan zelf kan bepalen wat ik ervan geloof.

Zorgt dat voor meer geloofwaardigheid?

Voor mij niet per se. Ik vind wel als er andere mensen zijn. Weet je wel als ze een interview met mensen op straat doen en dan hun mening laten horen dan laat je wel zien hoe andere mensen kunnen denken. Dan geef je wel ruimte zeg maar dat mensen een ander idee erover kunnen hebben. Die ruimte geef je ze dan wel.

Voor mij wordt het wel meer geloofwaardig als je meerdere bronnen noemt. Als het van meerdere bronnen afkomt. Ik weet het niet zo goed. Bij die ene over Gaza zie je wel andere berichten van andere bronnen. En je ziet beelden van mensen die erbij staan. Ik vind het aan de andere kant niet echt transparant. Het is heel oppervlakkig van dit is er gebeurd. Het is toch anders dan NOS. Dan wordt er een filmpje over gemaakt en daarin vertellen mensen dan hun eigen deel van het verhaal of ervaring weet je wel. Dit zijn gewoon foto's. Je moet het maar aannemen dat het zo is. Dat is toch wel heel anders als hier een video van was gemaakt dan was het anders. Bij deze zit dan wel een video met een andere taal. NOS is in het Nederlands met cijfers erbij. De foto's ook. Ik weet niet zo goed wat ik ermee moet.

Er staat wel 2009 bij deze.

Dus de cijfers maken uit?

Ja de cijfers maken uit. Waar het vandaan komt. En gewoon hoe het artikel eruitziet. Met een voorblad en goede beelden. Welke informatie ze verder geven.

Oké. En laatste vraag. krijgen jullie wel eens les over mediawijsheid?

Ik heb er weleens het een en ander over geleerd.

Wat wordt je dan geleerd?

Zo dat is echt te lang geleden.

Ik niet.

Volgens mij heb ik wel een keer op de vrije school had je van die periodes. Toen ging het wel een keer over bronvermelding hoe je dat kon controleren of het nepnieuws was en dat soort dingen.

[11:22 - 11:38] **Pas je dat ook nu nog toe?**

Niet echt. Soms kijk je wel naar een bron ofzo, maar zelden eigenlijk. Meestal vind ik het niet boeiend genoeg om mij erin te verdiepen. Dan heb je wel genoeg aan hoe het voelt. Kijk bij een bericht dat mij meer boeit dan pas ik het soms wel toe.

[11:54 - 12:02] Dus dat je het dus wel boeit, pas je dat dan wel toe? Oké.

Transcriptie groep 3

Dikgedrukt is interviewer

Kijken jullie een beetje naar nieuws op Instagram?

[00:14 - 00:26] Ja, NOS Stories

Ja, op Facebook zie je ook heel veel van die AD-artikeltjes, maar dat volg ik niet op Instagram.

Rapnieuws

Nee, want je hebt nu ook op Instagram toch altijd dat je kan klikken of je alles ziet wat je volgt.

Ja, precies. Maar daar krijg ik, daar zie je nooit nieuws aan.

Ja, af en toe wel.

Ja, je hebt ook heel veel van dat onzin nieuws, weet je wel. Dat een of andere influencers weer wat gedaan heeft ofzo.

Zie je dat als nieuws?

Zo presteren ze het, zeg maar wel.

Maar het is toch niet echt nieuws?

Nee, dat is de vraag. Vind jij dat nieuws?

Ik vind va niet

Ik vind dat geen nieuws, maar ja, hun presenteren het zeg maar wel als nieuws.

Alleen maar omdat ze een influencer zijn, komt het op het nieuws, ja. Het slaat eigenlijk nergens op.

Maar jullie beschouwen dat niet als nieuws? Je kijkt er anders naar dan als je iets ziet bij NOS Stories?

Nou, als ze dan iets zeggen, vind ik het wel minder geloofwaardig. En je hebt ook van die kanalen die weer nieuws delen over influencers zoals Roddelpraat ofzo. Dat zie ik wel als nieuws.

Nou, dat weet ik niet, want dat zit in de naam. Het zijn een beetje roddels dat ze een beetje gaan...

Ja, daar heb ik gelijk.

Ze maken er zelf wat van.

Ja, precies dat.

En als je dat dan weer naast Nos Stories zet, kun je dat met elkaar vergelijken?

Nee, vind ik in ieder geval niet.

En Cestmocro? Volgen jullie dat?

Nee. Ja, dat is...

Rapnieuwstv

Zie je dat als nieuws?

Jawel.

Ja, maar hun zeggen dat... Ze nemen het altijd over, zeg maar.

Van wat hun... Wat die artikelen schrijven, zeg maar. Ja.

Vind je dat geloofwaardige posts?

Nee

Meestal wel, hoor.

Ja, wel. Maar dat komt omdat ik dan bijvoorbeeld al een post eerder heb gezien.

Ja, meestal zie je een post en dan daarna zie je nog iets van hun voorbij komen.

Oh, ja. Omdat het dan hetzelfde is.

Ja precies. Een beetje... ze zijn een doorgeefluik of zo.

[02:50 - 03:03] Ja. Oké. Maar stel je ziet alleen het bericht bij Cestmocro. Kan je dat aannemen als ze nieuws en geloofwaardig?

Ja, als er beelden bij zitten bijvoorbeeld.

Dan zou ik doorscrollen.

[03:03 - 03:16] Ja. Nou, soms hebben ze inderdaad wel op de eerste slide dan het bericht en dan op de tweede slide het filmpje of uitleg. Maar ja, dat maakt het wel geloofwaardig komen.

Vinden jullie het belangrijk dat nieuws waar is als je dat ziet?

(Meerdereren tegelijk) Jawel.

Als je alleen maar nieuws hebt dat niet waar is dan. Dan geloof je er ook niet echt meer in. Dan is het nou niet dat je denkt laat maar even naar kijken of zo. Als meerdere berichten die ik zie niet waar zijn, dan ga ik er op een gegeven moment helemaal niet meer naar kijken. Dus voor mij is het wel belangrijk dat de berichten die ik zie en interessant vind kloppen.

Ja precies.

Ja, het zal vast ook zo zijn dat ze met het nieuws niet het hele verhaal vertellen natuurlijk. Ja, dat vind ik wel belangrijk. Ik denk bijvoorbeeld met die oorlogen dat er bepaalde dingen vermijd worden in het bericht.

Ja, maar dat gebeurt sowieso altijd. Zo werkt het ook met meerdere dingen, met beslissingen van mensen.

Heb je het dan ook specifiek over die verhalen?

Over aantal doden bijvoorbeeld

[04:15 - 04:25] Ja, dat soort dingen. Bijvoorbeeld, ik denk dat de president van Amerika best wel wat dingen, niet het hele verhaal heeft verteld.

[04:25 - 04:33] Maar gewoon zo, dit hebben wij gedaan en dit is de situatie. Maar niet wat daar buiten is gebeurd, zeg maar. Buiten zo'n missie.

[04:34 - 04:46] **Dat wordt dan natuurlijk nieuws gemaakt door kanalen.**

Ja, precies. Dan denken ze, oh we hebben weer iets gevonden. Waar we een beetje...

[04:46 - 04:57] ...juice uit kunnen halen.

Dat zie je ook bij Cestmocro. Zij kiezen ook een bepaalde kant in het verhaal. Dat neem je wel mee in je afweging. Het ligt een beetje aan welke situatie...

Meestal geloof ik het gewoon. Maar je kan altijd doorzoeken als je het niet gelooft.

Ja, dat heb ik wel zelf. Kijk, als ik iets dan voorbij zie komen en ik zit toch een beetje van ja is dat wel waar dan? Dan ga ik wel zelf op het internet een beetje gewoon kijken. Niet een heel onderzoek doen of zo. Maar gewoon even simpel opzoeken en kijken of ik er meerdere artikeltjes kan vinden. Maar ik heb dat niet zo heel vaak hoor. Meestal geloof ik wel gewoon wat ik lees op Instagram.

Ik heb hier een bericht over Gaza zouden jullie, als je dit zo ziet, zouden jullie erop klikken?

Nee.

Nee.

Nou, ik wel.

Waarom niet?

[05:51 - 06:04] Ik heb geen zin in het nieuws.

In helemaal geen nieuws?

Nee. Maar ik las wel vanmorgen, dat was ook nieuws, dat de oudste man ter wereld is overleden. Dat heb ik wel gezien. Maar dat was het wel.

Maar ik weet niet, met dit... Ja, ik weet niet. Ik heb denk ik altijd veel van die soort, van dat soort artikels gezien. Te veel over dit onderwerp. Voor mezelf heb ik er niet zo heel veel mee. Ik denk laat maar even kijken.

Dan bekijken we toch deze post (van Trouw). Wat maakt dit bericht geloofwaardig of ongeloofwaardig?

Voor mij is het wel geloofwaardig, want ze laten geen hulpgoederen door.

Als je ziet wat Israël doet dan moet dit 100% waar zijn.

Wacht maar, je had bij die vorige post 80% van de hongersnood komt van Gaza, toch? In Gaza, ja. Weet je hoeveel dat is? Van 8 miljard mensen is dan, laat me even snel rekenen. Ik kan niet rekenen. Maar dat zou ook wel een heel groot aantal zijn. Het lijkt mij niet logisch dat dat 80% is.

Ze moeten het natuurlijk een beetje overdreven maken voor het verhaal om medelijden bij mensen te krijgen. Zo zie ik het een beetje.

Hey maar ze laten wel een bron zien. Verenigde Naties en hulporganisaties.

Ja waarom staat dat erbij?

Dan is het geloofwaardiger.

Maar jullie vonden het geen geloofwaardig bericht toch?

Nee, maar om dan wel duidelijk te maken van er zit wel een team achter dat daar onderzoek naar doet. En daardoor dat je zo'n cijfer zou kunnen geloven. Zouden mensen zo'n cijfer sneller geloven.

Jij niet?

Je kan die cijfers erbij pakken. Er staat een link in bio. Link in bio vind ik in ieder geval wel goed dat ze het erbij zetten.

Maakt dat het bericht ook geloofwaardiger?

Voor mij niet per se. Maar je kan het in ieder geval wel checken waar die cijfers vandaan komen. En als ik zie dat die in andere berichten ook gebruikt worden, dan vind ik dat wel iets geloofwaardiger.

Ja ik zou ook wel op die link klikken nu, dan lees ik me wel even in wat er in staat.

Ja oké. Waar kijk je verder nog naar?

[08:40 - 08:51] Ja. Het is wel de Trouw. Het is wel bekend platform denk ik.

[08:51 - 09:02] Ja, als je ziet waar Israël mee bezig is, dan moet dit waar zijn. Kan niet anders.

Ja. Voor mij is het anders. Ik ken Trouw namelijk niet.

Nee nog nooit van gehoord.

Ze hebben wel een vinkje.

Ja, maar dat kan je nu ook gewoon kopen.

Ah, dat klopt.

Maar, terug op je punt. van, als ik een naam vaker voorbij heb zien komen, wat ook daadwerkelijk correct is, dan geloof ik dat sneller. Ja, weer precies een beetje vertrouwen krijgen.

Ja, maar jullie kennen het niet.

Nee, precies. Daarom is het nu ook van, ja, vind ik dit wel geloofwaardig dat ze dit zeggen. 80% van de hongersnood komt uit Gaza. Ik heb nog nooit van het platform gehoord.

Maar je ziet wel dat Tim Hofman ook reageert.

Ja maar wat die influencers zeggen maakt voor mij niet uit.

Die krijgen gewoon daar geld voor, dus. Hun boeit het ook niet.

Nou, dat denk ik niet per se, maar...

Die krijgen echt geen geld omdat het oorlog is in Gaza. Ze gaan nu niet met je geld krijgen om dat te promoten of zo.

Wel, als ze dingen zeggen die de platforms willen.

Maar maken jullie weleens gebruik van de comments als je naar een bericht kijkt?

Nee, ik kan daar vooral heel veel om lachen wat mensen zeggen in de comments.

[10:15 - 10:27] Je kan wel op mensen antwoorden, maar mensen zijn zo... verschillend, zeg maar.

Daar kan je wel op antwoorden, maar ja, daar kan je net zo tegen een muur aan praten, ja. Ja. Dat is zo kansloos altijd.

[10:27 - 10:39] Ik zou wel eens in de comment kijken om gewoon een beetje te kijken wat iedereen's mening is of zo. Niet om te kijken of het wel of niet waar is, want, ja weet ik veel wie Ines Kostic is. Wie is Ines?

[10:40 - 10:49] "dank dat jullie dit laten zien, blij dat ik jullie als mijn krant heb", haha

Ja oke, leuk voor je Ines.

Stel dat een influencer die je volgt dit in zijn verhaal zou delen, maakt dat uit?

[11:08 - 11:19] Nee. Dat is ook meer een mening om... Als hij dit in zijn verhaal zou zetten, dan is het denk ik meer een mening. Het is een beetje kant kiezen toch.

Ja, dat vind ik wel zo, inderdaad.

[11:19 - 11:31] Waarom houd je je als influencer helemaal om dat je een... Een groot bereik. Ja, een groot bereik. Een groot bereik, hebt. Waarom ga je dan in zoiets mengen, zeg maar?

[11:33 - 11:45] Je mening moet je lekker voor jezelf houden. Dus ik vind dat niet geloofwaardig.

Nee. Ik zie dat inderdaad ook meer als een mening. Als ze een kant kiezen proberen ze je te beïnvloeden.

En wat doet dat met geloofwaardigheid?

Nou dat zorgt bij mij niet voor meer geloofwaardigheid.

[11:45 - 11:57] **Heb je het idee dat die er een kant gekozen wordt?**

Nou, eh... Van, eh... Palestina.

Van Palestina. Ja.

[11:59 - 12:09] Ik ken het niet en je kan het ook tegenover elkaar zetten.

Israël leef je nu ook niet voor je plezier.

[12:25 - 12:38] Weet je wat het is, als je een kant kiest, geloof je sneller die dingen van die kant, neem ik aan. Dus ik denk het wel.

Als jij zelf voor een bepaalde kant bent.

Ja, als je... Ja, tuurlijk. Ja, dan wel. Als je voor een kant kiest, natuurlijk, dan ga je wat je te horen krijgt van de kant die je hebt gekozen, geloof je dingen sneller. Maar eigenlijk 9 van de 10 keer geloof je alles wat er gezegd wordt. En van de... tegenpartij, zeg maar. Geloof je het minder snel.

Maar hoe is dat voor jullie? Jullie zeggen dit bericht is niet neutraal, ze hebben een kant gekozen. En jullie vinden het niet geloofwaardig?

Ik vind het juist wel heel erg geloofwaardig. Ja, zeker.

Maar hij heeft dus wel... Hij heeft er wel... Ja, kijk, dit is dan bijvoorbeeld, zeg maar, van geloofwaardigheid, zeg maar. Maar hij staat wel echt aan de kant van Gaza, Palestina, zeg maar. Dus dan is het voor hem al sneller geloofwaardig.

Ik en Diego, die... Hij zegt gelijk, ja, dat klopt. En ik heb Diego, die zegt, ja, misschien is het een beetje overdreven.

Maar dat bedoel ik dus. Als je een kant kiest, dan geloof je sneller die dingen van die kant. Denk ik. Cestmocro kiest bijvoorbeeld voor de kant van Palestina. Hoe zien jullie geloofwaardigheid dan? Voor mij heeft dat niet per se invloed op de geloofwaardigheid.

Het is gewoon meer dat je weet aan welk kant een medium staat?

[13:56 - 14:09] Ja, precies.

Dat is het. Precies

Oké zouden jullie op deze post geklikt hebben?

[16:22 - 16:35] Nee, dat denk ik niet. Nee.

Waarom niet?

Ik heb niks met klimaat en al die dingen.

Oké en nu je het hebt gezien, wat vind je hiervan?

[16:36 - 16:49] Nou, op zich... ..ik denk dat de overheid er wel een soort van... Nou, ik wist het eigenlijk wel.

[16:52 - 16:54] Maar ja, ik weet wel wat hij zegt.

Ik vind het op zich ook wel logisch wat hij zegt.

Ik zit een beetje, het zal wel, het interesseert me echt niet wat hij net tegen mij gezegd heeft. Voor mij zou het ook zijn, nou ik zie het voorbij komen en ik zou gelijk doorscrollen naar iets anders.

Maakt het dan nog wel voor jullie uit of het waar is of geloofwaardig is?

[17:23 - 17:33] Nou, ik hoorde sowieso een beetje van die punten waarbij ik dacht van... ..als je een beetje logisch nadenkt, veel vaker, korter vliegen, dat is duurzamer dan lang vliegen. Dat is voor mij geen logica, zeg maar. Dat is in mijn ogen ook van... Dat is helemaal niet zo, toch? Zou je zeggen. Dat is veel meer uitstotend.

Het spreekt een beetje voor zich.

Ja, precies. Er zitten een beetje van die dingen tussen dat voor mij voor zichzelf spreekt inderdaad.

Ja, ik ook.

Maar heb je het idee dat het klopt wat hij zegt?

Weet ik niet, daar heb ik te weinig voor ingelezen, denk ik dan. Ben ik te weinig mee bezig, wil ik daarin...

Ik denk wel dat het klopt wat je zegt. Omdat het bijna niet mogelijk is om duurzaam te reizen. Alles wat je doet, ja, stoot je iets uit, toch? Volgens mij. Behalve lopen dan. Maar wie gaat lopen naar het buitenland nou?

Op de fiets naar Marokko.

Ken je deze gast?

Nee.

Nee. Nee.

Maakt uit wat hij zegt?

Nee.

Nee.

[18:36 - 18:45] **Dus omdat het onderwerp niet interesseert, maakt het eigenlijk niet uit wie er zou staan?**

Nee, helemaal niet.

Ik zie wel NRC staan. NRC is toch best wel groot in de nieuwswereld?

Ja. Wat zegt dat voor jullie?

Ja eigenlijk omdat het onderwerp mij niet boeit, scroll ik er doorheen en ben ik het na 1 minuut weer vergeten.

[19:31 - 19:42] Weet je, als prinses Alexia dat zou uitleggen, ja, dan zou ik misschien wel gewoon even stoppen. Ja. Om haar gewoon even te zien. Maar voor de rest, of als een lekker wijf dat doet of zo, maar voor de rest boeit het me niet.

[19:44 - 19:55] Het gaat gewoon het ene oor in en het andere oor uit..

Ja, precies.

Het is dus heel belangrijk of het nieuws je interesseert?

Voor mij wel ja. Je kijkt dan toch anders naar zo'n bericht.

Wat zijn nieuwsonderwerpen die je belangrijk vindt?

Ik vond de tijd dat de IS best wel wat dingetjes deed in Frankrijk, dat vond ik best wel interessant. En hetzelfde als die aanslag voor het laatst in Rusland, dat vond ik ook wel interessant.

Ja precies, ja jawel.

En hoe bepaal je bij zulke soorten berichten als je het langs ziet komen de geloofwaardigheid?

Ja nou kijk als ik het filmpje zie dat die gasten gewoon letterlijk aan het schieten zijn op mensen, ja dan... Dan geloof ik dat best wel zeg maar. En als de doden ook daadwerkelijk zijn geconfirmeerd.

Als je zeg maar zo, daar zit dan bijvoorbeeld een filmpje bij. Dus dan zou ik er, ik zou er dan sneller op klikken bijvoorbeeld, dan als er gewoon geen filmpje bij staat. En ik denk ja, even kijken wat er precies gebeurt enzovoort.

En dit is bijvoorbeeld ook een filmpje in plaats van tekst. Maakt dat voor jullie uit?

Ik denk dat je sowieso met zo'n, zeg maar bijvoorbeeld met die vorige dat je van die foto's had, dan als je zo'n beetje interesse hebt dan klik je er even snel doorheen. Maar ik denk dat met zo'n filmpje, dan kijk je misschien de eerste 5 tot 10 seconden. En als het je niet boeit dan scroll je door.

Dit is wel anders dan hoe normaal nieuws gebracht wordt. Als het me zou interesseren dan zou ik hier ook bij blijven hangen dan bijvoorbeeld een post met een beetje tekst. Check ik gewoon even snel die dia's en dan daarna scroll ik weer door.

Ja.

Als je, ik denk als je gewoon veel interesse hebt in dit onderwerp dan zou ik de video ook sowieso afkijken.

Maar voor mij, als ik dit filmpje zou zien dan is het gewoon kijk een 5 seconden naar, nou hij zegt wat hij gaat vertellen enzovoort.

Alleen politici vinden dit onderwerp belangrijk volgens mij. Burgers niet echt denk ik.

Mensen zeggen het wel maar ik geloof daar niks van. Niemand boeit dit.

Nee.

Dus het heeft volgens jullie weinig zin om dit te maken?

Je moet toch ergens beginnen. Je moet toch wat proberen.

Voor die linkse wappies.

Ja oké. We hebben nog een bericht over flixbussen. Zouden jullie hierop klikken?

Jawel, gewoon om te kijken wat die rechtse Nederlanders allemaal zeggen.

Ja, ja ja.

Dat vind ik allemaal wel leuk.

Ja, ja, ja. Precies.

Maar niet voor het bericht zelf dus?

Ik zou niet heel erg verdiepen gelijk wel ofzo, maar misschien wel even snel.

Ja, ik ook wel. Ik vind dit ook wel interessant.

Denk je dat dit waar is?

Nou, als ik dat account bekijk, Nieuwrechtsnl. Ik heb hier nog nooit van gehoord. Ze hebben ook geen vinkje.

Als ze aan bronvermelding zouden doen dan vind ik dat geloofwaardig.

Ik vind het echt zoets van, ja, waarom zou je erover liegen? Ik zou eerder wel zeggen dat het waar is dan niet.

En waarom?

Je ziet weer iets van beeld op de achtergrond. Een foto van vluchteling.

Ja, maar ja, als die flixbussen al bestaan, dan kan hij ook volgeboekt zitten met allemaal Nederlanders die op vakantie gaan. Daar kan ik ook een foto van maken.

Kan je op dat account klikken? Of kan dat niet?

Ja. Je twijfelt dus of dit waar is of niet. Je kijkt naar de naam en het vinkje en zou dan op het account klikken?

Dan zou ik inderdaad naar het account gaan. Kijken naar de volgers en de andere posts. Ik zie 4000 volgers, dus ik zeg je eerlijk. Dat geloof ik niet zo snel eerlijk gezegd.

Voor mij maakt het niet uit hoeveel volgers.

Ik denk het wel.

Weet je, als dit zomaar zo belangrijk zou zijn, dan zou het ook wel ergens anders gezegd zijn.

Ja, dat klopt inderdaad. Ik heb dit nog geen één keer voorbij zien komen of zo.

Of meegekregen dat dat het geval is met die flibussen. Dat is ook een beetje van...

Daarom zou ik naar het account kijken.

Ga je het een beetje uitlokken dat je van de 80 mensen in die bus, dat er 20 Oekraïners zijn? Weet je wel, dat er 20 die denken, nou we gaan even twee weken naar Oekraïne terug. En ze denken, ja, die Oekraïners doen dat allemaal gelijk.

Precies. Gewoon met klein Kiev op vakantie.

Dus, wat zeggen jullie?

Ongeloofwaardig.

Ongeloofwaardig.

Geloofwaardig.

Jij zei net geloofwaardig, omdat er een foto bij zat.

Ja, maar daarna zei ik, kijk, ik zeg alleen maar, als ik dit account zie, dan is het Ja. Met weinig volgers vind ik het ongeloofwaardig eerlijk gezegd. Daarom al.

Ik zou niet per se op die volgers of zo letten.

Ja, een beetje wel.

Het ligt er toch ook een beetje aan wat voor een publiek je aantrekt. Misschien is dit wel een hele bekende krant. Dat ze niet heel erg bezig zijn met social media.

Ja, het kan gewoon waar zijn in dat geval, maar ik heb geen idee. Ik geloof het niet echt.

Maar ze hoeven inderdaad niet allemaal naar dit land te komen.

Het maakt het toch wel geloofwaardiger voor mij als je het op verschillende kanalen voorbij ziet komen.

En hebben jullie het idee dat dit een neutraal account is?

Het ziet er wel aardig rechts uit.

Ik denk dat dit ook een beetje zo'n bericht is om mensen om te stoken. Voor de rechtse mensen.

Een beetje ter herinnering van weet je hoeveel vluchtelingen je in dit land hebt zitten.

Olie op het vuur.

Het heet ook niet voor niets een nieuwrechts.

Ja precies.

Ik had daar nog niet naar gekeken, maar in dat geval vind ik het niet zo geloofwaardig.

Waarom?

Ik zou denken bij dit nieuwsbericht, dit is gewoon iemand met een mening zeg maar. En dan probeert hij daar een beetje iets met het nieuws aan te koppelen. Hij kijkt wel echt vanaf zijn eigen mening. Het kan waar zijn maar niet zo erg volgens mij.

Ik geloof best dat ze op vakantie gaan maar het zal niet alleen maar dat zijn.

Precies.

Misschien komen ze ook niet meer terug. Misschien kunnen ze ook gewoon die flibus pakken en daar gewoon weer gaan wonen.

Ja precies.

Ik zou zelf trouwens wel een andere naam kiezen. Ik weet niet. Precies zoals hij het zegt zeg maar. Bij deze naam denk je wel, oké ze hebben een kant gekozen.

Ja toch.

Dus hier zie je het aan de naam, maar bij Trouw niet.

Ik denk aan vorige berichten. Dus als zij al heel veel hebben geplaatst over dat het in Palestina alleen maar slecht gaat. En dat alles daar misgaat. Ik denk dat je zo ook wel een beetje kan zien of ze een kant kiezen. Dat is hetzelfde met Cestmocro. Dan plaatsen ze ook alleen maar dingen dat het in Palestina misgaat.

En maakt het nog uit wil je als bijvoorbeeld een goede vriend of een familielid naar je door zou sturen?

Nee want die ziet het ook maar voorbij komen toch? Het is niet voor mij dat hij de waarheid heeft.

Dan zou ik misschien een haha sturen. En dan daarna kijken.

Ik zou er sowieso naar kijken. Maar het maakt het niet dat ik het bericht eerder zou geloven ofzo.

Iedereen heeft toch zijn eigen mening?

Het is niet zo dat als een vriend het naar mij doorstuurt en hij gelooft, dat je denkt oké, dan geloof ik.

Oké, nog een andere vraag. Zijn jullie bekend met de term transparantie?

Ja, jawel, maar zou je het nog wel een keertje willen uitleggen?

Dat is toch open, eerlijk, dat je open en eerlijk bent

Menno weet het wel weer.

Kunnen jullie je daarin vinden?

Dat je gewoon open en eerlijk bent naar elkaar, zeg maar.

En dan was de vraag van...

En dan was de vraag van... zien jullie dat in die drie posts terug?

Die man kwam wel open over. Ja, gewoon wat hij uitstraalt. Weet je?

Ja. Beetje uitstraling inderdaad.

De manier hoe hij het vertelt. Hij probeert je wel echt mee te nemen ofzo. Dat is wel zijn doel.

Ja. Oké. En die ander is dus minder open en eerlijk, zeiden jullie?

Ja. het is niet onderbouwd of zo, eigenlijk, als ik zo naar de post kijk. Er zijn vluchtelingen die op vakantie gaan. hierover verschijnen steeds meer verhalen. Oh, er staat ook lees het volledige artikel via de link in de bio.

Als ik het alleen zo zou zien, dit het bericht zou zijn, dan zou ik zetten... Je laat sowieso dingen weg. Je vertelt het hele verhaal niet.

Ja.

Het maakt het ongeloofwaardig dan, als je dingen gaat weglaten.

Laat bericht zien van Snackpaper

Dit vind ik wel geloofwaardiger. Dan de vorige.

Dan gaat het wel een rol spelen dat NRC wel een grote krant is volgens mij.

Hmm jaa waarom, goeie vraag.

Ik denk dat het ook een beetje gevoel is gewoon.

Ik zeg je eerlijk, als iemand voor de camera staat, komt het sowieso geloofwaardig over. Als je het mij vraagt.

Ik denk dat ik dit sneller geloof gewoon door de manier waarom hij het vertelt.

Open en eerlijk.

Hij neemt je echt mee in zijn verhaal.

Kijk en weet je, je ziet hier wie het vertelt. Bij die andere twee posts zie je niet wie er eigenlijk achter dat kanaal zit toch.

Dat filmpje zou ik het snelst geloven. Hij staat voor de camera. En hij vertelt wel alsof hij er zelf echt in gelooft.

Dat helpt voor mij ook wel mee. Ik zou niet heel mijn oordeel erop inzetten, omdat hij het zo vertelt. Maar het kan wel meehelpen.

Maar stel, hij zou je dit verhaal vertellen. (laat post van Nieuwsrechts zien)

Ga je precies dezelfde situatie krijgen als daarvan. Dan ga je ook een beetje aan jezelf twijfelen. Misschien is het wel inderdaad zo. Ja. Misschien is het wel zo, ja.

Het is dus eigenlijk heel krachtig als je iemand voor een camera zet?

Dat denk ik wel. Daarom is het nieuws ook heel sterk natuurlijk. Omdat je daadwerkelijk iemand hebt die het presenteert. En een journalist die erbij staat.

Bij de NOS staat er ook iemand voor de camera.

Dat is wel grappig.

Waarom geloof je hem hij is niet van de NOS?

Hmm ja waarom geloof ik hem. Goede vraag.

Hij vertelt wel gewoon zelfverzekerd of zo.

Alsof hij er verstand van heeft.

Ik heb ook niet gezegd dat ik dit geloof of zo. Maar ik zou zoiets sneller geloven dan...

Ik houd mezelf weer een beetje...

Je zou het eerder wel dan niet geloven.

Ja, precies dat. Maar ik kan niet met zekerheid zeggen of ik dit daadwerkelijk ook geloof.

Nee, want jij hebt niet alles gezien.

Precies. Niet alles gezien. Niet alles volledig meegepikt. Nou, als dat ik hier zelf niet goed genoeg in verdiept ben.

Want dit is nog maar één bericht.

Precies.

Zelfde als voor mezelf. Ik ben niet zo goed verdiept in politiek dat ik daarin kan bepalen wat ik wel en niet geloof met dat soort dingen.

Dan word je dus zelfs sneller beïnvloed door dat iemand voor zelfverzekerd een verhaal vertelt?

Ja. Precies.

Laatste vraag krijgen jullie weleens les of hebben jullie weleens les gekregen op de middelbare school over mediawijsheid?

Wel een beetje

Vast wel een keertje. Wel in de Nederlands lessen af en toe. Maar dan was gewoon duidelijk gemaakt dat je De Speld nooit moet geloven.

Een beetje zeg maar je krijgt vijf nieuwsartikelen voor je neus, welke kloppen wel? En dan uiteindelijk kloppen er twee niet ofzo.

Dat heb je wel een keer gehad in de les.

Ja, zoiets kan ik me nog vaag herinneren.

Bij mij is het echt gewoon het ene oor ingegaan en het andere oor gewoon weer uitgegaan. Gewoon een cijfertje krijgen en dan mooi dat laat ik lekker.

En hoe zou dat wel blijven hangen? Of is het gewoon omdat het je niet interesseert?

Als je iets interesseert blijft het sowieso langer hangen. Als het je niet interesseert dan...

Als het je ook daadwerkelijk interesseert dan spreek je daar ook over of je zoekt mensen op die daar ook geïnteresseerd zijn of meer bezig zijn denk ik.

Maar in het begin gaven jullie wel aan dat het belangrijk was dat een nieuwsbericht waar is.

Ja, dat is ook niet alleen voor mezelf toch, dat is niet dat alleen ik dit lees bijvoorbeeld. En ja, als alles op het nieuws nep zou zijn, dan loopt het helemaal mis.

Als ik voor mezelf spreek zit er wel voor mij een beetje interesse in. Ik bedoel, ik gaf net te snel antwoord op jou, van dit gaat op het ene oor weer in. Maar dat is niet het geval, want als ik zo meteen thuis ben en ik vertel wat mijn dag was, dan zeg ik ja, ik heb gastles gehad over dit en dit. En dan kan ik daar perfect in een discussie, weet ik niet, maar een verhaal halen bij mijn ouders. En die zullen daar ook wel natuurlijk het een en ander over hebben. Dan zit ik ook weer twee uur aan tafel over dit onderwerp te praten.

Soms zie likes staan hoeveel mensen het geliked hebben. Nu staat x en anderen vinden het leuk.

Ik kijk eigenlijk ook niet naar likes.

Nee. Sinds die, moet ik ook wel zeggen, sinds dat die functie kijk ik daar niet naar.

Het is me net ook niet opgevallen of zo, je lijkt. Nee. Het valt me ook niet echt op of niet.

Transcriptie groep 4

Dikgedrukt is interviewer

Als we het hebben over Instagram en nieuws. Zien jullie weleens nieuws langs komen op Instagram?

Ja.

Wel eens

Niet echt

Wat voor kanalen bijvoorbeeld?

Nou, meestal is het gewoon YouTube kanalen die dan wat posten op Instagram.

Nos Stories.

Wat voor YouTube kanalen?

Vooral Amerikaanse YouTube kanalen die dan bijvoorbeeld iets posten van oh we gaan rond die tijd gaan we live of deze twee mensen zijn nu getrouwd of dat soort nieuws.

Dat is een beetje celebrity nieuws.

Ja. Ja.

Zie je dat als nieuws?

Het ligt eraan hoe groot het nieuws is. Van als het gewoon iets is van oh we gaan zo laat live dan denk ik van niet. Maar als het groter nieuws is van hun zijn getrouwd dan is het wel groter nieuws. Zeg maar.

Oké. Verder, Nos stories hoorde ik al. Zie jij weleens nieuws langskomen op Instagram?

Nee.

Nee? Je kan nu, volgens mij alles zien van iedereen die je volgt, maar je kan ook aanklikken dat je ook aanbevolen kanalen krijgt toch? Zit daar weleens nieuws tussen?

Niet echt. In ieder geval niet bij mij.

Je volgt het zelf dan ook niet?

Nee.

Oké. Maakt het voor jij dat het nieuws waar is? Als je het zou zien.

Ja. Dat wel. Vooral als het over grotere dingen gaat dan is het wel belangrijk dat het wel waar is. Zeg maar dat die informatie die jij krijgt dat dat wel waar is. Zodat jij dan in ieder geval niet die valse informatie dan verder gaat verspreiden.

En wat zijn bijvoorbeeld grote gebeurtenissen?

Ja, wat nu met Palestina en Israël aan de hand is. Gewoon vooral dat soort dingen. Zeg maar dingen die echt wel wereldwijd bekend zijn. Die ook invloed kunnen hebben op verschillende landen en niet alleen bij hun.

Ja. En veranderen, maakt het uit of het nieuws waar is?

Ja.

Voor mij niet echt. Ik lees het toch niet.

Nee. Dus dan maakt het niet uit of het waar is of dat een bericht niet klopt?

Ja.

Oké. Voor jou?

Mij maakt het ook niet zoveel uit.

Want jij zei van ja je wilt dat als andere mensen het ook lezen dat het dan wel klopt. Hoe zien jullie dat?

Ja, het is gewoon als iemand zegt van ik zeg maar wat, Gio krijgt een kind. En het is niet zo. Dan denk je toch dan, als het helemaal verspreid is, dan hebben hun daar ook last van. En als het dan niet waar is, dan denk je toch van ja, maar waar is het begonnen? Dus, zeg maar op dat gebied vind ik echt dat een bericht wel echt waar moet zijn. Want dat is niet een grap ofzo.

Dus als het vervelend is voor andere mensen of voor specifieke mensen?

Ja. Specifiek denk ik.

Maar waarom bijvoorbeeld specifiek bij hen?

Ik weet het niet.

Oké. Maar bijvoorbeeld als het over de oorlog in Gaza gaat hoe kijk je daarnaar?

Ja daar moet je ook geen grapjes over maken. Gewoon echt grote dingen moet je geen grapjes over maken vind ik.

Wat bedoel je met een grapje? Nepnieuws?

Nee, het is geen grapje, maar het is.. ik weet niet hoe ik dat uit moet leggen eigenlijk..

Low key disrespectful.

Ja dat.

Dus daarom moet het wel kloppen wat er gezegd wordt?

Ja.

Oké. Nou, we gaan wat posts erbij halen. Dus van Instagram. Dus ik weet niet of jullie dat je het zelf niet langs kan zien komen. Maar daar gaan we gewoon wel naar kijken. En dan gaan we er eens in gesprek over. En dan gaan we kijken of het geloofwaardig is of niet. En waarop je dat dan baseert. Of waar je dan naar kijkt of het geloofwaardig is. Flixbussen van Amsterdam naar Kiev weer vol geboekt. Vol met vluchtelingen op vakantie. En het staat hierbij geschreven. Ook voor komende vrijdag zijn er weer 4 flixbusritten van Amsterdam. Zou je hier op klikken in eerste instantie als je het langst ziet komen?

Nee.

Nee.

Waarom niet?

Ja omdat zeg maar van wat ik weet komen mensen uit Kiev hier niet zomaar op vakantie naar Nederland. Maar meer om te vluchten van wat daar aan de hand is. Dus als er dan staat dat ze op vakantie zijn dan zit ik niet van oh daar wil ik mij in verdiepen. Snap je? Want dat is een beetje alsof de waarheid wordt verdraaid.

Jij hebt het idee dat hier de waarheid verdraaid wordt?

Ja.

Oké. En waar baseer je dat op?

Omdat wat ik al zei met dat vakantie. Ze komen in ieder geval het grootste deel komen hier dan niet puur alleen voor vakantie en dan gaan ze weer terug.

Hier gaat het erover dat ze dus hier zijn en ze gaan weer terug naar Kiev. Dus hier wordt gezegd dat ze op vakantie gaan in Kiev.

Ik denk niet dat dat het geval is hier.

Nee, want je gaat niet zomaar naar zo'n gebied terug. Je gaat alleen maar kijken hoe het er.. Misschien helpen en zo.. Maar je gaat niet op vakantie daar.

En al helemaal niet met de bus. Als je op vakantie zou gaan dan zou ik niet zelf vanuit Kiev naar Amsterdam met de bus gaan.

Maar maakt dat het dus een ongeloofwaardig bericht, dit?

Ja.

Ik vind het niet heel erg geloofwaardig nee.

En jullie?

Ja hetzelfde..

Ja..

Als je hier naar deze post kijkt, hoe kan je dan verder nog bepalen of je het bericht gelooft of niet?

Het aantal likes.

Kijken naar wie het heeft gepost.

De NOS heeft bijvoorbeeld ook zo'n vinkje. Eigenlijk hebben alle nieuwssites zo'n vinkje.

Wat zegt dat?

Dat je geverifieerd bent en dat je dan gewoon wat meer geloofwaardig bent.

Deze heeft bijvoorbeeld geen vinkje en dat maakt het al een beetje minder geloofwaardig.

En dus ook het aantal likes. Als je kijkt naar de hoeveelheid likes en dan kijkt wanneer het is gepost dan zie je wel dat bijvoorbeeld posts zoals dit zou dan in het algemeen meer likes hebben dan wat het nu heeft.

Dus als het bijvoorbeeld 10.000 likes heeft dan zou je het wel meer geloven?

Jawel, maar dan tegelijkertijd ook omdat dit account heeft geen vinkje en ook als je kijkt naar de hashtags die zijn gebruikt dan gaat het ineens heel erg over politieke partijen waar in de beschrijving het daar helemaal niet over. En ik vind dat ongeloofwaardig, omdat de dingen zelf hebben niet iets te maken met de post.

Oké. Verder nog dingen?

Laat de comments eens zien. Daar kijk ik ook soms naar.

In Nederland asiel aanvragen en op vakantie gaan in hun eigen land. Vraagteken. En iemand anders die zegt, het is al jaren aan de gang joh. Wij hadden een Somaliër bij ons werken. Wat zegt dit?

Ze noemen Somaliërs, maar dat heeft er niks mee te maken.

Wat doet dat met jullie geloofwaardigheid met dit bericht?

Het gaat eerst over Kiev en dan over Somaliërs. Dat zijn twee andere landen, zeg maar.

Als iemand in de comments zou zeggen dat het bericht niet klopt en die comment heeft veel likes dan vind ik de post ook wel minder geloofwaardig zeg maar.

Ik zou inderdaad ook wel naar de comments kijken, zoals nu als ik het niet zo'n geloofwaardig bericht vind, maar ik denk dat het mij verder niet per se beïnvloed.

Oké en stel een goede vriend van je zou dit bericht naar je doorsturen. Wat doet dat met de geloofwaardigheid van het bericht?

Niet zoveel.

Nee voor mij ook niet.

Waarom niet?

Iedereen heeft een eigen mening. Als de een het geloofwaardig vindt, betekent het niet gelijk dat ik dat ook vind.

Nee precies. Die persoon zou dat ook wel heel erg rechts zijn. net zoals de hashtags bij deze post.

Ja eens. De politieke partijen die in de hashtags staan die zijn rechts. Dus je ziet duidelijk dat dit gericht is naar één kant en niet in het algemeen. Hoe zeg je dat?

Niet neutraal.

Ja niet neutraal.

Wat doet dat met de geloofwaardigheid?

Ik vind het ongeloofwaardiger, want op deze manier klinkt het meer als bijna een mening en niet als nieuws. Want nieuws is zonder kanten. Nieuws is nieuws en dat is hoe het is. Alleen maar omdat jij iets vindt, betekent het niet dat het ook echt zo is.

Ik zie jou knikken.

Ja ik ben het met haar eens. Ik vind dat er een kant gekozen wordt ook niet zorgen voor meer geloofwaardigheid van het bericht.

Oké een bericht over corona. Het Duitse OMT heeft gelogen. Wat vinden jullie van dit bericht?

Ongeloofwaardig. Omdat er tijdens corona heel veel doden zijn gevallen en ook door de griep. Het ziet er gewoon niet geloofwaardig uit ook.

Waar kijk je dan naar?

Gewoon het corona zelf hoe erg het was. Je kan het ermee niet tegenhouden.

Als je nu naar het bericht kijkt, jij zei dat je vond dat dit bericht er niet geloofwaardig uit ziet, toch? En waar kijk je dan naar?

Gewoon ik zei corona zelf. En dan verder daarin.

Dus het idee dat je zelf daarover hebt komt niet overeen met dit bericht?

Nee, precies. Het klopt gewoon niet wat ze zeggen.

En waar kijken jullie naar als je dit bericht ziet?

Ik vind het niet geloofwaardig. Het is gewoon de waarheid dat er miljoenen mensen zijn overleden aan corona en het gebruik van mondkapjes en de lockdowns heeft daar wel bij geholpen, omdat op die manier kwamen mensen minder vaak bij elkaar dus was er minder kans op besmetting en met de mondkapjes was er ook minder kans op besmetting, omdat je minder.. de lucht die jezelf ademde bleef een beetje bij jou dus op die manier als jij wel corona had dan besmette je anderen minder snel op die manier.

Dus je leest er iets over en je vindt dat dit bericht niet overeenkomt met wat je er al over weet.

Nee.

Maar dan zou het Duitse OMT nog steeds gelogen kunnen hebben toch?

Ja dat is wel zo, maar tegelijkertijd is het wel ehm, ja, iedereen weet dat het heeft geholpen. Net zoals met die vaccins waren er anti-vaxers enzo. Iedereen weet dat het vaccin heeft geholpen. En ja om dan daartegen te gaan, vind ik niet nodig. Dus daarom geloof ik dit bericht niet.

Hoe denken jullie daarover?

Mij lijkt het eigenlijk ook best wel nep eigenlijk. Gewoon omdat er destijds allemaal gekke mensen waren die neppe shit aan het zeggen waren dus eigenlijk alles wat daar staat vind ik niet kloppen.

Oké. En dit bericht is vier dagen geleden geplaatst en niet tijdens corona.

Ja. Ja, dat ook. Corona was, ehm, vier jaar geleden of zo, dat dat echt op het hoogtepunt zat en dus omdat nu dan te posten. Dat lijkt me dan meer dat mensen voor hun krant aandacht willen trekken in plaats van echt voor het nieuws zelf. Want je ziet ook in post zelf zie je ook promotie voor de krant en ja dat zorgt er ook wel voor dat het bericht voor mij veel minder geloofwaardig is. Als je in de descriptie dat zet dan dan snap ik dat, maar als je het in de post zelf zet dan is het al een beetje van hmm moet ik dit echt geloven of willen ze gewoon meer abonnees? Het staat echt heel duidelijk en groot in de post. Het lijkt een soort reclame daardoor en geen nieuwsbericht.

Oh ja, oké. En stel de NOS zou dit geplaatst hebben. Heeft dat invloed op de geloofwaardigheid?

Gegeven dat NOS is wel een vertrouwelijke bron. Want zo is dat gewoon en ze hebben ook dat vinkje. Deze heeft dat vinkje niet. Is het toch anders, maar ik zou wel. Ik zou het niet meteen geloven. Ik zou wel denken van is dit wel zo. Ik zou wel, mijn twijfels erover hebben.

En waarom is NOS betrouwbaar voor jou?

Ze zijn ook op tv enzo. En het is gewoon landelijk bekend dat je hun wel als bron kan vertrouwen. Ze hebben ook verschillende soorten kanalen, zoals NOS stories en zo. Dat maakt NOS ook wel geloofwaardiger voor mij.

Hun zouden het ook niet vier jaar na de corona doen.

Ja en ze zijn ook al.. ik weet niet hoeveel jaar ze al bezig zijn, maar het is niet alsof ze pas twee jaar nieuws aan het uitzenden zijn. En ze zijn ook heel groot. Bijvoorbeeld een of andere plaatselijke krant dan is het toch weer anders als je het daar leest dan als je het van NOS hoort. Dus dat speelt ook wel een rol bij mij.

Oké. Ehm... Ik heb er nog eentje. Ik heb er hier over Gaza eentje. Daar komen ook lijken in voor. Dus ik weet niet of jullie daar zin in hebben. Om daar naar te kijken en het daarover te hebben. Of ik heb een andere video. Vinden jullie het vervelend om hierover te hebben?

Nee hoor.

Israël heeft de organen van 80 lijken gestolen. Hier bij de video. Dan laten ze wat lijken in de container zien. Die halen ze er hier uit. En... Als jullie willen dat ik hier nog wat doorheen klik. Of naar een ding toe ga. Moet je het zeggen. Zelfde vraag weer. Zou je hier überhaupt klikken op dit bericht?

Ja, ik zou wel benieuwd zijn.

Ja, nieuwsgierig inderdaad.

Geloven jullie het?

Ik twijfel aan het account. Ik zie het account echt superveel voorbij komen. Maar ik weet niet of ik ook moet geloven eigenlijk. Misschien komt het elke keer voorbij.

Waar zit de twijfel dan?

Omdat het account dan iets laat zien, maar voor de rest hoor ik het nergens. Ja ik weet niet. Maar het is een beetje dubbel.

Ik zou deze denk ik wel geloven, maar dat is ook omdat er niet alleen maar één ding is qua bewijs er zijn verschillende foto's en een video. En ook als je kijkt naar de hoeveelheid likes dus bijna 40.000. En voor 40.000 hebben en dan ongeveer 14 weken geleden gepost. Dan is dat niet heel slecht. En ook omdat er in de descriptie staat dat Israël hier eerder van is beschuldigd. En ook omdat ik gewoon weet van dit soort dingen gebeuren gewoon. Dat is gewoon zo. Zou ik deze wel geloven.

En anderen? Geloven jullie het?

Ja, wel een beetje.

Een beetje?

Wel omdat, ja, wat zij al zei. Het heeft best wel veel likes. Ze zijn er ook eerder van beschuldigd. Maar... Ja. I don't know. Het is niet echt... net als NOS dat het echt een grote account is. Dus... Ja, of

het echt waar is, dat weet ik niet. Veel mensen willen ook wel Israël nu zwart maken. Zodat Gaza wat meer mensen aan hun kant krijgt. Maar... Ja. Ja.

Oké. Dus jij zegt als de NOS dit zou plaatsen, zou je het wel geloven?

Nee. Maar dan zou het dit het wel wat geloofwaardiger maken. Dit is gewoon een random Instagram account. Dat wordt gerund door één persoon dus ja.

De reden waarom ik het wel zou geloven is omdat meerdere foto's en video tussen zitten in plaats van gewoon één foto. En ook omdat heel veel mensen hebben dit geliked, zeg maar. Maar omdat ik het Instagram account niet ken, zou ik twijfelen of het waar is. Ja of nee.

Vind jij het geloofwaardig?

Ja, ik zit best wel te twijfelen of het wel of niet waar is. Er zitten meerdere afbeeldingen bij om te bewijzen dat het zo is. Maar aan de andere kant is het weer dat die account niet zo erg bekend is.

Nee, voor jou niet?

Nee.

En als je bijvoorbeeld nu kijkt, je kunt hierop klikken. Je ziet 1 miljoen volgers.

Dat maakt mij niet zoveel uit. Ik ken de naam gewoon niet. NOS ken ik wel dus dan geloof je dat sneller.

Ik vind het geloofwaardig. Maar ik weet niet of ik het oprecht echt zou geloven. Ik snap waarom mensen het zouden geloven, maar ik weet niet of ik dat zelf ook heb.

En als je het bijvoorbeeld bij de NOS langs zag komen, maakt dat uit voor jou?

Niet zozeer. Want wat hij al zei, mensen proberen nu heel erg Israël zwart te maken. Wat ik begrijp want hè. Dus dan is het een beetje zo van, hoe en wat. Omdat, ja, zoveel mensen zitten nu helemaal te bashen op Israël wat ik helemaal begrijp. Want wat ze doen is ook niet goed. En ik sta ook 100% aan de kant van Palestina. Maar dat maakt het ook weer moeilijker om dan de dingen die wel echt zijn, die dan te geloven.

Ja. Dus als ik je goed begrijp, omdat zij hier weer een kant kiezen en niet neutraal zijn, vind je het minder geloofwaardig of twijfel je?

Twijfel ik inderdaad. Als ze het neutraler zouden brengen dan is het meer gewoon van algemeen, overall. Dan is het ook makkelijker om, niet per se te begrijpen, maar beetje om het te zien voor hoe het echt is en niet hoe de media wil dat jij het ziet.

In hoeverre kiest NOS een kant volgens jullie?

Uhhh, jaa over het algemeen vind ik ook wel dat die een kant kiezen, maar tegelijkertijd zijn ze ook wel weer, in ieder geval van wat ik voorbij zie komen en zo. Is het ook wel weer een beetje dat ze het algemeen houden. Maar ze kiezen wel een kant. Dat zie ik ook wel. Maar het is niet dat ze heel erg direct alleen op één ding heel erg zijn gefocust. En dat doen ze hier wel.

En bijvoorbeeld bij deze, hoe zien jullie dat (laat post van Nieuwrechts zien).

Hmm niet heel erg, maar je ziet wel dat het heel erg rechts is. Dat zie je ook aan de naam want het heet Nieuwrechts. Dus dan zie je wel dat het een beetje voor één groep is gepost.

Oké en zijn jullie bekend met de term transparantie?

Jawel een beetje.

Wat betekent dat voor jou?

Voor mij betekent dat meer gewoon dat je ja niet echt per se een kant kiest, maar gewoon het verhaal in het geheel ziet.

Ik zie jou knikken.

Ja. Voor mij betekent het denk ik hetzelfde. Dus dat je allebei de kanten van een verhaal laat zien.

Oké en als we naar de posts kijken die we hebben bekeken, zijn die transparant?

Ik vind van niet, want het is heel erg deze groep heeft dit gedaan, maar het is niet dat ze dan laten zien van zeg maar, wat eromheen ligt.

Oké en heeft dat invloed op geloofwaardigheid?

Nee voor mij niet per se meer of minder geloofwaardigheid, maar meer duidelijkheid vooral.

Kun je dat uitleggen?

Je snapt het hele verhaal dan beter dan dat je het verhaal van één kant ziet. Dus dan snap je het meer.

Ik denk dat transparantie bij mij wel voor meer geloofwaardigheid zorgt.

Waarom?

Omdat deze berichten allemaal een kant kiezen en dat vind ik niet geloofwaardig en als je meer laat zien dan vind ik dat wel geloofwaardig.

Hoe zouden deze posts volgens jullie transparanter gemaakt kunnen worden?

Als er misschien bijstond waarom Israël het heeft gedaan ofzo. Dan zijn ze iets transparanter. Ik heb nu niet genoeg informatie om te kunnen zeggen of Israël dit gedaan heeft.

Ja ik vind dat ook. Er mist gewoon informatie.

Ja voor mij is transparant of als je zo iets post dan heb je het verhaal van beide kanten. Dus dat het verhaal duidelijk is en dat je het gewoon voor iedereen neerzet en niet bijvoorbeeld in de caption zegt van al die hashtags van specifieke politieke partijen of zo. Want dan denk ik van oh, dat is alleen voor dat soort mensen gericht. Of het doel is dan voor die mensen gericht.

Het is een bepaalde richting die ze laten zien. Maakt dat nog uit voor de geloofwaardigheid van het bericht?

Ehm... Dat ligt ook aan wat voor soort post het is. Want als het een onderwerp is waar ik geen interesse in heb, dan maakt het niet echt iets uit van wie het post of wat er staat. Maar zo wel, dan... Als ik dan... Het volledige verhaal heb, dan geloof ik het wel meer, zeg maar. In plaats van de helft van het verhaal.

Hebben jullie het idee dat andere media dan wel meer allebei de kanten van het verhaal of van een verhaal die ze vertellen?

Ja, sommige. Want bij de NOS heb je soms dat ze... Ehm... Veel meer informatie geven. Dus dan heb je ook vaak meer van het verhaal en dan vind ik het meer geloofwaardig.

Ja oké. Hebben jullie weleens lessen gehad over mediawijsheid?

Ja ik heb op de middelbare school vooral en dan was het wat minder diepgaand natuurlijk. Maar dat waren vooral ook dingen over De Speld. Dat weet iedereen wel dat is nepnieuws. Maar dat is meer gewoon om te entertainen. En dan hebben ze los daarvan ook wel hier en daar andere berichten laten zien en dan moesten wij een beetje aan de hand van wat er werd gezegd moesten wij raden of het wel of niet echt was en dan naderhand werd ons dan verteld of het wel of niet echt was.

En anderen?

Echt geen idee.

Nee.

Nee? Oké. En pasten jullie, dus degene die er wel dan les over had, past je dat nog toe of niet? Of als je zelf op Instagram scrollt of?

Nee niet echt, maar ik krijg ook niet echt nieuws op Instagram te zien.

Ik zie wel Cestmocro.

Vind je dat een nieuwskanaal?

Ik twijfel, misschien iets meer entertainment. Daarom zei ik net, het is dubbel dat ik het geloof of niet. Ik zie het wel veel voorbijkomen, maar ja. Ik heb nooit van andere mensen gehoord of het echt of nep was ofzo. Dus ik weet het gewoon niet.

Oké en dat Gio een baby krijgt?

Dat is wel meer entertainment denk ik.

Maar je vond het net nieuws toch?

Ja als het niet waar is wel.

Oké, dus die grenzen zijn soms ook niet helemaal duidelijk?

Nee.

Transcriptie groep 5

Dikgedrukt is interviewer

Als we het hebben over Instagram en nieuws. Zien jullie weleens nieuws langs komen op Instagram?

Ja.

Wel eens

Niet echt

Wat voor kanalen bijvoorbeeld?

Nou, meestal is het gewoon YouTube kanalen die dan wat posten op Instagram.

Nos Stories.

Wat voor YouTube kanalen?

Vooral Amerikaanse YouTube kanalen die dan bijvoorbeeld iets posten van oh we gaan rond die tijd gaan we live of deze twee mensen zijn nu getrouwd of dat soort nieuws.

Dat is een beetje celebrity nieuws.

Ja. Ja.

Zie je dat als nieuws?

Het ligt eraan hoe groot het nieuws is. Van als het gewoon iets is van oh we gaan zo laat live dan denk ik van niet. Maar als het groter nieuws is van hun zijn getrouwd dan is het wel groter nieuws. Zeg maar.

Oké. Verder, Nos stories hoorde ik al. Zie jij weleens nieuws langskomen op Instagram?

Nee.

Nee? Je kan nu, volgens mij alles zien van iedereen die je volgt, maar je kan ook aanklikken dat je ook aanbevolen kanalen krijgt toch? Zit daar weleens nieuws tussen?

Niet echt. In ieder geval niet bij mij.

Je volgt het zelf dan ook niet?

Nee.

Oké. Maakt het voor jij dat het nieuws waar is? Als je het zou zien.

Ja. Dat wel. Vooral als het over grotere dingen gaat dan is het wel belangrijk dat het wel waar is. Zeg maar dat die informatie die jij krijgt dat dat wel waar is. Zodat jij dan in ieder geval niet die valse informatie dan verder gaat verspreiden.

En wat zijn bijvoorbeeld grote gebeurtenissen?

Ja, wat nu met Palestina en Israël aan de hand is. Gewoon vooral dat soort dingen. Zeg maar dingen die echt wel wereldwijd bekend zijn. Die ook invloed kunnen hebben op verschillende landen en niet alleen bij hun.

Ja. En veranderen, maakt het uit of het nieuws waar is?

Ja.

Voor mij niet echt. Ik lees het toch niet.

Nee. Dus dan maakt het niet uit of het waar is of dat een bericht niet klopt?

Ja.

Oké. Voor jou?

Mij maakt het ook niet zoveel uit.

Want jij zei van ja je wilt dat als andere mensen het ook lezen dat het dan wel klopt. Hoe zien jullie dat?

Ja, het is gewoon als iemand zegt van ik zeg maar wat, Gio krijgt een kind. En het is niet zo. Dan denk je toch dan, als het helemaal verspreid is, dan hebben hun daar ook last van. En als het dan niet waar is, dan denk je toch van ja, maar waar is het begonnen? Dus, zeg maar op dat gebied vind ik echt dat een bericht wel echt waar moet zijn. Want dat is niet een grap ofzo.

Dus als het vervelend is voor andere mensen of voor specifieke mensen?

Ja. Specifiek denk ik.

Maar waarom bijvoorbeeld specifiek bij hen?

Ik weet het niet.

Oké. Maar bijvoorbeeld als het over de oorlog in Gaza gaat hoe kijk je daarnaar?

Ja daar moet je ook geen grapjes over maken. Gewoon echt grote dingen moet je geen grapjes over maken vind ik.

Wat bedoel je met een grapje? Nepnieuws?

Nee, het is geen grapje, maar het is.. ik weet niet hoe ik dat uit moet leggen eigenlijk..

Low key disrespectful.

Ja dat.

Dus daarom moet het wel kloppen wat er gezegd wordt?

Ja.

Oké. Nou, we gaan wat posts erbij halen. Dus van Instagram. Dus ik weet niet of jullie dat je het zelf niet langs kan zien komen. Maar daar gaan we gewoon wel naar kijken. En dan gaan we er eens in gesprek over. En dan gaan we kijken of het geloofwaardig is of niet. En waarop je dat dan baseert. Of waar je dan naar kijkt of het geloofwaardig is. Flixbussen van Amsterdam naar Kiev weer vol geboekt. Vol met vluchtelingen op vakantie. En het staat hierbij geschreven. Ook voor komende vrijdag zijn er weer 4 flixbusritten van Amsterdam. Zou je hier op klikken in eerste instantie als je het langst ziet komen?

Nee.

Nee.

Waarom niet?

Ja omdat zeg maar van wat ik weet komen mensen uit Kiev hier niet zomaar op vakantie naar Nederland. Maar meer om te vluchten van wat daar aan de hand is. Dus als er dan staat dat ze op vakantie zijn dan zit ik niet van oh daar wil ik mij in verdiepen. Snap je? Want dat is een beetje alsof de waarheid wordt verdraaid.

Jij hebt het idee dat hier de waarheid verdraaid wordt?

Ja.

Oké. En waar baseer je dat op?

Omdat wat ik al zei met dat vakantie. Ze komen in ieder geval het grootste deel komen hier dan niet puur alleen voor vakantie en dan gaan ze weer terug.

Hier gaat het erover dat ze dus hier zijn en ze gaan weer terug naar Kiev. Dus hier wordt gezegd dat ze op vakantie gaan in Kiev.

Ik denk niet dat dat het geval is hier.

Nee, want je gaat niet zomaar naar zo'n gebied terug. Je gaat alleen maar kijken hoe het er.. Misschien helpen en zo.. Maar je gaat niet op vakantie daar.

En al helemaal niet met de bus. Als je op vakantie zou gaan dan zou ik niet zelf vanuit Kiev naar Amsterdam met de bus gaan.

Maar maakt dat het dus een ongeloofwaardig bericht, dit?

Ja.

Ik vind het niet heel erg geloofwaardig nee.

En jullie?

Ja hetzelfde..

Ja..

Als je hier naar deze post kijkt, hoe kan je dan verder nog bepalen of je het bericht gelooft of niet?

Het aantal likes.

Kijken naar wie het heeft gepost.

De NOS heeft bijvoorbeeld ook zo'n vinkje. Eigenlijk hebben alle nieuwssites zo'n vinkje.

Wat zegt dat?

Dat je geverifieerd bent en dat je dan gewoon wat meer geloofwaardig bent.

Deze heeft bijvoorbeeld geen vinkje en dat maakt het al een beetje minder geloofwaardig.

En dus ook het aantal likes. Als je kijkt naar de hoeveelheid likes en dan kijkt wanneer het is gepost dan zie je wel dat bijvoorbeeld posts zoals dit zou dan in het algemeen meer likes hebben dan wat het nu heeft.

Dus als het bijvoorbeeld 10.000 likes heeft dan zou je het wel meer geloven?

Jawel, maar dan tegelijkertijd ook omdat dit account heeft geen vinkje en ook als je kijkt naar de hashtags die zijn gebruikt dan gaat het ineens heel erg over politieke partijen waar in de beschrijving het daar helemaal niet over. En ik vind dat ongeloofwaardig, omdat de dingen zelf hebben niet iets te maken met de post.

Oké. Verder nog dingen?

Laat de comments eens zien. Daar kijk ik ook soms naar.

In Nederland asiel aanvragen en op vakantie gaan in hun eigen land. Vraagteken. En iemand anders die zegt, het is al jaren aan de gang joh. Wij hadden een Somaliër bij ons werken. Wat zegt dit?

Ze noemen Somaliërs, maar dat heeft er niks mee te maken.

Wat doet dat met jullie geloofwaardigheid met dit bericht?

Het gaat eerst over Kiev en dan over Somaliërs. Dat zijn twee andere landen, zeg maar.

Als iemand in de comments zou zeggen dat het bericht niet klopt en die comment heeft veel likes dan vind ik de post ook wel minder geloofwaardig zeg maar.

Ik zou inderdaad ook wel naar de comments kijken, zoals nu als ik het niet zo'n geloofwaardig bericht vind, maar ik denk dat het mij verder niet per se beïnvloed.

Oké en stel een goede vriend van je zou dit bericht naar je doorsturen. Wat doet dat met de geloofwaardigheid van het bericht?

Niet zoveel.

Nee voor mij ook niet.

Waarom niet?

Iedereen heeft een eigen mening. Als de een het geloofwaardig vindt, betekent het niet gelijk dat ik dat ook vind.

Nee precies. Die persoon zou dat ook wel heel erg rechts zijn. net zoals de hashtags bij deze post.

Ja eens. De politieke partijen die in de hashtags staan die zijn rechts. Dus je ziet duidelijk dat dit gericht is naar één kant en niet in het algemeen. Hoe zeg je dat?

Niet neutraal.

Ja niet neutraal.

Wat doet dat met de geloofwaardigheid?

Ik vind het ongeloofwaardiger, want op deze manier klinkt het meer als bijna een mening en niet als nieuws. Want nieuws is zonder kanten. Nieuws is nieuws en dat is hoe het is. Alleen maar omdat jij iets vindt, betekent het niet dat het ook echt zo is.

Ik zie jou knikken.

Ja ik ben het met haar eens. Ik vind dat er een kant gekozen wordt ook niet zorgen voor meer geloofwaardigheid van het bericht.

Oké een bericht over corona. Het Duitse OMT heeft gelogen. Wat vinden jullie van dit bericht?

Ongeloofwaardig. Omdat er tijdens corona heel veel doden zijn gevallen en ook door de griep. Het ziet er gewoon niet geloofwaardig uit ook.

Waar kijk je dan naar?

Gewoon het corona zelf hoe erg het was. Je kan het ermee niet tegenhouden.

Als je nu naar het bericht kijkt, jij zei dat je vond dat dit bericht er niet geloofwaardig uit ziet, toch? En waar kijk je dan naar?

Gewoon ik zei corona zelf. En dan verder daarin.

Dus het idee dat je zelf daarover hebt komt niet overeen met dit bericht?

Nee, precies. Het klopt gewoon niet wat ze zeggen.

En waar kijken jullie naar als je dit bericht ziet?

Ik vind het niet geloofwaardig. Het is gewoon de waarheid dat er miljoenen mensen zijn overleden aan corona en het gebruik van mondkapjes en de lockdowns heeft daar wel bij geholpen, omdat op die manier kwamen mensen minder vaak bij elkaar dus was er minder kans op besmetting en met de mondkapjes was er ook minder kans op besmetting, omdat je minder.. de lucht die jezelf ademde bleef een beetje bij jou dus op die manier als jij wel corona had dan besmette je anderen minder snel op die manier.

Dus je leest er iets over en je vindt dat dit bericht niet overeenkomt met wat je er al over weet.

Nee.

Maar dan zou het Duitse OMT nog steeds gelogen kunnen hebben toch?

Ja dat is wel zo, maar tegelijkertijd is het wel ehm, ja, iedereen weet dat het heeft geholpen. Net zoals met die vaccins waren er anti-vaxers enzo. Iedereen weet dat het vaccin heeft geholpen. En ja om dan daartegen te gaan, vind ik niet nodig. Dus daarom geloof ik dit bericht niet.

Hoe denken jullie daarover?

Mij lijkt het eigenlijk ook best wel nep eigenlijk. Gewoon omdat er destijds allemaal gekke mensen waren die neppe shit aan het zeggen waren dus eigenlijk alles wat daar staat vind ik niet kloppen.

Oké. En dit bericht is vier dagen geleden geplaatst en niet tijdens corona.

Ja. Ja, dat ook. Corona was, ehm, vier jaar geleden of zo, dat dat echt op het hoogtepunt zat en dus omdat nu dan te posten. Dat lijkt me dan meer dat mensen voor hun krant aandacht willen trekken in plaats van echt voor het nieuws zelf. Want je ziet ook in post zelf zie je ook promotie voor de krant en ja dat zorgt er ook wel voor dat het bericht voor mij veel minder geloofwaardig is. Als je in de descriptie dat zet dan dan snap ik dat, maar als je het in de post zelf zet dan is het al een beetje van hmm moet ik dit echt geloven of willen ze gewoon meer abonnees? Het staat echt heel duidelijk en groot in de post. Het lijkt een soort reclame daardoor en geen nieuwsbericht.

Oh ja, oké. En stel de NOS zou dit geplaatst hebben. Heeft dat invloed op de geloofwaardigheid?

Gegeven dat NOS is wel een vertrouwelijke bron. Want zo is dat gewoon en ze hebben ook dat vinkje. Deze heeft dat vinkje niet. Is het toch anders, maar ik zou wel. Ik zou het niet meteen geloven. Ik zou wel denken van is dit wel zo. Ik zou wel, mijn twijfels erover hebben.

En waarom is NOS betrouwbaar voor jou?

Ze zijn ook op tv enzo. En het is gewoon landelijk bekend dat je hun wel als bron kan vertrouwen. Ze hebben ook verschillende soorten kanalen, zoals NOS stories en zo. Dat maakt NOS ook wel geloofwaardiger voor mij.

Hun zouden het ook niet vier jaar na de corona doen.

Ja en ze zijn ook al.. ik weet niet hoeveel jaar ze al bezig zijn, maar het is niet alsof ze pas twee jaar nieuws aan het uitzenden zijn. En ze zijn ook heel groot. Bijvoorbeeld een of andere plaatselijke krant dan is het toch weer anders als je het daar leest dan als je het van NOS hoort. Dus dat speelt ook wel een rol bij mij.

Oké. Ehm... Ik heb er nog eentje. Ik heb er hier over Gaza eentje. Daar komen ook lijken in voor. Dus ik weet niet of jullie daar zin in hebben. Om daar naar te kijken en het daarover te hebben. Of ik heb een andere video. Vinden jullie het vervelend om hierover te hebben?

Nee hoor.

Israël heeft de organen van 80 lijken gestolen. Hier bij de video. Dan laten ze wat lijken in de container zien. Die halen ze er hier uit. En... Als jullie willen dat ik hier nog wat doorheen klik. Of naar een ding toe ga. Moet je het zeggen. Zelfde vraag weer. Zou je hier überhaupt klikken op dit bericht?

Ja, ik zou wel benieuwd zijn.

Ja, nieuwsgierig inderdaad.

Geloven jullie het?

Ik twijfel aan het account. Ik zie het account echt superveel voorbij komen. Maar ik weet niet of ik ook moet geloven eigenlijk. Misschien komt het elke keer voorbij.

Waar zit de twijfel dan?

Omdat het account dan iets laat zien, maar voor de rest hoor ik het nergens. Ja ik weet niet. Maar het is een beetje dubbel.

Ik zou deze denk ik wel geloven, maar dat is ook omdat er niet alleen maar één ding is qua bewijs er zijn verschillende foto's en een video. En ook als je kijkt naar de hoeveelheid likes dus bijna 40.000. En voor 40.000 hebben en dan ongeveer 14 weken geleden gepost. Dan is dat niet heel slecht. En ook omdat er in de descriptie staat dat Israël hier eerder van is beschuldigd. En ook omdat ik gewoon weet van dit soort dingen gebeuren gewoon. Dat is gewoon zo. Zou ik deze wel geloven.

En anderen? Geloven jullie het?

Ja, wel een beetje.

Een beetje?

Wel omdat, ja, wat zij al zei. Het heeft best wel veel likes. Ze zijn er ook eerder van beschuldigd. Maar... Ja. I don't know. Het is niet echt... net als NOS dat het echt een grote account is. Dus... Ja, of

het echt waar is, dat weet ik niet. Veel mensen willen ook wel Israël nu zwart maken. Zodat Gaza wat meer mensen aan hun kant krijgt. Maar... Ja. Ja.

Oké. Dus jij zegt als de NOS dit zou plaatsen, zou je het wel geloven?

Nee. Maar dan zou het dit het wel wat geloofwaardiger maken. Dit is gewoon een random Instagram account. Dat wordt gerund door één persoon dus ja.

De reden waarom ik het wel zou geloven is omdat meerdere foto's en video tussen zitten in plaats van gewoon één foto. En ook omdat heel veel mensen hebben dit geliked, zeg maar. Maar omdat ik het Instagram account niet ken, zou ik twijfelen of het waar is. Ja of nee.

Vind jij het geloofwaardig?

Ja, ik zit best wel te twijfelen of het wel of niet waar is. Er zitten meerdere afbeeldingen bij om te bewijzen dat het zo is. Maar aan de andere kant is het weer dat die account niet zo erg bekend is.

Nee, voor jou niet?

Nee.

En als je bijvoorbeeld nu kijkt, je kunt hierop klikken. Je ziet 1 miljoen volgers.

Dat maakt mij niet zoveel uit. Ik ken de naam gewoon niet. NOS ken ik wel dus dan geloof je dat sneller.

Ik vind het geloofwaardig. Maar ik weet niet of ik het oprecht echt zou geloven. Ik snap waarom mensen het zouden geloven, maar ik weet niet of ik dat zelf ook heb.

En als je het bijvoorbeeld bij de NOS langs zag komen, maakt dat uit voor jou?

Niet zozeer. Want wat hij al zei, mensen proberen nu heel erg Israël zwart te maken. Wat ik begrijp want hè. Dus dan is het een beetje zo van, hoe en wat. Omdat, ja, zoveel mensen zitten nu helemaal te bashen op Israël wat ik helemaal begrijp. Want wat ze doen is ook niet goed. En ik sta ook 100% aan de kant van Palestina. Maar dat maakt het ook weer moeilijker om dan de dingen die wel echt zijn, die dan te geloven.

Ja. Dus als ik je goed begrijp, omdat zij hier weer een kant kiezen en niet neutraal zijn, vind je het minder geloofwaardig of twijfel je?

Twijfel ik inderdaad. Als ze het neutraler zouden brengen dan is het meer gewoon van algemeen, overall. Dan is het ook makkelijker om, niet per se te begrijpen, maar beetje om het te zien voor hoe het echt is en niet hoe de media wil dat jij het ziet.

In hoeverre kiest NOS een kant volgens jullie?

Uhhh, jaa over het algemeen vind ik ook wel dat die een kant kiezen, maar tegelijkertijd zijn ze ook wel weer, in ieder geval van wat ik voorbij zie komen en zo. Is het ook wel weer een beetje dat ze het algemeen houden. Maar ze kiezen wel een kant. Dat zie ik ook wel. Maar het is niet dat ze heel erg direct alleen op één ding heel erg zijn gefocust. En dat doen ze hier wel.

En bijvoorbeeld bij deze, hoe zien jullie dat (laat post van Nieuwrechts zien).

Hmm niet heel erg, maar je ziet wel dat het heel erg rechts is. Dat zie je ook aan de naam want het heet Nieuwrechts. Dus dan zie je wel dat het een beetje voor één groep is gepost.

Oké en zijn jullie bekend met de term transparantie?

Jawel een beetje.

Wat betekent dat voor jou?

Voor mij betekent dat meer gewoon dat je ja niet echt per se een kant kiest, maar gewoon het verhaal in het geheel ziet.

Ik zie jou knikken.

Ja. Voor mij betekent het denk ik hetzelfde. Dus dat je allebei de kanten van een verhaal laat zien.

Oké en als we naar de posts kijken die we hebben bekeken, zijn die transparant?

Ik vind van niet, want het is heel erg deze groep heeft dit gedaan, maar het is niet dat ze dan laten zien van zeg maar, wat eromheen ligt.

Oké en heeft dat invloed op geloofwaardigheid?

Nee voor mij niet per se meer of minder geloofwaardigheid, maar meer duidelijkheid vooral.

Kun je dat uitleggen?

Je snapt het hele verhaal dan beter dan dat je het verhaal van één kant ziet. Dus dan snap je het meer.

Ik denk dat transparantie bij mij wel voor meer geloofwaardigheid zorgt.

Waarom?

Omdat deze berichten allemaal een kant kiezen en dat vind ik niet geloofwaardig en als je meer laat zien dan vind ik dat wel geloofwaardig.

Hoe zouden deze posts volgens jullie transparanter gemaakt kunnen worden?

Als er misschien bijstond waarom Israël het heeft gedaan ofzo. Dan zijn ze iets transparanter. Ik heb nu niet genoeg informatie om te kunnen zeggen of Israël dit gedaan heeft.

Ja ik vind dat ook. Er mist gewoon informatie.

Ja voor mij is transparant of als je zoiets post dan heb je het verhaal van beide kanten. Dus dat het verhaal duidelijk is en dat je het gewoon voor iedereen neerzet en niet bijvoorbeeld in de caption zegt van al die hashtags van specifieke politieke partijen of zo. Want dan denk ik van oh, dat is alleen voor dat soort mensen gericht. Of het doel is dan voor die mensen gericht.

Het is een bepaalde richting die ze laten zien. Maakt dat nog uit voor de geloofwaardigheid van het bericht?

Ehm... Dat ligt ook aan wat voor soort post het is. Want als het een onderwerp is waar ik geen interesse in heb, dan maakt het niet echt iets uit van wie het post of wat er staat. Maar zo wel, dan... Als ik dan... Het volledige verhaal heb, dan geloof ik het wel meer, zeg maar. In plaats van de helft van het verhaal.

Hebben jullie het idee dat andere media dan wel meer allebei de kanten van het verhaal of van een verhaal die ze vertellen?

Ja, sommige. Want bij de NOS heb je soms dat ze... Ehm... Veel meer informatie geven. Dus dan heb je ook vaak meer van het verhaal en dan vind ik het meer geloofwaardig.

Ja oké. Hebben jullie weleens lessen gehad over mediawijsheid?

Ja ik heb op de middelbare school vooral en dan was het wat minder diepgaand natuurlijk. Maar dat waren vooral ook dingen over De Speld. Dat weet iedereen wel dat is nepnieuws. Maar dat is meer gewoon om te entertainen. En dan hebben ze los daarvan ook wel hier en daar andere berichten laten zien en dan moesten wij een beetje aan de hand van wat er werd gezegd moesten wij raden of het wel of niet echt was en dan naderhand werd ons dan verteld of het wel of niet echt was.

En anderen?

Echt geen idee.

Nee.

Nee? Oké. En pasten jullie, dus degene die er wel dan les over had, past je dat nog toe of niet? Of als je zelf op Instagram scrollt of?

Nee niet echt, maar ik krijg ook niet echt nieuws op Instagram te zien.

Ik zie wel Cestmocro.

Vind je dat een nieuwskanaal?

Ik twijfel, misschien iets meer entertainment. Daarom zei ik net, het is dubbel dat ik het geloof of niet. Ik zie het wel veel voorbijkomen, maar ja. Ik heb nooit van andere mensen gehoord of het echt of nep was ofzo. Dus ik weet het gewoon niet.

Oké en dat Gio een baby krijgt?

Dat is wel meer entertainment denk ik.

Maar je vond het net nieuws toch?

Ja als het niet waar is wel.

Oké, dus die grenzen zijn soms ook niet helemaal duidelijk?

Nee.

Transcriptie groep 6

Dikgedrukt is interviewer

Komen jullie een beetje nieuws tegen op Instagram?

Ja.

De hele dag.

Omdat je veel volgt?

Ja gewoon de NOS bijvoorbeeld die post best wel veel en ik heb ook de NOS-app. Dus daar krijg je ook meldingen van.

En nog andere kanalen die je langs ziet komen?

RTL Nieuws ook wel.

Cestmocro.

Volg je dat?

Ja, helaas wel. Nou, ik vind wel dat hij heel actueel is steeds. Dat je heel snel zet hij er iets op, maar ik vind wel dat hij zijn eigen draai daarin.. zijn eigen mening erin gooit zeg maar. Van wat hij ervan ervaart. Zo gaat hij dat dan ook uiten op die manier. Daar kan ik me dan wel aan storen.

Maar je blijft het wel volgen?

Ja, maar dat is gewoon omdat hij heel snel overal op reageert. Dus eigenlijk al, het is net gebeurd. En hij heeft er al een post over gemaakt, zeg maar. En dat vind ik wel fijn dan. Dat je gewoon... Niet echt zijn mening, maar gewoon dat je weet dat het is gebeurd.

Anderen die ook Cestmocro volgen?

Niet meer.

Niet meer?

Het heeft niet echt relevante content.

Ja, inderdaad dat.

Mensen die met elkaar gaan vechten ofzo.

Zien jullie het als een nieuwskanaal?

Ja het is wel een nieuwskanaal, maar niet per se het nieuws dat ik interessant vind.

Niet heel betrouwbaar per se. Denk ik.

Leg uit.

Ik denk niet dat hij er veel onderzoek naar doet ofzo. Voordat hij iets post.

En er zit een mening in denk ik.

Hij zet wel zijn bronnen altijd in de caption waar hij het vandaan heeft, ja.

Ja?

Dat weet ik niet.

Dit vind ik wel relevant.

Ja, naja als nog hoef ik het niet te weten.

En maakt het jullie uit dat het nieuws waar is dat jullie zien?

Nee.

Het maakt mij wel uit. Anders ontstaat er fake news en dat is wel iets waar we ons zorgen over moeten maken. Als mensen daar echt in gaan geloven of dat zien als de waarheid. Daar kun je mensen ook mee misleiden en dat vind ik wel bizar.

Heb je het idee dat je wel eens fake news tegenkomt op Instagram?

Ja. Heel veel. Vooral over mensen hun privéleven. Dat is ook roddelen, maar dat is wel de manier waarop je mensen dingen wijs kan maken en wat toch ook weer invloed heeft op de geloofwaardigheid van andere nieuwsmedia denk ik.

Volg je dat soort nieuws ook?

Uhm, nee niet echt. Ik zie het wel voorbijkomen bij RTL Boulevard bijvoorbeeld. Dat volg ik wel, maar dat is eigenlijk ook wel allemaal fake news.

Hoe is dat voor anderen?

Mij maakt het ook wel uit of het nieuws waar is.

Nou ja, ik denk dat je moet toch weten wat er in de wereld speelt, zeg maar. Of nou ja, niet eens per se weten, maar anders ga je allemaal dingen geloven en dingen denken die niet waar zijn. Dat het kan gevaarlijk zijn soms. Neem als je bijvoorbeeld ook grote onderwerpen hebt. Stel je zit in Rusland tegen Oekraïne nieuws. Dat zijn, nou beide kampen zullen constant waarschijnlijk nieuws vanuit hun kant doen. En ik denk dat dat bijvoorbeeld een situatie is waar je gewoon een werkelijke blik op moet hebben. En niet, alles geloven wat je wordt verteld, want anders krijg je, zoals wij dat wel geloven, dat in Rusland. Nou ja, die mensen zullen waarschijnlijk niet al het nieuws binnenkrijgen. En dan krijg je dus inderdaad een hele scheve mening over de wereld. Denk ik. Maar wie weet, misschien krijgen we al wel nepnieuws binnen. Je moet weten wat het...

Kom je weleens nieuwsberichten tegen, waarvan je niet weet of het echt is of nep is. Of waarvan je twijfelt of het waar is.

Ik weet niet, ik moet zeggen dat ik niet heel veel nieuws volg. Ik denk dat... Niet heel veel verder kom dan Arjen Lubach. Dus ik kan moeilijk er veel over zeggen. Want ook op Instagram volg ik eigenlijk alleen NOS-stories. En dan krijg je echt al die dingen als Sam van tien is voetbal kwijt. Ik weet niet of dat boeit of het nep is of niet, zeg maar. En voor de rest zijn de meeste van mijn social media pagina's niet echt relevant nieuws, zeg maar. Misschien voetbalpagina's of zo, maar ja. Ik weet niet of een transfer nou wel of niet waar is. Dat kom je wel achter. Als hij eenmaal op het veld staat, dat wordt snel genoeg bevestigd of het waar is of niet. Dus ik weet niet, er is niet echt iets nieuwswaardigs in mijn feed.

Hoe is dat bij anderen?

Ja nee niet echt, soms dat een BN'er zwanger is ofzo. Dan stuur je dat door met OMG en dan kom je er een week later achter dat het niet waar is. Dat vind ik in sommige gevallen wel zorgelijk. Het kan

voor sommige mensen wel echt schadelijk zijn. Het boeit mij niet of dat wel of niet waar is, maar voor iemand is het best wel raar als heel Nederland denkt dat jij zwanger bent, maar dat het niet zo is bijvoorbeeld.

Ja en ik vind het ook best wel raar dat mensen daarop niet worden afgerekend. Je hebt in Engeland de tabloids enzo. Die maken natuurlijk ook mensen kapot. Ja is dat dan ook fake news of is dat dan een roddel. Het is eigenlijk ook gewoon fake, want je verspreid nieuws over iemand dat niet waar is en dat jij verzint om je tijdschrift te verkopen of volgers op Instagram te krijgen. Ik vind het wel zorgelijk dat je daar gewoon dat daar niet echt gewoon een straf op staat of dat niemand daarvoor wordt afgerekend.

En hoe bepaal je als je nieuws ziet of het geloofwaardig is?

De bron. Dus waar het vandaan komt. Wie het verzint of wie het post.

Ik denk ook als ik dit nieuwsbericht zie, dat ik eerder dit op NOS zou lezen. Maar als het bijvoorbeeld over een roddel gaat, dan zou ik het wel verder gaan lezen op dit account. (Cestmocro). Dus ik denk dat het ook wel verschilt wat voor nieuwspost het is waar ik dit zou lezen.

Ik zie jou knikken.

Ja ik heb ook sowieso met het Israël en Palestina gebeuren. Er zijn heel veel mensen die altijd heel betrouwbaar nieuws geven. Maar er zijn veel, ja, bijvoorbeeld, eh, ik noem het, volgens mij is het Danny op straat. Ik dacht dat hij Islamitisch was. Ik vind zijn nieuwsdingen altijd heel goed. Maar die zal wel, weet je, ik denk dat een Joods iemand of een islamitisch iemand, die zullen gewoon een mening hebben over dat onderwerp. Maar dan kun je beter misschien iemand nemen die eigenlijk geen verbintenis met het probleem heeft. Want die zal er waarschijnlijk een wat algemenere blik op hebben. En wat meer beide kanten belichten.

Maar je vindt wel dat hij goed nieuws maakt en neem je dit dan in je achterhoofd of je hem geloofd?

Ik weet niet. Ik moet zeggen dat het lang geleden is, dat ik hem keek. Ik keek hem eigenlijk vooral, nou, toen dit nog geen ding was. Dus dan zijn de nieuwsdingen wat, nou, het zit wel wat minder dicht bij hem liggen. Maar ja, ik weet niet. Ik heb er nooit echt rekening mee gehouden. Ik geloofde hem altijd wel door de beelden die hij liet zien en de verschillende mensen die aan het woord kwamen in zijn video's, maar ik kan me voorstellen bij zoiets dat dat. En je net ziet zoals dat je misschien van iemand, als je nu van een Russische bron iets hoort, dat je dan misschien toch even denkt van laat ik dit dubbelchecken. Als je het hoort vanuit een Duitse krant, ja, dan zou je misschien toch denken van nou, heeft iets minder baat bij misschien juist zoiets maar ik weet niet het hangt heel erg af van de bron. Wie iets zegt, waar die het zegt. Het hoeft niet per se slecht te zijn en dan ga je misschien toch meer in achterhoofd nemen dat het fout kan zijn.

Bijvoorbeeld bij dit is NOS hier best wel neutraal over vergeleken met Cestmocro want hij is zelf natuurlijk ook islamitisch dus hij post hier denk ik echt tien dingen per dag over, over dit incident en dat incident. Dus als je echt wil weten wat er gebeurt dan toont hij dat wel en dat zal NOS niet tonen die die je zet dat niet op tv van dit is weer gebombardeerd en dit heeft Israël weer gedaan daar zijn zeer neutraal in, in dat opzicht.

Maakt die neutraliteit uit?

ja ik vind gewoon dat dan bijvoorbeeld dit laat zien wat gewoon echt de harde werkelijkheid is wat en NOS dan misschien net niet laat zien.

Hij is dus daarin niet neutraal?

Nee, ik bedoel meer van dat hij geeft bijvoorbeeld heel veel de schuld aan Israël en NOS niet die is Palestina en Israël.

Dat is toch misschien juist beter?

Die hebben denk ik ook een heel ander doel voor de maatschappij. De NOS moet gewoon neutraal nieuws leveren.

Hier kun je ook door beïnvloed worden.

In hoeverre is dit sturend volgens jullie?

Ja ik vind dit wel sturend.

Ja ik ook.

Ja.

De afbeelding maakt het bijvoorbeeld sturend. Gewoon alleen dat wekt al veel emotie op.

ja ik vind ook wel dat het negatief mag zijn hoor.

Nee dat wel, maar zeg maar Israël wordt hier natuurlijk we negatief afgebeeld.

Ja het gaat hier natuurlijk over twee partijen.

Het is niet per se slecht wat hij post, maar ik denk dat je als NOS dit niet kan doen. Zo'n post.

Ik denk dat deze afbeelding niet bij NOS had gestaan.

Ik zeg ook niet dat ik het ermee eens ben ofzo, maar je moet denk ik wel vanuit je platform bedenken wat je wel en niet kan posten.

Als je naar deze post kijkt wat maakt het wel of niet geloofwaardig?

Ik vind het niet geloofwaardig overkomen. Het is te..

Ik vind het in scene gezet lijkt het. Dat is het sowieso niet, maar zo komt het over.

De foto is echt te perfect ofzo.

Ja dat.

(Scrollt door beelden)

Dit ziet er wel geloofwaardiger uit vind ik.

Zou je deze op deze post geklikt hebben?

Nee.

Ik zou denk ik gewoon even lezen en dan gewoon door scrollen. Behalve misschien als ik dat filmpje dan nog zou zien. Dan zou ik wel weer..

Omdat je ook niet weet wat je nog te zien krijgt, zeg maar, na dit plaatje.

Het is wel een heel interessant onderwerp. Er zijn heel veel meningen over, dus ik zou wel doorkijken, maar dat hangt er denk ik ook wel veel van af wat je met het onderwerp hebt.

Oké en als we nu naar de geloofwaardigheid gaan kijken.

Ik vind het wel geloofwaardiger, omdat er bewijs is. Je ziet letterlijk een filmpje dat het gebeurd is. Maar aan de andere kant vind ik nog steeds Cestmocro niet zo. Ik zou het liever op NOS zien zeg maar. Dan zou ik het geloven, maar je weet natuurlijk niet wie dat filmpje heeft gemaakt. Het is heel erg, zo bedoel ik het niet, maar je weet de setting niet. Ik denk dat er ook wel heel erg gebruik wordt gemaakt van framing bijvoorbeeld. Dat zijn dingen die je allemaal niet weet.

In deze discussie drukken ze natuurlijk beiden elkaar een hoek in. Dit kan ook juist naarbuiten zijn gebracht terwijl het niet zo is. Daar heb je nu niet echt een idee van.

Ik denk ook wel dat je misschien eerder bereid bent om het bericht te lezen als je het al ergens anders hebt gelezen wat betrouwbaar is. Dus zeg maar, als ik dit op NOS al had gelezen, dan had ik misschien hier ook sneller door gescrolld, omdat ik dan wel weet wat het verschil is tussen de neutrale kijk erop en de Cestmocro kijk erop. Dus misschien krijg je dan gewoon alleen maar extra informatie en dan is het wel weer interessant.

Ja, dus als hierboven NOS had gestaan dan had je het wel eerder geloofd?

Ja, waarschijnlijk wel. Behalve als ze de tekst gewoon gekopieerd en geplakt hadden.

Kun je dat uitleggen?

Ik vind niet dat je aan de tekst kan afzien of het geloofwaardig is of niet. Want het is gewoon echt de bron en de foto en dat is het meer eigenlijk.

Ja, het moet natuurlijk wel een tekst zijn die in goed Nederlands is opgesteld zonder spellingsfouten. Als je een tekst hebt die helemaal volstaat met spellingsfouten en onjuiste taal dat maakt het natuurlijk wel betrouwbaarder, maar ja het is natuurlijk geen erkende nieuwspagina, toch?

Ik vind het er een beetje vanaf hangen of ik het geloofwaardig vind. Op het eerste gezicht niet, maar toen ik de rest zag, met ook een post en een link naar de Guardian bijvoorbeeld, dat maakt het echt wel een stuk geloofwaardiger, vind ik.

Maar ik vind het wel gewoon een geloofwaardig bericht, ook als ik het eerste beeld zie, want ik geloof wel dat het zo is. Alleen, ik ga er wel vanuit dat de tekst ook meer sturend is dan andere sites.

En wat maakt het dat je het gelooft?

Ja, omdat het gewoon, zeg maar, ja, ik geloof niet.. Cestmocro deelt vaak wel gewoon nieuws, dat zo is, zeg maar. Dus ja, ik zou het geloven, maar ik weet niet precies, ja, ook door die andere foto's.

Ja, die tekst vind ik gewoon geloofwaardig. Ja, zo'n afbeelding, dat gebruiken ze gewoon om te prikkelen, zodat iemand wil gaan lezen. Kijk, als ze een heel leuk plaatje erbij zetten, dan denkt niemand van, oh, ik ga even lezen wat hier aan de hand is.

De bron is Al Jazeera. Ik weet niet wie die meneer is. Is hij de eigenaar van Cestmocro?

Nee.

Want wie is hij, want dat speelt bij mij ook wel een rol. Ik ken hem niet, maar als ik erachter kom dat hij een journalist is die daar zit, dan zou ik het wel eerder geloven dan wanneer een 18-jarige dit zou schrijven. Oh het is echt een zender. Ik dacht dat het een auteur was. Het is nu wel dat denk ik oké, ik weet niet of het helemaal neutraal is, maar nu vind ik het wel geloofwaardiger. Want wie zei dat nou over de Guardian? Kijk als daar de Guardian had gestaan, dan geloof je het ook gelijk al sneller.

Ja dat staat inderdaad op de laatste slide, maar zouden jullie echt doorgaan tot de laatste slide?

Ik persoonlijk niet.

Ik denk dat ik de auteur niet eens zou opzoeken. Als ik dit bericht zo zie dan zou ik denken 'oké' en dan zou ik doorscrollen. Ik denk alleen als je serieus een discussie met iemand erover gaat hebben, en dan vraagt ze van, oh, jij zegt dat dit gebeurt, waar haal je dit dan vandaan? Dan laat je het zien, en dan zou je waarschijnlijk zoiets hebben van, nou, ik wil wel weten wie het geschreven heeft dan. En als je er echt dieper op ingaat, dan zou ik het pas opzoeken. Maar als ik gewoon zelf nieuwdingen lees, dan zoek ik eigenlijk nooit wat op. Dan zit ik waarschijnlijk te scrollen tot de eerstvolgende meme.

Maar, ik vind, zeg maar, je hebt wel zo'n groot account dan vind ik niet echt dat je nog zo groot fake nieuws kan gaan verspreiden. Dus ik denk dat ik het namelijk wel gewoon zou geloven, als ik dit zo zou lezen. Zeg maar, ja, over een BN'er of zo kunnen ze nog wel eventueel fake nieuws verspreiden, want dat wordt verteld door iedereen, terwijl dat niet zo is. Maar dit soort dingen, dat zouden zij niet gaan verzinnen zeg maar.

Maar dat is dus het ding bij dit specifieke onderwerp juist wel. Ik weet het niet zeker, omdat ik er dus niet heel erg in zit. Maar je hoort altijd bij dit soort dingen juist dat het wel heel erg een ding is waarbij een kant heel erg hun verhaal pusht. En dat je dan eigenlijk vergeet dat er ook nog een andere kant van de verhaal is. Want hier ook, ik weet niet wat het verhaal is, maar als er tachtig organen gestolen zijn, ja, uit het lichamen dan denk je ook van, ja... weet ik veel waar die lichamen vandaan komen, welke lichamen zijn het, is het omdat ze hebben doodgeschoten, of is het gewoon... Het kan ook medisch gebruikt worden, zeg maar. Je weet gewoon echt absoluut niet wat het verhaal is. Dat is een beetje hetzelfde idee met een tijdje geleden, was er volgens mij zo'n ding dat er in een ziekenhuis een aanslag was van Israël. Dat ze er een paar soldaten in het ziekenhuis in hadden gestuurd, dat dat is gewoon een oorlogsmisdaad. En dat was echt een heel groot ding, en het enige wat je dan ziet is iedereen die boos is op Israël. Dan denk ik van, ja, dat denk ik ook. Maar ja, waarom verstop je in een ziekenhuis? In een ziekenhuis is ook de vraag. Waarom heb je tunnels onder burgerdoelen zitten? Dan vraag je er ook wel om die mensen als levend schild te gebruiken. En dat is ook fout, zeg maar. Het is gewoon twee partijen die fout zitten. Alleen wordt vaak, en ik denk ook bij zo'n Cestmoco, die zullen niet snel iets sturen van, oh, Israël is aangevallen en zij hebben hun in 80 lijken gestolen. Ik denk dat ze dat niet snel gaan posten. Dus ik denk dat het kan een waarheid zijn, maar een halve waarheid. En daardoor nog meer een leugen soms. Maar voor jou is het niet zo dat je uit moet gaan kijken.

Maar al die informatie in je achterhoofd doe je daar nog iets mee als je hiernaar kijkt?

Nee, ik weet niet in welke situatie ik er naar zou kijken. Ik denk dat met name de bron het belangrijkste voor mij is. Dus inderdaad als een erkend en een beetje wat neutralere bron er iets over zegt, dan zou ik dat veel sneller geloven. Dan als zo'n Cestmoco dat zou posten, denk ik. Die heeft er baat bij.

En als een influencer die je volgt dit in zijn verhaal zou plaatsen. Maakt dat nog uit voor jullie of je het gelooft?

Dan zou ik het negeren.

Nee, dat is alleen de mening van diegene.

Ja dat is alleen waar echt die persoon voorstaat. Maar dat zegt niks over de waarheid.

Het maakt niet uit voor mijn mening.

Maar ja, ik heb wel ik volgde een tijdje zo'n meisje en die deed rechten en die deelde heel veel over hoe het rechtstelsel enzo werkt. Maar dan sommige dingen die ze zei dat was ook wel echt haar mening. Dat schemerde soms wel een beetje door. Daardoor dacht ik op een gegeven moment wel een beetje van oh interessant zo werkt het, maar dan bleek het helemaal niet zo te zijn. Dus eerlijk gezegd heb ik mij daar wel op aangepast. Dus eerst zou ik zo'n influencer wel geloven als ik weet dat diegene er meer verstand van heeft, maar daar zou ik nu wel voorzichtiger mee zijn.

Dus zodra je doorhad dat er een mening achter zat, vond je het minder geloofwaardig?

Ja.

Oké we kunnen nog wel een post bekijken (Snackpaper). Zouden jullie op dit bericht geklikt hebben of de video gekeken hebben?

Ja denk het wel.

Misschien wel.

Waarom misschien?

Het moet maar langskomen. Niet alle nieuwsberichten die ik zou willen zien, krijg ik ook daadwerkelijk te zien.

Het is wel grappig om te zien.

Het is kort en snel. Duidelijk.

Er komen dingen in voor wat wel interessant is.

Ik vind het op zich als ik in de stemming zou zijn dat ik het wel interessant zou vinden, dan vind ik dit wel een prima video te kijken.

Geloofwaardig?

Ja, door het brongebruik wel, omdat hij heel duidelijk aangeeft waar hij die informatie vandaan haalt vind ik het een stuk geloofwaardiger overkomen. Ik herken de krant als nieuwsbron en een linkje ernaartoe, zodat je het ook zelf kan uitzoeken als je echt meer erover wilt weten.

Hoe is dat voor anderen?

Het is wel gebaseerd op één artikel. Terwijl bij sommige dingen die hij zei, ik heb er zelf niet per se verstand van, maar dat ik dacht van ja al die mensen die er een andere mening erover hebben zijn ook niet achterlijk. Het is wel echt gebaseerd op één artikel. Dat ik denk, ja ik weet niet of ik dit nou echt zo van hem zou aannemen. Maar ik vind het wel interessant. Het roept wel vragen op zeg maar. Ik geloof hem niet per se. Wat hij zegt.

En kun je uitleggen waar dat door komt?

Nou ja, zoals ik zeg, het is maar gebaseerd op één bron. En verder is voor mij ook niet duidelijk wie hij is ofzo. Zijn naam staat er wel bij. Dus dan zou ik, als ik het interessant genoeg vind, verder uitzoeken wie hij is.

Als ik 's avonds in mijn bed lig en ik zie zoiets, dan kijk ik het maar. Zou ik er nooit echt iets van aannemen, denk ik.

Waarom niet?

Gewoon, ja, ik denk dat ik daar gewoon geen zin in heb. Ja, tenzij het heel serieus is. Ik vind het namelijk heel irritant als ik weleens iets zeg omdat ik ergens wat gelezen heb. Het is gewoon niet zo. Dat ze dan iets anders zeggen. Maar ja, dit soort dingen... Ja, als het echt heel bizar is, dan neem ik het niet aan. Maar ja, anders... kan het wel. Denk ik.

Maar vind je het geloofwaardig?

Ja het is wel geloofwaardig, maar het is ook wel wat anders dan ik normaal zou horen. Zeg maar de dingen die hij bullshit noemt. Dus als ik dit van hem aanneem dan moet ik ook wel zeker weten dat het waar is als ik het er met iemand anders over ga hebben. En ik moet er maar zin in hebben om het dus nog verder te checken. Ik denk toch wel dat hij zijn onderzoekje ernaar gedaan heeft. Om dit filmpje te kunnen maken. Hij heeft het voorbereid.

Maakt het in die bepaling nog uit wie hij is?

In dit geval zou ik zeggen van niet. Hij is niet degene die met de informatie komt. Maar hij heeft een duidelijke bron waarnaar hij verwijst die met de informatie komt. Dus zeg maar... ook al vertelt hij het, hij is maar een soort... Bijna een beetje een soort comedy-achtige manier van nieuws brengen. Met een beetje leuke grapjes en dingetjes erin te gooien. Maar het werkelijke nieuws is gewoon uit de krant. En dat het meer... Hij zorgt er gewoon voor dat hij een soort... Het klikbaar maakt, het nieuws. Maar het is niet zijn nieuws.

Je zegt inderdaad dat het klikbaar is. Wat vinden anderen daarvan?

Als hij het nieuws zo had gebracht, maar dan zonder de bron dan was het toch heel ongeloofwaardig, vind ik. Maar doordat hij een bron geeft, vind ik het... Wel geloofwaardig. Omdat je het kan controleren.

En wat zou het dan ongeloofwaardig maken?

Het is heel erg gericht op kliks krijgen en aandacht erbij houden van de kijker en minder op, ik wil het nieuws verspreiden het voelt meer aan als iets van, hé, ik wil kliks.

Dat heb ik ook.

En dat zou het bijvoorbeeld minder geloofwaardig maken. Dit is exact ook, ja, ik weet niet, dit is hoe je kliks krijgt. Het ziet er heel erg uit wat je ook tegenwoordig moet hebben bij dat soort nieuws, in het kliks krijgen. Dan kan het nieuws soms minder uitmaken. Bij zo'n krant, ja, dat gaat niet op kliks krijgen, dus dan is het nieuws een stuk geloofwaardiger.

Oké, dus de manier van presenteren kan invloed hebben op de geloofwaardigheid?

Afhankelijk van wat er omheen speelt. Ja, het is niet één ding, denk ik. Ja, maar weet je, als een random guy die ik niet ken, zomaar een videotje maakt en een beetje grappig doet tegen de camera, ja, zo'n houding komt gewoon niet professioneel over. Het is wel een soort nieuws wat professionele ondertoon heeft. Dus dan komt het... Maar, ja, dat hangt er dus... Je kan echt zo'n raar mogelijke video maken, zowel jij er... Ja, nou, bijvoorbeeld verwijst naar allemaal onderzoeken van betrouwbare en bekende mensen, ja, dat maakt niet uit hoe grappig je brengt. Dan kan je het controleren en dan geloof ik het meteen, zou ik zeggen.

En als jullie dit kanaal vergelijken met Cestmocro. Wat zien jullie dan als geloofwaardiger?

Misschien toch Cestmocro, omdat ik dit ook niet ken.

Ja ik denk dat dit sowieso wel een account is dat heel erg gefocust is op het milieu heb ik het idee. Omdat het wat linksig overkomt. Denk ik hoor, ik weet het niet helemaal zeker. Het is een beetje het idee dat ik krijg van deze post.

En dat maakt het?

Ik vind het niet per se betrouwbaarder of minder betrouwbaar dan Cestmocro. Cestmocro maakt gewoon nieuws over hele andere onderwerpen. Ik denk wel dat het waar is wat hij vertelt, maar ik denk dat het ook te maken heeft met heel vee verschillende.. er is niet één goed antwoord denk ik.

Dat ja dat.

Maar komt hij dan bijvoorbeeld neutraal of niet neutraal over.

Nee, ik vind hem niet neutraal. Dus daarom. Zoals ik al zei, ik heb er zelf te weinig verstand van om hier echt een concreet antwoord op te hebben of dit waar is of niet. Alleen omdat het wel vanuit een best wel links perspectief wordt verteld.. Ja ik weet even niet hoe ik het moet uitleggen. Het wordt gewoon vanuit een bepaalde invalshoek verteld en dat houd ik in mijn achterhoofd. Bij Cestmocro hetzelfde, maar dan met een andere invalshoek. Dat maakt het verder niet per se geloofwaardiger of ongeloofwaardiger. Het heeft gewoon met heel veel dingen te maken of iets geloofwaardig is of niet. Ik vind dit geloofwaardig, maar ik denk dat er meerdere dingen over te zeggen zijn. Er zal zeker een kern van waarheid inzitten.

Heeft iemand anders er nog iets over te zeggen?

Ik denk dat het voor mij juist, omdat het links is, denk ik dat ik er sneller.. Zeg maar, mijn eerste gevoel daarbij is dat ik het betrouwbaarder vind. Dat komt ook omdat ik zelf redelijk links opgevoed ben. Dus dan, omdat dit waarschijnlijk meer mijn perspectief bevestigt, zou ik dit denk ik sneller voor waarheid aannemen. Dat andere is een perspectief dat mij niet heel erg interesseert dus dan zou ik er gewoon minder.. Ja, ik weet niet, het zou me gewoon minder uitmaken, denk ik. Ja, ik moet zeggen, ik ken de beide kanalen niet. Cestmocro ken ik eigenlijk ook niet echt. Maar dat voelt als...Ja, ik weet het eigenlijk niet. Maar ik denk dat dit gewoon meer nieuws is, wat ik geloofwaardiger zou vinden, omdat het iets is waar ik meer vanaf weet en meer te maken mee heb gehad. Het voelt zoiets als die brandstoffen, ja, je weet ook dat bij elektrische auto's is het ook gewoon bekend dat elektrische auto's niet op een goede manier geproduceerd worden. Dus zodra ze er helemaal zijn, zijn ze groener dan een gewone auto. Maar het is niet helemaal een groen proces. Dus dat zo'n groene brandstof inderdaad gebruikt wordt voor, ja, zoiets als reizen. En dat het dus goed is, ja, dat klinkt, zeg maar, via logica klinkt dat ook geloofwaardig. Het is in ieder geval een retorca die ik ook zou toepassen erop. Als ik naar zou kijken. Maar dat komt ook, denk ik, heel erg doordat ik heel links ben. Het komt overeen met mijn eerdere ideeën waarschijnlijk.

En voor jullie in het midden?

Ja het is wel geloofwaardig door die bron. Maar ik weet niet of ik het snel zou aannemen omdat het echt een soort van video is die heel erg de aandacht probeert te trekken. Dus dat maakt het iets minder geloofwaardig voor mij. Maar ik geloof best dat deze dingen wel kloppen.

Ik denk dat de feiten goed zijn, maar hij verbindt er ook een bepaalde mening aan vast. Een soort statement en ik weet niet of ik dat zou aannemen. Maar ik geloof wel inderdaad dat bepaalde feiten over dat wat jij zei over die brandstof, dat zal vast duurzaam of minder duurzaam zijn, ik weet niet meer wat hij precies zei. De feiten zijn waar en die zou ik ook aannemen, maar hij verbindt er ook een bepaald statement aan vast en het is niet dat ik denk daar ga ik in mee.

Ja oké, maar dat zie je dus wel als twee verschillende dingen?

Ja.

Dan hebben we er nog één over flixbussen. Zouden jullie hierop geklikt hebben?

Nee, want het is gewoon heel erg een mening.

Ik zou het wel even interessant vinden, maar ik zou het niet aannemen als de waarheid.

Wat maakt het een mening?

Nou, waarom deze buslijn zo populair is, is volgens sommige wel duidelijk. Ja na ja, ze vertellen wat mensen ervan denken. Maar ja wie zegt dat het Oekraïense vluchtelingen zijn die op vakantie gaan? Dat heeft iemand bedacht, maar er is niet een soort lijstje waarop staat waar alle ingecheckte mensen op staan, waaruit duidelijk is dat ze uit Oekraïne komen en op vakantie gaan. Dat weet je natuurlijk niet. En ze zeggen ook, hierover staan steeds meer verhalen in Nederlandse media, dat het in de media is gekomen dat kan ook Linda Meiden zijn ofzo.

Ik vind het wel geloofwaardig. Ik weet niet of het zo is, maar ik vind het wel, omdat er zijn vier flixbussen volgeboekt, ja zij hebben daar geen profijt van dus dan zou ik zeggen dat zij dat niet gaan liegen.

Nee, dat bedoel ik ook niet, maar meer Wat zij zeggen over vol met vluchtelingen op vakantie, dat is het deel waar ik mijn twijfels bij heb. Dat ze volgeboekt zijn, zal wel maar of het vluchtelingen zijn die op vakantie gaan.

Ik vind die hashtags ook een beetje raar #pvv, ja gaat het. Dat is hetzelfde als bij die vorige post. Daar had je een links perspectief, hier heb je heel erg een rechts perspectief. Dus het zal vast waar zijn, maar is het goed is het niet goed of is het neutraal.

Ik geloof wel dat de bussen vol zitten, maar inderdaad het is niet neutraal.

Ja die bussen inderdaad zullen vol zitten, maar of het mensen zijn die naar Kiev op vakantie gaan.

Wat is het nieuws? Misschien dat ik een beetje dom ben en het punt mis, maar er zitten bussen vol met vluchtelingen op vakantie. Wat is het? Dat vluchtelingen op vakantie... Dat vluchtelingen op vakantie gaan is nieuws?

Dat vluchtelingen naar Kiev gaan denk ik.

Maar is dat, wat is het? Ik weet niet, het voelt aan alsof je nu zegt, deze drie bussen met Nederlanders gaan naar Spanje. Ja, net zo, ik weet niet wat de bedoeling is van het nieuwsartikel.

Het gaat erom dat het vluchtelingen zijn die vluchten, maar dan wel weer terug gaan. Voor bijvoorbeeld feestdagen en zo. En dat vinden ze dan raar, want dan denken ze van, je kan wel vluchten, maar je gaat wel terug voor dit en dat.

Dan hadden ze het anders moet formuleren, denk ik.

Is de eindbestemming Kiev dan? Want dan zou ik wel geloven dat er meer Oekraïners in die bus zitten dan Nederlanders. Want ik neem aan dat we als Nederlanders niet meer daarheen zouden gaan. Dus dan zou ik eerder wel geloven dat het vol zit met vluchtelingen dan met Nederlanders. Dus in dat opzicht vind ik het wel geloofwaardig dat er Oekraïners in zitten. Maar ja, er wordt wel vol met vluchtelingen op vakantie. Zeg maar, gaan ze op vakantie of gaan ze hun familie terug bezoeken? En dat soort dingen.

Ja, ik geloof wel dat het bussen vol met Oekraïners zijn die terug gaan. Ja, het is wel een beetje... Het heeft een negatief frame. Omdat iemand die ergert zich er waarschijnlijk heel erg aan, dat ze dan vluchten, maar dat ze dan wel voor dit en dat even terugkomen. Ja, dat kunnen heel veel vluchtelingen niet. Ik weet namelijk ook dat in Polen konden ze ook niet meer terug daarna, zeg maar. Toen ze eenmaal terug waren gegaan voor de feestdagen. Dus ja, het is geloofwaardig, maar wel met een negatieve frame tegenover de vluchtelingen. Oekraïners. Ja, het is gewoon een feit dat die bussen vol zaten en dat ze naar Kiev zijn gegaan.

Hoe weet je dat?

Nou, niet... Met foto's misschien.

Dat kan ook van een jaar geleden zijn.

Nou, het zou een beetje raar zijn dat je dit zou verzinnen, zeg maar. Ik zou hier niet op komen om dit als nepnieuws te gaan verzinnen. Dus ik denk dat het echt wel erg goed is.

Uiteindelijk is het altijd zo. Wij als lezer van een artikel weten toch nooit zeker of het echt zo is. Alleen je gaat toch gewoon kijken of de bron dan geloofwaardig is. Dus zeg maar, NOS. Dan zouden we er... Dat kunnen we ook vragen. Maar hoe weten we dat? Maar dan zouden we er ook van uitgaan dat het gewoon zo is.

En nu niet?

Nou ja, ik zie hierin niet waarover ze zouden gaan liegen.

Nou ja, zij zijn natuurlijk wel een rechtse partij. Die misschien kiezers voor zich willen winnen. Het is wel een bepaalde manier om zich te uiten over het onderwerp. Het is ook een beetje als je in de Tweede Kamer kijkt dan zetten ze je ook heel gauw in een hokje. Wilders die meteen begint over als we alle grenzen opendoen dan zijn er geen banen meer voor ons. Iedereen heeft een andere mening, maar hier wordt het wel heel erg in een hoek geduwd. Het is wel politiek in een hoekje duwen van zij zijn daar dus wel blijkbaar tegen of ze willen het onder de aandacht brengen.

Maar ik vind de flixbussen van Amsterdam naar Kiev weer volgeboekt, dat geloof ik. Dat er Oekraïners in zitten, geloof ik ook, vol met vluchtelingen op vakantie, is negatief. Want dat laat zien dat ze op vakantie gaan terwijl wij niet weten wat ze gaan doen. Dus zeg maar ik vind een deel van het artikel wel gewoon geloofwaardig, maar een deel is wel negatief geframed.

Maar ik vind het ook niet geloofwaardig, want je hebt helemaal nergens een lijst waarop staat wie er in die bus zitten.

Nieuw-rechts-NL. Wat is dat? Klinkt inderdaad wel... Klinkt inderdaad wel rechts. Ik had ook hashtag PVV. Ik moet zeggen, als ik hashtag PVV hoor, is het in mijn hoofd in één klap ongeloofwaardiger. Maar dat komt ook omdat...

Maar ook, BBB en VVD.

VVD vind ik geloofwaardiger. Dat vind ik veel geloofwaardiger dan... Nee, maar nu er meer... Sorry, ik dacht even dat er alleen hashtag PVV stond. Dan vind ik het wel weer... Als je gewoon wat rechtspartijen hashtag, dan vind ik het best... Dat vind ik ook... Meer specifiek hashtag PVV zou doen, dan zou ik het wel meteen minder geloofwaardig vinden. Maar rechts...

Oké en er zit volgens jullie dus een duidelijke mening in. Maakt het nog uit wie het dan brengt?

Ja, zoals ik al zei, ik vind dat ze naar Kiev gaan en dat ze vol zijn, dat vind ik wel nog steeds geloofwaardig. Maar dat ze op vakantie gaan, vind ik niet geloofwaardig. Dus de helft vind ik wel geloofwaardiger dan de helft niet.

Het probleem ook meer hier is, ik zou het geloven omdat... Oké, ze gaan op vakantie. En het moet een negatief frame zijn, volgens mij. Zullen mensen hier een negatieve blik op hebben? Ja, in mijn hoofd klinkt dat niet heel gek. Ze mogen op vakantie.

Maar het is ook twee februari geplaatst. Dat is ook een raar moment om op vakantie te gaan, zou ik zeggen. Want zeg maar, de vluchtelingen hier, in ieder geval de kinderen, gaan hier vaak wel gewoon nog naar school enzo. Die volgen wel gewoon de Nederlandse schoolvakanties. En die zouden dan met uitzondering wel terug kunnen gaan. Maar het is niet normaal als het een moment is om op vakantie terug te gaan naar je thuisland, zeg maar.

Oké. En we hebben nu die drie posts bekeken, zijn jullie bekend met de term transparantie?

Ja.

Ja.

En wat betekent dat?

Openheid.

Gewoon alles laten zien wat je doet. In ieder geval hoe transparanter je bent, hoe meer je laat zien van jezelf.

Als je dan dat in gedachten houdt met deze drie posts die we gezien hebben, vonden jullie ze transparant?

De eerste twee. Redelijk. Dat ze gewoon bronnen aangeven waar ze hun informatie vandaan halen. Deze kan ik niet.. ik weet niet of hier bronnen bij staan? Dat kan ik gewoon niet zien.

Op een gegeven moment zeggen ze 'schrijven verschillende Nederlandse media'

Ja, ik weet niet. Ik vind dat minder transparant dan dat Nederlandse media. Ja. Weet ik veel. Ik die een post maak op Instagram, zou ook al bijna een Nederlandse media zijn. Zodra je... Zo zou ik mezelf een krant zo noemen, zeg maar.

Ik vond het niet transparant.

Alle drie niet?

Hmm jaa... ik weet het niet..

(1) Ik denk dat ze ook wel transparant zijn, omdat ze hun mening duidelijk geven. Ja, ik denk dat er weinig mensen zijn die ernaar kijken en denken van wauw, dit is een heel neutrale blik. Er schijnt wel een mening door, maar dat kan je ook noemen als transparantie. Deze heeft bijvoorbeeld best een duidelijke mening. Je wordt een richting opgestuurd. Iemand met een beetje verstand, die zou dat denk ik wel doorhebben.

Oké dus die mening zie je als transparant?

(1) Kan je zien als transparant, ja. Maar het is ook weer... Je zou ook kunnen zeggen het is niet transparant, want ze sturen het een kant op, maar ze zeggen niet expliciet dat ze die mening hebben. Het is een beetje... Ik weet niet, je kan er een beetje over toe discussiëren of het transparant zou zijn.

En vind jij dat ook transparant?

(1) Hmm ik weet het niet. Niet echt denk ik. Het is wel een vorm van transparantie.

En hoe verhoudt zich dat ten opzichte van geloofwaardigheid?

(1) Voor mij zorgt deze vorm van transparantie niet voor meer geloofwaardigheid. Maar zoals ik eerder al zei, hangt het er denk ik ook erg vanaf of jezelf links of rechts bent.

Oké, hoe denken anderen daarover?

(2) Nou, ik vind de filmpjes en de foto's die ze hier plaatsen, vind ik wel transparant. Want dat is wel gewoon hoe het gaat. en heel veel nieuwssites houden dat achter, omdat het anders te emotioneel is. Maar zij laten hier wel gewoon echt zien hoe het in het werk gaat, zeg maar. En dat maakt de afbeelding hier gewoon wel gewoon transparanter.

(1) Aan de andere kant kun je je ook afvragen of dat transparantie is die... Ja, het is... Je kan het als transparantie, maar aan de andere kant kan het ook weer sturend zijn dat ze die filmpjes laten zien. Want, weet je... Dit is het nieuws. Moet je nou echt die video zien om te weten dat dat het nieuws is of doe je dat er alleen bij voor sensatiewaarde bij wijze van spreken?

(2) Ik denk dat het een combinatie is van welke tekst je er dan ook onder zet. Als in, dan stuur je inderdaad, oké, Israël heeft hier iets gedaan. En omdat je die filmpje kijkt en je kent de tekst hieronder, dan is het meer sturend inderdaad.

(1) Nou, het is een soort transparant, maar ook sturender.

(2) Ja, Maar als er bijvoorbeeld geen tekst onder had gestaan, dan had ik het wel gewoon transparant genoemd.

(1) Mee eens, maar ik zou het nog steeds transparant noemen, maar de vraag is of transparantie hierin... Transparantie kan ook soms sturend zijn, denk ik.

Als het niet neutraal is, dan vind ik het niet transparant.

Oké en heeft transparantie dan nog invloed op geloofwaardigheid?

(1) Het kan een negatieve invloed hebben op geloofwaardigheid. Tot een bepaalde mate. Het hangt er vanaf hoe transparant je bent over dingen. Want als jij, zeg maar, als ik, ik zeg niks over mijn financiële situatie, dan ben ik niet transparant. Als ik zeg, nou, ik heb 10.000 euro gevonden vandaag. Dan ben ik transparanter dan als ik helemaal niks deel. Maar, dat geeft mij, dat geeft mij het beeld alsof ik armer aan het worden ben. Terwijl misschien, dat ik misschien arm ben of dat ik slecht financieel heb. Terwijl je misschien wel een miljoen op de bank kan hebben, zeg maar. En als je dat niet transparant over bent, dan kan je dus jezelf heel arm laten lijken door feitelijke dingen te laten zien. Maar die geven dan een toon van, kijk, dus daardoor ben ik nu zielig of ben ik arm. Terwijl dat misschien helemaal niet de situatie is als je de rest van de informatie weet. Dus transparantie heeft een soort, ja, dubbelzijdig zwaard. Aan de ene kant kan het heel erg helpen. Maar aan de andere kant kan je, als je selectief transparant bent, hoeft het niet per se bij te dragen aan geloofwaardigheid. Ik denk dat dit wel selectief transparantie is. Zeg maar, ja. Misschien, zeg maar, je ziet alleen de kanten die fijn zijn voor hun ideeën. Je ziet alleen de bronnen die hun ideeën bevestigen. Misschien zijn er bronnen die dat tegenovergestelde zeggen bij alle drie. Dat weet je niet echt. Dus als er zelfs ook nog post bij zijn van nou, deze zegt dit en deze zegt dat. Dat zou volledig transparant zijn. Dan zie je echt beide kanten van het verhaal. Maar misschien is dit wel het hele verhaal. Misschien zijn er geen kanten tegen bij alle drie. Dat weet je dan niet.

Ja ik ben het ermee eens.

Ik vind het een beetje lastig.

Wat vind je lastig?

Ik weet niet zo goed of het wel of niet transparant is.

(1) Je zou heel veel meer onderzoek moeten doen voordat je echt kan bepalen of iets transparant is of niet denk ik.

Omdat het toch wel een soort sturing is naar een bepaalde kant. Dus ik weet niet of dat nou echt helemaal transparant is per se. Ook omdat er staat 'voel jij je schuldig als je op vakantie gaat' heel veel mensen denken daar waarschijnlijk niet eens over na. Dat het echt per se heel slecht is ofzo.

Ik weet het niet meer precies, maar ze lieten toch wel van beide kanten zien wat de positieve en negatieve effect was van..

In dit filmpje?

Ja dat dacht ik. Dat ze wel zeiden van ja, duurzaam reizen is slecht, maar inkomstenbron is hoogst met toeristen.

Ja, toen zei ik die bullshit.

Ja, dat zeg ik, dat weet ik niet.

(1) Maar aan de andere kant, hij was ook negatief naar bijvoorbeeld groene brandstoffen. Ja, oké. Wat dan misschien ook weer een soort ding is van, zeg maar mensen die links zijn, links is meestal best een welvarende kant. Je kan vaak niet echt linkse mening hebben zonder..

Oké en laatste vraag. Krijgen jullie wel eens les in mediawijsheid?

Ja bij beeldtaal wel. Daar hebben we het over nieuwsberichten gehad en wat dan wel of niet geloofwaardig is.

En we hebben vorig jaar wel factchecken gehad in een vak. Dus ik denk dat we in bepaalde vakken wel mee krijgen.

Ja, oké. Kunnen jullie nog een voorbeeld noemen?

Nou, we hebben bij beeldtaal wel gehad dat bij foto's soms delen weggelaten worden waarmee dan een heel ander verhaal verteld kan worden. Zoals bijvoorbeeld ook bij die foto met dat kindje in Vietnam. Dat ze dan het deel eraf hebben geknipt waar soldaten stonden.

Oké dus op het hbo hebben jullie wel wat geleerd hierover, maar op de middelbare niet?

(1) Bij mij op de middelbare heb ik er wel dingen over gehad. Niet groots, maar we hebben het er zeker wel over gehad.

Ja. ik zoek wel vaak extra, als ik het echt interessant vind, interessant genoeg, en ik weet niet zeker of ik het geloofwaardig vind, dan ga ik wel op de internet gewoon opzoeken. En dan kijk ik daar wat bronnen zeggen, maar voor mij moet het nieuwtjesbericht wel interessant genoeg zijn om er verder op door te gaan. Anders kijk ik gewoon verder en dan vergeet ik het gewoon en dan ga ik wel gewoon uit van mijn eigen geloofwaardigheid. Dus ja. Ik ga er dus wel zelf een beetje kijken van, oké, zeg maar, vind ik het geloofwaardig? Nee, nou ja, dan boeit het me ook niet. Zeg maar, nee, vind ik het

geloofwaardig? Nee, dus dan zal ik er ook nooit iets over zeggen, zeg maar. Maar als ik zeg maar, het niet in me boeit, maar ik zit bijvoorbeeld nog in school en ik heb onder de gesprekken, of dan ga ik wel, dus dan werk ik ook aan mezelf, of ik benoem wat ik dan heb gelezen daar, zeg maar. Dan ben ik eigenlijk niet eens zeker, weet ik het geloofwaardig of niet. En als ik het echt heel interessant, vind ik wel heel interessant. En dan ga ik ook wel een penner met je op een echte site, zeg maar, of zo.

Transcriptie groep 7

Dikgedrukt is interviewer

Komen jullie niet veel nieuwsberichten tegen op Instagram?

Alleen van de NOS. Omdat ik hen volg. Maar verder...

NOS Stories.

Ja, verder niet.

Ik zie ook wel eens berichten van die accounts van Cestmocro. En van...

Oh ja.

Ik zou niet zeggen dat ik dat volg, maar ik zie het wel langskomen en ik volg... Ik weet niet of dat nieuws is, maar check je stem. En de Volkskrant.

Maar Cestmocro dat zie je langskomen, maar je volgt het niet?

Ja. Bij verkennen zie dik dat inderdaad langskomen.

En jij volgt het wel?

Ja, ik volg het wel, ja.

En verder nog nieuws?

Ja, meestal ook NOS Stories en NOS die volg ik ook. En wat jij zegt, Rapnieuws TV ook.

Zien jullie dat soort kanalen als nieuws? Bijvoorbeeld Cestmocro of Rap Nieuws?

Nee. Ik niet.

Ik dus wel. Dat is misschien heel erg slecht. Maar altijd zijn ze heel snel en heel actueel met dingen. En dan lees je er daarna weer iets over nieuws. En dan denk ik, oh ja, dat klopt best wel. Dus dat volg ik eigenlijk wel.

Ja, maar ik heb dan wel altijd een beetje dat ik denk hoe vaak wordt dit nog verbeterd hierna. Weet je. Bij NOS wordt het misschien nog wel een aantal keer aangepast.

Zeg maar of je het ziet als een nieuwsbron met kwaliteit. Of dat het wordt aanschouwt als nieuws. En ik denk wel dat het een groot nieuwskanaal is. Ja.

Het is wel populair. En ik denk ook, het maakt het zo aantrekkelijk. Omdat die verhaaltjes kort zijn. En straight to the point. Misschien ook meer op een bepaalde manier geschreven. Voor een bepaalde doelgroep die dat interessant vinden. Want ik denk juist heel vaak bij dat Cestmocro dat het gewoon fake nieuws is. Zeg maar. Omdat ik het er gewoon niet echt uit vind zien. Qua hoe het gedeeld wordt en bij de NOS vind ik dat gewoon betrouwbaarder. Omdat ik weet van, oké, als het NOS het post, dan zal het ook wel echter zijn. En dat Cestmocro, dat ken ik dan te weinig of te slecht om daar iets over te kunnen zeggen.

Ik denk ook dat het deels ligt aan wat jij zegt. Bij dat Cestmocro of zo zijn het vaak korte verhaaltjes. En dan soms wat minder details dan bijvoorbeeld bij NOS. Dus het kan ook zijn dat het een beetje ligt aan hoe het geschreven wordt. Omdat er bij NOS veel meer details in staan of zo. Dat het dan wat meer betrouwbaarder is. En dat heb je bij die Cestmocro en Rapnieuws TV enzo allemaal niet echt.

Ja ik kan mij voorstellen dat het ook nog een soort van vormgeving is. Als het ook meer opgemaakt is als een soort roddelblad dan denk ik helemaal wat ongeloofwaardig.

Zo ziet het er altijd een beetje uit. Zo van, ehm. Een van onze leeftijdgenoten heeft net even gauw een Canvadocumentje gemaakt. Met een post voor Cestmocro. Of de NOS die heeft echt onderzoek gedaan qua uitstraling. En die gaat dat dan uiteindelijk publiceren.

Ik vind dat heel interessant want het werkt wel. Want ik denk dat als je als een NOS, als je alles helemaal gelikt neerzet. Dan bereik je ook niet een groep die zich daar totaal niet mee identificeert. Dus ik denk dat dat wel weer interessant is. Van het een of het ander.

Hoe bedoel je dat? Bijvoorbeeld als je dan ook een Cestmocro hebt. Dat het voor bepaalde mensen wel werkt. Dat het wel geloofwaardig is.

Na ja, dat het in ieder geval de aandacht heeft. En ik denk toch dat als journalist dan wil je bepaalde dingen belichten. En ja, een Volkskrant die bereikt een bepaalde doelgroep niet op de manier dat zo'n account dat wel doet.

Maar, en hoe vinden jullie dan NOS Stories bijvoorbeeld of NOS op 3, die doen het naar mijn idee ook op een andere manier dan een Volkskrant of NRC volgens mij ook met het doel om andere mensen te bereiken.

Bij NOS Stories, dat vind ik ook weer de doelgroep die wat jonger ligt, denk ik. En daar staan vaak ook nog echt wel heel veel fouten in. Ook gewoon taalfouten. Dat ik me soms ook afvraag van oké, wie heeft dit gedaan? Maar het nieuws zelf lijkt vaak een versimpelende versie van wat ze bij NOS uiteindelijk ook publiceren. Dus ik denk dat ze dat daar heel goed doen. En doordat ze dus bij NOS Journaal best wel een... betrouwbaar imago hebben opgebouwd, denk ik dat het sneller betrouwbaar is als je dus ook naar NOS Stories kijkt. Dat je dus weet van oké, het komt van de NOS, dus ik vertrouw het wel.

Maar voor jou ook?

Ja, zeker.

Dus dan maakt het daar niet uit dat er taalfout in zit, terwijl bijvoorbeeld bij Cestmocro..

Het is wel irritant, maar dat komt misschien ook omdat wij communicatiestudenten zijn, dat wij denken what the fuck.

Ja, dat het opvalt.

Ja.

Het is ook voor een korte update. Want zo gebruik ik het. Oh, er is ergens brand gesticht. Oh, er is een panda ergens geboren. Ik ga me daar dan niet nog verder in verdiepen. Het is alleen voor de updates van de dag.

Ja.

Het is puur het overzicht dat je ermee krijgt en als het dan van de NOS is, dan denk ik taalfoutje is niet zorgvuldig, maar dat durf ik dan ook wel door de vingers te zien. Als het dan ook al een kanaal is waarvan ik een beetje aan twijfel, dan denk ik wel ja.

En soms heb je ook wel bij die NOS Stories, dat je echt van die dingen hebt die heel speciaal gericht zijn op een bepaalde leeftijdscategorie. Bijvoorbeeld de examenperiode, dat is dan voor havisten en

voor vmbo'ers. En dan denk ik, ja, dit boeit me dus echt geen ene reet. Maar dat komt al meer omdat je niet in die doelgroep zit.

Maar daarmee zie je wel dat ze een wat bredere doelgroep trekken dan alleen maar 16 tot zoveel jaren.

Ik heb het toentertijd wel gebruikt voor mijn eindexamenperiode.

Ja?

Ja.

Ik wist niet eens dat het toen al bestond. Dat is echt heel lastig.

Toen zat ik ook nog niet op al die dingen. Toen zat ik op Hyves.

En als we het over geloofwaardigheid hebben, hoe belangrijk is het dan dat het nieuws dat ze publiceren waar is?

Ik geloof dat we een bepaalde nadruk uit een volledig artikel wordt gehaald. Dus je krijgt waarschijnlijk een derde te zien van wat daadwerkelijk nieuws is in zo'n post. In de context. Maar dat is ook met de NOS. De NOS die haalt over het algemeen ook grotendeels van zijn nieuw van het ANP. Dat is de grootste nieuwsmagnaat van Europa. Dus dat betekent ook dat zij niet zelf journalisten hebben om dat te checken. Dus in zekere zin zou je ook kunnen zeggen dat dat ook een bepaalde nadruk is van een origineel nieuwsbericht.

Maar vind je het daarin belangrijk als je dat ziet bij Cestmocro of een van die andere kanalen dat het nieuws waar is?

Ja.

Ja?

Ja. Als daar een fout in staat dan vind ik dat wel een soort kwalijk alsnog. Ja. Ook als het. Dat soort nieuwsberichten zijn vaak ook een beetje op de persoon merk ik. En het is ook een soort. Ja. Zij laten niet alles. Het is geen achtergrond. Ze laten niet alles wat er gebeurt laten ze zien. Maar het is echt alleen wat het goed doet op social media denk ik. Ik vind dat wel belangrijk.

Ze belichten vaak de negatieve praktijkjes uit de maatschappij. Dus als het gaat over Marco Borsato dan zul je dat bij Cestmocro of bij Rapnieuws gelijk zien. Maar gaat het over een panda die is geboren dat gaan zij nooit posten. Dus ik denk dat ze daarmee ook een bepaalde doelgroep maar ook een bepaalde imago creëren. Van wanneer zij dus een foutief nieuwsbericht zullen uploaden. Bijvoorbeeld over Marco Borsato. Dat het misschien toch niet waar is uiteindelijk. Maar zij hebben het heel groot gemaakt. Dan weet ik niet of ik de volgende keer nog een keer zoiets zou geloven als zij weer zoiets posten over een andere.

Maar hoe controleren je bijvoorbeeld zo'n bericht van hen of dat dan waar is?

Ja ik ben niet heel erg gemotiveerd om dat helemaal uit te gaan zoeken. Maar ik denk als ik gemotiveerd zou zijn dan zou ik het dus via de NOS checken. Ja. Via het nieuws. RTL het nieuws. En je hoort het daar ook al op. En gewoon bij The Voice zelf. Op The Voice hun eigen kanaal. Kijken of er iets gebeurd is. Daar zie je ook vaak al wel het een en ander. En dan de reacties lezen of er nog een linkje is of wat dan ook.

Ik ben dus echt veel makkelijker daarin. Ja. Als ik gewoon op Insta zit en ik ben gewoon aan het scrollen. En ik denk nou er komt weer een storm aan of nou er is weer iemand ontvoerd. Dan denk ik ja het zal. Er is weer iemand ontvoerd. Ja het zal best. Ja ik geloof dat dus wel.

Ja maar dat is dan wat meer het gangbare nieuws. Maar als er iets is wat voor mij echt uitspringt. Het springt gewoon op dit. Hoe zit dat nou, dan ga ik wel kijken naar wat meer traditionele media.

Ja. Dat is wel echt.

Ik ben gewoon echt niet zo. Het boeit mij allemaal niet zo veel. Ik gebruik het ook echt niet om er zelf veel slimmer van te worden. Het is inderdaad meer voor het korte overzicht dat ik denk ja leuk of vervelend dat dit gebeurt. Maar ja zal mijn worst wezen of het waar is of niet dan zie ik dat wel weer op de tv of op de radio of wat dan ook.

Ja het hangt er ook echt vanaf of bij mij in ieder geval of ik wil weten of iets feitelijk klopt. Of dat ik achtergrond wil zoeken ergens van. Want dan is mijn route toch wel anders. Als ik een soort bevestiging wil of wil checken of iets klopt dan denk ik dat ik eerder gewoon ga googelen. En uit interesse duik ik ook dan wel de comments in om te kijken wat mensen erover zeggen. En soms dan merk je dat er echt wel één bepaald naratief is dat daar speelt. En dan denk je van ja dan krijg je daar toch twijfels bij van huh? En dan ga je dat opzoeken. Maar als er dingen zijn zoals bijvoorbeeld met studenten, toeslagenaffaire en ik wil daar achtergrond van dan is mijn route meestal toch wel dat zie je iets op Instagram. Dan check ik de NOS. Dan check ik NRC. Dan kijk ik of de Correspondent nog iets heeft geschreven. Beetje, ja een beetje steeds dieper.

Ja. Het blijft niet bij één zo'n post ofzo.

Nee. Nee precies.

Ja tenzij het gewoon voor mij geen nieuws waarde heeft.

Ik denk dat zodra het nieuws echt groot wordt uitgelicht en het is een belangrijk wereldonderwerp dus het is alleen niet per se iets wat alleen Nederland afspeelt maar echt op mondiaal niveau. Bijvoorbeeld wat er nu bijvoorbeeld het probleem in Israël en in Palestina. Daar was ik wel gemotiveerd om meer achter.. te leren over de geschiedenis. Van hoe is dat ontstaan omdat er zoveel verdeeldheid over is. Ja wie is schuldig, wie heeft welke verantwoordelijkheid. Dus toen heb ik wel extra stappen genomen op YouTube of online daarover te gaan lezen.

En daar word je dan ook weer wat kritischer. Maar daar zijn wij misschien wat gekleurd in als communicatiestudenten dat ik dan ook wel ga kijken, maar wat is dan normaal de invalshoek van dit medium? Als ik dan kijk naar RTL, NOS of Trouw dan weet je wel welke kant ze kiezen.

Bij wereldpolitiek is het belangrijk dat je realiseert dat je in de Amerikaanse invloedssfeer leeft. Dus dat betekent dat je het altijd vanuit een Amerikaans invalshoek zoekt.

Ik denk dat het ook lastig is bij dat soort dingen om dat te checken, omdat als je ergens naar op zoek gaat, dan zul je altijd een bepaalde mening terugvinden in een artikel, in het documentaire gebeuren of in een videotje via YouTube. Het is wel heel interessant om dat te doen, maar ik vind het altijd heel lastig hoe je dan toch nog daarin genuanceerd kunt kijken naar zo'n artikel.

Maar ik denk dat social media specifiek, vooral dat soort heel zwaarwegende onderwerpen, dat dat heel erg tot de emotie, tot zo'n nieuwsbericht dan. En dat is heel vaak echt met een stelling. Ik volg bijvoorbeeld ook Amnesty, want dat is wel gewoon iets wat mij interesseert, waar ik heel veel belang van inzie. Maar dan kan ik me er soms wel mijn kop eraan stoten dat er echt in zo'n bericht al een

soort van stelling wordt neergezet en dat er dan geen achtergrond wordt gegeven. En dat ik denk van, ja, maar dit jaagt ook een soort van verdeeldheid aan.

Ik vind het wel heel interessant, maar ik was van plan andere met jullie te bespreken,

maar aangezien ik het kwam me lang zover komen. Dacht ik, en ik hoorde Cestmuro, ik dacht ik laten we naar deze kijken.

Ik denk, ja, het gaat dus over, Israël heeft orgaan tot 80 lijken gestolen. Als jullie dit bericht zien, vinden jullie het dan geloofwaardig?

Nou kijk, ik denk dus, dat is mijn makkelijke gedachte. Ik geloof het best wel. Ik geloof best wel dat dit gebeurt, dat dit waar kan zijn. Maar ik denk wel dat ze zeker dit beeld gebruiken. Om het te overdrijven en misschien groter te maken. Of juist zeg maar emotie op te roepen. Terwijl dit beeld misschien van een heel ander moment is wat er niks mee te maken heeft. Dus ik denk dat het beeldmateriaal misschien gebruikt wordt om het heftiger of mensen iets te laten voelen. Maar ik kan dus best wel geloven dat dit daar gebeurt. Daar ben ik dan weer heel makkelijk in.

Als ik dan zoiets zie, dan ga ik meestal een paar stappen. Kijk, wat is dan dit verhaal, waar komen ze vandaan? Ik zie in de titel Cestmuro. Nou ja, ik gok even. Ik ken het verder niet. Maar ik gok even dat het een link heeft met de islamitische wereld. Dus ik denk, oké, dat maakt al dat het behoorlijk gekleurd is. Nog wel even los van of het waar is of niet. Maar dat betekent wel dat die heftiger ingezet wordt misschien dan van de andere kant. Nou ja, dan denk ik dat we moeten kijken, wat wordt er dan, ja, wat wordt er dan gezegd? En ook gewoon eventjes een beetje de culturele achtergrond in de gaten houden. Is het logisch dat Israël dit zou doen? Niet elke Israëli is Joods, maar ik weet, in de Joodse cultuur is het not done om iets met het dode lichaam te doen. Want dan wordt het onrein. Dus ik weet het niet. Ik zou hiervan denken, oké, dit heeft wel meer uitzoekwerk nodig. En ik zou hiervan gewoon afwachten wat normale media ook zeggen. Ik zie dan wel Al Jazeera staan. Ik denk, nou ja, dat is wel aan de andere kant ook wel eentje die midden in het conflict zit. Dus misschien wat minder objectief is dan...

Ik vind het ook lastig, want kijk, met die plaatjes, zeg maar, an sich zou ik niet direct geloven dat het dus feitelijk gezien, even door een feitelijke bril, dat dat dus is gebeurd. Maar gezien de geschiedenis en het erin verdiepen, en wat jij nu zegt, daar heb ik eigenlijk nooit zo over nagedacht. Maar als je bedenkt dat er heel veel... Israëlische mensen ook zijn ontvoerd door... Ik weet even niet meer hoe die partij heet, maar... Hamas. Oh ja, door Hamas. En die worden dan uiteindelijk teruggegeven. Die zullen misschien ook verwondingen hebben, weet ik veel wat. En überhaupt dat die oorlog wordt gevoerd, denk ik al dat er echt een soort van randdebielen daar aan de macht zijn. Zou ik het echt nog wel geloven dat er dus zulke dingen gebeuren die gewoon gruwelijk zijn om die mensen nog eens extra pijn te doen. Dus dan geloof ik dat wel. Maar feitelijk gezien kan je dat nooit weten. Want niemand laat zien dat er ook daadwerkelijk gesneden is in die lijken. Het enige wat je wel zag, is dat er een artikel bij stond van een arts die daar dus onderzoek naar heeft gedaan. Kijk, wij zijn er niet bij, maar als ik zoiets lees, dan geloof ik dat al sneller, zeg maar. Dan zit mijn geloof al op 80 procent. Dan wanneer ik dat dus niet zou lezen.

Ja. Ik denk dat, ja. Ik denk dat, zeg maar, feitelijk dat de gebeurtenis die hier omschreven wordt, dat dat klopt. En ik waardeer dan ook dat er wel verschillende kanalen worden laten zien. Maar ik geloof wel dat er, dat het heel goed mogelijk is dat er beelden en ook, ja, ik zie twee keer een quote staan waarbij niet erbij staat waar die quote van komt. En er staat geen fotograaf bij vermeld. Er staat geen informatie van het beeld. Dus ik denk dat los van wat daar wordt omschreven, dat er misschien beeld en tekst.... ..wordt gebruikt om een soort van, als kruk voor een nieuwsbericht.

Dat die gewoon al eerder zijn gemaakt en dat dat dan nog een keer gebruikt wordt.

Ja. En het werkt natuurlijk wel. Want ik merk ook bij mezelf dat zoiets gewoon een enorme, ja, emotionele reactie opbrengt. Je weet wel, als je er dan ook in verdiept en ik heb toevallig een basisschoolpresentatie over Palestina en Israël gedaan. Dus dan denk je daar ook meteen al over na. Ja. En dan weet je wel gewoon dat het enorm leed. En dan bevestigt het wel een soort van, het heeft ook wel een beetje impact op een mentale, zeg maar als ik zoiets zie, dan is mijn dag verloopt wel anders dan als je het niet ziet. En ik denk dat dat dan misschien ook weer een gevolg heeft voor de manier waarop je om wilt gaan met het nieuws. Dat je dan zoiets hebt, dat heel veel mensen zoiets hebben van ja, ik wil het überhaupt niet meer zien. Ja.

Want zeiden jullie in eerste instantie als je aan het scrollen bent op Instagram, zouden jullie stilstaan hebben en echt bekeken hebben of?

Ja, als ik ermee geconfronteerd word, wel. Ja. Maar ik heb wel wat jij zegt. Ik heb gewoon een aantal mensen die ik wel volgde op Instagram, die continu zeg maar echt bloedende beelden deelden op hun kanaal en op hun verhaal. En het is heel, ik voel me dan heel hypocriet door dat uit te zetten, want ik wil het ook niet een soort van. Nee, en ik wil ook niet het idee hebben van wat ik daar zeg maar recht toe heb om dat uit te zetten, want het gebeurt gewoon en dat weet ik ook. Alleen wat jij zegt, het doet gewoon zoveel met je als je daar de hele tijd naar kijkt. Gewoon echt jankend in mijn bed. Ja, dus dat is wel.

Het is niet, het is niet alleen zeg maar hier zijn feiten en dit is wat je moet weten. Het is meteen een gevoel dat je er bij mee krijgt.

Maar ik denk dat we bij zo'n heftige, zo'n heftige post even toevoegen. Ik denk zoiets ook, ook gewoon even qua, qua context. Dit zijn natuurlijk uitspraken die vaker gedaan zijn over en weer. Israël heeft Palestina beschuldigd, heel snel, wat achteraf niet waar bleek. En Palestina heeft hetzelfde gedaan. Dus ik denk dat er dan ook wel weer, dat speelt wel mee in het hele verhaal. En het is natuurlijk die shockwaarden, die je er dan voor zorgt van hey, we gaan even kijken. Maar in elk geval voor mezelf is het wel dat nuchtere ook nog wel van wacht even. Klopt dit nu echt? Of...

Ik weet niet of dat bij iedereen zo is. Want ik...

Nee, ik weet ook niet of dat bij ander nieuws bij mij ook zo zou zijn, hè? Iets milder nieuws zou je misschien sneller slikken dan zoiets.

Ik denk iets wat mij geruststelde, het is verschrikkelijk nieuws, maar wat mij geruststelde in de betrouwbaarheid van dit artikel was dat ze inderdaad die bijlage hebben gelinkt van andere bronnen, waaronder dus The Guardian. The Guardian, dat is nog wel respectabel nieuws. Ja, Ja, een website. Ja. Dus ik denk dat vanaf dat punt, dat ik dan dat zou zien en ik behoefte heb om daar meer over te weten, dat ik dan op zoek ga naar dat artikel van The Guardian. En dat dan eerst nog ga lezen. Ja.

Ik zie Al Jazeera, als zij daadwerkelijk zo'n origineel artikel op hun site hebben, mag je ze vertrouwen. Ja. Ik zie Al Jazeera in het midden oosten hoogste wel echt de beste.

Maar dat weet je eigenlijk ook niet per se. Maar ik...

Maar daarom zou ik het nog een keer checken.

Ja, precies.

Het helpt in ieder geval, want je ziet het en je krijgt wel het gevoel dat het betrouwbaar is. Maar los van of je er echt in gelooft, denk ik dat, ook als ik dan misschien spreek voor leeftijdgenoten, denk ik

wel dat als je meerdere herkenbare namen zoals The Guardian, The New York Times, Al Jazeera, dat je in ieder geval denkt dat het uit een betrouwbare bron komt. Ja. En ik denk dat er heel veel mensen zijn die dan ook zo'n beeld zien en dat meteen als waarheid aannemen.

Ja. Ja. Want niemand van jullie zegt, dit is sowieso niet waar. Toch?

Mijn vader zei dat dus wel. Ja. Nou ja, maar ik vind dat ook heel lastig hoor. Mijn vader is gewoon eerder pro-Israël dan pro-Palestina. Ja. En dat komt ook gewoon doordat hij een bepaald geloof ervaart vanuit het verleden, zeg maar. Wat er allemaal is gebeurd met de Israëliërs, et cetera. Dus hij is niet meer zo genuanceerd in ook echt kijken naar wat er nou daadwerkelijk gebeurt. Maar hij heeft gewoon een bepaald geloof van, oké, nou, dit is wat er ons is aangedaan en dit speelt al zoveel jaar en zij doen ook heel veel naar ons en ik luister naar de premier en die zal het allemaal wel weten. En ik zit daar dan echt zo naast van, nou ja, pap, volgens mij ben je echt even op je verkeerde kant gevallen, want dat klopt niet helemaal.

Want in hoeverre heeft dat jouw vaders mening bijvoorbeeld invloed op of jij nieuws hierover geloofwaardig vindt?

Nou ja, op mij dus niet, omdat ik dus wel heel genuanceerd ben en ook genuanceerd kijk naar wat er gebeurt. Maar ik zou even goed als ik bepaalde.. Kijk, ik kan heel goed zien dat Palestina vrij staat, dus alle onschuldige burgers vrij staan van Hamas. Dat is gewoon een terroristische partij die gewoon een oorlog voert met Israël. En ik kan ook heel goed zien dat alle Israëliërs niet over een kant te scheren zijn, want ook daar zit een bepaalde groepering die gewoon echt iets heel heftigs aan het doen is in strijd met Hamas. En daar zijn allebei de kanten, de burgers, de dupe van. Maar ik kan me voorstellen dat er ook mensen zullen zijn die dan wel heel gelovig worden opgevoed en ook in dat Israëliërs geloof en die zich misschien ook aangevallen voelen en dan ga je toch bewust daar heel anders naar kijken. Dus ja, dat zie je wel heel erg. En bij sommige mensen, daar is mijn vader dus het levende bewijs van, bij sommige mensen is zo'n post best wel... Komt dat anders over en kan diegene daar anders mee omgaan dan bij andere mensen?

Het is ook wel een beetje wat je net zegt. Ik ben ook Joods. Ik voel mij ook wel ergens verbonden met Israël. Maar ik merk dat hier inderdaad wel een soort stof op zit. Een soort stop op zit iets van, hé wacht even, dit kan toch niet waar zijn? Maar ik kan nog wel kijken naar, oh wacht even, er zijn zoveel verschrikkelijke dingen gebeurd, het zou ook zomaar wel waar kunnen zijn?

En heeft het nu bijvoorbeeld nog invloed als gegeven moment door een influencer die al heel lang volgt als die dit ineens deelt? Heeft dat dan voor jullie nog invloed op het geloof of niet?

Nee.

Zelf of... Ja. Ik zie het liever op het eigen account staan dan dat een influencer het deelt.

Ik zie influencers ook, ik associeer die gewoon heel erg met sensatie zoeken. En die associeer ik niet met ik ga geloofwaardig nieuws met jou delen. Want ik vind het belangrijk dat je goed geïnformeerd bent, absoluut niet.

Ik zie het ook een beetje als reclamespotjes.

Nee, ja, ook omdat je... Ja, maar ik denk ook dat dat... Kijk, voor een influencer is het een beroep om dat te doen. En dan weet je ook dat dat inwerking heeft wat je ziet. Ik merk wel dat ik erop let dat als mensen die ik... Ik volg niet veel influencers, maar de mensen die ik volg, als die bepaalde dingen delen, dat ik daarmee een beeld vorm over degenen die ik volg. En dat ik dat dan prettig of minder

prettig vind. Dus ik kan me voorstellen dat er influencers zijn die het ook gebruiken om een bepaalde doelgroep aan te spreken.

Oh ja, op die manier. Oké. Oké, interessant.

Ja, ik vind het een bijzonder onderwerp, even los van jouw scriptie. Maar gewoon heel bizar, want ik vind het eigenlijk ook een oorlog van de hele wereld. En niet alleen maar tussen die twee partijen. Maar waar wij echt als heel Europa, maar ook heel de wereldbol, gewoon echt bijdragen aan zouden kunnen leveren. Ja. Om daar gewoon tegen in te gaan en gewoon te stoppen.

Het probleem hebben wij zelf in gang gezet. Ja.

Ja. Maar ook daar denkt iedereen weer anders over.

Ja, dat ligt een beetje aan hoe je ver je teruggaat.

Oké een volgend bericht. Flixbus van Amsterdam naar Kiev weer volgeboekt met vluchtelingen. En dan ook voor komende vrijdag zijn er weer veel, vier flixbus bezig van Amsterdam naar Kiev helemaal. Hoe geloofwaardig vinden jullie dit bericht?

Nou, ik vind het vooral fucking pijnlijk. Hoe je zo kan praten over een groep. Dat merk je wel.

Ik denk ook dat je gelijk al weet welke politieke achtergrond deze schrijver heeft.

Afgezien van de hashtags PVV, NSC..

Oh, daar had ik nog niet eens naar gekeken. Maar ik had...

Maar wat doet dat met de geloofwaardigheid van het bericht?

Ja. Ik geloof dat het zo is, maar ik geloof niet dat deze stelling daarbij hoort.

Ik vind vakantie, vind ik een bepaald frame. Voor hetzelfde geld proberen ze hun ouders nog te zien of te kijken of ze nog allemaal leven.

Hun kinderen op te halen, weet ik veel. Ik geloof dat die bus gaat met vluchtelingen. Maar ik geloof niet dat dat de uiteindelijke doelstelling is van die mensen die dan op die bus stappen. Ja. Absoluut niet.

Ik denk niet dat het doeleinde vakantie was.

Nee. Ik denk niet. Het is meer van hoe gaat het met je? Leef je nog?

En waar kijken jullie dan naar om dit te bepalen?

Nou ja, ik vind wel wat Ruben inderdaad zegt. Het heet Nieuwrechts. Je ziet die hashtags. En dan merk ik bij mezelf wel dat ik denk, oh je wordt wel een bepaalde kant opgestuurd al. Dus dan zal het niet helemaal objectief zijn.

Nu is, je ziet de titel op het nieuwsmedium. En dan scan je de tekst en dan zie je de hashtags. Ja. Dan weet ik eigenlijk.

Dan scroll ik eigenlijk door, ja.

Nou, ik scroll niet door, want ik denk wel dat inderdaad wat jullie gezegd hebben, dat het nieuws wel klopt. Maar ik ben me wel bewust van iemand dit is wel met een hele bepaalde politieke bril bekeken. Ja.

Maar maakt die objectief of subjectiviteit dus dan uit voor of je het dan met bericht al gelooft?

Ja.

Ja. Ik heb het andersom ook. Er is ook een account, is dat niet linkse jongeren ofzo? Daarmee heb ik het ook. Maar ik ga wel even de comments lezen.

Ik vind het wel meestal als je die comments leest, mensen gaan zo tekeer tegen elkaar. En hoe ze op dat nieuws reageren en dan weet je al hoe...

Dan moet je gewoon echt zo inspecteren.

Ik probeer naar de laatste tijd wel even te letten, want ik ben gewoon niet oké met hoe een groep mensen kan worden gesproken, ook in het nieuws, en dat je dan vluchtelingen en dan op vakantie... En dan schrijf ik het meteen wel af.

Ja, natuurlijk.

Ik hoor net gelachen, dus je gebruikt de comments.. voor de grap. Maar je kan de comments ook enig houvast van bieden of je een bericht gelooft of niet.

Soms zie je wel iemand die fact-checkt. Dat is wel... Die zegt van, hé, wat je hier schrijft klopt niet helemaal. Maar je ziet het ook in taalgebruik bij de titel weer volgeboekt. In plaats van volgeboekt en vol met vluchtelingen. Dus dat maakt het ook wel gekleurd.

Ik denk dat de comments ook een indicatie geven of je past bij de doelgroep. Dus als ik een comment daarvan uit zou pikken... Kijk, wacht. Vluchtelingen op vakantie naar land waar ze voor hebben gevlucht. Ik zeg enkeltje en niet meer ophalen. Als je die mening deelt, ik denk dan is dit artikel waarschijnlijk bedoeld voor jou. Als je denkt dan, nou, ik denk niet dat het zo in elkaar steekt. Ik denk dat dat een stuk nu genuanceerder is. Of misschien zelfs dat de waarheid wordt verdraaid. Dan is het waarschijnlijk niet voor jou bedoeld.

Ik denk dat die comments het inderdaad wel kunnen verstevigen. Als je het bericht al gelooft, dat als je dan ook nog de comments leest en iedereen het gelooft, dan geloof je het nog sneller. Dat je een soort bevestiging zoekt.

Het is echt een soort fuik.

Er staat verder: hierover bestaan steeds meer verhalen in Nederlandse media.

Ik denk dat ik die zin al niet eens meer had gelezen. Ik moet heel eerlijk zeggen bij dit...

Ja, je was al doorgescrolld.

Ja, oprecht. Omdat ik gewoon denk, dit vind ik echt gewoon asociaal. Eigenlijk wat jij ook zegt. Dat kan je gewoon echt niet maken. En kom op, welke vluchteling gaat er nou op vakantie wanneer die hier naartoe is gevlucht? Dan ben je toch ook al een randdebiel als je dat denkt? Dat schrijft een hele groep mensen af, inderdaad. Terwijl, ik probeer dan het soort van om te draaien van stel... Je moet je land uitvluchten. Dat wil niet zeggen dat je daar los van staat meteen. Ik bedoel, dat zijn mensen die ook heimwee hebben. En als het mogelijk is voor hun om op vakantie te gaan naar het land waar ze van weg moesten voor hun eigen veiligheid, zeg ik doen.

Is de BBB ook voor dit soort stellingen?

Ja, natuurlijk. Super rechts ook.

Maar jullie zouden dus zeggen, het nieuws kan best wel kloppen. Alleen, het is in zo'n soort frame gestopt dat het...

Ja, en ik vind dat als je alleen maar bepaalde dingen laat zien en alleen maar op een bepaalde manier verwoordt, dan heb je gewoon een bias. En dat vind ik ook niet dat het klopt. Dan laat je maar één kant van het verhaal zien.

Voor hetzelfde geld. Staan daar gewoon superveel mensen in die flixbussen die gaan hulp bieden in dat land. Ja. Wie zegt dat het vluchtelingen zijn.

En ook een hoop Oekraïners die een behoorlijk goede baan hier hebben en behoorlijk veel ondersteuning bieden. Ik heb ook iemand bij stage gezien bij de Medtech. Zitten er heel veel. Ja. Dus dan denk ik van, ja, ze voegen allemaal wat toe. Stel je voor, ze gaan op vakantie. Wat dan? En op een of andere manier die mobilisatie. Sommige Die kunnen inderdaad niet. Dat is bezig. Dat heeft geen zin. Moeten ze dan doen daar wachten tot ze gebombardeerd worden of zo. Dat denk ik altijd.

Maar ja. Ja. Oké. Nog maar iets anders. (laat video van Snackpaper zien).

Het is ook een bepaalde invalshoek. In zekere zin. Ze zeggen van, ja, vliegen is op lange termijn schadelijk voor de wereld, maar als er bijvoorbeeld, als er inderdaad zo'n land is die vaart op toerisme en we hebben geen enkele ander alternatief en we stoppen opeens van vliegen en zij bestaan na tien jaar niet meer omdat er gewoon geen inkomstenbron is. Ja. Dan, ja, dan kan ik me niet voorstellen dat zij zich heel erg zorgen maken over een toekomstperspectief van vijftig jaar. Nee.

Maar hij presenteert nu als feit of bullshit. Maar dan eigenlijk presenteert hij zijn mening als feit.

Ja, ik heb eigenlijk ook bij geen enkele stelling gehoord waar de bronnen vandaan kwamen. Gewoon even heel genoeg. Precies. Geen onderzoekresultaten. Want waaruit blijkt dan dat vliegen meer schadelijk is dan bijvoorbeeld met de auto op vakantie gaan?

Hoeveel uitstoot komt er aantrekkelijk uit die luchtvaart?..

Ja, wat vind jij ervan?

Het gaat mij even allemaal veel te snel. Ja. Ik weet echt niet meer welke stelling hij daar heeft genoemd. Hij ging er echt heel snel doorheen en dan las ik ineens, yes, pop-off king. Of dat toch...

Dat jou ook dan opvalt.

Maar wat vinden jullie.. Wat vinden jullie van de manier? Want we kunnen wel stellen, het is een andere manier dan NRC zelf.

Ik haat dit soort dingen.

Bij Greta zou ik al doorscrollen.

Nou, dat weet ik niet. Maar ik denk, iedere keer wanneer ik die video zie, denk ik echt, ben ik dan zo'n klimaathater?

Omdat je dit vervelend vindt, zo'n video. De manier?

Ja. Dan denk ik zo van... Ik denk wat het misschien aan het einde nog een klein beetje nuanceert, is dat hij inderdaad weer gaat naar, lees ons artikel van NRC. Dus dan weet je, oké, er zit een belang voor NRC erbij. Dat je... Dat je daar naartoe gaat. Dus als je er diep in zit, dan is dat de volgende stap. Maar ik denk niet dat ik langer dan vijf seconden dit had...

Nee?

Nee.

Nou, ik denk niet dat dit echt al wat veranderd. Ik had het misschien wel afgekeken, omdat ik het wel grappig vind om te horen. En die discussie af en toe wel interessant vind. Maar ik heb nu ondertussen behoorlijk wat voorkennis dus ik zou er wat nuchterder naar kijken. Van weet je kom eerst maar met wat cijfers en andere oplossingen. Want je kan wel heel de luchtvaart lam leggen. Ja, nou, succes met al je spullen die je bestelt op de AliExpress, weet ik het waar, om die hierheen te krijgen.

En eigenlijk stelde die ook de stelling, duurzamer vliegen, dat is niet goed. Want je kan het veel beter in het opwarmen van je huis of van scholen. Maar dan denk ik, wat maakt het dan uit of je dan vliegt? Of... Of je dat dus in scholen en huizen opwarmt. Ik snap dat het verdubbelt als je het in allebei gaat doen. Maar ik vond het een hele rare stelling die hij daar sloeg.

Oké, dus als we nu echt gaan kijken. Vinden jullie het nu geloofwaardig wat hij zegt?

Nee.

Nee.

En waardoor niet?

Dat de cijfers van breken.

Heel gekleurd. Ja.

Maar ik zou wel gemotiveerd zijn, maar dat is puur gewoon uit mijn eigen werkinteresse, om eens uit te gaan zoeken. Wat dus die Joke heeft onderzocht en of daar misschien wel cijfers, onderzoeken, et cetera zijn.

Is dat een column?

Nee. Volgens mij niet.

Dat zou heel leuk zijn geweest.

Zullen we het artikel er eens bijpakken, zou je dat in een realistisch geval te veel moeite zijn geweest?

Als er een paywall is wel.

Ik zou gewoon naar die Joke Mat haar Instagram gaan, want schijnbaar is zij getagd.

Ja, nou, Oh, kijk, dan geloof ik het al niet.

Christus.

Oké, maar stel,

Ja, ik zou het wel opzoeken, want ik heb gewoon die NRC app, en als ik iets zie, dan ga ik wel even het artikel erbij pakken.

Ik dus niet. Ik zou dus echt denken, nee, dit filmpje, dat heb ik even... Daar heb ik niet zoveel van meegekregen, en ik scroll weer door, we gaan verder. Mijn spanningsboog is heel kort, dus misschien dat het daaraan ligt.

Het artikel trekt volgens mij niet echt een eenduidige conclusie.

Maar vanuit communicatie gezien, zou dat een handiger manier van schrijven zijn, want ze had ook dingen kunnen highlighten en wat bronnen kunnen onderstrepen met lees dit onderzoek. Dus dit is gewoon verkeerd geschreven, maar goed.

Iets wat ik heel fijn vind als ik onderzoek doe en ik lees een artikel en dat er dan is doorgelinkt naar de rapporten. Dan denk ik, halleluja, wat fijn dat ze dit doen, want dan kan ik zelf ook gewoon op mijn gemak daar doorheen scrollen. Maar dat zie ik hier dan niet zo snel.

Je ziet eigenlijk alleen maar quotes uit bepaalde onderzoeksrapporten van bepaalde studenten in dit geval Breda University. Oké, maar waar is dat dan op gebaseerd?

Ja, dus ook in die video had hij dan geloofwaardiger kunnen zijn als hij gewoon daadwerkelijk met die cijfers had genoemd, of die onderzoeken. Als hij die cijfers had genoemd?

Als hij die cijfers had genoemd, ja, als hij die cijfers in de feiten was gedrukt, maar dan nog zou ik aan hem uitzoeken.

Liever die onderzoeken dan.

Ja, maar dan zou je alsnog dat onderzoek willen gaan lezen. Ja, dat heb ik met die cijfers ook. Als die cijfers genoemd worden, wil ik dat ook ergens.

En gewoon even wat minder die rare quotes tussendoor, dan denk ik ook weer van, ja dit is toch echt...

Het was een heel druk film. Misschien kwam dat ook door zijn aanwezigheid in het filmpje.

Ik had er geen moeite mee.

Het leek meer entertainment.

Een soort van... Get ready with me.

Ik was heel overprikkeld.

Ja, ik ook. Al die geluidjes ook.

Maar misschien is het ook bedoeld voor 15, 14-jarigen. Ik zie...

Maar, zou je dit dan ook niet als nieuws zien?

Nee.

Ja, op zich wel. Het is weer een andere uitstraling. Ja, op zich is het weer alleen maar dingen die ze zegt. Ja, oké. En meer cijfers worden er genoemd. Maar ze zegt bijvoorbeeld drie keer zoveel m² als welk land als Nederland? Ja. Ik weet het niet. Snackpaper. Maar ja, ik weet het niet. Anyway, het is leuk geprobeerd.

Hoe zou dit dan anders kunnen? Ik heb het idee dat het met zo'n video, dat dat wel voor bepaalde mensen werkt om nieuws te krijgen. Maar hoe zou je dit dan anders kunnen?

Nou, ze vertalen een nieuwsartikel, voor wat ik begrijp, op een heel aantrekkelijke manier. En ik denk dat dat een super goed idee is. Maar dan halen ze dingen uit dat artikel en dan presenteren ze het als waarheid. En volgens mij is het de bedoeling dat je wel zegt van, dit artikel, die schrijver of dit onderzoek, stelt het volgende.

En misschien zijn het ook teveel feiten. Ik denk dat dat me ook overprikkelde. En dat dat misschien ook wat doet met de geloofwaardigheid. Als je zoveel cijfers, wat zij nu dus doet, en zoveel stellingen stelt, vraag ik me ook af in hoeverre dat dan allemaal nog klopt. En of je dus niet een bepaalde kant op geduwd wordt. Want dat heb ik wel heel erg met nu deze twee artikelen van hun. Dat zij dus een bepaalde mening hebben en die ook zo.

Dat jij dat ook moet vinden.

En dat ik dan denk, oh ja, zo is het. Ja,

Dus je hebt nu het idee, het is een neutrale journalist die iets uitlegt met cijfers en dat je het voor jezelf moet bepalen. Vind ik dit, of zit het anders.

Juist, ja

Ja, en dat is wel een beetje wat ik in ieder geval zoek in de nieuwsbron. Dat je wel de mogelijkheid hebt om zelf na te denken.

Maar eerlijk, ik denk dat ik als 14, 15-jarige dit makkelijker had aangenomen dan nu.

Ja, dat wel.

Maar toen was ik helemaal niet into nieuws.

Nee.

Ja. Als ik dan zo'n TikTok-filmpje had gezien met plaatjes en percentages en dat het allemaal zo, ja, ik denk dat het in die periode wel degelijk mij meer had beïnvloed.

Ja. Oké. Oké, interessant. En zijn jullie verder ook nog bekend met de term transparantie.

Tuurlijk.

Wat betekent dat?

Nou, dat betekent, ja, dan moet je weer die hele definitie hebben. Die heb ik niet voor je, maar voor mij betekent dat. Voor mij betekent dat dat je dus op een genuanceerde manier naar bepaalde stellingen kunt kijken. Dus er kan wel iets gesteld worden over een bepaald onderwerp, bijvoorbeeld met nu de duurzaamheid of met Gaza, maar dat je dus wel van beide kanten een bepaalde belichting geeft, waardoor je dus ook echt kritisch naar jezelf kijkt, dan wel niet als organisatie of als partij of wat dan ook, maar ook kritisch naar buiten kijkt en dat je daar ook eerlijk over communiceert wat jouw visie daarop is. En hoe anderen daarnaar kunnen kijken.

Oké. En voor anderen?

Ja, dat het proces, dat het inzichtelijk is waar je informatie vandaan haalt en wat je journalistiek proces is.

En dat je dat ook bij die informatie kunt die zij noemen. Geef je het hele plaatje erbij. Ja, dat. Of geeft je alleen maar één kant van het verhaal.

Dat je niet bewust dingen achterhoudt, maar dat is voor jouw mening of zo beter uitkomt.

De mate van eerlijkheid.

Maar ja, hoe weet je dat iemand eerlijk is?

Als het dus transparant is.

Want als jij zeg maar als persoon.

Ja, maar hoe kan je dat zeg maar als burger, hoe kan je daar 100% zeker van zijn dat bijvoorbeeld een PVV eerlijk zegt wat er gebeurt in de politieke partij?

Daar kun je heel zeker van zijn dat dat ook niet zo is. Dat is een vereniging. Ja, maar daarom.

Nu gaat het over nieuwsmedia. In elk geval de traditionele nieuwsmedia. Stond er wel gewoon in elk geval vroeger kon je dat vertrouwen hebben dat wat daar stond, dat dat wel klopte. Je mocht er wel vanuit gaan dat dat klopte.

Je vindt je dat nu dan?

Nou, met andere media erbij, denk ik dat je veel meer zelf moet factchecken. ik denk dat het hoor- en wederhoor is op social media helemaal weg.

Bij bepaalde kanalen of ook bij de nieuwsmedia die je bedoelt die je vroeger wel kon vertrouwen?

Nou, het is niet het idee dat het bij de NOS of bij de RTL iets, dat het daar veranderd is. Maar bij dit soort dingen, kleine nieuwskanaaltjes, daarvan heb ik het idee..

En net bijvoorbeeld bij NRC, want dat artikel vonden jullie ook niet per se van die NRC.

Daar zit een politiek belang in.

Maar dat heb je bij heel veel kranten. Want bij de Telegraaf heb je ook een politiek belang. En bij de NRC heb je een politiek belang. En bij het AD heb je een politiek belang.

Nou, ik weet dat NRC zelf, zeg maar, over een onderwerp verschillende mensen aan het woord laat. En dan kijk ik daar ook naar. En dat waardeer ik. En dat vind ik wel betrouwbaar. Maar een schrijver zelf, dat varieert, denk ik.

Ja, zeker. Bijvoorbeeld bij mij op mijn werk, met AD, de ongeschreven regel. Is wel dat als zij nieuws brengen, als zij ergens een nieuws oppikken, wat over ons gaat, dat ze ook bij ons komen vragen. Hé, klopt het? En hier nog wat op te zeggen. En als ze dat niet doen, ja, dan spreken ze daar wel op aan.

Ja. Oké. Maar als we nu naar je posts kijken. Maar is dit dan transparant of niet?

Nee.

Nee, want ik vind dat die beide kanalen in dit geval sturen. Ze sturen gewoon op een bepaalde... Een bepaald belang.

Maar ik vind dat niet per se, zeg maar, of je je mening geeft. Dat vind ik niet... Zeg maar, waar je het vandaan haalt. Waar je het baseert.

Nou, dat je ruimte voor de mening van iemand anders hebt.

Ja. Dat je niet, zeg maar, één ding... Ja, maar...

Maar dat is wat ik bedoel. Met... Dat deel jij feitelijk wat er dus over te delen valt. Of deel jij feitelijk wat jij erover wilt delen. En dat... Ja. Dat vind ik wat er, zeg maar, bij deze twee... Ja. Accounts en bij Cestmocro eigenlijk ook gebeurt. Dat zij dus een bepaalde achtergrond hebben. En een bepaalde gedachtegang. En dat is wat ze delen. En dat kan evengoed feitelijk juist zijn. En transparant zijn.

Want ik zou dit ergens terug kunnen vinden. Maar al het andere over dit nieuws en alle andere feiten, die delen ze niet.

Het bericht is wel gekleurd.

Dus deze is ook niet transparant dan?

Nee. Nee. Er wordt wel aangewezen welk vakje je mag inkleuren. Vind ik. Ja.

Ik zie twijfel.

Ja, omdat zij wel direct... Ik vind het... Nee. Want omdat ze dus niet goed gebruik maken van... Een soort van... Parafraseren en citaat. Maar het presenteren als... Als... de waarheid. Dat vind ik niet transparant. En dan bij Cestmocro, dat vind ik dat ze niet... Dat zijn citaat neerzetten, maar dan niet vermelden waar dat vandaan komt. En dat ze beelden gebruiken waarvan je niet weet waar de beelden vandaan komen. En of die kloppen bij wat ze zeggen. Dat vind ik niet transparant.

Daar zit wel een nieuwsartikel bij.

Ja, maar wat ze dan zelf schrijven en laten zien. Dat is meer.. Ze gebruiken dat. Maar niet om te verantwoorden. Ja.

Als ze 100% transparant waren geweest, dan hadden ze ook alle andere vervoersmiddelen met cijfers.

Of in ieder geval een link naar het rapport waar je dat kan zien. Wat is nou het aandeel van dat?

Dat is volledig transparantie, maar ik denk dat het niet in het belang is van bepaalde mensengroepen om dat ook daadwerkelijk te doen. Het is een schaal.

Daarom moet je het niet zo opschrijven.

Heb je het idee dat je wel transparanter of transparant kan zijn in zo'n post?

Oh ja, ik heb echt een heel goed voorbeeld. Er is iemand, zij is Amerikaanse, zij heeft een podcast en het is wel heel Amerika gericht, maar ik vind het heel fijn omdat zij echt heel neutraal is en ik vertrouw daar ook wel in. Zij zegt, Jordan is my lawyer. Ja, je kan het opzoeken als je het wil. Maar zij heeft dus echt een lange podcast ergens over en dan geeft ze geen eigen mening en dan bakend ze ook echt af van waar ze iets vandaan haalt en of het een quote is of niet en of het een cijfer is of niet. En dan heeft ze dus een langere podcast en dan geeft ze een soort overzichtje van die podcast op zo'n media.

Oké, dat is wel interessant.

Ja, ik vind het ook chill om naar te kijken.

En wat, want je gaf aan, ik vertrouw haar ook.

Wat heeft er dan voor gezorgd dat je haar vertrouwt, denk je?

Omdat het ook heel consistent is en omdat het ook heel erg goed is om haar te kennen. Ja, het is niet dat het een conclusie trekt. Het is echt meer om achtergrondinformatie te geven. Dat waardeer ik gewoon.

